

Io: ul Schor inu.   G. Castillus Scu

QVAESTIONES
DE
INCARNATIONE
VERBI DIVINI.

Ex prælectionibus

R. P. MARTINI

DE ESPARZA ARTIEDA

SOCIETATIS IESV.

Disputandæ

AB EVSEBIO

COMITE TRVCHSES

In Aula Collegij Germanici, & Hungarici.

Romæ Anno 1655. Mense Iunio Die

Romæ, Typis HH. Corbelletti. MDCLV.

Superiorum permissu.

Imprimatur, Si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sac. Palatij Apost.

M. A. Oddus Vicesg.

Imprimatur,
Fr. Raymundus Capisuccus Ord. Præd. Sac. Apost. Pal. Mag.

INDEX
Quæstionum de Incarnatione Verbi Diuini.

Q.10.

dus

& pec.

QVÆ-

QVAESTIONES DISPVTANDÆ DE MYSTERIO INCARNATIONIS VERBI DIVINI.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum Incarnatio Verbi Diuini fuerit conueniens respectu Dei?

VIDETVR non fuisse, 1. Quia Deus ab æterno existit modo sibi conuenientissimo, ita vt nullius boni sibi conuenientis defectum patiatur. Ergo incarnatio in tempore contingens nihil Deo conueniens superaddit. Imò est eidem disconueniens, quia quod aliquem dimouet ab statu summè conueniente sibi, non potest non esse discóueniens eidem: est enim oppositum Optimo.

2. Coniunctio eorum, quæ summè distant inter se, est summè disconueniens; vt si quis in imagine picta humano capiti ceruicem iungat equinam; aut in eodem subiecto summa sanctitas cum peccato copuletur. Deus autem cùm sit simplicissimus, & essentialiter immutabilis, summè distat à carne, quæ est maximè composita, & corruptibilis, præsertim in homine.

3. Inconueniens est eum, quem mundus capere non potest, & ad quem pertinet cura totius rerum vniuersitatis, qui est Deus, intra corpusculum vagientis infantiæ latere, atque ad illud totius mundi curam transferri, vt scribit Volusianus ad August.ep.2.post medium. Hoc autem fit per Incarnationem.

4. Absurdum est Deum, qui est summa æstimatione & cultu dignus, reddi contéptibilem. Redditur autem Deus contemptibilis per incarnationem: tum quia per eam exinaniuit semetipsum redigendo quasi in nihilum suam infinitam maiestatem: tum quia vnusquisque est contemptibilis aut æstimabilis ab alijs, prout apparet eisdem; atque per incarnationem Deus apparet in forma contemptibili; quæ duo patent ex illo Pauli 2. Philipp.6. *Semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo*. Et quod est contemptibilissimum: apparuit vt peccator, ex 2. ad Corint.5.21. *eum, qui non nouerat peccatum; pro nobis peccatum fecit*; id est, vt appareret sicut peccator.

5. Si incarnatio esset conueniens Deo, ipsius interfuisset incarnari. Vnde non propter nos tantùm, & propter nostram salutem fuisset incarnatus, sed etiam propter suam conuenientiam, et interesse. Quod tamen videtur contradicere symbolo, tanquam diminutè exponenti motiuum incarnationis.

6. Ens omninò completum, nullamque habens admixtam potentialitatem, quale est Deus, non est aptum, cui aliquid aliud vniatur, vnione saltem faciente vnum per se. Ergo inconueniens est verbum vniri humanitati, atq; inde resultare vnum per se hominem Deum.

R. Con-

R. Conueniens dicitur aliquid alicui & negatiuè, & positiuè. Negatiuè conueniens est, quod non affert secum aliquod inconueniens; atque huiusmodi conuenientiam habet respectu Dei, quidquid absolutè possibile est. Chymæricum namque est Deum pati aliquod inconueniens; cùm infinitum bonum infinita vi repellat omne suum malum. Sed tamen possibilitas incarnationis Verbi non potest ostendi ratione naturali: quia est ens intrinsecè supernaturale; & quia eius notitia includit in se notitiam mysterij Trinitatis; quæ duo præteruolant rationem naturalem. Quare supposità huius mysterij possibililate, & existentia ex Fide, & præmissa protinus, quam solam præstare potest ratio naturalis, solutione argumentorum in contrarium, vtpote indistinctorum ab ijs, quæ proposita sunt aduersus conuenientiam positiuam; solùm quæritur de hac positiua conuenientia. Conueniens autem positiuè est, quod affert aliquam vel vtilitatem, vel delectationem satiatiuam, & quietatiuam appetitus naturalis, vel laudabilitatem, iuxta diuisionem boni traditam ab Arist. 8. ethic. cap. 2. Quia verò Deus se solo est summa sua & perfecta vndequaque beatitudo, summumque & infinitum bonum, beatificum, explens totum suum appetitum naturalem, & sub hac ratione minimè capax augmenti, aut additionis vllius seu intensiuæ, seu extensiuæ, impossibile est vt aliquid creatum sit conueniens Deo conuenientia vtilitatis, aut eiusmodi delectabilitatis. Iam laudabilitatem dupliciter aliquid respectu alicuius inducere potest. Primò conferendo illi dignitatem laudis; atque hoc omninò repugnat cuiuis effectui aut operationi ad extra respectu Dei, propter eandem rationem.

Secundò manifestando dignitatem laudis; quam iam habet; atque hoc essentialiter competit, tanquam finis principaliter à Deo intentus, omnibus & singulis eius operationibus, maximè verò omnium, incarnationi Verbi Diuini. Quia Deus per omnes & singulas suas operationes communicat se creaturis, & per incarnationem plus quàm per quamlibet aliam; ideòque mediantibus illis, maximè verò omnium mediante incarnatione, manifestat suam bonitatem; & manifestando reddit proximè laudabilem iuxta illud Rom. 1.20. *Inuisibilia enim ipsius à creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur*, & consequenter laudantur. Conspiciuntur verò & laudantur maximè per id, quod inter ea, quæ facta sunt, maximum est: quale proculdubio est mysterium incarnationis. Vnde 1. ad Timoth. 3. 16. dicitur *Magnum esse pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne*. Quia, vt dicit Damascenus lib. 3. Orthod. Fid cap. 1. ad mediū. *Per incarnationis mysterium monstratur simul bonitas, & iustitia, & sapientia, & potentia Dei. Bonitas quidem, quoniam non despexit proprij plasmatis infirmitatem. Iustitia verò, quoniam, homine victo, non alio quam homine fecit vinci tyrannum, neque vi eripuit ex morte hominem. Sapientia verò, quoniam inuenit difficillimi pretij decentissimam solutionem. Potentia verò infinita; quia nihil est maius, quàm Deum fieri hominem*. Eodem spectat, quod dicit Dionysius 4. de diuinis nominibus: quod pertinet ad rationem boni vt se alijs communicet. Pertinet enim ad rationem Boni, vt laudetur, æstimetur, ac ametur; idque consequitur manifestando se, & alijs benefaciendo per communicationem sui. Quà ratione conuinci-

hincitur ad rationem summi Boni pertinere, vt se alijs summè communicet. Communicat autem se summè per incarnationem, vt dicetur infrà, & habetur ex Augustino 13. de Trinit. cap.17. post initium. Conueniens igitur specialissimè fuit, & inter omnia creata summè decens, ac laudabile respectu Dei Verbum Diuinum incarnari.

Ad 1. Mysterium incarnationis peractũ est, quin aliqua Deo detraheretur perfectio, aut adderetur imperfectio, per solam naturæ creatæ immutationem. Cum enim creatura sit mutabilis, tam quoad esse, quàm quoad benè esse; Deus autem omninò immutabilis, possibile fuit illam à suo statu dimoueri in tempore, quin Deus à suo dimoueretur. Neque verò est de ratione boni conuenientis per puram decentiam, & laudabilitatem, vt immutet subiectum, cui est conueniens, aliquid illi addendo, aut detrahando. Sufficit enim esse bonum diuersum à præexistenti absque aliqua cum illo oppositione.

Ad 2. Quò est maior distãtia inter perfectiuũ & perfectibile, eò est maior aptitudo, vt vnũ perficiat, & aliud perficiatur, si nihil aliud obstet; atq. eo modo cõparatur Verbũ Diuinum cum humanitate. Vnde non est simile de imagine, cuius partes sunt mutuò perfectiuæ & perfectibiles per mutuam alterius cum altera consonantiam, quæ destruitur per magnam distantiam vnius ab alia. Multò verò minùs est simile de peccato, & sanctitate ex vna parte, & de corpore ac spiritu ex altera. Quia peccatum non est opus Dei, nec aliquid ipsi placens; sed magis est impeditiuum influentiæ, & complacentiæ diuinæ, quas secum affert sanctitas communicata subiecto. Corpus

autem, & quiduis aliud creatum, est opus Dei & ipsi placens, non obstantibus quibuscunque suis imperfectionibus, nec per eas impedit influentiam Dei, & participationem bonitatis eius. Quarè licet esset inconueniens sanctitatem summam vniri, & communicari naturæ infectæ peccato; non propterea est inconueniens, si vniatur naturæ corporeæ, & corruptibili summus, & immutabilis spiritus.

Ad 3. Non ita Verbum Diuinum infantili corpori vnitum est, vt vel intra illud teneatur contractum, vel curam vniuersitatis dimittat; sed vbique simul adest, & omnibus prouidet: sicut anima rationalis ita adest tota vni parti corporis, vt simul adsit reliquis partibus, eásque omnes viuificet, ac regat. Eorum namque solummodò proprium est angustijs loci coarctari quoad entitatem, & operationem, quæ mole, non virtute, magna sunt, quale non est Deus vt respondet ad eundem volusianum, & luculenter prosequitur Augustinus ep. 3.

Ad 4. Verbum Diuinum semetipsum per incarnationem exinaniuit non amittens naturam Dei, aut imminuens aliquam eius perfectionem; sed tantùm formam serui accipiens, & induens similitudinem hominũ, tanquam vestimentum; & similiter ita factũ est peccatum, pœnalitates peccati nobis debitas in se misericorditer suscipiens, vt tamen nec fecerit, ne quidem nouerit vllum peccatum, per quod vilesceret: vt patet ex ijsdem illis testimonijs. Vnde ea exinanitio non fuit vilificationis admittentis aliquid absolutè indecens ac indignum; sed dignationis eomodo associantis familiariter maiorem minoribus, aut dignitatẽ, ac maiestatem maioris per aliquid sublime indi-

indiuisim adiunctum decenter retineret, & amorem anteriori venerationi adijceret; eamque ipsam venerationem constantiorē potiùs redderet, ac intensiorem, adiuncto grandi eam in rem legitimi amoris adminiculo. Qua de causa apparentiæ serui, & peccatoris, quominùs in contemptum ducerent, prouidit Christus multis, & magnis miraculis, per quæ innotesceret ipsum esse Deum. Vnde Ioan. 5. 25. dicitur: *Opera, quæ dedit mihi Pater vt faciam, ipsa sunt, quæ testimonium perhibent de me.* Et rursus cap. 10. *Si mihi non vultis credere, operibus credite.* Ac demum cap. 15. 24. *Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit* (quæ videlicet ostenderent præeminentem respectu omnium) *peccatum non haberent.* Nullum igitur inconueniens, aut periculum iusti contemptus fuit in humili eiusmodi apparentia.

Ad 5. Nulla vtilitatis, aut delectationis felicitantis conuenientia fuit in incarnatione respectu Dei, vt dictum est; sed tota eius generis conuenientia solis nobis quæsita est: idque specialiter exprimitur in symbolo absque exclusione finis vniuersalis gloriæ Dei; quæ etiam ipsa nobis est vtilis, & non Deo.

Ad 6. Non est contra rationem entis omninò completi, & nullam habentis potentialitatem passiuam, vniri alteri incompleto vnione eius perfectiua, & sic faciente vnum per se ex vtrisque; sed tantùm vniri vnione perfectiua sui. Verbum autem ita perfecit humanitatem assumptam, vt ab ea vicissim nequaquam perficeretur, aut immutaretur.

QVÆSTIO II.

Vtrum incarnatio Verbi Diuini fuerit conueniens etiam ex ſuppoſitione peccati?

VIDETVR non fuiſſe. 1. Quia humano generi ratione peccati debebatur vt pœna priuatio omnium donorum ſupernaturalium, & à fortiori incarnationis, quæ eſt donum inter reliqua maximè ſupernaturale. Conueniens autem eſt vt peccatori infligatur pœna debita ratione peccati, & oppoſitum eſt inconueniens contrarium, ordini iuſtitiæ diuinæ *Quoniam iuſtus Dominus, & iuſtitiam dilexit*, vt dicitur pſal. 10. 7. Neque verò poteſt iuſtitiam dilexiſſe, quin oderit æqualiter præteritionem ipſius; & nihil eſt magis diſconueniẽs, quàm vt Deus per ſe ipſum exequatur, quod idem ipſe, odio proſequitur; atque ita ſua voluntati ſuà ipsà voluntate reſiſtat.

2. Inconueniens eſt id concedi peccatori, quo nihil maiùs concedi poſſit innocenti. Sic enim tollitur ſpes dilectioni iuſtitiæ, & iniquitati timor; atque his ſublatis extinguitur ſtudium virtutis, & vitio laxantur habenæ. Nihil autem maius incarnatione, Verbi Diuini concedi poteſt hominibus. Quia hoc donũ eſt omniũ maximũ, & cætera omnia dona in ſe continet; quapropter eius conceſſio eſt cõceſſio omniũ donorum iuxta illud Pauli ad Rom. 8. 32. *Quomodo non etiã cum illo omnia nobis donauit?* Inconueniens igitur eſt contrarium rectitudini prouidentiæ

tiæ

tiæ Dei Verbum incarnari ex suppositione peccati.

3. Absurdum est sanctitatem infinitam coniungi cum natura per peccatum infecta iuxta illud 2. ad Corinth. 6. 14 *Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate &c.* Tota autem natura humana erat per peccatum infecta; *Omnis* quippe *caro corruperat viam suam*, vt habetur Genes. 6. 12. Nulla igitur erat caro conuenienter disposita; immò quæ non esset positiuè indisposita ad congruam Verbi Diuini susceptionem.

4. Si naturà humana retinente innocentiam Deus nihilominùs eam exclusisset ab omni sua communicatione, maximum fuisset inconueniens. Eiusdem autem rationis esse videtur peccatorem à Deo admitti ad summam communicationem suæ bonitatis, & ab ea omnino repelli innocentem; cùm prouidentia Dei, & eius iustitia non sit minùs exacta, & perfecta in pœnis, quàm in præmijs distribuendis, vt liquet inter alia clarè, & copiosè ex toto psalm. 36. maximè à versu 9. Vbi incipit comparatio. *Quoniam qui malignantur, exterminabuntur: sustinentes autem Dominum ipsi hæreditabunt terram.*

R. Iustitia, & misericordia Dei ediderunt opera vsque adeò mirabilia, vt alterutra seorsim consideranti facilè appareat nullum alteri virtuti relictum esse locum, & vtramlibet alterius occursu esse penitus impeditam, vt indicatur psal. 84. 11. *Misericordia, & veritas obuiauerunt sibi.* Sed apparentem istam in limitatione nostri intellectus oppositionem infinitas diuinæ virtutis vinculo inseparabilis concordiæ ineffabiliter connectit, retinens vtramque virtutem inuicem associatam in gradu æquali

ſublimitatis: *Iuſtitia* enim, *& pax oſculatæ ſunt*, vt ibidem immediatè ſubiungitur. Quod vel maximè elucet in hoc myſterio, quo videlicet ità ſubuentum eſt ſummæ humani generis miſeriæ, vt ſimul ſatisfactũ ſit iuri aduerſus nos diuino fundato in peccato. Nempè ſatisfactio Chriſti, ad quam ordinata eſt incarnatio, ita habet rationem miſericordiæ, & quidem maximæ reſpectu hominum, vt non minùs habeat rationem iuſtæ ſolutionis reſpectu Dei; & ex vtroque capite maximum, & præ cæteris manifeſtũ argumentum, ſpei quidem, quam de diuina bonitate concipere debemus, quatenùs eſt actus miſericordiæ Dei ſubuenientis nobis tantis impenſis, cùm eſſet noſtris peccatis vſque adeò offenſus; timoris verò erga iuſtitiam diuinam, quatenùs habet rationem ſolutionis reſpectu Dei exigentis pretium ſimpliciter infinitum pro compenſatione mali, & offenſionis inductæ per vnum peccatum. Cùm igitur incarnatio ex ſuppoſitione peccati ſit vſque adeò ſpecialiter, & manifeſtatiua miſericordiæ, ac iuſtitiæ diuinæ, & inductiua noſtri timoris ac ſpei, patet ipſam fuiſſe ſpecialiter conuenientẽ, ac decentem reſpectu Dei, & vtilem reſpectu noſtri ex ſuppoſitione peccati.

Ad 1. Non eſt contra ordinem diuinæ iuſtitiæ, quod Deus remittat pœnam debitam pro peccato. Quia quiuis cedere poteſt iuri ſuo abſque vlla iniuſtitia: & ius ex peccato reſultans eſt proprium ſolius Dei aduerſus peccatorem. Vnde Dauid petens à Deo veniam, clamabat pſalm. 50. 5. *Tibi ſoli peccaui*, concludens poſſe proinde ſibi à Deo condonari peccatum abſque vlla iniuſtitia. Deinde in iſto opere miſericordiæ æquè prouidit Deus ſatisfactioni ſuæ iuſti-

tiæ,

tiæ, cum clarissimo insuper documento, & non minùs efficaci incitamento timoris, & spei nostræ, vt dictum est. Vitàtum igitur est omne inconueniens.

Ad 2. Si Adamus perseuerasset innocẽs, accepisset vberiora dona gratiæ. quia ipsa innocentiæ conseruatio fuisset donum quoddam speciale, & induxisset speciale augmentum gloriæ; eademque est ratio de abstinentia cuiuslibet alterius à peccato personali. Christus enim continens in se omnia dona gratiæ plus minùsue in singulis influit iuxta maiorem, vel minorem ipsorum dispositionem. Timor autem, & spes respiciunt bona, & mala quatenùs vnũquemque afficientia intrinsecè. Quarè nullum est inconueniens donum extrinsecum omnium maximum datum esse peccatoribus; quia datum est cum inæquali influentia respectu singulorum, & cum impedibilitate influxus per peccata personalia. Peccatum autem originale, sicut aliená libertate contractum est, ita nullum est inconueniens si alieno merito congruenter singulis applicato deleatur; nec enim pro eo vitando spes, & timor ingeruntur contrahenti.

Ad 3. Caro à Christo assumpta nunquã vllo peccato infecta fuit; nec continetur in generalitate testimoniorum de infectione humanæ naturæ. Quia non descendit per seminalem propagationem ab Adamo. Iam testimonium illud Geneseos solùm loquitur de corruptione hominum ante diluuium per peccata personalia.

Ad 4. Deus condonando peccata impedit progressum mali causati ab homine, & cuius ipse non est auctor, promouètque bonum naturæ ab ipso conditæ conferens nouum beneficium specialiter indebitum.

At si negaret præmium, & communicatio-
tionem sui debitam bonis iustorum operi-
bus, quorum ipse, non minùs quàm homo,
sed multò magis est auctor, impediret pro-
gressum suorum operum, & negaret finem,
ad quem intrinsecè sunt ordinata per suam
prouidentiam. Vnde non est similis ratio;
Deus enim per suam bonitatem potest cō-
trariari malitiæ hominum, tametsi non pos-
sit suiipsius propagationi, & iustæ ordina-
tioni contrariari.

QVÆSTIO III.

Vtrum incarnatio Verbi Diuini fue-rit conueniens respectu creaturarum omnium.

VIDETVR non fuisse. 1. respectu eius numero humanitatis, quæ assumpta fuit à Verbo. Quia per vnionē ad illud spoliata est subsistentia sibi connaturali, ad quam propendet appetitu innato; ac proinde, vt infert Bernal, violentiam passa est, vti patitur lapis pendens in aere, licet sit altior locus, quàm qui est illi connaturalis. Quod autem est violentum, non est conueniens patienti. Quia nihil renititur bono suo.

2. Respectu cæterarum omnium substantiarum rationalium, tum à fortiori. Quia si illi indiuiduæ naturæ, cui immediate vnitum est Verbum, non fuit conueniens ea vnio, vt modò dictum est; multò minùs cōueniens esse potuit respectu cæterarum sub-

substantiarum, ad quas remotiùs pertingit, & non nisi mediatè influit: tum quia eodem indiuiduo existente Deo, & homine, quod per incarnationem Verbi effectum est, subsecuta est in omnibus substantijs rationalibus ingens confusio, & diuisio irreconciliabilis, alijs illud colentibus vt Deum, alijs contemnentibus vt hominem affectatorem diuinitatis. Eiusmodi autem confusio, ac diuisio est summè disconueniens toti Reipublicæ rationali, & nociua superalia omnia mala iuxta illud Lucæ 13. 17. *Omne regnum in se diuisum desolabitur*: Desolatio enim est summum malum: Tum quia indidem suborta est hominibus, & Angelis vehemens occasio grauissimè peccandi; exigente homine, hoc est, substantiâ paris aut inferioris conditionis, cultum sibi deferendum vt superiori; quod vehementer impellit ad contradicendum, vt euentus ipse abundè comprobauit. *Positus* enim *est Christus in signum, cui contradicetur; in lapidem offensionis, & petram scandali; in laqueum, & ruinam multorum*, vt habetur Isa: 8. 14: Lucæ 2. 34. ad Rom. 9. 32. & 33. Occasio autem contradicendi Deo est maximum malum, & summè disconueniens post ipsum peccatum contradictionis.

3. Specialiter respectu Angelorum. Quia per incarnationem Verbi deciderũt à præeminentia sibi connaturali supra homines, & coacti sunt se submittere homini. Quod est valdè acerbum, & disconueniens naturali appetitui prælationis, & contradicens ordini rerum connaturali. Violentum nãque est tam respectu superioris, quàm respectu inferioris, naturaliter superiorem constitui inferiorem inferiori se; cum vnumquodque in loco, & ordine suo conquiescat

quiescat tanquam in centro, à quo non contingit quidquàm diuelli absque violentia.

4. Respectu irrationalium. Quia hæc ob suam limitationem, & coarctationem ad bonum particulare sunt incapacia omnium donorum, & perfectionum supernaturalium: ideòque nullum bonum, nulla perfectio resultare in illa potuit ex mysterio incarnationis. Ergo hoc mysterium non fuit conueniens positiuè respectu eorum. Immò fuit disconueniens. Quia Christus Dominus ad manifestandam suam Diuinitatem latentem sub obscuro humanitatis tegumēto, oportuit vt magnis & frequentibus miraculis suis, & suorum discipulorum, turbaret ordinem elemētorum & mixtorū, impediendo operationes eorum connaturales, eadémque dimouendo à suis sedibus, & suo existendi modo, quæ sunt violenta, & repugnantia innato appetitui, adeòque disconuenientia.

5. Non est magnum miraculum id euenire quod Deo, simul & creaturis conuenit, & vtrorumque proinde inclinationi est cōforme. Immò esset magis mirabile, si id non eueniret. Mysterium autem incarnationis est maximum miraculum, & miraculum miraculorum à sanctis Patribus prædicatur. Ergo siquidem est Deo conueniens, non potest simul esse conueniens creaturis.

R. Omne bonum creaturæ consistit in propinquitate ad Creatorem; & eò plus participat de bono, quò plus accedit ad ipsum: Sicut corpora eò sunt magis lucida, quò sunt propinquiora soli. Deus enim est principium omnis boni ad eum modum, quo Sol est principium lucis iuxta illud Lucæ 1. 17. *Omne datum optimum, & omne donum perfe-*

perfectum desursum est, descendens à Patre luminum. Vnio autem hypostatica est summa propinquitas creaturæ ad Deum. Eadem igitur est summum bonum creaturæ, & summè conueniens eidem. Quia verò non expediebat Deum omnibus creaturis, aut etiã multis immediatè vniri, electa est ea potissimum substantia, in qua cętera omnia quodammodo conuenirent, & continerentur, tanquam in eorum omnium confinio, ac compendio. Talis nimirum est humana natura conueniens cum puris spiritibus ratione formæ spiritualis, & cum rebus materialibus ratione corporis, & omne genus perfectionum, ac operationum illis diuisim conuenientium in se complectens indiuisim. Qua de causa, homo dicitur paruus mundus. Conuenientius igitur fuit respectu totius vniuersi humanitatem potiùs, quàm vllam aliam naturam assumi, vt inde in omnes creaturas nouus dignitatis splendor, & augmentum bonitatis redundaret iuxta illud ad Ephes. 1. 10. ex sensu Irenæi: *secundum beneplacitum eius quod proposuit in eo in dispensatione plenitudinis temporum, instaurare omnia in Christo, quæ in cælis, & quæ in terra, in ipso.*

Ad 1. Appetitus innatus cuiusuis entitatis, vtpotè inditus, ac directus cognitione, & voluntate agentis vniuersalis, & ordinatus primariò ad bonum itidem vniuersale, fertur ad omnia bona absolutè possibilia tali entitati; collectiuè quidem in ea, quæ sunt mutuò compossibilia; disiunctiuè verò in ea quæ sunt incompossibilia. Vnde licet absolutè nõ debeatur vlli entitati nisi quod est infimum inter bona sua inuicem incompossibilia; si tamen ei fiat gratia alicuius præstantioris, vel etiam præstantissimi, nul-

la propterea fit illi violẽtia. Immò magis eius appetitus expletur. Nulla igitur violẽtia passa est humanitas Christi ob defectũ subsistẽtiæ sibi debitæ cõnaturaliter. Quia loco eius data est subsistentia diuina magis perficiens. Lapis autẽ ideò violenter in aere detinetur, quia is locus nõ est ipsi melior, sed deterior, quàm qui est inferior, & ei cõnaturalis.

Ad 2. Falsò inprimis supponitur, vt ostensum est, incarnationem non fuisse conuenientem humanitati assumptæ, eamque jam assumptam non fuisse idoneam, ex qua, non quidem æquale, maximum tamen absolutè bonum in cætera omnia redundaret. Deinde tametsi Verbum incarnatum non fuisset, extitisset diuisio piorum, & impiorum; accedentium ad Deum, & ab eodẽ multipliciter recedentium; eàque diuisio fuisset multò perniciosior; abeuntibus multò pluribus in partem deteriorem, quos Christus in viam salutis reduxit meritis, & exemplis suis atque doctrinâ. Quod ad desolationem attinet, inducunt illam quidem in omnes diuisos diuisiones fundatæ in adhæsione vtriusque partis ad bona temporalia; quia hæc bona sunt multò minora, quàm sint ipsi, qui ob illa se inuicem deserunt, atque inimicos mutuò reddunt. Vnde consequitur defectus mutui iuuaminis consolationis, & officiorum, & seminarium continuæ solicitudinis, mutuæ amaritudinis, ac vexationis, atque malorum innumerabiliũ. Homo enim homini Deus, & homo homini lupus, vt dicitur. Vtraque igitur pars, atque adeò tota collectio totumq. regnũ sic diuisorum in magnã incidit miseriã, ac desolationem At diuisio fundata in adhæsione vnius partis ad Deũ, solũm inducit desolationẽ in eam partem quæ simul diuiditur, ac recedit

dit à Deo, eamque incomparabiliter minorem, quàm sit fœlicitas adhærentium Deo, qui est omne bonum, & à quo nihil existentium tantundem recedere potest, quantum eidem coniungitur, qui ex toto corde ipsum diligit. Huiusmodi autem fuit diuisio subsecuta ad existentiam Christi; quatenùs ipse quibusdam fuit causa adhæsionis ad Deum, & alijs occasio recedendi ab eodem. Igitur Verbi incarnatio maioris boni causa fuit, quàm mali occasio; nec desolationem, vel etiam occasionaliter in totum regnum inuexit. Denique durum profectò est deferre cultum æquali, vel inferiori manente æqualitate, aut inferioritate: idem tamen est omninò rationabile, ac debitum, superaddita æquali, seu inferiori, perfectione, & bonitate, perquam iam excedat absolutè. Humanitas autem Christi per vnionem ad Verbum perfecta, & dignificata est, super omnia purè creata. Quare Christus positus est in lapidem contradictionis; in laqueum; & ruinam solùm respectu iniquorum nolentium parere rectæ rationi, & iustissimis diuinæ sapientiæ legibus. Quod & diuinitati conuenit secundum se præcisè consideratæ.

Ad 3. Patet ex dictis. Angeli enim deciderunt à præeminentia connaturali posito à parte rei aliquo meliori ac præstantiori, ex quo in ipsos maiora bona redundârunt, quã futurum esset bonum præeminentiæ connaturalis supra omnes homines. Et vniuersaliter magis interest inferioris quàm superioris coëxistentia vtriusque, quia plus boni redundat ex præstantiori. Interfuit igitur Angelorum Verbum incarnari.

Ad 4. Irrationalia habent rationem puri

medij respectu rationalium; nec sunt amabilia propter se, sed præcisè vt vtilia alteri. Medijs autem hoc vnum est conuenientissimum, vt in altissimum finem ordinentur; quod consecutum est ex incarnatione Verbi, hominibus & Angelis eleuatis eius beneficio ad præstantissimum perfectionis gradum. Et quia miracula iuuant ad hunc finẽ, propterea non sunt contra, sed supra naturam elementorum & mixtorum; nec contradicunt simpliciter appetitui innato, quia sunt conformia inclinationi ad bonum vniuersi, quæ cunctis entitatibus inest, & præualet absolutè inclinationi ad bonum cuiusque particulare.

Ad 5. Immo est de ratione maximi miraculi, vt maximè deceat Deum, sitque nobis maximè vtile. Vnde euentus miraculosi non sunt mirabiles ex defectu conuenientiæ respectu Dei, & nostri; sed ex defectu virtutis & dispositione contraria in causis naturalibus, quæ sunt mensura nostræ cognitionis naturalis. Vnusquisque enim miratur effectus, quorũ causa excedit sphæram suæ cognitionis; & siquidem hic excessus fuerit per se, effectus erit verum miraculum; sin minus, quasi miraculum. Mysterium autem incarnationis in se & in sua causa excedit per se nostram cognitionem naturalem, & quidem omnium maximè.

QVAE-

QVÆSTIO IV.

Vtrum incarnatio Verbi Diuini fuerit necessaria, ac minimè libera Deo?

VIDETVR fuisse 1. Quia incarnatio est conformis inclinationi diuinæ. Vnũquodque enim naturaliter inclinat in id quod est sibi conueniens, & incarnatio est Deo conueniens, vt dictum est. Inclinationi autem diuinæ resisti minimè potest; quia Deus violentiam pati non potest; & quia omnis eius inclinatio est essentialiter infinita, ac proinde inducit suum terminum infinità vi incapaci resistentiæ, estque incompossibilis cum omni inclinatione contraria; cùm omne infinitum exterminet à se totum contrariũ. Impossibile igitur fuit Deum non incarnari.

2. Essentiale Deo est, vt omnes eius actus sint optimi, idest, tales vt meliores esse non possint: Atque actus optimus est, qui prosequitur optimum obiectum, & fugit ab eius contrario; cùm bonitas actus dependeat à bonitate obiecti. Mysterium autem incarnationis est obiectum optimum inter omnia possibilia, certè eius oppositũ non est æquè bonum. Essentiale igitur ac minimè liberum Deo fuit, vt haberet actum prosecutiuum huius mysterij, & impeditiuum priuationis eius.

3. Deus est specialiter laudabilis ob decretum incarnationis, nec esset æquè laudabilis, si non contulisset nobis istud beneficium.

ficium. Repugnat autem deesse Deo aliquem laudis titulum, aut esse minùs laudabilem, quàm est; quia repugnat deesse ipsi aliquam bonitatem, aut esse minùs bonum, quàm sit. Atque laus proportionatur bonitati cuiusque rei.

4. Augustinus 3. de libero arbitrio cap. 5. *Quidquid*, ait, *tibi vera ratione melius occurrit, hoc scias fecisse Deum*. Nihil autem melius vera ratione occurrit, quàm mysterium incarnationis. Neque verò possum inde rectè deducere, scire, ac pro certo supponere, vt ibi contendit Augustinus, Deum illud fecisse, si nulla nihilominus ad idem volendũ necessitate tenebatur. Ergo Deus cum aliqua saltem morali necessitate, & non cum omnimoda indifferentia, ac plena libertate decreuit existentiam huius mysterij; vt multis alijs similibus testimonijs suadere conãtur Granados, & Montoya.

R. Nihil creatum vtcunque excellens, præcisè ob magnitudinem suæ perfectionis, potest inducere aliquam vel minimam necessitatem in volũtatem diuinam. Quia Deus neque vt sit, neque vt perfectè beatus sit, indiget vlla re creata, iuxta illud psal. 15. 2. dictum Deo ex persona Christi, vt vult ibi Augustinus: *Bonorum meorum non eges*. Quia Deus est omne purum bonum adæquatè sibi sufficiens, nullumque patiens defectum; qui autem nulla re indiget, nullius rei volendæ necessitatem subire potest. Et patet specialiter in Deo: quia quæuis necessitas alicuius rei volendæ volitione essentialiter inductiua ipsius; qualis est omnis volitio efficax Dei, est aliqua impossibilitas existendi absque illa re; siquidem est aliqua impossibilitas existendi absque ipsius volitione essentialiter inseparabili ab eadem. Nulla autem

est

est manifestior indigentia alicuius rei, quàm impossibilitas existendi absque illa. Nulla igitur Deo vel minima necessitas conuenit respectu vllius obiecti creati, ratione qualiscunque bonitatis eius; sed plena, & perfectè æquilibris indifferentia, atque summa contemnendi ac omittendi facilitas. Quod est argumẽtum eiusdem Augustini quæst. 22. ex 83. *Vbi nulla indigentia, nulla necessitas. Vbi nullus defectus, nulla indigentia. Nullus autem defectus in Deo. Ergo nulla necessitas.* Rursus qui vult aliquid vt finem, & alia vt media, hæc vult cum omnimoda libertate, ac indifferentia, si nullatenus sunt necessaria ad illud. Qui enim vult sanitatem ex. gr. non propterea cogitur velle, quæ non sunt necessaria ad illam. Sed Deus vult suam bonitatem vt finem, & omnia creata vt media, iuxta illud Prouerb. 16. 4. *Vniuersa propter semetipsum operatus est Dominus*, & nihil creatum est necessarium ad plenitudinem bonitatis in Deo. Ergo Deus vult omnia cum omnimoda libertate ac indifferentia. Ergo etiam mysterium incarnationis, quatenùs in tempore existens, & in se includens aliquid creatum, vult cum eadem indifferentia & libertate; nec vllam vel minimam illius decernendi patitur necessitatem.

Ad 1. Tam incarnatio, quàm cætera omnia creata sunt conformia inclinationi diuinæ purè approbatiuæ ac beneuolæ; non verò lucratiuæ & impellenti ad beatitudinem, aut perfectionem aliquam eius, cui inest. Inclinatio autem purè approbatiua ac beneuola, nullam sibi adiungens indigentiam aut vtilitatem sui termini, nullam inducit necessitatem, aut vim determinatiuam ad volendum eundem terminum, vt dictum est. Vnde Deus, tametsi incarnationem efficaci-

ter

ter noluisset, non propterea eiusmodi suæ inclinationi restitisset, quatenùs resistentia dicit violentam impeditionem conatus alicuius tendentis ad aliquid tanquam vtile conanti; sed præcisè quatenùs dicit puram non peruentionem ad terminum, ad quem absolutè peruenire poterat inclinatio ex natura sua, Quod nullius est incommodi, nec infinitudini contradicit; præsertim cùm Deus infinitam similiter inclinationem purè approbatiuam habeat ad priuationem creatarum omnium imperfectionum, sine quibus nihil creatum esse potest; adeòque detur perfectum æquilibrium inclinationis diuinæ necessariæ.

Ad 2. Bonitas actus dependet adæquatè ex bonitate motiui formalis, non verò ex bonitate obiectorum materialium. Motiuum autem formale adæquatum omnium actuum diuinorum est sola bonitas diuina, & creata omnia sunt obiecta materialia. Vnde omnes actus diuini sunt necessariò summè perfecti, quidquid demum circa creata quælibet decernat.

Ad 3. Deus non esset æquè laudabilis à nobis laude gratificanti, si noluisset incarnari. Quia non contulisset tam magnum beneficium; ideòque non fuisset tanta gratitudinis materia. At laude magnifaciente tùm etiam fuisset æquè laudabilis, quantum est ex se, quia habuisset totam eandem bonitatem, licet minùs laudandus à nobis foret ob defectum cognitionis, quatenùs innotuit magis bonitas Dei executione incarnationis. Itaque solùm in nobis fuisset defectus, & bonitatis accepto minori beneficio; & cognitionis, quam gignit meliorem de bonitate diuina beneficium Dei maius; nullus verò defectus in Deo fuisset.

Ad 4.

Ad 4. Illud testimonium Augustini accipiendum est in sensu, qui confert ad scopum eorum librorum, in quibus disputatur contra Manichæos, non de necessitate absoluta Dei ad faciendum aliquid, quam negat Augustinus in loco citato, & sæpè alibi; sed de necessitate faciendi optimum absque vlla mali admixtione, aut peruersione ordinis congruentis rebus factis, ex suppositione quod operetur aliquid ad extra. Nos autem quæsiuimus absolutè, nullaque facta suppositione de necessitate incarnationis secundũ se præcisè consideratæ. Atque hoc fere modo explicanda sunt cœtera testimonia, quæ opponuntur ab illis autoribus.

QVÆSTIO V.

Vtrum incarnatio Verbi Diuini fuerit necessaria, ac minimè libera ex suppositione Orbis conditi, aut peccati commissi?

VIDETVR fuisse 1. Ex suppositione orbis conditi. Quia qui sapienter operatur, necesse est, vt velit finem ex suppositione quòd velit ea, quæ habent rationem medij respectu talis finis. Deus autem non potest nisi sapienter operari, & omnia creata distincta à Christo habent rationem medij respectu Christi, iuxta illud 1. ad Corint. 3. 23. ex communi interpretum: *Omnia vestra sũt. Vos autem Christi. Christus autem Dei.* Id

nimirum

nimirum suum cuiusque est, quod ad ipsum, vt ad finem ordinatur, vt dictum est quæst. 2. de iust. Eadem igitur ratione dependentiæ mediorum à fine, ob quam impossibile fuit Deum velle, quæ sunt infra hominem, quin vellet ipsum hominem, & ex amore hominis; aut velle Christum, quin vellet seipsum, & ex amore sui ipsius; impossibile etiam fuit, vt vellet nos, & quæ infra nos sunt, quin vellet Christum existere, & ex amore Christi cætera.

2. Immo absolutè repugnat quemquam velle media, quin velit finem. Quia media sicut nullam habent vtilitatem, aut bonitatem; ita nec amabilitatem habent vllam, nisi in ordine ad finem. Qua de causa dixit Arist. *Quòd nemo desperans de fine operatur*. Ergo Deus non solùm inutiliter, atque ideò insipienter operatus fuisset; sed etiam fecisset aliquid vniuersaliter repugnans ex terminis, si orbem condere decreuisset, quin decerneret existentiam Christi.

3. Impossibile fuit existere Christum, & nullam aliam creaturam existere; cùm Christo Domino debeatur ex natura rei subordinatio & vsus aliarum creaturarum. Maior autem est dependentia mediorum à fine, quàm è conuerso. Ergo magis impossibile fuit existere cæteras creaturas, & non existere Christum.

4. Ex suppositione peccati. Quia si posito peccato originali Deus non prouidisset de remedio per sanguinem Iesu Christi, totum genus humanum æternaliter perijsset; quod continet duplex inconueniens. Alterum est immisericordiæ, & crudelitatis in Deo nolente impedire, cum facillimè posset, & absque vllo suo dispendio, summam in æternum miseriam multitudinis prope infinitæ.

nitæ. Alterum est mutabilitatis, aut impotentiæ in eodem; siquidem humanum genus conditum ab ipso fuit ex intentione beatitudinis hominum, quæ intentio mutata, vel frustrata fuisset, nullo homine beatitudinem obtinente. Vnde vlteriùs consequitur humani generis conditionem reddendã fuisse omninò inutilem, & absolutè damnosam. Quod vndecunque proueniat, repugnat operi diuino: Deus enim & natura nil perperam faciunt, nedum perniciosè.

5. Vt nuper ex Augustino dicebatur, Deus, ex suppositione quod operetur, necesse est vt faciat, quod optimum factu est. Ex suppositione autem orbis cõditi, & peccati permissi, optimum factu erat, vt Deus misereretur generis humani per redemptionem Iesu Christi, iuxta illud psalm. 144. *Miserationes eius super omnia opera eius*. Qua de causa, præstantissima queque Dei opera attribuuntur misericordiæ toto psalmo 135. Primò vniuersim versu 4. *Qui facit mirabilia magna Solus, quoniam in æternum misericordia eius*. Deinde singillatim. Ergo ad vtramque eam suppositionem, prout de facto contigit, necessariò consecuta est incarnatio Verbi Diuini.

R. Pertinet quidẽ ad iustitiam Dei, quod vnicuique rei, ex suppositione quòd eam creare velit, prouideat bona eidem connaturalia iuxta dignitatem ipsius, & prout cõpetit eius naturæ, eaque propter talia bona habent ex tali suppositione aliquam necessitatem vt sint. At verò quod Deus alicui rei conferat, quod excedit eius dignitatem, & est supra naturalem eius conditionem, pertinet ad liberalitatem, & voluntatem purè gratiosam. Nec debetur ex iustitia, etiam facta suppositione existentiæ talis rei.

Est autem supra dignitatem naturę humanæ, quod Verbum diuinum illi immediatè vniatur, vtque idem sit Deus & homo per identitatem personæ. Ergo existentia huius vnionis nullatenus debebatur naturæ humanæ; ac per consequens neque toti rerum naturalium collectioni; sed illis suppositis adhuc fuit purè liberaliter ac gratiosè collata. Iam verò superaddito peccato aucta est, hęc indignitas humanæ naturæ, quæ scilicet per peccatum vilescit, fitque deterioris longè conditionis, quàm esset ex se. Ergo ex suppositione peccati multò minùs fuit debita eadem vnio. Cùm igitur suppositio nullum inducens debitum alicuius rei conferendæ, conferentis libertatem relinquat in eodem statu, atque erat antea, patet Deum cum plena & perfecta indifferentia decreuisse incarnationum Verbi, nihil obstante vtraque ea suppositione.

Ad 1. Media intrinsecè ac determinatè ordinata ad aliquem finem non possunt esse volita, quin sit volitus ipse finis; sed ab eo dependent magis, quàm è conuerso. Res tamen naturales non sunt talia media respectu Christi: Nam quæ sunt infra hominem, ordinantur intrinsecè, tanquam ad suum finem naturalem, ad homines & Angelos, qui sunt voliti ratione sui quoad vtilitatem, nec habent naturaliter aliquem vlteriorem finem infra Deum. Quare ex suppositione quòd Christus existat, homines & Angeli, & omnia quæ sunt infra ipsos, sunt propria Christi, eumque respiciunt tanquam suum finem. Verùm quia hæc suppositio, & subordinatio ad eam consequens, erat supra eorum dignitatem, & cum exaltatione rerum omnium naturalium maiori, quàm quæ ipsarum naturæ conueniret; propterea non

ita

ita connectebatur exiſtentiæ rerum naturalium exiſtentia Chriſti, ſicut connectitur exiſtentia hominis exiſtentiæ eorum, quæ ſunt infra hominem; & exiſtentia Dei exiſtentiæ cuiuslibet alterius rei. Ex quibus patet ad 2. & 3.

Ad 4. Non eſt vitium oppoſitum miſericordiæ infligere illud malum, aut non impedire, quod quiſque meretur ratione peccati, ſed eſt omiſſio cuiuſdam operis miſericordiæ per opus iuſtitiæ. Vnde Deus crudelis nequaquam fuiſſet, ſed ſolùm minùs miſericors, & magis iuſtus, quantum ad opus exterius, ſi totum genus humanum manſiſſet æternaliter priuatum beatitudine ſupernaturali ratione peccati originalis. Nec propterea intentio diuina mutata aut fruſtrata fuiſſet, Quia Deus voluntate creandi homines, non intendit abſolutè, ſed tantum conditionatè beatitudinem ſupernaturalem eorum, vel omnium, vel aliquorum; atque conditio non ſubſtitit ex culpa primi hominis, quæ in cæteros redundauit. Nec rurſus inutiliter conditum fuiſſet genus humanum; tum quia plures nihilominùs conſecuti fuiſſent beatitudinem naturalem; tum quia in omnibus manſiſſet bonum ſubſtantiale naturæ manifeſtans bonitatem & miſericordiam Dei, ex qua proceſſit, & malum pœnæ manifeſtans eius iuſtitiam.

Ad 5. Auguſtinus dicebat: Id à Deo factum ſciri, & tanquam certum ſupponi debere, nõ quod abſolutè melius eſt, ſed quod nobis vera ratione melius occurrit. Noſtra autem ratio iudicat non ex immediata aut adæquata omnipotentiæ diuinæ cognitione, ſed ex conſideratione naturæ, & exigentiæ intrinſecæ rerum creatarum; intra quem ambitum, dictum eſt, incarnationem Verbi

diuini minimè contineri. Deinde illis testimonijs minimè probatur opus, in quo præeminet misericordia Dei, esse melius quàm opus, in quo præeminet eius iustitia. Misericordia enim Dei dicitur super omnia opera eius, non propter maiorem eius excellentiam, sed, vt exponit ibi Augustinus, propter vniuersalitatem, quatenùs Deus misericordiam exercet in omni opere suo; quod & iustitiæ eius commune est, iuxta illud psal. 24. 10. *Vniuersæ viæ Domini misericordia & veritas*. Similiter cum dicitur: *Qui facit mirabilia magna solus: quoniam in æternum misericordia eius*: nō redditur causa, ob quam Deus solus mirabilia magna faciat, vt enixè idem Augustinus ibi contendit; sed ob quam exhibenda sit, tanquam Autori magnorum mirabilium, confessio laudis, de qua est totus ille psalmus, & ad quam misericordia potissimum diuina efficacissimè permouet: quatenùs Deus *potentiam suam parcendo maximè & miserando manifestat*. Quia per misericordiam parcentem superat resistentiam indispositionis subiecti prouenientem ex peccato, quæ est omnium maxima resistentia, & indispositio respectu beneficiorum Dei.

QVÆ-

QVÆSTIO VI.

Vtrum incarnatio Verbi Diuini fuerit necessaria ex natura rei ratione eleuationis hominum in finem supernaturalem?

VIDETVR nō fuisse 1. Quia dona supernaturalia purè creata, quibus homo eleuatur formaliter ad beatitudinem supernaturalem, distant multò magis ab excellentia gratiæ vnionis, quàm res ordinis naturalis distent ab excellentia eorundem donorum. Sed res ordinis naturalis non inducunt necessitatem ex natura rei existentiæ eorum donorum. Ergo multò minùs eadem dona eandem gratiæ vnionis necessitatem inducere valent. Nempe connexio intrinseca vnius rei cum altera prouenit ex affinitate, & proportione inter ipsas.

2. Si dona supernaturalia purè creata, per quæ homines eleuantur, inducerent naturali necessitate existētiam Christi Domini, oportuisset vt ipse existeret ab initio mundi: Quia ex tunc extiterunt ea dona, & quod cum aliquo connectitur ex natura rei, inducit eius existentiam pro quocunque tempore ipsum existit, vt patet in sole & luce; igne & calore, alijsque similibus. Incepit autem existere Christus Dominus multò post: *Vbi venit plenitudo temporis*, vt dicitur ad Galatas 4.4. & *in medio annorum*, vt habetur ex Abacuc. 3.2.

3. Si hominibus eleuatis in finem super-

naturalẽ eò ipſo deberetur incarnatio Verbi Diuini, gratia vnionis non eſſet donum diſtinctum à dono eleuationis, eadem planè ratione, quà bonum ingenium, bona indoles & ſimilia, non diſtinguuntur in ratione gratiæ à dono creationis. Sequela autem videtur abſurda: Quia per alia dona gratiæ habetur ſolum participatio, & ſimilitudo diuinæ naturæ, pèr gratiam verò vnionis habetur ipſum eſſe diuinum intrinſecè communicatum naturæ creatæ. Quod patet habere rationem gratiæ longè diuerſam, & pertinentem ad aliud genus.

R. Dupliciter cõtingit vnam entitatẽ, aut genus rerũ inferre naturali neceſſitate aliam entitatẽ aut genus rerũ. Primò ratione ſuæ perfectionis, & abundantiæ bonitatis cũ virtute illam alijs communicandi. Secundò propter defectum perfectionis, & capacitatem illius ab alio recipiendæ; vt apparet in connexione mutua, quæ eſt inter corpora cæleſtia, & ſublunaria; quatenùs hæc ab illorum influxu dependent. Ex vtroque verò capite maior perfectio vnius extremi connectitur cum maiori perfectione extremi alterius; quò enim maior eſt perfectio effectus eò poſtulat maiorem perfectionem in cauſa ipſum continente; & quo maior eſt perfectio cauſæ, eò eſt magis communicatiua bonitatis, & inductiua præſtantioris effectus. Et ſimiliter ſubiectum quò eſt nobiliùs diſpoſitum, eò eſt magis idoneum & congruum, in quo expleatur tota actiuitas, & influentia principij nobilioris. Christus autem Dominus eſt principium donorum gratiæ nobiliſſimum ſimpliciter inter omnia, quæ per Dei potentiam fieri poſſunt; *in quo* videlicet *inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter*, vt dicitur 2. ad Coloſſ. 9. *Et in*

quo

quo proinde *sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi*, vt habetur ibidem 3. *Et quem* propterea *donando, omnia nobis donauit Deus*, vt dictum est ex 8. ad Rom. 32. vt nihil prorsus supersit melius, quod per vllum aliud principium nobilius cõmunicari à Deo nobis possit. Rursus dona, quibus de facto eleuantur homines immediatè in finem supernaturalem, tenent primum locum inter omnia dona purè creata absolutè possibilia: Tum quia ipse finis est visio & possessio Dei, quo nihil altius puræ creaturæ contingere potest; cùm per nihil aliud magis assimilari Deo, & appropinquare possit. Atque media summo fini proportionata oportet esse summæ perfectionis in genere medij. Tum quia ea dona data sunt in præmium meritis Christi, quibus nullum aliud meritum maius esse potest. Atque præmium summorum meritorum oportet esse summum, quantum capacitas eorum, quibus applicantur, permittit. Tum denique, quia siquid præstantius superesset, non omnia nobis cum filio donasset æternus Pater, quod est contra testimonium Pauli modo citatum. Connectitur ergo ex natura rei existentia Christi cũ nostra eleuatione, & hæc viciſſim cum illa; & vtralibet ad alteram naturali neceſſitate consequitur, cùm altera principium summũ infra Deum altera effectus summos infra hominem Deum in se contineat.

Eandem horum donorum connexionem cum Christo multiplex eorum consideratio vlteriùs persuadet. Primò per habitus virtutum supernaturalium instruitur homo ad mores planè diuinos, iuxtà illud Matth. 5. 48. *Estote ergo vos perfecti, sicut & Pater vester cælestis perfectus est*. Ad capessendam autem arduam tam altæ & diuinam vsque

adeò referentis perfectionis viam neceſſe fuit ex natura rei ductorem habere, & exẽplar hominem Deum, vt filij adoptiui filio naturali ſibi conſpicuo conformarentur. Nam, vt ait Auguſtinus ſerm. 9. de Natiu. Domini ſub initium: *Homo ſequendus non erat, qui videri poterat; Deus ſequendus erat, qui videri non poterat. Vt ergò exiberetur homini, & qui videretur ab homine, & quem homo ſequeretur, Deus factus eſt homo.* Hanc ipſam exiſtentiæ Chriſti neceſſitatem docet determinatè de fide 11. de Ciuit. cap. 2. & de ſpe etiam & charitate efficaciter vrget 23. de Trinit. cap. 10. Secundò per hos habitus reddimur capaces ad agendum familiariter cum Chriſto cognoſcendo gradũ dignitatis ipſi conuenientis; percipiendo omnia eius myſteria, & doctrinam; promittendo mutuò, ſperando, & exequendo, quæ decent homines admiſſos in cõſortium diuinitatis; &, quod hæc omnia includit, exhibendo inuicem dilectionem verè amicabilem, & fraternam, vt habetur toto cap. 15. Ioannis præſertim ad medium: *Iam non dicam vos ſeruos; vos autem dixi amicos: Quia quæcunque audiui, &c.* Et Marc. 3. 35. *Qui enim fecerit voluntatem Dei,* (quod ipſum per hæc gratiæ dona exhibetur) *hic frater meus, & ſoror mea, & mater eſt.* Habitibus autem, ratione quorum connaturale eſt ſic agere cum Chriſto, nequit non eſſe, pluſquam explicari poſſit, violentum, & innaturale eodem carere. Quia nihil aliud explere poteſt connaturalem tanti boni capacitatem. Tertiò ſpecialiter gratia habitualis, eadem ratione, quæ nos facit filios Dei, & hæredes, facit etiam cohæredes Chriſti, iuxtà illud 8. ad Dom. 17. *Sumus filij Dei; ſi autem filij, & hæredes; hæredes*

qui

quidem Dei, cohæredes autem Christi. Facit autem filios, & hæredes Dei ex sua natura absolutè, & non ex suppositione sibi accidentali; ac proinde non est illi accidentalis; sed per se debita suppositio existentiæ Christi essentialiter requisita ad cohæreditatem. Quartò non est suprà naturam habitus fidei, vt credat existentiam Christi, vtque ab ipso doceatur fidelis; similitèrque est connaturale habitui spei, vt speret aduentum Christi, vtque speret in ipso. Inter potentias autem & habitus, eorumque obiecta connaturalia, datur mutua connexio naturalis, vt inter visum & colores; auditum & sonos; & subiecta, quibus hæc naturaliter insunt. Quintò connaturale Christo fuit, vt faceret opera, quæ testimonium perhiberent de ipso, vt dictum est ex Euangelio Ioannis. Testimonium autem nullum perhiberent, si non existerent homines instructi fide, quà valerent eorum significationem percipere. Necesse igitur fuit ex natura rei, vt existerent homines instructi fide ex suppositione existentiæ Christi. Notatum verò modò fuit eandem esse connexionem habituum cum suis obiectis, quæ est è conuerso. Denique in sacris litteris passim comparantur Christus & fideles vt caput & membra; vitis & palmites; Sol, & Stellæ; lux & radij; fons & riui; quæ & similia permulta denotant mutuã intrinsecam habitudinem & connexionem; atque ex singulis eiusmodi totidem argumenta confici facilè possunt in rem nostrã expensis scripturæ locis, in quibus continentur, quæque infrà producentur opportunè.

Ad 1. Pro connexione vnius rei cum alia non attenditur mutua earum proportio

& affinitas, quoad entitatiuam perfectionem ſecundum ſe præcisè. Quia omnia creata connectuntur eſſentialiter cum Deo, à quo diſtant infinitè; ſed attenditur proportio & affinitas in ratione principij, & effectus; obiecti & potentiæ, exemplaris, & exemplati, & ſimilium. Atque ſub hac cõſideratione patet ex dictis ratio diſcriminis.

Ad 2. Chriſtus eſt principium donorum gratiæ cauſalitate meritoria; & dona gratiæ feruntur inipſum vt obiectum dirigente fide. Cauſalitas autem meritoria Chriſti, cum operetur intentionaliter per dignitatem eius infinitam, vt exiſtentem in cognitione diuina, à quouis tempore in quæuis quantumlibet diſtantia opera protenditur. Fides ſimiliter cum nihil videat, ſed ſit rerum nõn apparentium, æquè bene fertur in abſentia, & præſentia. Non igitur neceſſe fuit donis gratiæ purè creatis ſemper coëxiſtere Chriſtum, ſed aliquando.

Ad 3. Quod eſt primum inter ea, quæ mutuò connectuntur, inducit in reliqua rationem debiti abſolutè, eiſque detrahit rationẽ gratiæ ſpecialis; qua de cauſa bona cuique connaturalia dicuntur indiſtincta à dono creationis in ratione gratiæ. Chriſtus autem eſt primum inter omnia ſupernaturalia. Quare reliqua ſupernaturalia debentur ratione eius, nec habent ſecundum ſe rationem gratiæ diſtinctæ ab eodem. Deinde quòd dona gratiæ purè creata connectantur cum Chriſto, illiſque ſuppoſitis ipſe debeatur, non minuit dignitatem, & æſtimationem gratiæ vnionis; ſed tantum manifeſtat excellentiam, & ſublimitatem eorum donorum; Quia connectuntur cum

Chri-

Christo tanquam cum proprio & vnico suo principio connaturali infra Deum.

QVÆSTIO VII.

Vtrum incarnatio Verbi Diuini fuerit necessaria ad tollendum peccatum?

VIDETVR non fuisse. 1. Quia Deus per incarnationem non est factus potẽtior quàm esset ex se. Ergo peccatum quod de facto abstulit mediante incarnatione, æquè bene auferre potuit eà non interueniente.

2. Vt auferatur iniuria alicui illata, non eum necesse est aliquid facere, qui eam pertulit, sed eum, qui illam intulit. Peccatum autem continet iniuriam illatam Deo ab homine: atque incarnatio Verbi peracta est non homine cooperante, sed solo Deo. Ergo incarnatio necessaria minimè fuit ad eum effectum.

3. Ad auferendum quoduis malum sufficit tantundem boni contrarij, vt ad auferendum quatuor gradus frigoris sufficiunt quatuor caloris. Bonitas autem incarnationis incomparabiliter præeminet malitiæ peccati. Ergò pro eius remedio non fuit necessarium tantum bonum.

4. Vt quis deponat offensionem conceptam ex iniuria alterius, non necesse est illũ priùs agere amicabiliter cum isto. Sic enim ne-

neceſſe eſſet iniuriam condonari antequam condonaretur. Deus autem volendo incarnationem Verbi, egit amicabiliter cum hominibus, qui ipſum offenderant, juxtà illud Ioan. 3. 16. ***Sic Deus dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret.*** Eo namque ipſo contulit ſummum beneficium continens in ſe omnia bona, ideſt, omnes effectus amicitiæ. Ergo non fuit neceſſaria incarnatio vt eà mediante perueniretur ad abolitionem peccati, & offenſæ Dei.

R. Poteſt quidem Deus de potentia abſoluta multipliciter infundere gratiam ſanctificantem peccatori; nullo tamen pacto poteſt auferre ab illo peccatum, & condonare, niſi infundendo eam gratiam; in cuius videlicet priuatione peccatum lethale eſſentialiter conſiſtit, vt dicetur in quæſt. de Pœnitentia. Dictum autem eſt incarnationem Verbi neceſſariam fuiſſe ex natura rei etiam ad abolitionem peccati; ſiue Deus vellet condignam eius ſatisfactionem exigere, ſiue nollet; de quo modo præſcinditur, & queſt. 9. inquiretur. Quare licet Deus de potentia abſoluta potuerit auferre peccatum tam originale, quàm quoduis perſonale, abſque interuentione Christi Domini, & meritorum eius, de quo dubitandum nullatenùs eſt; congruentius tamen, & rerum naturis abſolutè accommodatum fuit, vt non niſi per Chriſti merita tantum, ac tam ſublime beneficium exhiberet; quod docet Auguſtinus 13. de Trinit. cap. 10. initio, dicens: *Modum alium noſtræ liberationis Deo non defuiſſe, cuius poteſtati cuncta æqualiter ſubiacent; ſed ſanandæ noſtræ miſeriæ conuenientiorem modum alium non fuiſſe, nec eſſe oportuiſſe.* Quo genere locutionis ſigni-

ficare

ficare ſolet Auguſtinus neceſſitatem naturalem vnius rei ad aliam.

Ad 1. Neceſſitas naturalis interponendi cauſas ſecundas efficientes, & materiales pro aliquibus effectibus, & formis producendis, nunquam fundatur in inſufficientia virtutis diuinæ, ſed in natura effectuum & formarum; quatenus talis effectus ex ſua natura eſt participatiuus, & manifeſtatiuus virtutis à Deo communicatæ tali cauſæ ſecundæ, vt fumus ignis, & ſublunaria cæleſtium: atque talis forma eſt ſimiliter perfectiua talis ſubiecti, vt calor ignis, & dona ſupernaturalia naturæ rationalis. Neceſſitas igitur incarnationis, ad ablationem peccati, non eſt ex defectu virtutis in Deo independenter ab incarnatione; ſed quia ablatio peccati eſt donum ſupernaturale purè creatum; atque omne tale donum eſt participatiuum, & manifeſtatiuum virtutis præexiſtentis in Chriſto, aut ad eius perfectionẽ ordinatum. Itaque Deus potuiſſet æquè facilè auferre peccatum abſque incarnatione, ſed non modo connaturali.

Ad 2. Iniuria illata Deo hoc inter alia differt ab alijs iniurijs, vt non Deo, ſed iniurianti noceat; Nocet verò priuando eum gratià gratum faciente, quæ non humanarum virium, ſed diuinæ poteſtatis eſt opus. Quare vt aliæ iniuriæ auferantur per ſolum opus iniuriantis, reponendo bonum ablatum iniuriato; iniuria tamen, quæ aduerſus Deum committitur, non niſi Deo præoperante auferri poteſt.

Ad 3. Vt forma immediatè excluſiua mali non neceſſariò debeat præeminere bonitate ſua malitiæ præexiſtenti, debet certè præeminere cauſa eam formam inducens; quia debet aduerſus vim mali præualere.

Chri-

Chriſtus autem eſt cauſa inductiua gratiæ, per quam immediatè excluditur peccatum.

Ad 4. Non solùm is diligere dicitur, qui alium proſequitur amore amicitiæ, de cuius ratione eſt mutua redamatio; ſed etiam qui operatur ad inductionem amicitiæ ea præſtando, per quæ inimicitia aboleri, & amicitia ſtabiliri poſſit. Atque hoc modo dilexit Deus peccatores per decretum incarnationis, nondum depoſita penitùs offenſione, nec condonato peccato, ſed poſità exiſtentià Chriſti, qui eſt cauſa ſufficiens, per quam ad condonationem peccati, & ſtabilimentum mutuæ amicitiæ perueniri poſſit. *Commendat* enim, vt ait Apoſtolus 5. ad Rom, 8. *Charitatem ſuam Deus in nobis; quoniam cùm adhuc peccatores eſſemus* (hoc eſt in ſenſu compoſito peccati, & offenſionis) *Chriſtus pro nobis mortuus eſt. Multò magis iuſtificati nunc* (ſcilicet formaliter, & non tantùm cauſaliter) *in ſanguine ipſius ſalui erimus ab ira per ipſum.* Non igitur condonatio condonationem peccati & offenſæ; ſed cauſa effectum conditionis, & initium amicitiæ conſummationem eius anteceſſit.

QVÆ-

QVÆSTIO VIII.

Vtrum malitia peccati ſit infinita?

VIDETVR eſſe ſimpliciter infinita. 1. in ratione offenſæ. Quia quodlibet peccatum lethale habet rationem offenſæ reſpectu Dei. Ratio antem offenſæ creſcit cum proportione ad dignitatem offenſi, & vilitatem offendentis, vt docet Ariſt. 5. Ethic. cap. 5. Immò, vt quibuſdam videtur. ea dignitas & vilitas, vel ſaltem altera offenſam intrinſecè conſtituit. Ergo quando dignitas offenſi eſt infinita, vt eſt dignitas Dei, & vilitas offendentis eſt itidem infinita, vti eſt vilitas cuiuſuis creaturæ comparatæ cum Deo. ratio offenſæ euadet infinita, Quam in rem eſt ſatis nota vulgaris calculatio deducens ſenſim comparationē ab infimo termino vſque ad infinitum, & inde concludens infinitudinem in termino comparato.

2. In ratione demeriti. Quia pœna, quam meretur peccatum lethale, eſt ſimpliciter infinita, tum quia eſt æterna, atque qualibet pœna æterna eſt ſimpliciter infinita; vtpotè æquiualens infinitæ intenſioni pœnæ duranti ad tempus; ſicut. æquiualet pœnæ vt duo duranti per horam pœna vt vnum durans per duas horas: Tum quia nullam pænam infligere poteſt diuina potentia, quæ ſuperet dignitatem peccati; immò quæ infra illam non ſit. Qua de cauſa

sa communiter dicitur Deum punire citra condignum, & misericorditer, nec oppositum contingere posse; atque demeritum insuperabile, immò & inadæquabile per potentiam punitiuam infinitam oportet esse infinitum: Tum quia peccatum lethale priuat peccantem summo, & infinito bono, quod est Deus; atque quantitas mali, ac demeriti pensatur ex quantitate boni, quo priuat. Tum demum quia peccator est dignus annihilatione sui; atque annihilatio est malum infinitum, vtpote transferens ad statū nociuum distantem infinitè ab statu bono existentiæ; cujusmodi argumento probari solet creationem esse supra omnem actiuitatem finitam. Demeritum autem inductiuum pænæ infinitæ non potest non esse infinitum, cū causa adæquata præsertim æquiuoca non possit esse minor suo effectu.

3. In ratione iniustitiæ. Quia peccator infert Deo affectiuè infinitum malum, priuando ipsum infinito suo bono; Priuat enim illum ratione vltimi finis, id est, toto suo esse, dum collocat, quantum est ex se, vltimum suum finem in creatura. Neque verò peruersitas affectus, & magnitudo malitiæ eius pendet ab euentu: eadem enim est malitia, & iniustitia affectus, siue sequatur, siue non sequatur malū quod intendit.

4. In ratione ineligibilis. Habet enim peccatum ineligibilitatem infinitam, quatenus nequit prudenter eligi pro vllo, seu malo vitando, seu bono acquirendo; tametsi per possibile, vel impossibile supponatur esse infinitum, quod vitandum, aut acquirendum esset commisso peccato. Infinita autē ineligibilitas est proprietas fundata in infinito malo.

5. In ratione incompensabilis. Quia vt exhi-

exhiberetur compensatio æqualis pro peccato, opus fuit satisfactione Christi. quæ est simpliciter infinita. Infinitum autem est, cui nihil infra infinitum æquale est.

R. Malum est oppositum bono debito, & in priuatione boni consistit; ideòque quantitas mali mensuratur ex quantitate boni, quo priuat. Nam vt dicit Arist. 8. Ethic. cap. 2. *Sicut bono opponitur malum, ita optimo opponitur pessimum*; & sic de cæteris intermedijs proportionaliter. Inter ea verò, quæ eodem bono priuãt, illud est deterius, quod magis eo priuat; pessimũ, quod eodẽ summè priuat, & siquidem possibile fuerit, vt priuet infinitè, erit consequenter malum infinitum. Priuare autem magis, vel minùs tripliciter contingit ex parte boni terminantis priuationem, & totidem modis ex parte ipsius priuationis.

Ex parte quidem boni. Primò quia auferuntur plures gradus ipsius secundum se, aut communicationis ad subiectum quod priuatur. Secundò quia bonum, aut communicatio sunt magis sua ipsius, qui priuatur, magisque debita eidem. Tertiò quia aufertur pro tempore longiori. Ratione ablationis plurium graduum boni secundũ se, sunt deteriores aquæ quatuor gradus caloris, quàm duo: quia per quatuor priuatur pluribus gradibus frigoris sibi debiti, quàm per duos. Et similiter homini quatuor gradus solicitudinis circa temporalia sunt deteriores quàm duo: Quia per quatuor impeditur à pluribus gradibus communicationis Dei consistentis in cognitione & amore ipsius, quàm per duos. Ratione maioris debiti, aut suitatis, est deterior priuatio boni habiti reipsa, aut pleno dominio, quàm habiti spe tantùm, aut iure feudali,

vel vſufructu. Ratione longioris durationis eſt deterius peccatum lethale, quàm veniale: quia hoc pro tempore determinato, illud ſine fine priuat beatitudine.

Similiter ex parte priuationis augetur malitia Primò quia bonum, in quo proximè fundatur priuatio, eſt maius ſecundum ſpeciem, aut intenſionem, vel alias circumſtantias. Eo namque ipſo agens inductiuũ mali difficiliùs ceſſat à nocendo, propter maiorem inclinationem, & adhæſionem ad maius bonum. Qua de cauſa inter voluptates illicitas, earum proſecutio, cæteris paribus, eſt deterior, ac nocentior, quo ſunt maiores. Secundò quia magis communicatur ſubiecto. Qua de cauſa deterius eſt palato priuari perceptione cibi dulcis per cibi amari perceptionem; aquæ priuari frigore per calorem ſibi inhærentem; & intellectui priuari cognitione vera per errorem; quàm ſi priuentur bono ſibi connaturali per aliquid purè extrinſecum incompoſſibile per ſe immediatè cum tali bono. Tertiò quia redditur difficilior regreſſus in bonum, quo priuatur ſubiectum; ex quo capite infidelitas eſt deterior, quàm omiſſio actus præcepti charitatis, & quàm etiam odium Dei; quia infidelitas aufert radicitùs charitatem, redditque difficiliorem eius reditum ſublatâ fide, quæ eſt initium ipſius alliciens, & influens ad eiuſdem actus.

Ex nullo inter hæc capite, nec ex eorum omnium aggregatione malitia peccati lethalis eſt ſimpliciter infinita; ſed ex omnibus, & ſingulis concluditur eſſe finita ſimpliciter. Imprimis enim non priuat bono ſimpliciter infinito ſecundum ſe conſiderato: quia ſolus Deus eſt bonum ſimpli-

pliciter infinitum, cuius secundum se priuatio est chymerica; & quiduis existentiũ, vt bonis omnibus alijs spoliari possit, Deo tamen spoliari & carere minimè potest à cuius videlicet influxu essentialiter pendet. Ac proinde cuiusuis rei est essentiale hoc tantum bonum, vt Deum, ac dominum habeat, à quo esse recipiat, & cuius regimini subsit. Sed neque communicatione Dei infinità, aut finità communicatione infinitè priuat peccatum. Non quidem cõmunicatione infinità: quia quæuis Dei communicatio ad creaturam est finita & limitata: Impeditur enim infinitas Dei imperfectionibus cuiusuis creaturæ essentialibus, quominùs illi communicetur, quatenus est exclusiuus earum. & quantum sibi communicetur; quod est impediri, ne communicetur infinitè.

Nec etiam finità communicatione priuat infinitè, siue ex parte termini priuationis, siue ex parte ipsius priuationis. Nam quod ad terminum priuationis attinet, nulla Dei communicatio amissibilis per peccatum potest habere intensionem simpliciter infinitam; quia infinita intensio adhæsionis, & inclinationis ad Deum auferret libertatem peccandi, nec posset superari vi resistitiuà limitatà voluntatis. Idem dico de infinita intensione suitatis seu debiti. Quia hæc infinitas communicationis diuinæ, quæ dignitas ob similem rationem nõ posset amitti per peccatum: esset enim constituta per aliquam aliam infinitam coniunctionem cũ Deo. Superest duratio, quæ quia in quauis Dei communicatione semper erit categorematicè seu actu finita, consequens est, vt nullum peccatum possit priuare duratione categorematicè infinità vllius communica-

tionis

tionis diuinæ; eadem verò, quatenus est in potentia, priuare nihil potest: Quia possibilitas rerum est necessaria, & prorsus inimpedibilis.

Clariùs excluditur infinitas ex parte ipsius priuationis; Quia priuatio constituens formaliter malitiam peccati fundatur in conuersione & adhæsione ad bonum creatum, ac proinde finitum & limitatum, & simul auertens à Deo; ideòque contemptibile æstimatione, & amore Dei. Deinde non communicatur infinitè subiecto, quia non communicatur illi per identitatem, sed per physicam vnionem, sicut aliæ formæ communicationis finitæ. Denique est de essentia peccati, sicut cuiusuis alterius priuationis, vt relinquat in suo subiecto aliquam capacitatem & habilitatem ad formam oppositam, quæ videlicet capacitas & habilitas est idētificata cum subiecto; Eadem verò est aliqua possibilitas, siue proxima, siue remota; redeundi ad bonum amissum. Non ergo inest peccato infinita vis impediendi regressum ad gratiam, sed limitatur per aliquam eius regressus possibilitatem necessariò permanentem post peccatum. Ex omnibus igitur capitibus malitia peccati est simpliciter finita.

Accedit, ostensà limitatione malitiæ peccati quoad aliquid eorum, quæ singillatim expensa sunt, eò ipso concludi limitationem eius quoad cætera omnia. Quia quæ se tenent ex parte termini priuationis, & ex parte ipsius priuationis, sunt inuicem correlatiua, & mutuò dependent quoad augmentum, & diminutionem. Vtrumuis autem eorum est limitatum quoad omnia sua prædicata, si est limitatum quoad aliquod suum prædicatum; Quia infinitum cohærere cum

finito

finito per identitatem minimè poteſt. Quà præterea ratione conuincitur, perperam examinari, nedum aſſeri infinitatem malitiæ peccati ſub vna aliqua formalitate, ſuppoſito illam eſſe finitam ſecundum aliquam aliam formalitatem; maximè cùm tota malitia peccati, certè quæ præcipua eſt, & de cuius infinitate dubitari aliqualiter poteſt, tota indiuiſibiliter, & vniformiter fundetur in vnica radice auerſionis à Deo.

Ad 8. Non ita creſcit offenſa ex dignitate offenſi, & vilitate offendentis, vt tanta ſit malitia offenſæ, quanta eſt bonitas eius dignitatis, ſiue ſecundum ſe, ſiue vt comparata cum ea vilitate. Quia offenſa non priuat offenſum ſuà dignitate, ſeu abſolutà, ſeu comparatiuà, ſed eo ſolùm cultu & honore, qui ipſi debetur ratione talis dignitatis. Manifeſtum verò eſt non ineſſe tantam bonitatem honori, quanta ineſt dignitati honoris: Melius enim eſt eſſe dignum honore, quàm honorari. Dictum autem eſt menſuram malitiæ eſſe bonitatem, quà priuat. Verùm quia honor & cultus vnicuique debitus ac decens eò eſt maior, quò maior eſt cuiuſque dignitas, tum abſoluta, tùm maximè comparatiua; inde eſt vt malitia offenſæ creſcat cum proportione quadam, infra tamen æqualitatem, iuxta dignitatem offenſi, & vilitatem offendentis. Quare malitia offenſæ contra Deum eſt quidem maior, quàm malitia cuiuslibet alterius offenſæ, & participat genus quoddam infinitatis ex termino infinito, non tamen eſt ſimpliciter infinita; quia non eſt æqualis bonitati dignitatis diuinæ, nec vlli bonitati ſimpliciter infinitæ, ſed ſoli bonitati honoris & cultus quatenùs debiti Deo à creatura, vti exponetur quæſtione ſequenti. Conſtat enim interim

nterim eam bonitatem non posse esse simpliciter infinitam.

Iam argumentum calculatorium habet instantiam in cognitione Dei abstractiua & intuitiua, inque eiusdem dilectione. Absolutè dicitur eiusmodi actuum & obiectorum proportionalitatem non esse arithmeticam, sed geometricam; eamque non solùm irrationalem, in qua per nullam alterutrius extremi additionem, aut diminutionem perueniri potest ad constituendam æqualitatem cum altero extremo; sed præterea esse metaphoricam, & similitudinariam tantùm, cũ ventũ fuerit ad infinitatem simpliciter vnius extremi, quod videlicet nec æquari, nec excedi potest ab altero extremo vtcunque, & quotiescunque replicato, ac multiplicato. Igitur ea argumentatio est inutilis, cùm agitur de actibus nostris circa Deum; Idque patet specialiter in re præsenti; Quia rationem offensæ auget dignitas offensi, non vt est in se; sed quatenùs apparet in cognitione offendentis. Cognitio autem Dei est valde imperfecta, & limitata in peccatore.

Ad 2. Quæ adducuntur pro infinitate simpliciter pœnæ peccati lethalis, sunt insufficientia. Primùm enim duratio eius tantùm syncathegorematicè est infinita; & quà parte existet actu, semper erit finita; quà verò parte adhuc erit in potentia, nondum habebit rationem pœnæ simpliciter, sed tantùm secundum quid. Vnde non subsistit comparatio cum pœna infinitè intensa; quia hæc tota simul foret in actu. Falsum deinde est Deum non posse infligere pro vnoquoque peccato totam pœnam, quæ ei debetur, & cuius peccator est dignus; nec constituere æqualitatem proportionis inter vnumquodque delictum secũdum se, & eius

suppli-

supplicium. Inde enim fieret dari in peccato dignitatem mali chymerici, hoc est, maioris omni possibili; & Deum non posse omninò iustè iudicare, nec exequi per se in suo iudicio, quod præcipit alijs iudicibus Deuter. 25. 7. *Iuxta mensuram delicti erit & plagarum modus*; & Apoc. 18.7. *Quantū glorificauit se, & in delicijs fuit, tantum date ei tormentum & luctum*. Quare quod communiter & verè dicitur: Deum punire citra condignum, & præmiare vltra condignum, ex eo præcise verificatur vniuersaliter, quia plus est mali in peccato, quàm in pœna peccati; & è conuerso plus boni in præmio; quàm in merito. Quòd autem nullum aliud malum possit esse æquale peccato, prouenit non ex infinitate eius, sed quia constituit supremum genus malitiæ. Rursus nullum peccatum priuat summo & infinito bono secundum se, sed vt communicabili creaturæ, cui nonnisi finitè ac limitatè communicabile est. Denique annihilatio & negatio existentiæ hominis quoad omnes suas partes, quatenùs eidem nociua, est quid finitum ac limitatum; quia priuat bono finito; & malum non potest esse maius bono, quo priuat. De creatione alia est ratio: quia negatio prout ad illam comparata, præter existentiā rei creandæ, excludit omnem eius habilitatem, etiam extrinsecam ad existendum exigitiuam vtcunque & adiutricem vt existat; qui est modus quidam non essendi infinitus, nihil differens à negatione existentiæ chymeræ, si consideretur absolutè extra virtutem Dei infinitam.

Ad 3. Non est de ratione peccati grauis, vt intendat Deum non esse absolutè, aut nō esse finem rerum omnium; sed solùm vt priuet illum exercitio vltimi finis respectu peccatoris

catoris, dum elicit talem actum, quod exercitium est bonum finitum. Sed nec actus intendens destructionem Dei secundum se, habet propterea malitiam simpliciter infinitam; Quia limitatur à præuia cognitione, imperfectissima boni, cui opponitur. Quantitas enim malitiæ actus dependet à qualitate cognitionis boni, cui opponitur; & à persuasione mali, quod potest induci per talem actum, siue sequatur reipsa, siue non sequatur euentus intentus.

Ad 4. Peccatum non solùm graue, sed etiam leue, est omninò ineligibile prudenter, non ob infinitatem malitiæ, quæ certè non inest veniali, sed quia discordat à voluntate diuina, quæ est regula omnis prudentis electionis; Et quia nullum verum, ac æternum bonum, aut conferens ad æternum bonum, hoc est, absolutè præponderans suo contradictorio, potest induci peccati commissione, aut impediri eius omissione, tàm secundum se, quàm secundum omne æquiualens, ac superabundans respectu eiusdem boni. Deinde infinitas simpliciter est contra conceptum essentialem ineligibilitatis realis, sicut & cæcitatis, & cuiuslibet alterius prædicati realis negatiui. Quia nullum prædicatum reale negatiuum est exclusiuum boni simpliciter infiniti, vt infiniti; quod videlicet est ens necessarium, & indistinctum à Deo; Atque specialiter ineligibilitas dicitur per exclusionem boni eligibilis, de cuius essentia est vt habeat rationem medij, ac proinde vt sit bonum finitum, cùm, quod infinitum est, habeat rationem finis vltimi.

Ad 5. Bono infinito non compensatur peccatum ad æqualitatem, sed superabundanter, vt dicetur quæst. Quod non con-

tingeret

tingeret si peccatum contineret incompensabilitatem in se intrinsecè infinitam. Quare negatur suppositum argumenti; nempe, quod peccatum sit compensabile ad æqualitatem.

QVÆSTIO IX.

Vtrum pura creatura possit satisfaceare ad æqnalitatem pro peccato lethali?

VIDETVR posse. 1. Quia, vno finito sæpiùs replicato, & facta additione sine fine, potest constitui æqualitas, immo & excessus respectu alterius finiti, eadem ratione, quà quodlibet finititum finitis ablationibus finitur, vt dicitur 3. Phys. cap. 6. Nempe, inæqualitas inter duo extrema finita est finita, & minuitur, idest, aufertur pars eius facta quauis additione ad extremum minus. Malitia autem peccati lethalis est finita, vt dictum est quæst. præcedenti, & opera satisfactoria puræ creaturæ possunt augeri sine fine quoad intensionem & multitudinem. Ergo potest perueniri ad æqualitatem; immo & ad excessum eius malitiæ.

2. Qui reddit quantum abstulit, satisfacit ad æqualitatem pro iniuria. Sed purus homo potest diligendo Deum super omnia, reddere illi quantum abstulit per peccatum; nempe rationem vltimi finis, & prælationem respectu rerum omnium creatarum cum auersione ab illis, & conuersione ad ipsum;

quæ sola auferuntur per peccatum. Ergo potest satisfacere ad æqualitatem.

3. Obsequium deletiuum offensæ, & incompossibile cum odio, ira, & iure offensi ad vindictam, est æqualis satisfactio pro offensa: Qui enim id præstat, per quod extinguitur debitum, omninò satisfecisse putatur. Cùm repugnet superesse nihilominus aliquid, pro quo vlteriùs satisfaciat. Dilectio autem Dei super omnia est eiusmodi obsequium; Quia Deus diligentes se diligit ex 8. Prouerb. 17. Et repugnat dilectum à Deo, dignumque amore eius, ob perfectionem sibi inhærentem, simul esse peccatorem, infensum Deo, & obnoxium iuri ipsius ad vindictam.

4. Æstimabilitas actus obsequiosi crescit ex bonitate motiui eius, & difficultate obsequentis, non secus ac grauitas offensæ crescit ex dignitate offensi, & vilitate offendentis. Bonitas autem Dei mouens ad actum charitatis non est minor, quàm maiestas Dei læsa per peccatum; quia vtraque est infinita, & prorsus eadem; Et difficultas operis heroici ex parte obiecti eò est maior, quò maior est vilitas operantis. Difficile namque est degenerare nobiliter, vt dicitur in panegyri Ennodij; ac proinde vilitas creaturæ auget eadem ratione æstimabilitatem dilectionis Dei super omnia, quà auget grauitatem offensæ diuinæ. Ergo dilectio est æqualis compensatio pro peccato.

5. Immò videtur peccatis hominum nullam inesse rationem offensæ aduersus Deum; vel certè eam non crescere cum proportione ad eius dignitatem. Quia transgressio legis, quæ non fertur in fauorem Legislatoris, nec tendit ad tuendam eius auctoritatē ac dignitatem, sed solùm ad bonum com-

mune

mune subditorum ordinatur, nullam continet rationem offensę aduersus Legislatorem, nec iuxta maiorem, vel minorem eius dignitatem euadit malitia maior, vel minor; Nec principes vlciscuntur eiusmodi transgressiones tanquam iniuriosas sibi, aut earum pœnam propriâ dignitate metiuntur. Leges autem diuinæ non respiciunt bonum diuinum, sed omnes in bonum præcisè nostrum ordinantur. Nam vt dicitur Iob 35. 7. *Si peccaueris, quid ei nocebis; & si multiplicatæ fuerint iniquitates tuæ, quid facies contra eum?* Ergo malitia peccati non redditur incompensabilis ex infinita Dei dignitate, eademque est ratio de vilitate nostra, licet ex vtroque capite crescat, iuxta doctrinam Philosophi, proportionaliter malitia iniuriæ in proximum. Quia eò maiorem iacturam patitur cæteris paribus, quò est ipse dignior, & vilior offendens. Quod non habet locum in Deo incapaci iacturæ.

6. Sicut se habet præmium ad pœnam, ita se habet meritum ad demeritum: Hoc enim postulat ratio iustitiæ. Sed bonitas præmij est maior, quàm malitia pœnæ, vt dictum est in quæst. de beneficentia Dei. Ergo etiam bonitas meritorum est maior, quàm malitia peccatorum. Ergo hæc est compensabilis per illam, etiam superabundanter.

7. Maior est complacentia Dei in bonis iustorum operibus, quàm displicentia in peccatis. Quia maior effectus ex illa prouenit, quàm ex ista; magisque illa prodest largiendo gloriam, quàm hæc noceat infligendo pœnam, vt suppositum modò fuit. Qui autem obsequendo exhibet maiorem cõplacentiæ materiam, quàm exhibuisset displi-

sentiæ peccando, satisfacit ad æqualitatem, & vltrà.

8. Qui potest mereri quod maius est, potest vtique quod est minus. Sed purus homo potest suis operibus mereri gloriã, quæ est quid maius, quàm remissio peccati: Quia magnitudo remissionis peccati commensuratur magnitudini mali inducti per peccatum; quod malum dictum est esse minus, quàm sit bonitas gloriæ. Ergo purus homo potest mereri remissionem peccati; quod meritum non distinguitur ab æquali satisfactione pro peccato.

9. Qui facit quantum potest ad nihil amplius tenetur; & qui facit quantum sufficit vt ad nihil amplius teneatur, satisfacit ad æqualitatem. Ergo pura creatura faciendo quantum potest satisfacit ad æqualitatem pro quouis peccato.

10. Pro beneficijs à Deo acceptis debetur gratiarum actio non secus, ac debetur satisfactio pro peccatis. Sed licet nihil beneficijs Dei æquale reponere possit creatura, potest nihilominus satisfacere adæquatè obligationi gratiarum actionis, gratias agendo, quantas potest. Quia, vt dicit Philosophus agẽs de hoc ipso 8. Ethic. sub finem: *Qui, quantum potest, obsequitur, bonus & iustus esse videtur*. Ergo similiter potest satisfieri iustè, idest, æqualiter obligationi compensandi peccatum lethale peccatore faciente quantum potest.

11. Absurdum est Deum, qui est ipsa essentia bonitatis, dedisse creaturæ suæ maiorem potestatem ad malum, quàm ad bonum, maximè cùm ipse protestetur Ezech. 18. 23. *non esse voluntatis suæ mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat*. Et ibidem vt tuea-

tur æquitatem prouidentiæ suæ aduersus eius accusatores. simili prorsus modo attribuit conuersioni peccatoris vim abolendi peccata præcedentia: & auersioni iusti vim abolendi præcedentem iustitiam: cùm enim versu 25. præmisisset obiectionem: *Dixistis non est aequa via Domini:* adiungit versu 26. partem responsionis: *cum auerterit se iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem, morietur in eis:* & omninò similiter alteram partem versu 27. *Cum auerterit se impius ab impietate sua, quam operatus est, & fecerit iudicium, & iustitiam, ipse animam suam viuificabit.* Eadem quoad vtramque partem vniformis comparatio instituitur semel atque iterum in eo capite. Ergò æquitas prouidentiæ Dei subsistere non posset, nisi potestas hominis ad abolenda peccata per subsequentem conuersionem esset æqualis potestati amittendi gratiam per subsequens peccatum.

12. In statu puræ naturæ posset aliquo modo aboleri peccatum. Aliàs qui semel peccasset, incidisset eò ipso in desperationem veniæ, & salutis obtinendæ; hoc est in effrænem peccandi licentiam, & profundam vitiorum omnium voraginem; & prætereà perperam inditi fuisset naturæ humanæ stimuli pœnitendi de malo commisso, nisi posset illi mederi per pœnitentiam non autem potuisset tunc aboleri peccatum per gratiã, cui pro eo statu nullus est locus; quia status puræ naturæ est status puræ iustitiæ. Id enim solùm vnicuiq. naturale dicitur, quod est eidem debitum attenta cõditione, & dignitate naturæ ipsius. Ergò tantum per condignam satisfactionem exhibitam ab ipso peccatore potuisset tunc aboleri peccatũ. Non est autem deterior hominis conditio

in statu eleuationis, quàm futura fuisset in statu puræ naturæ. Ergò etiam modò potest peccator exhibere condignam satisfactionem pro suo peccato.

13. Angelis, quorum natura est immobilis in proposito semel concepto, data est æqualis potestas permanendi inuariabiliter in statu amicitiæ, & inimicitiæ diuinæ. Eadem autem ratione hominibus, quorum arbitrium est naturaliter vertibile, ac variabile, debuit dari æqualis potestas redeundi in statum amicitiæ, & inimicitiæ diuinæ. Deus enim omnibus suis creaturis æqualiter impertitur participationem suæ bonitatis iuxta naturam, & proportionem cuiusque. Ergò sicut ex vi intrinseca peccati possunt homines à statu iustitiæ redire ad statum inimicitiæ Dei: Ita possunt è conuerso suum statum malum permutare ex vi intrinseca; & dignitate operum bonorum.

14. Si peccatum lethale esset incompensabile per opera puræ craaturæ, maximè quia opponitur Deo & eius voluntati. Hoc autem conuenit etiam peccato veniali. Omne siquidem peccatum est contra voluntatem diuinam: & tamen peccatum veniale certissimè est compensabile ad æqualitatem per opera puræ creaturæ. Nulla igitur est ratio sufficiens prædictæ incompensabilitatis peccati lethalis.

15. Actus intellectus falsi non magis nocent intellectui, quam prosint eidem actus veri; neque hi minorem habent bonitatem, quam illi malitiam; sed magis è conuerso. Quia intellectus per actus suos optimos adhæret vero immobiliter, & absque vlla formidine; per actus verò falsos, etiam pessimos, non potest vsque adeò adhærere falso. Bonitas autem voluntatis est proportiona-

ta bonitati intellectus, & vtraque potentia eundem habet auctorem Deum, eúmq. æquè beneuolum erga hominem quoad vtramque; nec permissurum aliqua ex parte possibilitatem mali, nisi cum possibilitate, & ex intentione boni maioris. Ergò etiam in voluntate actus optimi præualent bonitate sua malitiæ actuum pessimorum.

16. Deus potest conferre puræ creaturæ tantam gratiam, quanta collata est Christo Domino. Immò & infinitam simpliciter conferre potest de potentia absoluta. At Christus Dominus satisfecit ad æqualitatem. Ergò saltem pro eo euentu posset etiam pura creatura satisfacere ad æqualitatem.

17. Fieri potest, vt absque præuia Dei, legisque diuinæ cognitione committatur peccatum lethale, volendo ex.gr. occidere innocentem; vel si fieri posset, annihilare Angelum. Huiusmodi autem peccatum nullo ex capite haberet magnitudinem malitiæ incompensabilem per opera puræ creaturæ. Ergò hæc potest ad æqualitatem satisfacere pro aliquo peccato lethali.

R. Consideranti, quantum bonum, & quàm debitum impediat peccatum lethale, facilè apparet eius malitiam esse inadæquabilem, ac incompensabilem per quælibet & & quantalibet opera bona puræ creaturæ. Bonum impeditum est dilectio Dei super omnia tam actualis, quàm habitualis; dilectio amicabilis Dei erga nos, & gratia sanctificans, quà reddimur digni tali dilectione; & gloria ijsdem gratiæ & dilectioni correspondens; idque secundum omnes gradus absolutè possibiles: & præterea excluduntur timor, & obedientia Dei simul cũ reuerentia, & gratitudine aduersus ip-

sum. Hæc enim omnia corrumpit peccatū lethale, in quacunque demum intensione præextiterint; redditque peccantem dignū illorum iactura absque vllo limite, quoad intensionem, & cumulum præexistentem ipsorum, & indignum, cui eadem, etiam in minima intensione, aliquādo conferātur, deperdita insuper facultate adquirendi illa denuò. Nulla autem opera bona puræ creaturæ tantundem boni inducere possunt in animam; quemlibet enim, & quantumlibet cumulum operum bonorum puræ creaturæ compensat Deus augmento determinato gratiæ, & gloriæ, ac virtutum. Compensat verò vt minimùm ad æqualitatem; cum Deus liberalis potiùs sit, quàm auarus in præmijs retribuendis. Non igitur inest bonis operibus puræ creaturæ tanta vis inductiua bonorum, quanta cuilibet peccato lethali inest vis corruptiua, ac impeditiua eorundem; siquidem hæc est interminata, & absque limite, illa verò certis limitibus circumcluditur. Ergò bonitas operum puræ creaturæ nullatenus æqualis esse potest malitiæ peccati lethalis.

Huiusmodi consequentià tenet omninò in comparatione meriti, & demeriti factà relatè ad Deum metientem præmia & supplicia præcisè ex bonitate, ac dignitate bonorum & malorum operum, & non etiam, vt fit in iudicio humano, ex spe, & metu commodi, & incommodi proprij in futurum. Quo respectu contingit vt Principes, & Respublicæ propter ius præcauendi malum imminens, & promouendi bonum præsens proprium, eadem ijsdem operibus bonis, & malis præferant, vel pòstponant quoad veniam, & pœnam, prout contigerit alterutra esse priora

tem-

tempore, vel posteriora. Quia ex hac circumstantia pendent spes, & metus prudenter in posterum ab hominibus concipiendæ, & à Deo minimè conceptibiles. Ea humani iudicij conditio apparuit in Manlio redempturo proculdubio pœnam capitis, quam subijt, si vice versa quoad tempus male & bene se gessisset erga Rempublicam.

Iam si ad rationem debiti attendatur, clariùs conspicietur, & à priori idem excessus malitiæ peccati. Quia amor Dei, cultus, obedientia, timor & gratitudo, quibus contrariatur peccatum, debentur ratione diuinæ bonitatis, excellentiæ, dominij, potestatis ac beneficentiæ, quæ omnia sunt infinita. Quia verò vnicuique eo magis, & maior debetur amor, quò maior est eius bonitas, & sic de cœteris, patet ea, obsequia, quæ denegantur Deo per peccatum, esse summè debita Deo, & in summo gradu. Ea autem est obsequiorum, quæ alicui in quouis genere debentur, conditio, vt, quò magis debentur, & in gradu sublimiori, eò sit minoris momenti, minùsque, æstimetur eorum exhibitio; & è conuerso eò sit detestabilior, ac maior malitia denegationis eorundem, iuxta vulgarem doctrinam Philosophi i dicatam quæst. præcedenti de augmento offensæ ex dignitate, offensi, & vilitate offendentis; & è conuerso de obsequijs. Ergò quæ debentur titulo simpliciter infinito negari non possunt per offensam, nisi habentem malitiam quodammodo infinitam, certè incomparabiliter maiorem, quàm sit bonitas, & æstimabilitas quorumlibet obsequiorum puræ creaturæ, vtcunque hæc sit sancta & amica Dei, atque illa sint multa, & optimi generis. Quia

quilibet horum cumulus est quid exiguum respectu Dei, & quodlibet peccatum lethale, quod solum habet rationem offensæ respectu Dei, est quid magnum. Nulla igitur bona opera vllius puræ creaturæ possunt esse æqualis satisfactio pro peccato mortali, siue originali, siue personali; siue proprio, siue alieno.

Et quidem de peccato originali docet id apertè Augustinus in Encherid. cap. 108. dicens: *Nam neque per ipsum liberaremur vnũ mediatorem Dei & hominum hominem Christum Iesum, nisi esset Deus:* eadèmque est communis sententia Patrum. Ex peccato autem originali deducitur idem etiam circa personale; tum quia vnusquisque comparatur cum peccato originali quatenus cuiusque proprio, sicut cum personali; tum quia omnia peccata lethalia conueniunt in conceptu auersionis à Deo, quæ est summa ratio, ac veluti prima radix malitiæ eorum. Ac proinde si aliquod peccatum lethale esset æqualiter compensabile aliquo determinato numero & qualitate operum puræ creaturæ, posset vtique quodlibet similiter compensari per aliquod augmentum eorundem operum in numero & intensione.

Ad 1. Non quodlibet finitum sæpiùs replicatum, & auctum additione sine fine, potest peruenire ad æqualitatem cum quolibet alio finito; vt patet in multitudine, & magnitudine lapidũ, & quorumlibet aliorum irrationalium maiori, & maiori sine fine nunquam peruentura ad æqualitatem cum vno homine; eademque est ratio de quauis multitudine & intensione cognitionum naturalium, vel actuum fidei, comparatà cum visione beata vtcunque remissa, deque aliis similibus. Necesse igitur est

verum-

vtrumque extremum esse eiusdem rationis, & subiens vniformiter eandem mensuram, vti contingit in partibus ablatis ex aliquo finito. Non sunt autem eiusmodi extrema, peccatum lethale, & opera bona puræ creaturæ; quia ex eadem ad Deum comparatione, qui est vtrorumque mensura communis, peccatum euadit quid magnum, & opera bona quid exiguum; & illud est in supremo genere mali, cum hæc non sint in supremo genere boni.

Ad 2. Peccatum lethale non aufert Deo, nec reddit actus charitatis rationem vltimi finis in se intrinsecè; sed peccatum aufert, quantum est de se, atque omninò impedit omnem & quamlibet prosecutionem, & cultum tam actualem, quam habitualem debitum ipsi vt vltimo fini, & summo bono; estque intrinsecum illi, vt hoc præstet resistendo motioni & exigentiæ totius bonitatis, & dignitatis diuinæ; actus verò charitatis exhibet exiguam solùm partem eiusdē prosecutionis & cultus, estque illi essentiale, vt non correspondeat adæquatè bonitati Dei secundum eius dignitatem. Quod similiter verificatur de desiderio correspondendi, si fieri posset, adæquatè. Non ergò reponitur, quantum ablatum fuerat.

Ad 3. Obsequium deletiuum offensæ, & incompossibile cum iure vindictæ seu punitionis, est condigna satisfactio, si id illi conueniat ex magnitudine suæ bonitatis, & iustæ æstimabilitatis; non verò si id proueniat solùm ex gratiosa promissione, ac insinuatione offensi inuitantis ad mutuam redamationem, & ex connexione intentionali obsequij cum ea promissione, insinuatione, ac inuitatione. Vis autem deletiua offensæ, & incompossibilitas cum iure vindictæ

conueniens dilectioni Dei, est huius posterioris generis, vt constat ex dictis, & explicatum fuit in quæst. de virtutibus Theologicis.

Ad 4. Potest aliqua entitas esse magna comparata cum alijs rebus eiusdem generis; ideòque magna absolutè reputari, quæ tamen parua sit comparata cum rebus alterius generis. Quà ratione maximus inter canes est paruus comparatus minimo inter elephantes. Ita actus charitatis comparatus cum alijs Dei obsequijs est quid magnum; & tamen est quid exiguum comparatus cũ minimo inter peccata lethalia. Quia alij omnes actus honesti conueniunt cum actu charitatis in ratione debiti respectu Dei, solùmque differunt ex parte motiui, quod quia infinitè præstantius est in actu charitatis, facit illum longè præeminere. Eadem tamen ratio debiti eundem quàm maximè deprimit comparatione peccati; quia non tantundem correspondet dignitati amoris, quæ Deo conuenit, quantum ipsi contrariatur peccatum; nec tanti est exhibitio rei debitæ ad conciliandum affectum quanti eius negatio ad gignendam offensionem. Iam vilitas ea solùm, saltem directè, reddit difficile opus nobile, & heroicum, quæ fundatur in prauitate educationis, consuetudinis, & exemplarium hærentium animo ob coniunctionem naturalem, beneuolentiam, aut familiaritatem, quæ essentialiter inclinant ad deterius; non verò vilitas intrinsecè ordinata, ac inclinata ad quærendã summam suam perfectionem, & imitandum supremum exemplar. Huius autem posterioris generis est vilitas connaturalis ac essentalis homini, qui est imago Dei respiciens intrinsecè Deum vt exemplar & finẽ;

prio-

prioris verò de qua loquitur Ennodius in sua panegyri.

Ad 5. Discrimen legum fauentium, & non fauentium directè honori, & dignitati legislatorum obseruatū optimè fuit à Vasquez aduersus vulgarem nonnullorum cogitationem, apprehendentium, & exponentium peccata hominum veluti nocentia Deo, & opposita iustitiæ commutatiuæ. Sed prætermisit duplex aliud discrimen theologicæ considerationis, & rei præsentis maximè propriū, inter legem diuinam, & humanā vt humanā, & vtriusq; obedientiā ac inobediētiam. Primum pendet ex eo quòd tota perfectio, & bonitas moralis nostra consistit in honore, & amore Dei, qui est bonum communissimum, & præ cæteris vniuersale, finisque mediatus, vel immediatus omnium honestarum operationum; Propterea enim 1. ad Timoth. 1. 5. finis præcepti dicitur charitas: Vnde repugnat legem diuinam ordinari directè ad bonum commune eorū, quibus imponitur, quin ordinetur indiuisim ad honorem, gloriam, & amorem Dei. At lex humana potest directè prospicere bono subditorum, quin ordinetur ad honorem, & ad tuendam dignitatem Legislatoris. Quia multiplex bonitas, & perfectio moralis subditorum est separabilis ab eius honore, cultu, & amore.

Alterum discrimen est in iniuria irrogata Legislatori creato aduersus legem fauentē eius dignitati, & honori, turpitudinē actionis coniungi cum nocumento eiusdem legislatoris; atque ex hoc illam mensurari: At verò in iniuria commissa aduersus Deum nullus est locus nocumento; quia Deus non est capax, cui quisquam noceat, vt dicitur in argumento, Sed non propterea est minor

turpi-

turpitudo, & inhonestas actionis iniuriosæ; quia non propterea est minor ratio debiti, & obligatio quoad honorem, cultum, & amorem Dei; immò est maior propè in infinitum. Quia obligatio vnumquemque honorandi, colendi, ac amandi crescit iuxta eius dignitatem, quæ in Deo est infinita. Inhonestas autem, & turpitudo actionis crescit crescente debito & obligatione illam omittendi, vndecunque hæc proueniat. Nam & ratio iniustitiæ aduersus creaturam ideò est maior in nocumento maiori, quia est maior obligatio non inferendi nocumentum magnum, quàm non inferendi paruum. Patet igitur in quouis peccato lethali reperiri rationem offensæ aduersus Deum, eamque crescere cum proportione ad eius dignitatem.

Ad 5. Præmium & pœna quoad hoc vniformiter comparantur cum merito & demerito, quod tàm comminatio vnius, quàm promissio alterius ordinantur ad vitandos actus malos, & inducendos bonos; & quòd vtrobique seruatur æqualitas proportionis exacta per iustitiam legalem. Differunt tamen, quia præmium est finis bonorum operum per se intentus à Deo, & à merente, & obtinendus per illa vt media, atque ideò mouens ad illorum positionem. Quia verò est de ratione finis vt præcellat medijs, propterea necesse est maius bonum inesse præmio, quod iustis confertur à Deo, quàm meritis eorundem. Pœna autem non est finis malorum operum per se intentus à Deo, aut à peccatore, & obtinendus per peccata vt media, & mouens ad peccandum; Quia potiùs auertit à peccando, & totum malum, quod est in pœna, decernitur ac infligitur à Deo, vt vitetur malum, quod est in pecca-

to.

to. Quia verò nequit maius malum, aut etiam æquale, sapienter decerni, ac induci ad vitandum minus malum, aut etiam æquale, sed è contra minus malum inducitur ad vitandum maius: atque Deus omnia sapienter operatur; propterea necesse est, malum quod est in pœna, esse minus, quàm quod inest peccato. Non igitur ita se habet præmium ad pœnam, sicut se habet meritum ad demeritum, quoad magnitudinem bonitatis & malitiæ in vtroque extremo comparationis; neque id postulat ratio iustitiæ, sed magis se habent modo contrario. Quare nulla est consequentia ab excessu bonitatis in præmio comparatione malitiæ in pœna, ad similem excessum bonitatis meritorū comparatione malitiæ peccati.

Ad 7. Effectum gloriæ non inducit sola complacentia Dei in operibus bonis secundum se præcisè, sed vt coniuncta cum complacentia circa ipsam hominis substantiam ordinante illum ad beatitudinem, & circa gratiam sanctificantem, quæ dat ius ad eandem Effectum verò pœnæ æternæ inducit sola displicentia in peccato lethali, & præcisè ratione eius, in peccatore. Quare malitia peccati potest esse maior, quàm bonitas operis meritorij, tametsi effectus gloriæ correspondens merito sit maior, quàm effectus pœnæ correspondens peccato.

Ad 8. Remissio peccati est inseparabilis ab infusione gratiæ, & consequenter à concessione iuris ad gloriam; Non autem quicunque potest mereri aliquid maius seorsim, eo ipso potest mereri illud idem vt coniunctum cum aliquo alio minori. Deinde remissio peccati tametsi ratione sui formaliter sit minus bonum, quàm infusio gratiæ; habet nihilominus maiorem rationem præ-

mij propter incomparabilem indignitatem, & difficultatem, quam opponit peccatum aduersus benignitatem Dei: Auget enim pondus præmij indignitas reddens difficilem eius concessionem, tametsi præmium non sit tantæ vtilitatis, quantæ est aliud faciliùs donabile; quale est gratia concessa innocenti.

Ad 9. Certum est facientem quantum potest ad nihil ampliùs faciendum teneri; Sed potest nihilominus teneri præterea ad aliquid patiendum. Qui autem deliquit, tunc satisfecisse dicitur ad æqualitatem, cùm ob præstantiam & dignitatem operis æqualis delicto rationabiliter, & iustè liberatur, quominùs quidquam propter delictum patiatur. Quodsi huc peruenire non possit, tametsi faciat, quantum potest, ideoque satisfaciat ad æqualitatem obligationi faciendi, non propterea satisfacit ad æqualitatem toti obligationi contractæ per delictum, quia superest obligatio patiendi. Hinc patet ratio discriminis ad 10. Quia obligatio gratitudinis resultans ex beneficijs, est solùm obligatio faciendi, ideòque illi satisfit ad æqualitatem ab agente & reddente gratias quantum potest.

Ad 11. Deus dedit homini maiorem absolutè potestatem ad bonum, quàm ad malum: Quia dedit potestatem obtinendi ac recuperandi beatitudinem, cuius bonitas est maior, quàm totum malum reprobationis, in quam incidere potest. Sed est hæc differentia, quod sufficientiam, vt incidat in reprobationem, habet homo ex se, & ex sola dignitate suorum operum continente in se adæquatè illum effectum; Beatitudinē autem consequi non potest, & multò minùs recuperare, nisi adiuuante gratia Dei, &

per

per opera non continentia adæquatè in sua præcisè dignitate effectum beatitudinis, & gratiæ sanctificantis primitus infundendæ præsertim antecedenter peccatori, iuxta illud Oseæ 13.9. *Perditio tua Israel, tantummodo in me auxilium tuum*, & illud aliud ad Rom.6.23. *Stipendia peccati mors; gratia autem Dei vita æterna in Christo Iesu Domino nostro*. Nec propterea male, aut minus beneficè, aut nimis parcè actum est cum humana natura; Quia potest tantam spem concipere de liberalitate, & misericordia Dei sibi semper opportunè subuentura, & suppletura defectum suæ dignitatis, quantum potest concipere metum de sua fragilitate, & casu ex ea prouenturo. Hoc sensu accipiendum est, quod toties dicitur in loco citato Ezechielis. Ibi enim non continetur nisi æqualis infallibilitas vitæ & mortis consecuturæ ex conuersione & auersione hominis; quod solùm faciebat ad propositum obiectionis. Cæterùm non negatur dispar origo, & dignitas operis boni, & mali, de quibus constat ex alijs scripturæ locis, vt modo indicatum est.

Ad 12. Natura humana per se ipsam est digna beatitudine naturali, neque, vt eam assequatur, indiget aliquo perfectiuo sibi superaddito, sed sola negatione peccati lethalis personalis, cuius pœna est æterna miseria: peccatum autem hominis substantiam non tollit. Quare in statu puræ naturæ post quoduis peccatum maneret tota entitas dignitatis ad beatitudinem naturalem. Subiecto autem retinenti dignitatem beatitudinis quoad totum suum esse positiuum, solùmque impedito per impedimentum voluntariæ indispositionis, superueniente contraria voluntaria bona dispositione ad suum finem,

debe-

debetur redintegratio in pristinum ius beatitudinis, non propter æqualitatem, quæ non datur, boni operis consequentis cum malitia præcedenti, sed ob coniunctionem dispositionis optimæ cum dignitate retenta, non obstāte peccato, quoad totā suam præstantiam, & bonitatem positiuam.

In statu eleuationis aliter se res habet. Quia peccatum lethale hominis eleuati non solùm impedit dignitatem beatitudinis supernaturalis constitutam per gratiam sanctificantem, quò minùs effectum sortiatur; sed præterea eandem gratiam corrumpit quoad suam entitatem. Vnde dispositio vtcunque bona subsequens post peccatum non solùm haberi non potest absque auxilio gratiæ prorsus indebito, sed neque inducere potest infallibiliter remissionem peccati, & ius proximum ad beatitudinem supernaturalē, nisi dependenter à liberali & gratiosa Dei promissione: Quia non reperit ex parte subiecti entitatem positiuam dignitatis ad eam beatitudinem, per coniunctionem cum qua possit absque nouo Dei fauore inducere talem effectum. Est igitur dispar manifestè ratio vtriusque status quoad hoc punctum. Nec propterea homo est deterioris conditionis in statu eleuationis; Quia homini eleuato, etiam postquam expulit Deum per peccatum, adest gratia Dei præueniens, & consequens: Deus enim exclusus de domo peccatoris *stat* nihilominùs *ad ostium pulsans, vt ei aperiatur ianua*, & promittens ingressum, si aperiatur, ex Apoc. 3. 20.

Ad 13. Patet ex dictis circa 11, Hominibus enim facta est potestas tàm infallibiliter redeundi ad amicitiam Dei per bona opera, quam infallibiliter ab ea decidunt per peccatum: Sicut Angelis data est æqualis firmitas

tas ac immobilitas in bono, & in malo statu. Sed vtrisque bonum opus prouenit ex gratia, & exitus bonæ dispositionis superat dignitatem ipsius: peccatum verò est ex imperfectione naturæ, & exitus conformis dignitati peccati. Æqualiter igitur prouidit Deus hominibus, & Angelis iuxta proportionem naturæ eorum.

Ad 14. Peccatum veniale est exiguum malum in genere peccati; quia solùm opponitur honestæ prosecutioni alicuius medij ordinabilis ad Deum, retentâ totâ adhæsione ad vltimum finem, qui est Deus; nec continet rationem offensæ, nisi tantùm secundum quid; quia non opponitur voluntati diuinæ, nisi quoad ea, ad quæ parum afficitur. Peccata autem & offensiunculæ leues possunt compensari ad æqualitatem per obsequia item leuia & exigua. De peccato lethali alia est ratio, vt dictum est.

Ad 15. Quoniam *omne bonum desursum est descendens à Patre luminum*; omne verò malum, totaque nostra perditio ex nobis est, ex 1. Iacobi 17. & Oseæ 13. 9. consequens est vt pessimũ præualeat optimo in eo operationum genere, in quo plus habet homo de suo, & potest se subtrahere ab ordine diuinæ directionis, ac influentiæ; Optimum verò præualeat pessimo in eo operationum genere, in quo minus habet homo de suo, & plus de influentia diuina, nec potest ab eius ordine & directione se subtrahere. Operationes autem liberæ, quia sunt maximè ab intrinseco, continentur in eo genere, in quo plurimum habet homo de suo, & potest se subtrahere ab ordine diuinæ directionis ac influẽtiæ, dum potitur totâ amplitudine indifferentiæ sibi connaturalis: Operationes verò necessariæ quia in agente se-

cundo

cundo sunt maximè ab extrinseco, continentur in eo genere, in quo minus habet homo de suo, nec potest se omninò subtrahere ab ordine diuinæ directionis ac influentiæ. Cùm ergo actus voluntatis viatricis sint immediate liberi tota libertate ipsi connaturali; actus verò intellectus sint necessarij, consequenter malitia actuum pessimorum inter priores præualet bonitati optimorum inter eosdem, & è conuerso inter actus posteriores. Verùm quia voluntas per actus liberos viæ bonos & malos, meritorios & demeritorios deuenit tandem in actus necessarios termini, bonos itidem & malos, beatificos & miserificos; atque inter istos bonitas amoris & gaudij beatifici præualet malitiæ doloris & tristitiæ miserificæ, nec non & peccati auertentium à Deo non tam bene cognito, quàm bene cognitus est amanti amore beatifico, patet potestatem voluntatis ad bonū præeminere simpliciter & absolutè potestati ad malum. Quare in argumento non instituitur rectè comparatio; quia ex parte mali in voluntate ponitur peccatum lethale, quod est actus simpliciter pessimus; ex parte verò boni ponitur actus inter liberos optimus, qui non est simpliciter & absolutè optimus, vt patet ex dictis.

Ad 16. Nulla pura creatura potest habere absolutè tantam gratiam, quanta fuit in Christo. Quia gratia vnionis superat quamlibet aliam incomparabiliter. Quòd autem haberet tantundem gratiæ creatæ, non sufficeret ad æqualem satisfactionem pro peccato; quia adhuc obsequium præstitum à creatura sic grata foret exiguum respectu Dei, cuius comparatione dictum est peccatum esse quid magnum in suo genere. Iam intensio infinita gratiæ creatæ est repugnans ex alibi di-

ctis

ctis in genere; Atque vt admittatur possibilis, nihil concluditur; quia est infinitudo in certo quonam genere tantùm, quæ comparata cum dignitate Dei infinita simpliciter, & in omni genere est quasi nihil, ac proinde quòd illa impendatur in huius obsequium, est quid simpliciter exiguum in proprio obsequij genere.

Ad 17. dictum est in qq. de bonitate & malitia: repugnare peccatum theologicum, hoc est, impeditiuum beatitudinis, absque præuia Dei, & diuinæ legis cognitione actuali; Idque ex eo confirmari potest, quia cum D. Thomas in præsenti, & alij communiter doceant peccatum lethale vniuersim esse incompēsabile ad æqualitatem per opera puræ creaturæ, hoc probant, quia habet infinitatem quandam ex infinitate diuinæ maiestatis. Hoc autem perperam diceretur, si non supponeretur vt certum esse de ratione talis peccati contemptum diuinitatis antecedenter actu præcognitæ sub aliquo conceptu conuertibili cum ipsa.

Quare propositum absque præuia diuinæ legis cognitione conceptum de inferendo malo, seu possibili, seu simpliciter impossibili, per occisionem hominis, aut annihilationem Angeli, esset peccatum purè philosophicum ac ciuile, incomparabiliter minùs quouis peccato formaliter contradicenti diuinæ voluntati ac maiestati actu præcognitæ, & dignum pœna, qualis solùm, & quanta sufficit ad tuendum felicem statum temporalem Reipublicæ, & peccatorē cohibendum à frequenti repetitione, atque in se ipso benè ordinandum cum tranquillitate conscientiæ, quæque inferri potest à Republica, & ab vnoquoque sibi, & quæ proinde foret incomparabiliter minor, quam

priua-

priuatio beatitudinis, & annihilatio, quas pœnas solus Deus infligere potest, & solus mereri, qui eum offendit; si tamen annihilatio pœna esse potest.

QVÆSTIO X.

Vtrum valor operis satisfactorij crescat ex dignitate operantis?

VIDETVR non crescere. 1. quia in iniurijs, & earum compensationibus nihil refert quis fecerit, & an probus, an prauus is fuerit, sed solum habetur ratio quantitatis in læsione, & eius compensatione, seu satisfactione, vt tradit Philosophus 5. Ethic. cap. 4. Ergò nec respectu Dei quidquam refert maior, vel minor dignitas satisfacientis ad maiorem, vel minorem valorem, æstimationem, ac efficaciam operis satisfactorij.

2. Eò est minoris valoris, minùsque æstimabile & efficax obsequium, quò est magis obligatus ad obsequendum, qui illud exhibet; eò nimirum minùs suum est, quod dat, magisque pertinens ad accipientem. Quævis autem maior dignitas satisfacientis Deo, est maior obligatio exhibendi ipsi obsequia omnis generis; eò siquidem ipso necesse est, vt acceperit à Deo maius beneficium. Ergò valor operis satisfactorij decrescit potiùs respectu Dei ex maiori dignitate satisfacientis.

3. Non est acceptio personarum apud

Deum,

Deum, vt sæpè dicitur in sacris litteris; esset autem, si retributionem quibusque operibus præstandam non metiretur Deus præcisè ex eorundem secundum se bonitate; sed præterea ex qualitate etiam personarum maiori vel minori dignitate pollẽtium; hoc est, maiori vel minori gratia apud Remuneratorem: Nempe esse magis dignum apud Deum, nihil prorsus est aliud; quàm esse magis gratum eidem. Ergò maior dignitas satisfacientis Deo nihil facit pro maiori valore operis.

4. Sicut valor monetæ pendet ex libera Principis voluntate sic vel aliter statuente, vt ipsi placet, ita valor operum nostrorum, pendet ex libera Dei voluntate taxante tãtum determinatè præmium singulis quibusque actibus, prout ipsi placuerit; vel etiam nolente vllum pro illis præmium aut promittere, aut conferre; quod quidem iure suo facere potest: cum enim omnia nostra bona sint magis propria ipsius, atq. ex eius donatione in nobis existant, potest illa, exigere absque vlla retributione, aut promissione. Ergò valor operis meritorij, aut satisfactorij nullatenus pendet ex dignitate operantis maiori vel minori, sed ex sola, promissione, & lege Dei.

5. Si maior dignitas operantis redderet maiorem valorem operis satisfactorij, aut meritorij, daretur processus in infinitum, inter vnum quoduis meritum & eius præmium augentia se inuicem sine fine; quia, eliciens opus aliquod meritorium per gratiam receptam in eius præmium redderetur dignior, quàm antea esset. Ergò si ex maiori dignitate operantis cresceret valor operis, deberet propter idem opus nouà dignitate auctum nouum præmium conferri;

quo

quo rursus cresceret magis dignitas operantis; & sic proportione sine fine.

6. Maior dignitas Remuneratoris non auget valorem præmij; aliàs magni principes minus deberent retribuere suis pacis, & belli ministris; & Deus cuiuslibet rei vtcunque exiguæ largitione compensaret etiam superabundanter quælibet merita. Ergò nec maior dignitas obsequentis auget valorem obsequij seu meritorij, seu satisfactorij; nec enim debet esset melioris conditionis, & magis æstimabilis dignitas inferioris, quàm superioris.

7. Non minor infligitur pœna in purgatorio ob eadem peccata habentibus maiorē gratiam ac dignitatem. Ergò siquidem satisfactio substituitur pœnæ, non minor ea debetur à magis digno; ac proinde cæteris paribus non euadit propterea maioris valoris.

.8 In sacris litteris operum tantum habetur ratio in ordine ad retributionem; ad Rom. 25. *Qui reddet vnicuique secundum opera eius*: 2. ad Corinth. 5 10. *Vt referat vnus quisque propria corporis, prout gessit, siue bonum, siue malum*: psalmo 27. 4. semel atque iterum: *Da illis secundum opera eorum: secundum opera manuum eorum tribue illis*. Ergò dignitas personæ nihil facit ad quantitatem retributionis, & consequenter neque ad valorem operis.

R. Quoduis concretum, cæteris paribus, augetur crescente qualibet parte ipsum intrinsecè constituente. Quia quælibet pars secundum se totam continetur in suo toto, quapropter factà additione in parte, facta erit additio in toto. Redditur verò maius quodlibet finitum, qualibet additione sibi factà, si cætera sint paria nullaque aliunde

facta

facta simul fuerit æqualis diminutio: Gratia autem sanctificans, per quam habetur dignitas in ordine ad vitam æternam, & alia dona supernaturalia, constituit intrinsecè valorem operis meritorij, & satisfactorij de condigno, vt constat ex Conc. Triden. sess. 6. cap. 16. inter medium & principium, & sess. 4. cap. 8. inter medium & finem. Per eandem nimirùm formam, quà homo redditur gratus Deo, & dignus vità æternà vt hæreditate, fiunt etiam eius opera grata Deo, & digna vità æternà vt coronà: Vnde sicut in eadem sess. 6. cap. 7. ad medium gratia sanctificans dicitur, *vnica causa formalis nostræ iustificationis*: ita in dicto cap. 16. dicitur eandem esse, *sine qua bona opera nullo pacto Deo* (quæ est conditio æquè necessaria in satisfactione & merito) *& meritoria esse possent*. Verùm sicut gratia sanctificans neminem gratum Deo, & dignum vità æternà reddere potest, nisi per vnionem ipsi communicetur; ita nec vlla opera reddere potest grata Deo, & digna mercede vitæ æternæ, nisi ipsis per verum influxum, & realem causalitatem communicetur, tanquam proprium, & per se eorum principium. Communicatio enim respectu operationis fit per solam causalitatem, non secus ac respectu subiecti per solam vnionem. Et sanè dignitas elicientis aliquod opus nullatenus impensa operi, sed omninò otiosa perseuerans, nullam illi commendationem, nullùmque valorem adijcere potest, aut complacentiam eius, in cuius obsequium peragitur; & potiùs ad reprehensionem eatenùs valere potest. Igitur dignitas operantis, quæ habetur per gratiam, & impenditur operi, constituit intrinsecè valorem operis meritorij, ac satisfactorij, & conse-

quenter crescit is valor, cœteris paribus crescente eà dignitate.

Ad 1. Philosophus ibi agit de iustitia commutatiua, quæ considerat iniurias, earùmque compensationes, solùm in ratione iacturæ, & lucri, intendens æqualitatem arithmeticam inter vtrumque. Deus autem neque iacturæ est capax, neque lucri; ac proinde non vtitur iustitia commutatiua, vt alibi dictum est: Sed præmia, & quæ præmio æquiualet, remissionem pœnæ, atque supplicia dispensat per iustitiam legalem, quæ iniurias, & earum compensationes considerat quoad honestatem, & turpitudinem ipsarum, & pro vtrisque præmia, atque supplicia dispensat secundum proportionem geometricam, prout expedit ad rectum regimen, & bonum commune Reipublicæ rationalis, ad continendos homines in officio, promouendos honestos eorum conatus, & cohibendos inhonestos. Confert autem ad hunc finem, vt habeatur ratio dignitatis, & gratiæ gratumfacientis, quæ impenditur operi laborioso ac pœnali, & datur à Deo non solùm vt arrha hæreditatis æternæ, sed etiam vt talentum exponendum ad lucrum æternæ coronæ.

Ad 2. Omnis obligatio nostra respectu Dei est instituta in nostram vtilitatē. Quare potiùs è conuerso crescente obligatione eliciendi aliquem actum, crescit vtilitas elicientis; siue augmentum obligationis proueniat ex maiori dignitate obiecti, circa quod versatur actus, siue ex maiori dignitate operantis. Vnde actus charitatis, qui inter nostras operationes maximè omniū est debitus Deo propter maximam ipsius dignitatem vt ametur, est maximè omnium meri-

meritorius & satisfactorius cæteris paribus. Simili igitur ratione obsequia magis debita Deo propter dignitatem, & gratiam operantis ab ipso receptā sunt gratiora eidem, & efficaciora. Alia est ratio de obligatione obsequendi creaturæ, quæ instituitur nō in fauorem obligati, sed creditoris; ideòque quò maior est, eò obsequium reddit minùs æstimabile accipienti, vtpote magis suum ipsius suitate vtilitatis, cuius Deus non est capax. Quà de causa in obsequijs homini ab homine præstitis ea solùm maior dignitas obsequentis auget magis valorem operum, quæ magis eum remouet ab obligatione obsequendi.

Ad 3. Acceptio personarum vitiosa, & indigna Deo, est prælatio vnius personæ comparatione alterius ratione dignitatis nihil conferentis formaliter ad rem, in ordine ad quam præfertur. Qua de causa non solùm dignitates temporales, sed etiam dignitates, & dona supernaturalia, communia iustis & peccatoribus, nihil promouēt in genere causæ formalis valorem operum coram Deo, apud quem non differunt, nec differre possunt, esse bonum absolutè, & esse gratum eidem; cùm apud homines frequenter eadem inuicem separentur. Sola itaque gratia sanctificans est dignitas conferens ad vitam æternam, & quò maior est, eò maiorem adijcit suauitatem in omni opere salutari, & consequenter maiorem huiusmodi frequentiam operum, intensionem, & perseuerantiam inducit. Quapropter expedit plurimùm, vt maioribus præmijs alliciantur homines ac afficiantur, vt operentur, & quia operati sunt cum maiori gratia sanctificante.

Ad 4. Merita causant præmium iuxtà

mensuram suæ æstimabilitatis permouendo voluntatem præmiantis, non secùs ac causæ physicæ producũt suos effectus iuxta mensurã suæ actiuitatis immediatè influendo in illos. Vnde sicut causis physicis inest intrinsecè virtus inductiua ex natura rei talis, ac tanti effectùs, & à præuia voluntate diuina cooperandi habent præterea infallibilitatẽ illũ inducendi; ita meritis de cõdigno inest intrinsecè virtus inductiua ex natura rei tãti ac talis præmij, & à præuià volũtate diuinà promissoria habent prætereà infallibilitatẽ metaphysicã illud obtinẽdi. Quòd si talis determinata virtus, & connexio ex natura rei nõ inesset intrinsecè, aut causis physicis, aut meritis, sed omnia vtrobiq; penderent à sola arbitraria, & purè liberali designatione diuinæ voluntatis, nihil differret causa, seu physica, seu meritoria à pura cõditione sine quia non; nullùmque esset discrimẽ meriti de cõgruo, & de cõdigno; quæ sũt absurda.

Ad exemplum monetæ, quo plures vtuntur in re præsenti, dico cuiuis monetæ inesse reipsa valorem intrinsecum determinatum, qui tamen non est certò, ac vltimatè cognoscibilis præsertim à multitudine; & quia in rebus obscuris suboritur varietas opinionum, oportebat verò vt conueniretur, visum fuit, vt staretur iudicio Principis quoad valorem intrinsecum ipsi manifestum, & voluntati quoad latentem. Vnde iniustè aget princeps, si designatione sua exorbitet à valore intrinseco manifesto, & tenebitur ad compensationem damnorum, dummodò non adsint causæ iustæ exigendi loco tributi detrimentum, quod inde ad vltimum possessorem redundat. Apud Deum autem nulla est ignorantia valoris intrinseci, & apud eundem est necessitas; optimè, sapien-

ſapientiſſimèque gubernandi, ac dirigendi omnes in ſuum finem: quod fit diſpenſando præmia & ſupplicia proportionata bonis & malis operibus; hoc eſt, non exigendo bona opera tanquam ſua ſuitate vtilitatis, nec prohibendo peccata tanquam nocētia ipſi, ſed omnia ordinādo in noſtram vtilitatem, & ſuam gloriam, vti poſtulat ſua, & noſtra natura: & rerum omnium cœterarum vtrique intrinſecè ſubordinata, ac contemperata conditio.

Ad 5. Iam dictum eſt dignitatem operantis, quæ nullam exercet cauſalitatem in opus, nullum illi adijcere valorem: atque ex Matth. 25. 27. & Lucæ. 19. 23. conſtat nō poſſe perinde moraliter reputari in ordine ad lucrum, talentum repoſitum in ſudario, & quod ad menſam datum fuerit; id eſt, otioſum, & operoſum, vtcunque cœtera ſe habeant. Augmentum autem gratiæ & dignitatis datum in præmium nullam exercet cauſalitatem in opus, cui rependitur.

Ad 6. Qui ſubit laborem, & ſuperat difficultatem propriam operis meritorij, quærit in compenſatione ſuam vtilitatem, cuius menſura eſt, quod accipitur, & non dignitas conferentis. At remunerans præmiando quærit gloriam ex obſequio; nec Deus niſi illam ſolam quærere ſibi poteſt. Ad gloriā autem remuneratoris, confert plurimùm dignitas obſequentis.

Ad 7. Patientes in Purgatorio merè paſſiuè ſe habent reſpectu pœnæ; ac proinde eorum dignitas nullam in ea re cauſalitatē exercet: exercet verò, & quidē ex propria electione, in opere ſatisfactorio, quod ſubſtituitur ſatispaſſioni.

Ad 8. Nomine operum comprehenduntur omnes circumſtantiæ operatrices, &

non purè materialiter, ac concomitanter se habentes; atque in omni vniuersim obsequio attenditur non solùm quid, sed etiam quibus expensis præstetur. Dictum autem est eius solùm dignitatis rationem haberi pro valore operis, quæ illi impenditur.

QVÆSTIO XI.

Vtrum satisfactio Christi Domini fuerit infinita?

VIDETVR non fuisse 1. Quia licet dignitas operantis augeat valorem operis, non tamen auget arithmetica proportione, ita vt tantus sit valor operis, & ad tantum præmium, quanta est dignitas operantis. Alias enim quilibet iustus per quamlibet operationem meritoriam, redderet duplo, vt minimùm, maiorem totam gratiam præexistentem, quod est incredibile. Auget itaque proportione geometrica maioris ad minus. Ergò licet dignitas Verbi sit simpliciter infinita, non propterea fuit simpliciter infinitus valor operum Christi Domini, sed minor infinito, ideòque finitus simpliciter.

2. Personalitas Verbi dignificat opera humanitatis assumptæ, quatenùs sanctificat ipsam humanitatem; humanitatem autem sanctificat finitè, vt infrà dicetur. Ergo opera humanitatis dignificat finitè, ac proinde eorum valor est finitus.

3. Ex eadem infinitate Dei prouenit ma-

magnitudo malitiæ peccati, & magnitudo meritorum Chriſti, cum hoc ſolo diſcrimine, quòd reſpectu peccati ſe tenet ex parte obiecti, reſpectu verò meritorum ex parte principij efficientis: quod nihil referre videtur, cùm actus voluntatis æquè dependeat ex obiecto, & ex principio efficienti, & ad vtrumque intrinſecè referantur eodem prorsùs modo. At malitia peccati eſt finita, vt dictum eſt, non obſtante infinitate obiecti, cui opponitur. Ergò & valor operum Chriſti eſt finitus, non obſtante infinitate principij, ex quo proueniunt.

4. Merito infinito debetur infinitum præmium. Quia præmium non debet eſſe minus, ſed potiùs maius bonum, quàm meritum, vt dictum eſt quæſt 9. ad 6. Præmium autem infinitum repugnat; quia quoduis præmium eſt aliquid creatum, & finita aliqua boni infiniti communicatio; ergo etiam repugnat infinitum meritum: eòdem recidit quòd ex poſſibilitate infiniti meriti ſequeretur eſſe poſſibilem in aliquo maiorem merendi poteſtatem, quàm ſit poteſtas præmiandi Deo conueniens, quod repugnat, quia Deus ſupereminet omnia ſecundum omnem rationem.

5. Infinitum meritum habet vim infinitã inducendi præmium. Infinitæ autem virtuti agenti quantum poteſt, vti agit meritum, quod eſt cauſa neceſſaria, reſiſti nullatenus poteſt. Ergo Deus nec de potentia abſoluta potuiſſet negare præmium meritis Chriſti correſpondens: Quod videtur repugnare ſupremo dominio diuino.

6. Si ſatisfactio Chriſti fuiſſet infinita, fuiſſet etiam ſuperabundans, ſiquidem malitia peccati, pro quo oblata fuit, erat finita.

Superabundans autem, quatenùs tale est, est
superfluum, cuiusmodi nihil existit autore
Deo. Præterea est contra rectam prouidé-
tiam adhibere ex parte medij plus quàm
requiratur ad finem, vtque solutio sit ma-
ior, quàm debitum; præsertim cùm agitur
de solo bono debitoris, & creditor non est
capax, qui ditescat, aut in meliorem fortu-
nam, ac statum promoueatur. Creditor au-
tem, cui satisfecit Christus, erat Deus, cu-
ius nihil intererat, vt ipsi satisfieret, nec me-
liùs aut deteriùs habere potest, quàm ha-
beat ex se. Denique omnes actus meritorij
& satisfactorij, præter primum, nullius
quoad nos momenti, nulliusque fuissent vti-
litatis; Quia primus, siquidem fuisset infini-
ti valoris se solo suffecisset ad omnia.

7. Satisfactio Christi non fuit sufficiens;
Tum quia vltra illam requiritur propria cu-
iusque peccatoris satisfactio; Tum quia pars
pœnæ condonata est gratis; cùm indepen-
denter à satisfactione Christi datus sit, qui
redimere posset ipse Iesus Christus Domi-
nus noster, eidemque infusa sit inspiratio, &
cogitatio congrua redimendi, & donatus
actus ipse redemptionis. Quorum omnium
bonorum priuatio erat debita peccato, vt
pars haudquaquam exigua pœnæ illi corres-
pondentis. Nequit autem esse infinita sa-
tisfactio, quæ non est sufficiens pro malitia
finita peccati.

8. Merita Christi non habuerunt vim &
potestatem inducendi maius præmium, quã
quod induxerunt de facto: Induxerũt enim
præmium quantum ipsis debebatur; aliàs
Deus non fuisset iustus remunerator, sed
iniustus, persoluens minus quàm deberet.
Meritum autem non habet vim & potestatẽ
inducendi præmium, nisi quod ipsi debetur.

Hoc

Hoc nimirum est discrimen inter causam meritoriam, & efficientem, quòd non est de cōceptu causæ efficientis debere fieri, quidquid fieri ab ipsa potest: Deus enim plura facit, & facere multò plura potest, quàm debeat ab ipso fieri; Immò nihil vlli debens cœpit facere, quæ fecit: est verò de ratione causæ meritoriæ debere fieri, quidquid vi eius fieri potest; aliàs posset aliquid esse præmium meriti, simulque esse gratia prorsus indebita, quod cōtradicit Paulo ad Rom. 4. 4. *Ei, qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum*. Iam verò præmium de facto collatum meritis Christi est quid finitum ac determinatum. Ergò etiam vis ac potestas eorundem ad inducendum præmium fuit finita & determinata. Ergò & ipsa merita fuerunt finita.

9. Non est infinitum meritum, cuius vis meritoria exhauriri potest, aut impediri. Potest autem vis meritoria operis Christi exhauriri, dando in præmium aliud eiusdem opus meritorium, vel aliam vnionem hypostaticam: Impediri verò potest existente alio Christo, & postulante per sua merita oppositum euentum.

Sed contra est 1. Quia Clemens V I. in extrauaganti: *Vnigenitus*, de pœnitentia, & remissione peccatorum, definit thesaurum satisfactionum Christi non posse minui, quia merita Christi sunt infinita. Eodemque plurimùm inclinant multa sacræ paginæ, & Sanctorum Patrum testimonia, quæ producit Suarez disp. 4. sect 4.

2. Merita, vt dictum est in quæst. præcedenti, includunt intrinsecè in sua constitutione dignitatem merentis, quæ est ipsorū principium; Atque hæc in Christo est simpliciter infinita. Nequit autem totum esse

minus sua parte, aut includens incluso. Ergò meritum Christi non potest non esse infinitum simpliciter.

3. Infinitum est, vnde licet accipere sine fine; Ex thesauro autem meritorum Christi licet accipere sine fine, semperque superest, quod de nouo accipiatur, perinde atque si nemo antea accepisset; quia *de plenitudine eius nos omnes accepimus* ex Ioan. 1.16. semperque vniformiter aderit plenitudo, ex qua posteri accipiant, quoties volent per applicationem Sacramentorum, & propriam cuiusque dispositionem.

R. Magnitudo cuiusque meriti potest cōsiderari tùm quoad multitudinem & qualitatem præmiorum, quæ potest inducere; tum quoad vim & efficacitatem; quà potest illa siue pauca, siue multa, siue parua, siue magna inducere. Maior enim perfectio causæ apparet, tum in eo quòd plures, aut maiores effectus inducere possit; tū in eo quòd eos maiori cum efficacitate, ac inimpedibilitate inducat. Rursus vis inductiua plurium, aut maiorum effectuum (quæ idoneè perfectio eius extensiua appellatur) potest considerari, tum in actu primo, tum in actu secundo; Quæ quidem distinctio locum habet in agente libero & electiuo potēte plus vel minùs applicare in actu secundo virtutem, quà pollet in actu primo. Similiter vis, & efficacitas, seu inimpedibilitas (quæ perfectio intensiua idoneè appellatur) potest prouenire, vel ex connexione intentionali actionis cum voluntate diuina de inducendo effectu, vel ex magnitudine perfectionis præexistentis in principio, atque inde resultantis in actionem. Et siquidem prouenerit ex connexione intentionali, non poterit inde mensurari magnitudo principij aut actionis;

nis; poterit verò, si prouenerit ex perfectione principij.

Iam magnitudo extensiua meritorum Christi in actu secundo non est simpliciter infinita; Quia ex dignitate Christi erat, vt nec maius, nec minus, nec aliud præmium ipsi pro suis meritis conferretur, quã quod ipse intendisset, & per suos ipsos actus meritorios efficaciter voluisset; ne perperam conaretur, quod est homine Deo prorsus indignum, si minus obtinuisset, quàm intendisset: Aut degenerem de Patre Deo Deus filius spem conciperet, quod est non minùs indignum, si minora sperasset, ac voluisset, quàm par erat vt reciperet, eratque à iustissimo remuneratore recepturus: Aut tanquam æqui rectique, & omninò conuenientis ignarus ageret, quod plenitudini scientiæ Christi inferiùs asserendæ repugnat, si se, suorumque laborum exitus & effectus omnes, diuinæ prouidentiæ cæco modo cõmitteret; vti expedit vt nos faciamus, tum ob ignorantiam, tum ob affectus facilè exorbitantis lubricam conditionem. Voluit igitur Christus Dominus ea omnia & sola præmia per totam suorum operum, & meritorũ collectionem obtinere, quæ de facto obtinuit, fuitque ijsdem meritis intrinsecum, ne plura, aut maiora mererentur, aut obtinerent. Quia verò, quæ de facto suis meritis obtinuit Christus Dominus, fuerunt finita, & intra finitum numerum, intensionem, ac perfectionem contenta, efficitur valorem eorum, magnitudinem, & vim meritoriam extensiuam in actu secũdo fuisse limitatam, ac finitam.

At magnitudo intẽsiua meritorum Christi in actu secundo, & consequenter magnitudo etiam extensiua in actu primo, fuit

simpliciter infinita: Eàdem nimirùm ratione, quà fieri minimè potest, vt contemnatur hic homo Christus, quin contemnatur diuinitas Verbi intrinsecè illum constituentis, nec etiam fieri potest, vt contemnatur meritum huius hominis Christi, quin contemnatur eius dignitas, quæ est indistincta à diuinitate, & quà idem meritum intrinsecè constituitur, vt apparet ex quæst. præcedēti. Meritum autem, quod dimittitur absque præmio sibi congruente, eo ipso contemnitur, vel absolutè secundum se, vel comparatione alicuius boni incompossibilis cum eodem præmio. Cùm igitur contemptus diuinitatis, tum absolutè secundum se, tum sub qualibet comparatione, sit intrinsecè inhonestus, ac turpis; atque Deo repugnet, quidquid est intrinsecè inhonestum ac turpe: patet Deo repugnare, vt aliquod Christi meritum dimittat absque præmio congruente ipsi, idque ob magnitudinem infinitam dignitatis intrinsecè inclusæ in tali merito; Quà in re dictum est consistere infinitatem intensiuam meriti. Ergò merita & satisfactio Christi, de qua est eadem ratio, sunt infinita simpliciter intensiuè etiam in actu secundo, inferentia scilicet existentiam sui præmij vi infinita, & essentialiter inimpedibili ob suam perfectionem, quominùs consequantur præmium sibi correspondens.

Indidem deducitur infinitas extensiua in actu primo; Quia poterat Christus Dominus intendere & postulare quodlibet præmium maius & maius in infinitum pro compensatione cuiusuis sui operis meritorij, quin propterea excederet dignitatem operis, quę videlicet erat, vt dictum est, eadem cum dignitate infinita diuinitatis. Sed in actu secundo restringitur amplitudo ista & capa-

citas simpliciter infinita præexistens ex parte actus primi: restringitur, inquam, ex intentione, & voluntate efficaci Christi Domini, ad præmium finitum, & determinatũ; ad eum scilicet cumulum bonorum, quem expediebat iuxta præsentem huius Vniuersi conditionem, & statum, vt ipse nobis obtineret. Ad eum profectò modum, quo omnipotentia latè patens in infinitum ex parte actus primi, determinatur in actu secundo ex libera Dei electione, ad finitũ ac determinatum istum, qui de facto existit, numerum, & magnitudinem effectuum. Æquiparatur enim vis meritoria Christi actiuitati physicę omnipotentiæ diuinæ ob eandem diuinitatis infinitudinem vtrobique inexistentem.

Sententiam istam bimembrem confirmant argumenta in vtramque partem quæstionis proposita. Sed quatenùs quæ pro vna quatlibet parte sunt posita, possunt aliquod specimen habere aduersus alteram, necesse est omnia respondendo, & exponendo percurrere.

Ad 1. Igitur partis negatiuæ. Inter dignitatem finitam puri hominis, & infinitam dignitatem Christi Domini, hoc est vniforme, quod neutra dignificat opus ad præmiũ arithmeticè æquale dignitati operantis. Sed in eo est disparitas, quòd in homine puro gratia creata, ideòque limitatæ dignitatis, & vtilitati ac indignitati aliorum comprincipiorum attemperata, nec potens tantundem, sed multò minus præstare in obsequiũ & gloriam alterius, quem solùm respicit vt terminum extrinsecum, quàm in vtilitatem & decus proprij subiecti, quod intrinsecè perficit, non solùm nequit dignificare opus ad gratiam arithmeticè æqualem, verum nec potest dignificare indiscriminatim ad quem-

libet

libet gradum gratiæ infra eandem æqualitatem, sed ad multò minorem cum proportione geometrica maioris ad multò minus.

At sanctitas increata Verbi, ideòque infinita, nec limitabilis, ac deprimibilis per vilitatem aliorum comprincipiorum, & infinitè magis communicata Deo, cui obsequitur per opera humanitatis, quàm eidem humanitati, potest ea dignificare infinitè magis, vt mox ad 2. clariùs dicetur, quàm ipsam humanitatem, ideòque potest communicare ipsis valorem intensiuè infinitum, & sufficientem ad quoduis indiscriminatim præmium infra sibi arithmeticè æquale; hoc est, ad quoduis absolutè possibile, & conferibile à Deo, perinde atque si absque ministerio & consortio vllius creaturæ Deus Deo obsequeretur. Hæc nimirùm est prærogatiua boni simpliciter, & in omni genere infiniti, vt coniunctum cum imperfectione rei creatæ non propterea vilescat, sed perinde debeat æstimari, atque si esset solum & seiunctum ab omni imperfectione, vtpote continens in se inamissibiliter perfectionem contrariam tali imperfectioni.

Ad 2. Sanctitas infinita Verbi non dignificat opera humanitatis tantùm mediatè, dignificando immediatè humanitatem, sed dignificat immediatè; quia est immediatum eorum principium tanquam vltimum complementum substantiale humanitatis influentis efficienter, & non potentis influere, quin pro priori naturæ præsupponatur subsistens, & vltimò completa. Vnde est, vt etiam immediatè in genere causæ formalis, vel quasi causæ formalis, constituat intrinsecè valorem meritorium eorundem operum. Quapropter Iy, quatenùs sanctificat, admittitur

vt significat sanctificationem humanitatis priorem naturà quàm dignificationem operum, eamque sanctificationem esse per se præerequisitam ad istam dignificationem; non verò vt significat mediatam tantùm operum dignificationem, sicuti contēdit P. Vasquez.

Ad 3. Peccatum contemnit Deum, non vt est in se ipso, sed vt apparet in præuia cognitione; Apparet verò in ea cognitione, inadæquatè, & imperfectè; ideòque refundit in peccatum malitiam finitam, ac limitatam. At verò Verbum Diuinum est principium particulare operum Christi meritoriorum, ac pœnaliū, vt est physicè in se ipso, inque illa demittitur secundum totam suam dignitatem infinitam; atque ideò ea dignificat illimitatè ac infinitè ratione vnionis, & actionis applicantium totum hominem Deū, vt est in se. Quod significatur 5. ad Ephes. 2. *Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis*: & 2. ad Philipp. 8. *Humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem*. In quibus certissimè ponderatur dilectio, traditio, & humiliatio, non humanitatis in abstracto, sed hominis in concreto prout includentis infinitam Verbi Diuini maiestatē, vt est in se: Vnde Chrysostomo dicere licuit homilia 7. in ea verba ad Philipp. col. 3. fine: *Quantum habuit celsitudinis, tantum humilitatis vicissim subijt*: id est, humilitas fuit æstimabilis iuxta æstimationem eius celsitudinis, quæ profectò erat ex diuinitate.

Ad 4. Merito infinito extensiuè in actu secundo debetur præmium infinitum, non verò infinito tantùm intensiuè, vel etiam extensiuè, sed solùm in actu primo; Quà etiam distinctione occurritur illationi de minori potestate Dei ad præmiandum: Hæc enim

enim est maior quauis potestate merendi, vt redacta ad actum secundum. Iam præmium debere esse maius merito, verificatur de ea parte meriti, quæ est opus laboriosum, & habet ratione puri medij in ordine ad præmium, non verò de quauis forma, aut quasi forma dignificante tale opus, nec habente rationē puri medij, qualis est dignitas Verbi Diuini existens ratione sui essentialiter. Hoc enim modo faciendam esse comparationem pro excessu præmij supra meritum satis apertè docuit Apostolus dicens 2. ad Corinth. 4.17. *Momentaneum & leue tribulationis nostræ æternum gloriæ pondus operatur.* Vbi cum magnitudine præmij comparat solum, quod habet rationem tribulationis, & adhibetur vt medium, & cessat obtento præmio.

Ad 5. Nullum est inconueniens diuinitatem seipsa sibi imponere necessitatē aliquid faciendi; sed quòd talem necessitatem illi imponat aliquid purè creatum, hoc est incōueniens. Meritum autem Christi habet ab ipsa diuinitate formaliter vim necessitandi ad præmij collationem, & non aliunde, vt dictum est.

Ad 6. Remedium potest esse superabundans, vel quia aliquid minus sufficeret; & tunc datur superfluitas in ratione remedij; vel quia licet nihil sit minus, quod sufficiat, datur tamen in eo plus boni, quàm esset malum præcedens; & tunc nulla est superfluitas. Quia omne id, sine quo aliquid haberi non potest, est necessarium ad illud, & necessarium opponitur superfluo; Atque hoc secundo modo est superabundans satisfactio Christi, vt constat ex quæst.9. Neque verò est contra rectam prouidentiam adhibere aliquid plus hoc modo ex parte medij

& fac-

& facere solutionem maiorem, quàm sit debitum, si, quod adhibetur vt medium, aut datur in pretium, non habet rationem puri medij. & puri pretij secundum eum excessum, sed est catenùs appetibile per se vt finis. Operationes autem pœnales Christi secundum suam præcisè entitatem, secundũ quam habent rationem purij medij, & pretij, sunt quid minus quàm malitia peccati e Substantia verò Christi, & dignitas prouenіens ex Verbo Diuino, quam intrinsecè includunt eædem operationes quatenùs sunt meritoriæ & satisfactoriæ de condigno, & secundum quam solam conuenit illis excessus supra malitiam peccati, non habent rationem puri medij & pretij, sed sunt æstimabiles & appetibiles per se vt finis. Demum nec reliquæ operationes meritoriæ & satisfactoriæ Christi, præter primam, sunt superfluæ; Quia Christus per totam suorum actuum collectionem, & non per partem eorum, voluit operari nostram reparationem. Vnde nullus eorum seorsim ab omnibus alijs habuit vim in actu secundo sufficientem ad inducendo præmia, quæ de facto collata sunt Christo, aut partem eorum, vt liquet ex priori parte responsionis ad quæstionem. Vt verò ita vellet Christus Dominus fuit omninò conueniens propter alias rationes, de quibus alibi.

Ad 7. Peculiaris satisfactio cuiusque peccatoris est necessaria non ex defectu valoris intensiui in actu secundo, & extensiui in actu primo conuenientis satisfactioni Christi; Sed quia ad bonum regimen generis humani, & ad homines in officio continendos expediebat, vt merita Christi non prodessent ad remissionem peccatorum, nisi depẽdenter ab applicatione per sacramenta, &

actus

actus cuiusque proprios; eaque ratione vo-
luit Christus Dominus vt ita fieret: Vt autē
non existeret Christus, vel vt iam existens
non haberet vnde satisfacere posset, & quo
satisfaceret, non erat imprimis pœna debita
peccato; Quia peccatori non debetur ma-
lum directè nocens existentiæ innocentis, &
impediens ea bona, quæ ipsi debentur ex
suppositione quòd existat, maximè verò vt
vtatur sua libertate prout libet, licet inde
possit maximum peccatoris bonum resultare:
sed solùm est indignus peccator ratione
peccati, vt, quantum ad ipsum attinet, & in-
tuitu ipsius, talia bona existant. Deinde
hîc agitur de necessitate, sufficientia, & su-
perabundantia satisfactionis Christi ad re-
missionem peccati quoad reatum culpæ, &
pœnæ æternæ damnationis secundum se, nō
quoad reatum aliarum pœnarum accidenta-
lium, seu ad tempus, aut quoad bona ex-
trinseca, de quibus non est difficultas. Vnde
illud argumentum, quod originem ducit ex
P. Vasquez, non attingit scopum quæstionis
iuxta sensum eius communem apud Theo-
logos.

Ad 8. Conceditur totum: solùm enim
probat, idque benè, meritum Christi non
fuisse infinitum ac indeterminatum extēsiuè
in actu secundo.

Ad 9. Vnum opus laboriosum, quale est
omne opus meritorium, non potest esse
præmium, saltem adæquatum, alterius ope-
ris laboriosi, præsertim si non sit magis lu-
cratiuum ac pretiosum, quàm opus, cui ip-
sum rependitur, vt supponitur in Christo:
Ex. gr. vnum ieiunium non est se solo bo-
num præmium alterius ieiunij, & labor
diurnus in vinea alterius laboris diurni in

eadem

eadem. Quia est de conceptu meriti esse, allatiuum boni formaliter per se ipsum vtilis, ac delectabilis, & permutantis laborem cum requie; vtque sit vel purum pretium, vel certè vt habeat plus de ratione pretij, quàm solutionis; quod sufficit vt illi repugnet infinitas in ratione præmij, ac proinde vt sit præmium æquale alterius infiniti meriti. Deinde cuiuis Christi merito debetur præmium æternum, cùm & nostris meritis tale præmium debeatur: repugnat autem merito esse æternum, quia essentialiter est tendentia ad terminum à Deo præfixũ, nec est prudenter eligibilis labor nunquam cessaturus, nec perueniturus vnquam ad requiem: Meritum verò essentialiter est opus prudenter eligibile.

Multò minùs vnio alia hypostatica potest rependi vt præmium merito Christi: Quia existentia alterius hominis Dei, ac proinde paris cum Christo dignitatis, ac potestatis, potiùs præiudicaret supremo, & vnico dominio ac principatui creato Christi debito sibi ex natura rei supra totum vniuersum. Est verò contra rationem præmij vt afferat præiudicium præmiato. Deinde nec meritum superadditum merito, nec alia vnio hypostatica afferret infinitam vtilitatem, vel Christo Domino, vel vlli alteri; & consequenter cùm præmium æstimetur ex vtilitate, neutrũ esset æquale operationi prout infinitæ simpliciter in ratione meriti, quod non æstimatur ex magnitudine vtilitatis inde resultantis in remuneratorem, vt dictum est quæst. præcedenti ad 7.

Quod ad impeditionem attinet meriti Christi per meritum contrarium alterius Christi, valdè imprimis probabile est, vt dicetur alibi, requgnare metaphysicè, vt

duæ

duæ naturæ simul assumantur ab eadem, vel diuersis Personis diuinis: atque ex suppositione implicanti sequuntur per se implicantia. Deinde, vt id esset possibile, non est periculum vt naturæ deificatæ ita ineptirent operando, & inuicem sibi repugnando, altera intendente remissionem peccatorum, infinito ad id exhibito pretio, alterà volente æqualibus impensis tam honestum conatum impedire, & nihil aliud. Sicut nos ineptire possumus cogitando, & inuicē circa hæc contendendo; sed prima inuiolabilis lex perfectionis propriæ earum esset; vt amicabiliter, ac vnanimiter operarētur, vtràque volente, vt honestiora intendenti cederet prout intendisset; & sic, vel in alium similem modum, inter se immediatè paciscendo, aut reijciendo in iudicium electionèmque diuinam, exitum & applicationem absolutam suorum meritorum.

Denique, quod caput est, ex impeditione æqualis per æquale neutrius dignitas, vel indignitas determinatè concluditur; sed est aliundè alterutra pars probanda. Idem similiter dico de alio Christi merito, & alia vnione hypostaticà datis in præmium Christo Domino, si supponatur, vti supponitur in argumento, meritum Christi, & vnionem hypostaticam esse tanti valoris, ac æstimationis in ratione præmij & compensationis, atque sunt meritum quidēm in ratione obsequij, vnio verò in ratione dignationis. Admissà enim ea suppositione aliundè ostēdendum est de vtroq. simul extremo, vel altero, an sit finitum, an infinitum.

Ad 1. Partis affirmantis. Illa causalis: *Quia merita Christi sunt infinita:* accipienda est de infinitate intensiua. Inde enim fit, vt satisfactio Christi post quaslibet peccatorū

remis-

remissiones inducat nouam remissionem, cum eadem semper vi & efficacitate infinita, absque vlla quoad hoc diminutione; perinde atque si nihil antecedenter operata fuisset. In hoc eodem sensu accipienda sunt cætera eiusdem generis testimonia. Secundum similiter nihil probat de infinitate extensiua in actu secundo.

Ad 3. Numerus accipientium, immò & potentium accipere ex thesauro meritorũ Christi, est finitus & determinatus; similiterque est finitum & determinatum tempus, pro quo possunt accipere, nec non virtus & opportunitates accipiendi. Multiplicatio enim hominum, & tempus, pro quo erunt Viatores, id est, capaces de nouo accipiendi, habent finem; ac per consequens opportunitates etiam, & virtus accipiendi, sũt finitæ. Quapropter omnes accipient de plenitudine nunquam diminuta sensu explicato ad 1. huius partis; poterunt verò accipere semper, & quotieslibet, his duabus particulis determinatis ex parte materiæ: *ad tempus finitum, & finitum numerum opportunitatum*; ita vt aptitudo accipiendi sit simpliciter sine fine ex parte actus primi.

QVÆSTIO XI.

Vtrum ſatisfactio Chriſti fuerit ex iuſtitia commutatiua?

VIDETVR ſpecialiter repugnare ſatisfactioni Chriſti, vt fuerit ex hac iuſtitia. 1. Quia eſt de ratione virtutis iuſtitiæ, vt ſit ad alterum; nemo enim ſatisfacit ex iuſtitia ſibi, Principium autem, *Quod*, ſatisfactionis exhibitæ à Chriſto eſt Verbũ diuinum, quod non diſtinguitur à Deo creditore, cui facta eſt ſatisfactio. Defecit ergò alteritas ſatisfacientis, & creditoris neceſſaria ad iuſtitiam ſatisfactionis.

2. De conceptu ſatisfactionis ex iuſtitia eſt, vt ſit debita ab exhibente. Quia quod non debetur, non redditur ex iuſtitia, ſed erogatur ex liberalitate, aut alia ſimili virtute. Satisfactio autem æqualis peccato, nec erat debita à peccatoribus, qui ſcilicet exibere illam minimè poterant, vt dictum eſt, nec erat debita à Chriſto Domino, qui non peccauerat.

3. Solutio ex iuſtitia oportet vt fiat à debitore; nec enim Petrus debitor abſoluitur à debito propter pecunias erogatas creditori à Paulo: Chriſtus autem nec ſatisfactionis, quam exhibuit, nec ſatis paſſionis, cui nos eramus obnoxij, debitor erat. Sed neque vt fideiuſſor debere poterat; quia repugnat vt debeat fideiuſſor, quod non debebat is, cui fideiubet. Nos autem ſatisfactionem, quam exhibuit Chriſtus

Do-

Dominus, non debebamus, vtpote nobis impossibilem; & satispassionem, qualem debebamus, non subijt, nec fieri potuit vt deberet subire.

4. Est de essentia iustitiæ commutatiuæ, vt constituat æqualitatē arithmeticam inter datum & acceptum; inter debitum & solutionem: Satisfactio autem Christi nō fuit æqualis arithmeticè, sed superabundans, & quidem infinitè, vt dictum est: Et prætereà ratione formæ, seu quasi formæ essentialiter indiuisibilis, & includentis infinitatem, secundum quamlibet formalitatem, neque per rationem poterat seiungi aliquid æquale.

5. Non potest solutio esse iusta, si fiat ex bonis creditoris, aut ex debitis eidem alio titulo. Quidquid autem exhibuit Christus Dominus, erat proprium Dei creditoris, eidèmque independenter à peccato debebatur omne obsequium possibile ratione infinitæ suæ maiestatis, ratione creationis, aliorumque innumerabilium beneficiorum. Et specialiter Christus Dominus debebat quidquid pro nobis præstitit, ratione præcepti sibi impositi, vt id omne præstaret. Ac demum, quod in satisfactione Christi erat maximè æstimabile, erat diuinitatis dignitas infinita, quæ est maximè propria Dei per identitatem.

R. Dictum est in quæstionibus de Iustitia, Repugnare iustitiam commutatiuam tum Deo respectu aliorum, tum alijs respectu ipsius. Vnde in præsenti supponitur absolutè, satisfactionem Christi non fuisse ex iustitia commutatiua, sed ex charitate religiosa erga Deum, & misericordi erga nos, adiuncta insuper virtute obedientiæ, quatenùs Christus Dominus per sua merita;

ex

ex amore Dei, honorem eius, & cultum, peccato læsum reparauit, & nostræ indigentiæ ac miserijs subuenit, obediens præcepto imposito sibi a Patre vt vtrumque præstaret.

Cæterùm nulla est specialis ratio, quæ ostendat repugnare iustitiam commutatiuã, aut Deo respectu Christi, aut è conuerso, permittatque vt inter ipsos ea iustitia negetur, siue mutuò, siue non mutuò, quoad exhitionem satisfactionis ex vna parte, & remissionis peccatorum, aliorumque donorum ex altera; si inter Deum & aliquem alium pro aliquo cuiusuis generis euentu, aut aliqua rerum vltrò citròque exhibendarum conditione eadem admittatur. Quia diuersitas voluntatum, & liberarum facultatum, penes quas est iurium diuersitas, totaque alteritas spectans ad rationem iustitiæ, vt constat ex ijsdem quæstionibus de Iustitia datur inter Deum & Christum Dominum, quàm maxima dari absolutè ac desiderari potest. Iam ratio debiti nulla maior esse potest aut in nobis respectu Dei, quàm quæ fundatur in peccato lethali, pro quo Christus satisfecit, aut in Deo respectu alicuius alterius, quàm quæ fundatur in infinito Christi merito. Demum æqualitas illa est exactissima inter datum & acceptum à Deo & homine, cùm vtrique est intrinsecum, & essentiale, vt neque plus aliquid, neque minùs dari possit in compensationem alterutrius eorum; atque hoc modo diximus se habere meritum Christi respectu præmij, quod accepit à Deo. Hæc autem sunt, ex quibus consurgit conceptus adæquatus iustitiæ commutatiuæ. Nulla igitur specialis ratio excludere illam potest à satisfactione Christi, &

com,

compensatione illi à Deo facta, si aliunde, vniuersaliter non excludatur a Deo, & respectu Dei.

Et quidem rationes in contrarium propositæ, præter quartam, quæ non est melior reliquis, siquid probarent, probarent vt quę contra certum dogma fidei; nullam prorsus ex vlla virtute veram, ac propriam satisfactionem exhibere Deo potuisse Christum; Quia ad quamlibet eiusmodi satisfactionem pro offensa, est æquè necessarium, vt detur distinctio inter satisfacientem, & eum, cui satisfit: Vt præsupponatur debitum extinguendum per ipsam: Vt exhibeatur à debitore per se, vel per alium, loco & nomine ipsius operantem, & habilem, qui eum repræsentet, atque moraliter in se quoad eã actionem contineat: Vt quod exhibetur, sit proprium exhibentis, & non debitum alio titulo eiusdem rationis, quæ sunt omnia capita argumentorum, præter quartum. Et quod ad ipsum quartum argumentum attinet, excessus obsequij præstiti à Christo supra debitum præcedens est simpliciter infinitus; quod autem ita excedit, dicendum potiùs esset absolutè à formalitate præualenti, liberalis supererogatio, quam satisfactio & pretium: cùm tamen in sacris litteris operationes Christi significentur absolutè vt purum pretium & satisfactio. Omnes igitur, siue admittant, siue negent, vel absolutè, vel ex suppositione, iustitiam commutatiuam in satisfactione Christi, tenentur æqualiter ad solutionem eorum argumentorum.

Ad 1. Datur inter Deum & Christum distinctio realis naturarum, voluntatum, & liberæ facultatis; Atque hæc, & non suppositorum alteritas pertinet ad diuersitatem

iurium, & consequenter ad rationem iustitiæ commutatiuæ, vt dictum est. Vnde, nullum est inconueniens deesse inter mutuãtes distinctionem suppositorum, dummodo sola hæc desit.

Ad 2. Sufficit ad iustitiam commutatiuam, vt, quod soluitur, debeatur formaliter aut æquiualenter, determinatè aut disiunctiuè, vel conditionatè. Satisfactio autem exhibita à Christo æquiualet satispassioni debitæ pro peccato; & peccator tenetur ratione peccati ad satisfactionem, vel satispassionẽ, aut ad istam determinatè sub hac conditione, quod illam prius non præstiterit.

Ad 3. Christus Dominus est caput generis humani, & nos sumus eius membra. Vnde potuit iure suo nos repræsentare, & nomine nostro satisfacere, substituens se nobis pro nostro debito ex consensu creditoris iuxta illud: *Dolores nostros ipse tulit, & languores nostros ipse portauit.* Atque hoc sufficit ad rationem iustæ solutionis, & commutationis, si nihil obstet.

Ad 4. Æqualitas inter datum & acceptũ propria iustitiæ commutatiuæ in hoc consistit, vt neuter commutantium plus, aut minus dare aut accipere debeat; idque ita accidat ex natura ipsa eorum, quæ quisque dat & accipit. Dictum autem est in quæst. præcedenti adfuisse hanc æqualitatem in satisfactione Christi ob eius valorem extensiuè finitum, & omninò commensuratum præmijs, quæ de facto ratione ipsius collata sunt, & quorum priuatio erat debita ratione peccati; tametsi idem valor fuerit intensiuè infinitus, & superabundans, quod nihil obest iustitiæ commutationis: quæ videlicet solam respicit æqualitatem iuriũ, ita vt neutri parti quidquam iuris supersit ad aliquid amplius.

Ad

Ad 5. Poteſt imprimis eàdem actione ſatisfieri multiplici obligationi iuſtitiæ, aliarumque virtutum. Si enim centum, quæ debes, ſoluas creditori erga te benefico, conſtituto in graui neceſſitate, & præcipiente ſuperiore, ſatisfactum erit indiuiſim obligationi iuſtitiæ, gratitudinis, charitatis, miſericordiæ, & obedientiæ. Sic igitur etiam in re noſtra fieri potuiſſet, ſi aliud commune Chriſto & cæteris non obſtitiſſet.

Deinde operationes Chriſti erant tam propriæ ipſius, quàm proprium poteſt eſſe aliquid aliud alicuius alterius, non obſtante dominio Dei ſuper omnia, quod eſt diuerſæ rationis à Dominio naturæ creatæ; Illud enim eſt ſolius excellentiæ, iſtud verò vtilitatis; ideòque ſunt inuicem compoſſibilia, immò & eſſentialiter connexa circa eaſdem res, licet ſint eſſentialiter incompoſſibilia duo dominia in ſolidum duplicis creaturæ circa eandem rem, de quo dictum eſt in quæſtionibus de iuſtitia.

Denique dignitas infinita Verbi Diuini facta eſt propria humanitatis quoad omnem vtilitatem, quæ inde poteſt reſultare; facta enim eſt ea vnio gratià humanitatis vt finis cui vtilitatis. Vnde Chriſtus ſatisfaciens per opera vt dignificata per Verbum Diuinum ſatisfecit ex proprijs eo genere proprietatis, quo cuiuſque ſunt propriæ res purè creatæ quàm maximè ſuæ. Neque quidquam obeſt eandem Verbi dignitatem eſſe propriam Dei per identitatem; quia hæc proprietas eſt alterius generis, & compoſſibilis cum proprietate vtilitatis ad alium pertinente, vt modò dicebatur.

QVÆSTIO XIII.

Vtrum remedium peccati fuerit causa finalis adæquata incarnationis Verbi Diuini?

VIDETVR fuisse 1. Quia de finibus operum Dei non potest nobis constare nisi ex ipsius reuelatione, quæ in sacris litteris manifestatur. In sacris autem litteris solùm remedium peccati exprimitur vt finis incarnationis. Lucæ 19.10. *Venit enim filius hominis quærere, & saluum facere quod perierat*: Ad Rom. 3.25. *Quem Deus proposuit propitiationem per fidem &c. propter remissionem præcedentium delictorum*. Ad Galatas 4.5. *Misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege, vt eos, qui sub lege erant, redimeret*. 1. ad Timoth. 1. *Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere*. 1. Ioan. 3.8. *In hoc apparuit filius Dei, vt dissoluat opera diaboli*. Et ibidem cap. 4. versu 10. *Misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris*. Idem vniformiter habetur, vbicunque fit mentio huius missionis, & causæ mittendi: Vnde in Nicæno symbolo fidei hoc idē vnicè credendum proponitur circa hoc punctum: *Qui propter nos, & propter nostram salutem descendit de Cælis*. Ergò remedium peccati, & nostra salus, quatenùs per illud obtenta, credenda est vnica & adæquata causa finalis incarnationis.

2. Augustinus lib. 1. de pecc. mer. & remiss. cap. 26. initio cùm proposuisset aceruatim cogere, vti facit capite sequenti, testimonia

modò indicata cum multis eiusmodi alijs: *Quibus*, inquit, *appareat Dominũ Iesum Christum non aliam ob causam in carne venisse, ac formâ serui acceptâ factum obedientem vsque ad mortem crucis, nisi vt hac dispensatione misericordissimæ gratiæ omnes, quibus tanquam membris in suo corpore constitutis caput est, ad capessendum regnum cælorum, viuificaret, saluos faceret, liberaret, redimeret, illuminaret, qui priùs fuissent in peccatorum morte, languoribus &c.* Prosequitur enim fusè eandem confirmando, & multipliciter replicando sententiam. Ergò ex Augustino remedium peccati, & nihil aliud fuit causa finalis incarnationis Verbi; Nec nisi in hoc sensu accipi possunt loca scripturæ, in quibus significatur motiuum incarnationis; hoc enim exprimunt clarè illa verba: *Quibus appareat non aliam ob causam*. Eodem ferè modo loquuntur, inque eundem sensum plurimùm inclinant plerique alij Patres.

3. Maximi mysterij conueniebat præstantissimum esse finem; Sapiens enim Architectus non iacit fundamentum, nisi quale intendit erigere ædificium. Mysterium autem incarnationis est omnium maximũ post mysterium Trinitatis. Ergo finis proprius eius id solùm esse debuit, quod est præstantissimum infra finem diuinæ Trinitatis, qui est ipse Deus: Cuiusmodi porrò finis est remedium peccati; quod apparet ex tribus. Primò quia hoc remedium fit formaliter & immediatè per dona gratiæ & gloriæ, quæ sunt maxima inter omnia purè creata, & quorum priuatio inducta erat per peccatum. Secundò quia peccatum ex suo genere est malum omnium maximum, & peruaserat totũ genus humanum: Remedium verò maximi mali est maximum bonum; & quod pertinet

ad communitatem, est præ cæteris omnibus diuinissimum, vt dicit Philosophus. Tertiò quò est difficilius opus, eò est nobilius ac gloriosius, magisque demonstrat, atque commendat virtutem sui principij; Remedium autem peccati est opus omnium difficillimum; Quia reliqua omnia opera perficit Deus, vel præexistente idoneà dispositione ex parte subiecti, atque ideò facillimè; vel certè nulla præexistente dispositione contrariâ, atque ideò absque vlla difficultate; quandoquidem peccatum est vnicum impedimentum donorum Dei, vtpote vnicè auersiuum diuinæ voluntatis à benefaciendo; cuiusmodi solùm impedimenti, ac indispositionis retardantis opus capax est Omnipotens. Omnipotenti enim nulla potest occurrere difficultas, postquam voluit, sed solùm quominùs velit, occurrente causa odij, displicentiæ, & auersionis, quæ causa est solùm peccatum. Cætera namque omnia placent Deo, vtpote facta ipso volente ac intendente.

R. Omnium & quarumlibet rerum amabilitatem actu ipsis conuenientem explet necessariò amor diuinus; & quem vnumquodque gradum bonitatis & perfectionis obtinet in se comparatione aliarum rerum, eundem teneat necesse est in proportionali quantitate amoris diuini; Quia diuina voluntas, eiusque inclinatio est causa & mensura omnis bonitatis; nec fieri potest, vt id contingit in nostra voluntate ratione suæ imperfectionis, & eius, quæ inest cognitioni quà dirigitur, & causalitatis obiectorum in eius actus prout apparentium in eadem cognitione admodum fallaci quoad substantiam, & modum repræsentandi alia, & aliter atque sunt in se; Non, inquam, ita fieri potest,

test, vt Deus magis ad minùs bona afficiatur, & minùs ad meliora; sic enim fieret vt mensuratum non corresponderet suæ iustæ mensuræ, & effectus prætergrederetur limites sibi præfixos à sua causa.

Cùm ergo Christus Dominus præcellat bonitate & perfectione cæteris omnibus infra Deum, constat ipsum dilectum à Deo esse præ cæteris omnibus, iuxta illud Matth. 3. 17. *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui*: dilectione videlicet, & complacentià paternà, qui est affectus in vnoquoque maximus ex natura rei infra eum, quo Deum, & post Deum se quisque prosequitur. Quia verò finis amatur magis, quàm quæ sunt ad finem, constat rursus Christum Dominum extitisse primò ac principaliter gratià sui, & per se ipsum fuisse causam finalem huius mysterij primariam infra diuinitatem secundum se, quæ est finis vltimus rerum omnium. Quod & ab Apostolo significatur in illis eius verbis expensis quæst. 5. in primo argumento: *Omnia vestra sunt, vos autem Christi; Christus autem Dei*. Eandem in intentione diuina præeminentiam Christi super omnia creata prædicat magnificè idem Apostolus 1. ad Coloss. 18. *Ipse est caput corporis Ecclesiæ, qui est principium, primogenitus ex mortuis, vt sit in omnibus ipse primatum tenens; quia in ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliare omnia in ipsum*. Intentus est itaque Christus a Deo vt caput Ecclesiæ, vt principium totius gratiæ, vt primogenitus inter omnes mortales, & inter omnia absolutè creata primatum tenens, priùs vt habens in se omnem omnium donorum plenitudinem, & deinde vt deriuans partem eius in cæteros pro eorum reconciliatione. Intentus igitur

igitur est primò ac principaliter gratia sui,& vt subordinans sibi secundum se reliquas existentiæ suæ causas finales extra Deum.

Cæterùm inter omnia purè creata remedium peccati fuit proculdubio causa finalis præcipua, non tamen vnica & adæquata incarnationis. Non quidem vnica & adæquata; Quia nihil boni actu, & præter intentionem diuinam prouenit ex operibus Dei; sed omnia & singula bona, quæ inde proueniunt, intendit formaliter vt fines suæ operationis ad extra: Omnes namque causas disponit per prouidentiam comprehensiuam earum, atque adeò ordinatiuam ipsarum ad omnes & singulos effectus ac fines, ad quos futuræ sunt vtiles; nec fieri potest, vt prætergrediantur in bono limites suæ intentionis beneficæ. Ex incarnatione autem Verbi Diuini alia bona prouenerunt præter remedium peccati: nimirum dona gratiæ Angelis collata, necnon primis parentibus ante peccatum, vt infrà dicetur. Sed neque gratiam medicinalẽ induxit incarnatio Verbi præcisè quatenùs necessaria erat ad exclusionem peccati; verùm multò vberiorem iuxta illud Ioan. 10. 10. *Ego veni vt vitam habeant* (quæ non habetur sine exclusione peccati) *& abundantius habeant*: quod aliquid proinde superaddit vltra eandem exclusionem.

Remedium verò peccati fuisse finem inter purè creata præcipuum, probant efficaciter rationes dubitandi propositæ: hoc enim vt minimùm illis est concedendum. Veruntamen in ipso remedio duo sunt consideranda, nempe terminus à quo, & terminus ad quem; hoc est, malum quod excluditur, & bonum quod inducitur; Atque inter hæc duo inductio boni præeminet exclusioni

mali, & habet rationem finis præcipuè intenti magis quam exclusio mali. Quia odium mali fundatur in amore boni, & non è conuerso: ita vt ratio fugæ a malo sit adhæsio ad bonum, non verò ea fuga huius adhæsionis: Bonum enim est appetibile secundum se, tametsi nullum præcedat malum excludendum eius inductione; Malum verò non fugitur, nisi adsit bonum inducendum eius exclusione. Appetitur namque sanitas corporis, & gratia animæ, tametsi nulla præcedat ægritudo, aut peccatum, quæ excludantur per ea bona. At de ægritudine & peccato pellendis nemo sollicitus esse potest, nisi intuitu bonorum, quæ per ea mala impediuntur. Mouet autem magis quod per se, quàm quod ratione alterius mouet. Dona igitur gratiæ, quæ per Christum obuenere, præcipuè sunt intenta à Deo, habentque magis rationem finis, quatenùs sunt positiuè perfectiua & sanctificatiua hominis, quàm quatenùs sunt medicinalia, & reparatiua peccati. Propterea in citato testimonio ad Galatas 4.5. fit gradus ex redemptione seu liberatione à peccato ad adoptionem filiorum, vt ad finem vlteriorem, & maximè intentum: *Vt eos, qui sub lege erant, redimeret, vt adoptionem filiorum reciperemus.*

Verùm quia dona gratiæ collata sunt Christo vt præmium meritorum, & rationem præmij commendat plurimùm difficultas obtinendi bonum, quod datur in compensationem meriti; atque difficultas, quæ per peccata obijcitur beneficientiæ diuinæ, est quàm maxima, propterea finis extrinsecus incarnationis potissimùm, & vt plurimùm significatur in ordine ad deletionem peccatorum formaliter, vt patet ex suprapositis testimonijs. Et quod Christus præ-

ſtitit, exprimitur per conceptum victoriæ, vt liquet ex Apoc. 5. 5, *Ecce vicit leo de tribu Iuda*: & ad Corinth. 15. 54. *Abſorpta eſt mors in victoria*: & iterum; *Deo autem gratias, qui dedit victoriam per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum.*

Ad 1. In illis locis agitur de fine extrinſeco, & creato incarnationis: nimirùm de opere, ad quod perficiendum venit Chriſtus. In quo genere iam dictum eſt remedium peccati fuiſſe finem præcipuum, & quà ratione id verificetur.

Similiter Auguſtinus in 2. agit de fine, incarnationis relatè ad genus humanum, vniuerſim: nec vt aliò vniuerſaliùs, aut magis in particulari reſpiceret, permittebat eius ſcopus illo in loco. Scopus enim, erat illatio peccati originalis ex inſtitutione baptiſmi facta pro poſteris Adæ etiam, paruulis. Quare illa negatiua. *Non aliam ob cauſam in carne veniſſe*; reſtringenda eſt ex ſubiecta materia & ſcopo ad finem creatum extrinſecum Chriſto, & in ordine ad communitatem generis humani; præterquàm quòd omnia alia ordinata ſunt aliquo modo, & conduxere de facto ad remedium peccati: Idque ſufficit vt ſine violentia verificetur, nullam aliam fuiſſe cauſam, præter remedium; id eſt, nullam fuiſſe adæquatè diſtinctam ab iſta, & quæ ad eam non reuocetur, tametſi aliqua intenta ſimul ſit ratione ſui & ob innocentes.

Ad 3. Chriſtus Dominus non habet rationem puri medij, ſicut arteſacta, ſed eſt principaliter ratione ſui: Quia eſt præſtantior ijs, quæ mediante ipſo obtenta ſunt. Deinde non eſt inconueniens cauſam nobiliſſimam ordinari ad plures effectus inter ſe inæquales, dummodò adſit vnus nobiliſſimus,

mus, ad quem præcipuè ordinetur; qualis effectus est remediũ peccati respectu Christi, vt dictum est. De reliquo fauet nostræ sententiæ illud argumentum, & bene probat.

QVÆSTIO XIV.

Vtrum remedium originalis, an verò actualium peccatorum fuerit causa finalis præcipua incarnationis Verbi Diuini?

VIDETVR remediũ actualium fuisse causam præcipuã. 1. Quia remedium mali maioris est præstantius, ac proinde magis intentum. Malitia autem peccati actualis est maior, quia est magis voluntarium, magisq. ab intrinseco, quiaque non solùm inducit pœnam damni, quæ est communis originali, sed præterea pœnam æternam sensùs, quam non inducit originale. Immò & ipsa pœna damni est maior, & acerbior respectu peccati actualis; quia originali debetur minima pœna, vt dicit Augustinus lib. 5. cõtra Iulianum cap. 8. ad finem.

2. Apostolus ad Galatas 2. 20. dum dixit, *In fide viuo filij Dei, qui dilexit me, & tradidit semet ipsum pro me.* docuit vnumquemque æstimare satisfactionem Christi perinde atque si pro ipso solo exhibita fuisset. Hoc autem subsistere non posset, si Chri-

ſtus, & eius ſatisfactio primò, & principaliter ordinatæ fuiſſent in remedium originalis, quod indiuiſim pertinet ad totũ genus humanũ, ſecundariò verò tantũ, & acceſſoriè pro peccatis actualibus, quæ ita sũt cuiuſq. propria, vt non ſint aliis cõmunia.

3. Immò videtur Chriſtum pro ſolis actualibus ſatisfeciſſe, & non pro originali: quia ſatisfactio pro eo tantùm peccato valet, cum cuius ſatiſpaſſione, & propria pœna proportionem habet. Quia Chriſtus ſuſtinuit pro peccatis pœnam ſenſus, qualis pœna debetur peccatis actualibus, cùm originali ſola pœna damni debeatur, quam non ſubijt Chriſtus Dominus: Nunquàm enim caruit viſione, & fruitione Dei.

4. Peccata actualia ſunt multò plura, quàm originalia. Quia in vnoquoque non datur niſi vnum peccatum originale; actualia verò in plurimis ſunt quàmplura, ita vt facta computatione vtriuſque multitudinis, pluſquam ſingula ſingulis hominibus correſpõdere videantur. Malo autem latiùs patenti potiſſimùm ſubueniendum eſt, ſubueniatque primo ac maximo conatu neceſſe eſt, qui agit ex vera, & pura dilectione, vti agit Deus, iuxta illud: *Sic Deus dilexit mundum &c.*

R. Peccatum originale & perſonale ſe habent tanquam excedens, & exceſſum: Quia peccatum originale eſt maius extenſiuè, quatenùs amplectitur totum genus humanum; Perſonale verò eſt maius intenſiuè, vt liquet ex maiori pœna quam inducit, & ex maiori voluntarietate. Vnde vnuſquiſque in particulari maius beneficium recipit per remiſſionem cuiuſuis ſui peccati lethalis, quàm per remiſſionem ſui præcisè peccati originalis, Cæterùm remedium vniuerſale

ſale peccati originalis eſt maius, abſolutè beneficium, quàm remedium omnium peccatorum actualium; quia illud eſt bonum totius communitatis, iſtud verò ſingulorũ; atque bonum communitatis diuinius, & eminentius eſt, iuxtà Ariſt. 1. Eth. cap. 2. fine. Licet autem tam malum, quàm bonum communitatis vſque adeò poſſit eſſe leue, vt præponderet maximum, ſeu malum, ſeu bonum aliquorum particularium; tamen peccatum originale non eſt malum leue, etiam præcisè vt eſt vniuſcuiuſque ſeorſim proprium: Nec ita illi præponderat peccatũ lethale actuale, ſicut præponderat communitas particularibus perſonis; ſiquidem reddit hominem abſolutè malum, & inimicum Dei, & priuat in æternum beatitudine ſupernaturali, conſtituitque in maximo periculo peccatorum actualium, debilitatis admodũ, nec vno modo, viribus animæ quoad intellectum, & voluntatem: Remedium igitur originalis ob vniuerſalitatem, tanti, & tam multiplicis mali fuit magis neceſſarium, maioriſque momenti, & conſequenter principaliùs intentum. Id quod apparebit magis ex reſponſione ad 4.

Ad 1. Peccatum lethale actuale eſt, maius malum intenſiuè, vt dictum eſt, idque ſolùm illis rationibus probatur; ſed originale eſt maius malum extenſiuè, eaquè extenſione coniuncta cum intenſione, qualem inſinuatum eſt illi conuenire; concluditur ipſum eſſe omnibus conſideratis maius malum abſolutè.

Ad 2. Non obſtante præcipua intentione diuina remedij quatenùs vniuerſalis, adſunt duæ rationes, ob quas perinde æſtimare quiſque poſſit ſatisfactionem Chriſti, atque ſi pro ipſo ſolo exhibita fuiſſet. Primò, quia meri-

cohibere: quàm si aliqui, vel etiam permulti multiplici, & grauissimo morbo laborarent, superstitibus aliquibus sanis: Ità genus humanum deteriùs haberet infectum per originale, & inde valdè decliue in actualia omnis generis; quàm si peccata actualia, vtcunque multa, & grauia, quàm plurimos corrumperent, superstitibus nonnullis cum perfecta innocentia, qui per bona exempla & sanam cælestem docrinam reliquis subuenirent. Accedit in re nostra, quod est maximè considerandum, perfectā innocentiam, & inde consequentem æternam beatitudinem vel etiam vnius tantummodò hominis præualere exuberanti suæ bonitatis magnitudine toti malo, qualiscunque damnationis quàm plurimorum; quod non est huius loci explicare, sed est verissimum. Nulla igitur est comparatio instituta in argumento.

QVÆSTIO XV.

Vtrum detur in Deo multiplex decretum incarnationis secundum varias rationes?

VIDETVR dari. 1. Quia intendens in aliquo opere plures fines, quorum vnus non dependet ab alijs, sed est separabilis ab eis, necesse est vt habeat plures circa illos intentiones, quarum vna non dependeat ab alijs, sed sit separabilis ab eis, maximè si intentiones sint inseparabiles essentialiter à finibus per ipsas intentis: quales

les ſunt omnes intentiones diuinæ efficaces; vtpote eſſentialiter infruſtrabiles. Repugnat enim fines aliquos eſſe inuicem ſeparabiles, ſimùlque non eſſe ſeparabiles inuicem intentiones eorum, quæ ſunt eſſentialiter inſeparabiles ab eiſdem. Deus autem intendit in opere incarnationis plures fines, quorum alij non dependent ab alijs, ſed ſunt ſeparabiles ab eis, vt apparet ex duplici quæſt. præced. Intendit enim ſubſtantiam incarnationis gratiâ ſui; eáque exiſtere potuit non exiſtente remedio peccati. Rursùs intendit remedium tum originalis peccati, tum actualium; & vtrumuis exiſtere ſimiliter potuit altero non exiſtente: Ac demum intendit dona gratiæ innocentibus collata, quæ non minùs ſeiungi potuere ab omni remedio peccati. Neceſſe igitur eſt, vt Deus in opere incarnationis habuerit plures intentiones, pluraque decreta inuicem ſeparabilia, ac proinde diſtincta inter ſe circa ſubſtantiam Chriſti ſecundum ſe; circa eundem vt Redemptorem, tum generis humani à peccato originali, tum ſingulorum hominum à peccatis actualibus; & vt Mediatorem reſpectu innocentium.

2. Chriſtus iam exiſtens in ſe abſolutè fuit indifferens ad redimendum, & non redimendum genus humanum, quandoquidem liberè redemit. Ergo decretum diuinum de exiſtentia abſoluta Chriſti ſecundum ſe fuit non minùs indifferens reſpectu decreti de noſtra redemptione. Repugnat enim conſequens eſſe indifferẽs ad aliquid, & antecedens eſſentialiter præſuppoſitum ab eodem conſequenti, non eſſe ſimiliter indifferens ad illud ipſum. Nihil autem eſt indifferens reſpectu ſui, Ergò decretum de exiſtentia Chriſti ſecundum ſe diſtinguitur

à de-

à decreto de eiusdem meritis, & nostra redemptione.

3. Decretum remissiuum nostrorum peccatorum præsupponit scientiam visionis, quâ cognoscuntur merita Christi vt absolutè existentia; eandemque scientiam non præsupponit, sed potiùs præsupponitur ad eam, decretum de existentia Christi, & meritorum eius. Quia Deus remittit nobis peccata propter merita Christi vt absolutè existentia; quod fieri non potest, quin antecedenter ea merita præuideat vt in se absolutè existentia. Motiuum enim volendi aliquid necessariò præcognoscitur ante actum, quo id ipsum est volitum. Ad eam porrò præuisionem determinatur Deus per existentiam absolutam meritorum in se ipsis, quæ merita antecedit Christus, vt eorũ causa, & Christum antecedit similiter, vt eius causa, decretum de ipsius existentia; ac per consequens non consequitur ad eãdem scientiam, sed potiùs ipsam antecedit. Nequit autem idem decretum respectu eiusdem scientiæ esse antecedens, & non esse antecedens, sed consequens: Admittendum est igitur circa eà obiecta plusquàm vnum decretum.

4. Nostra salus, & remissio peccatorum est causa existentiæ Christi, & meritorum eius in genere causæ finalis, vt constat ex duplici quæst. præcedenti. Et è conuerso Christus & eius merita sunt causa nostræ salutis, & remissionis peccatorum in genere causæ meritoriæ, vt infrà dicetur. Hoc autem fieri non potest, quin decretum intẽtiuum nostræ salutis & remissionis peccatorum sit aliquomodo causa decreti de existentia Christi, & meritorum eius: Et è conuerso decretum executiuum existentiæ

Christi

Christi, & meritorum eius, sit mediantibus ipsis aliquomodo causa decreti exequentis nostram salutem, & remissionem peccatorum. Quia causa finalis, & meritoria non exercent vllam immediatam causalitatem in media, & præmia, sed mediante voluntate efficientis & præmiantis causata immediatè à fine & merito per præuiam cognitionem, ipsius quidem meriti vt existentis in se absolutè; atque ideò vt præsupponentis voluntatem sui executiuam, & intentiuã præmij; ipsius verò finis vt possibilis existere mediante vna voluntate indiuisim intentiua sui, & mediorum; & deinde alia executiua mediorum; & alia demum executiua sui. Oportet igitur distinguere, vt minimùm, quadruplex decretum; nempè duplex intentiuum, & duplex executiuum, vt verificetur meritum Christi fuisse propter præmium ipsi collatum, & hoc propter illud in diuerso genere causæ: Et non purè materialiter, ac concomitanter alterutrum alteri coexistere.

3. Si vnicum decretũ diuinũ virtualiter indiuisibile simul cõplecteretur, vellètque efficaciter, absolutè, & omninò determinatè existentiam Christi quoad substantiam, eiusdem passibilitatem, passionem, & omnia ac singula merita, remedium peccatorum actualium, & originalis, nec non auxilia gratiæ, qualia singulis distributa sunt de facto ex meritis Christi; alijs videlicet cum efficacia in actu secundo, alijs verò cum sola sufficientia; sequeretur (vt nihil in præsenti dicatur de interitu libertatis Christi respectu suæ passibilitatis, passionis, & meritorum omnium; & libertatis nostræ ad assensum, & dissensũ respectu auxiliorũ gratiæ per Christum ob decreti simpliciter antecedentis, &

in

inimpedibilis tam Christi quàm nostra libertate, connexionem essentialem cum ijs omnibus & singulis; de qua re alius est disserendi locus) sequeretur, inquam, decretum incarnationis non esse beneficum, nec ipsam incarnationem habere rationem beneficij respectu eorum, qui abutuntur, maximè per impœnitentiam finalem, auxilijs gratiæ datis ex meritis Christi. Quia tale decretum esset intrinsecè connexum cum omnibus & singulis peccatis impedientium in se fructum incarnationis Verbi, & passionis Christi. Decretum autem essentialiter connexum antecedenter cum peccatis nequit esse beneficum respectu peccantium: nec respectu eorundem potest habere rationem beneficij quidquam ex eodem decreto resultans, maximè si sit antecedens ad actus peccaminosos, & tale vt eo non dato peccata committi non possent; Qualia sunt auxilia inefficacia gratiæ; & Christus, quatenùs est eorum principium. De ratione nimirum voluntatis beneficæ, & beneficij est esse optabile, & eligibile prudenter à beneficiario; Siquidem beneficium non confertur rationabiliter inuito. Nihil autem antecedens existentiam peccati, maximè impœnitentiæ finalis, & cum eadem connexum, seu præuisum coniungendum cum illa, est optabile, & eligibile prudenter. Quia præ omnibus alijs eligendum est, ne detur peccatū præsertim impœnitentiæ finalis. Iam verò sequela, quòd decretum incarnationis non sit beneficum respectu omnium, & singulorum hominum, & quòd existentia Christi nō habeat rationem beneficij similiter vniuersalis, est prorsus absurda: Quia Deus, vt cōstat ex Rom. 8. 32. & Ioan. 3. 16. Non pro aliquibus tantùm hominibus tradidit filium suum

ſuum, *ſed pro nobis omnibus tradidit illum*: idque præſtitit totius mundi, & non vnius tantùm partis dilectione, quæ duo vniuerſalem beneficentiam eſſentialiter in ſe includunt.

6. Qui vult abſolutè & efficaciter aliquem finem, neceſſe eſt vt eo ipſo velit illa omnia, ſine quibus talis finis exiſtere nequit, ſi antecedenter non præuideantur iam aliunde exiſtentia. Remedium autem peccati eſt finis, qui exiſtere nequit non præexiſtentibus abſolutè peccatis. Ergò Deus, cùm peccata velle non poſſit, nec remedium eorum velle potuit efficaciter, & abſolutè, ante præuiſionem abſolutam eorundem. Decretum autem de exiſtentia Chriſti ſecundum ſe fuit ante præuiſionem abſolutam peccatorum, quibus reſiſtitur auxilijs gratiæ Dei per Chriſtum; & maximè eorum, quæ contra ipſam Chriſti perſonam commiſſa ſunt: Quia fuit ante præuiſionem abſolutam exiſtentiæ Chriſti, & auxiliorum gratiæ, quæ ex eius meritis redundarunt. Ergò decretum de remedio peccati, ſeu de Chriſto vt redemptore, fuit diſtinctum à decreto de exiſtentia Chriſti ſecundum ſe, vtpote eo poſterius à fortiori.

R. Supponitur in præſenti ex dictis in quæſtionibus de Voluntate Dei, Actus liberos diuinos eſſe adæquatè intrinſecos Deo; atque hàc ſuppoſitâ ſententiâ tria videntur eſſe certa. Primum eſt: nullam realem multiplicitatem decretorum admittendam eſſe in Deo; Quia id repugnat diuinæ ſimplicitati, & indiſtinctioni quoad omnia abſoluta, quæ eſt certa ex fide. Secundum eſt: admittendam nihilominus eſſe multiplicitatem rationis extrinſecam decretorum per connotata creata, iuxta multiplicitatem rea-

lem

lem obiectorum seorsim conceptibilium; ac præsertim actuum nostrorum circa similia obiecta. Cùm enim Deus non cognoscatur à nobis in via, nisi mediantibus creaturis tanquam speculo, & per species proprias earum, necesse est, vt subeat multiplicem in nostro intellectu apparentiam, iuxta multiplicem earum specierum & rerum diuersitatem; ad eum modum, quo idem reipsa color alius atque alius multipliciter apparet iuxta multiplicitatem colorum, qui insunt conspicilijs interpositis ad visionem illius. In ejusmodi autem multiplici rei in se vnius apparentia suborta ex reali medij multiplicitate, ac diuersitate, consistit distinctio, ac multiplicitas rationis purè extrinseca. Tertium est: ejusmodi distinctionem rationis purè extrinsecam inter actus liberos diuinos, eorundemq; ordinem prioris & posterioris constitutum ex modo nostro concipiendi purè extrinsece per relationem ad actus nostros circa obiecta similia, vel ad ipsa obiecta, nihil conferre ex se præcisè ad verificandas propositiones causales de rebus aut diuinis, aut creatis, vt sũt in se; aut ad diluendas difficultates, quæ propositæ sunt in rationibus dubitandi, & fundantur in prædicatis conuenientibus decreto, seu decretis, eiusque, seu eorum obiectis, vt sunt à parte rei. Quia opus rationis nequit variare naturas rerum, ac proinde neque quidquam conferre, vt ea verificentur, vel non verificentur, quæ conueniunt rebus vt sunt in se, si per se ipsas non sufficiant ad eam verificationem, vel falsificationem. Quare ea distinctio, & ordo rationis solùm deseruit, vt diuina commodè apprehẽdamus, & exponamus ordinatè modo humano, & ad instar rerum humanarum.

Superest

Superest itaque hæc sola quæstio: An in voluntate Dei vt terminata ad Christum secundum diuersas rationes sit admittenda multiplicitas alia, & distinctio decretorum, media inter realem, & rationis purè extrinsecam, quæ virtualis intrinseca, seu eminentialis; rationis cum fundamento in re, & rationis ratiocinatæ; realis secundum quid; formalis, seu ex natura rei, magna cum cõfusione ab alijs, atque alijs nominatur; & à Scoto optimo nomine dicitur *innominata*; Dicetur tamen in progressu distinctio virtualis intrinseca ob vsum iam communiorem sic loquendi in scholis; & hæc distinctio consistit in discrepantia reali quoad aliquod prædicatum inter duas formalitates identificatas inter se realiter: ita vt de altera, prout est in se à parte rei, sit affirmabile aliquid, quod ipsum sit similiter negabile de altera; cùm ambæ sint nihilominus affirmabiles inuicem. Adest exemplum in essẽtia, & personalitate diuinis, quæ identificãtur realiter inter se, & sunt affirmabiles inuicem, prout sunt in se à parte rei; & nihilominus discrepant realiter quoad hoc prædicatum, *commune tribus personis*, quod affirmatur de essentia, prout est in se à parte rei, idemque similiter negatur de qualibet personalitate. Quæ igitur sic se habent formalitates, eæ solæ, & omnes distinguuntur inter se virtualiter intrinsecè.

Dicendum est nullam esse admittendam multiplicitatem, seu distinctionem virtualem intrinsecam in decretis diuinis circa mysterium incarnationis, & eius circumstantias, aut circa vlla alia obiecta; sed de omnibus & singulis rebus creatis, quoad omnia & singula ipsis conuenientia, disponere Deum per vnicum simplicissimum actum, nõ solùm

reali-

realiter, sed etiam virtualiter intrinsecè indiuisibilem. Quia quò quisque est mente capacior, eò potest ad plura simul attēdere, siue intellectu, siue voluntate; & per vtrãque potentiam vel figitur ad principium vniuersalius, vel illud complectitur cum maiori adæquatione & vniuersalitate, atque ad plura sub eo contenta deducit per simplicem in ipsum tendentiam: Atque oppositum huius solùm ex imperfectione, ac limitatione prouenire potest. Quod quidem de hominibus experientià satis clarè cōstat; in quibus experientia quoque sensuum, ac præsertim visus eidem veritati suo modo suffragatur apertè. De Angelis similiter cōmunis, & vera fert opinio, vnumquemque, quò perfectior est, eò vniuersalioribus vti speciebus, & ex vi principij aut vniuersalioris, aut vniuersaliùs ac meliùs penetrati, in plura ex eo pendentia obiecta simultaneè ferri per simplicem tendentiam. Iam de Beatis non dubitatur, quin pro maiori vbertate luminis gloriæ, & habitus charitatis vnicuique contingente ad plura simul diffundantur per simplicem diuinitatis attingentiam.

Quamuis autem gradationis, ac inductionis huius quoad omnes infra Deum substantias, & earum status, efficacia vniuersalis manifestiùs percipiatur; Quod ad intellectum attinet; dubitandum tamen minimè est, eandem esse rationem in voluntate, propter huius ad illum subordinationem & iustam commensurationem seruatâ proportione. Et quia per actum necessarium fertur toto impetu, perinde ac intellectus, ea omnia simul ac indiuisim complectendo, quæ amplectenda similiter intellectus proponit absque indifferentia; per actum verò liberū

non minùs fertur indiuisim in omnia, quæ cum vltima deliberatione indiuisim proponuntur, ea vel amplectendo, vel reiciendo, quatenùs placet, in quo solo libertas sita est. Sed nec illud est minùs certum, in cognitionibus, & affectionibus creatis, vbi deest multiplicitas & distinctio realis, deesse etiã multiplicitatem & distinctionem virtualem intrinsecam; cui videlicet in rebus creatis nullus est locus, de quo alias: Et quia vnitas actus prouenienis ex vnitate motiui formalis adæquati excludentis in se distinctionem virtualem intrinsecam, necesse est, vt careat eadem distinctione; cuius videlicet non est fundamentum in obiecto causante actum.

Cùm igitur Deus sit capacitatis simpliciter infinitæ tàm ex parte intellectus, quam ex parte voluntatis, poterit vno simplicissimo actu etiam virtualiter intrinsece indiuisibili infinita, atque adeò omnia scibilia & volibilia simul complecti. Et quia vt secùs fiat, nonnisi ex imperfectione ac limitatione prouenire potest, quæ Deo repugnat, absolutè repugnat vt secùs fiat. Vis huius gradationis, & inductionis concludit a fortiori; Quia excessus perfectionis & capacitatis diuinæ supra omnem perfectionem, & capacitatem conuenientem substantiis quibusuis creatis cognoscitiuis ac appetitiuis est incomparabiliter maior, quam excessus tum perfectionis inter quaslibet ex his substantijs; tum multitudinis & magnitudinis obiectorum omnium creatorum cognoscibilium, & volibilium à Deo supra multitudinem & magnitudinem obiectorum simul atque indiuisim cognoscibilium ac volibilium à quauis substantia creata; Quia prior excessus est simpliciter, & in omni genere infinitus, qualis

lis nullus esse potest inter vllas res creatas; vtpote essentialiter finitas, ac limitatas quoad magnitudinem perfectionis.

Adde actus intellectùs & voluntatis non necessarios, quibus Deus fertur in res creatas, non esse minoris perfectionis & excellentiæ, sed prorsus eiusdem cum ea, quâ præditi sunt actus necessarij, quibus se ipsum cognoscit & amat. Deus autem per simplicem actum tam intellectus, quam voluntatis, absque vlla formalitatum distinctione virtuali intrinseca, aut ordine obiectiuo prioris & posterioris inter illas, se totum complectitur quoad omnia sua prædicata necessaria, tametsi inter illa detur non solùm distinctio virtualis intrinseca formalitatum, sed etiam distinctio realis, & ordo itidem realis prioritatis & posterioritatis inter personalitates. Quod modo supponitur ex dictis in quæstionibus de scientia & voluntate Dei, iuxta communiorem, & veram Theologorum sententiam, eorum maximè, qui effusissimè omnium indulgent multiplicitati obiectiuæ decretorum Dei liberorum. Ergò similiter creata omnia complectitur Deus per actum tam intellectùs, quàm voluntatis eodem modo simplicem, non obstante multiplici inter illa distinctione reali, & ordine prioris & posterioris. Tametsi enim Deus versetur liberè circa hæc, & circa se necessariò; nihilominus perfectio actus vtrobique est prorsus eadem, ac per consequēs est eadem necessariò, quæ in illa fundatur, simplicitas & indistinctio actus complectentis indiuisim, & ordinantis, quæ sunt distincta inter se realiter, & ordinata, absque vlla formalitatum in ipso actu diuisione, aut successione obiectiua. Nec enim est ma-

gis de ratione actùs liberi, quàm necessarij multiplicatio, aut ordinatio intrinseca ex parte ipsius iuxta multiplicitatem aut ordinem obiectorum; cùm vterque possit æquè bene vtramque inducere in obiecta causaliter, quin vtrálibet præhabeat in se formaliter; Siquidem vterque habeat perfectionem eodem modo simplicem, quà indiuisim cōtineat in se eminenter, quæ sunt inter se diuisa.

Demum, tam ex parte obiecti, quàm ex parte principij, est interclusus omnis aditus multiplicitati, & distinctioni virtuali intrinsecæ actuum Dei liberorum. Ex parte quidem obiecti, quia multiplicitas, & distinctio siue virtualis, siue realis obiectorum purè materialium, & ordo prioris ac posterioris inter se ipsa, in qualicunque aliorum in alia causalitate fundatus, nihil prorsus confert ex se præcisè ad inducendam multiplicitatē aliquam, aut aliquod distinctionis vel ordinis genus in actus ad ipsa tendentes. Cùm enim obiecta purè materialia nullam exerceant causalitatem in actus, qui ad ipsa terminantur, nullius prædicati in actibus reperti causa esse possunt ex se præcisè, ac proinde nec distinctionis, & ordinis alicuius intrinseci inter ipsos. Quare si motiuum formale adæquatum actùs fuerit omninò expers multiplicitatis & ordinis, nulla erit multiplicatio, distinctio aut ordo intrinsecus in actu, quantum est ex parte obiecti, vtcunque sint multa & ordinata obiecta materialia: Vt apparet in volente sanitatem, qui eodem actu, quo illam vult, fertur indiuisim in omnia media, quibus sanitas est obtinenda, tametsi ea sint multa, & serie successiuæ causalitatis inter se ordinata.

Motiuum autem formale adæquatum vo-

luntatis diuinæ siue necessariò, siue liberè volentis, est simplicissimum, & expers omnis distinctionis tam realis quàm virtualis; solùmque ex parte obiectorum materialium datur multiplicitas & distinctio. Quia sola essentia diuina, quæ se solà est omne purum bonum, omnisque perfectio sine impefectione, & caret omni sui in se distinctione tum reali, tum virtuali intrinseca, est motiuum formale adæquatum diuinæ voluntatis, in quo solùm ipsa, tanquam in centro, & fine, seu quasi fine adæquato conquiescit, atque inde in cœtera omnia diffunditur, non vt in causam, vel etiam partialem, vllius suæ inclinationis, appetitionis, delectationis, ac felicitatis fundatæ in illorum bonitate, aut ex illis hauriendæ; sed solùm vt illis omnem bonitatem, & perfectionem pro cuiusque capacitate communicet. Est nimirum Deus bonum sibi sufficientissimum, & cui nihil extra se prodesse quidquam possit. Rem proinde nostram agit, non suam, dum exit extra se amore suo; ageret verò etiam suam, si causam aliquam finalem, vel partialem alicuius sui effectùs extra se positam haberet. Quicunque enim afficitur ad aliquid tanquam ad causam finalem, & motiuum sui actùs, ita illo habito conquiescit, & delectatur, vt eo nondum obtento aliquatenùs solicitetur, nec tam bene ac tranquillè habeat, atque habet eodem obtento. Aliàs conueniret ratio motiui rei nihil mouenti, neque quidquam conferenti ad perfectam vndequaque tranquillitatem mobilis. Motiuum igitur formale adæquatum omnis actùs diuini, est essentia diuina; ac per consequēs nullus patet aditus ex parte obiecti præcisè secundum se vlli multiplicitati, ac distin-

ctioni seu reali, seu virtuali intrinsecè actuũ Dei liberorum.

Iam ex parte principij efficientis, seu quasi efficientis, nulla potest dari ratio alicuius multiplicitatis, & distinctionis actuũ, nulla eiusmodi ratione existente ex parte motiui, nisi quia vel non attingit illud adæquatè, & comprehensiuè per suum actum, vel aliter ad ipsum secundum se comparatur, atque comparetur ad aliqua sub eo cõtenta. Ex primo capite prouenit in nobis distinctio realis actuum, quibus credimus Deo, spetamus in ipsum, eundemque diligimus, tametsi ex parte motiui eorũ, quod est Deus, nulla detur realis distinctio: inadæquatè enim ipsum attingimus per quemlibet actum nostrum, ob nostram imperfectionem ac limitationem, ideoque multiplicatis actibus indigemus, vt adæquatè, seu potiùs minùs inadæquatè eum attingamus. Intellectus autem, & voluntas diuina sunt omninò commensuratæ veritati, & bonitati diuinæ; vtpote eiusdem prorsus perfectionis existentes cum vtrisque; ac proinde vtrasque adæquatè & comprehensiuè attingunt per suum actum. Quare ex hoc capite nulla potest esse ratio vllius multiplicitatis, ac distinctionis obiectiuæ.

Quoad modum, quo Deus vt principium suorum actuum ad obiecta comparatur, hæc sola diuersitas existit, quod ad aliqua obiecta dicit habitudinem necessariam, ad alia verò non necessariam. Et propter discrepantiam quoad prædicata necessariæ habitudinis, quæ conuenit Deo quatenùs cognoscenti & volenti obiecta omnia absolutè necessaria respectu sui quatenùs cognoscentis & volentis quæ contingentia sunt,

dantur

dantur in Deo duo actus virtualiter intrinsece distincti, quorum altero fertur in omnia absolutè ac determinate necessaria, altero in omnia absolutè ac determinatè cõtingentia, vt nihil in præsenti dicatur de tertio alio actu circa conditionatè, aut tantum disiunctiuè contingentia, de quo alibi est dicendum. Distinctionis virtualis intrinsecæ dictorum duorum actuum datur etiam fundamentum ex parte essentiæ diuinæ, quatenùs habet rationem motiui respectu intellectus, & voluntatis diuinæ; Quia ad cognitionem & volitionem aliquorum mouet cum necessitate & determinatione; ad aliorum verò cognitionem & volitionem cum indifferentia & indeterminatione. Cæterùm tum ad totam collectionem obiectorum absolutè ac determinatè necessariorũ, tum ad totam collectionem absolutè ac determinatè contingentium, mouet vniformiter ac indiuisim; Quia respectu vtrorumuis habet essentialiter rationem motiui vniuersalis vnitiuè continentis in se, tum vt in speculo, tum vt in fine, omnem veritatem, omnemque bonitatem vtcunque multiplicem, & cum varia distinctione distributam per obiectorum materialium vniuersitatem. Quia verò Deus quatenùs est principium, seu quasi principium actiuum, habet eandẽ prorsus perfectionem, & vniuersalitatem, fit planè vt non possit per vllum suum actum ferri in seipsum vt est motiuum, nisi comprehensiuè, & adæquatè exhauriendo totã vim motiuam, per actum quidem necessariũ respectu necessariorum; per actum verò liberum respectu omnium contingentium; Ita vt minimè liberum sit minori cum perfectione, ac vniuersalitate seipsum aut cognoscere aut velle. Ergo nec ex parte

motiui, nec ex parte principij actûs Dei liberi vllus patet aditus cuiquam eius multiplicitati ac distinctioni virtuali intrinsecæ.

In eadem principij vniuersalis ratione, quæ Deo essentialiter conuenit cum summa & infinita perfectione, fundatur alia consideratio pro eadem veritate. Architectus enim magnum erecturus ædificium, imperfectè ageret ac imprudenter, si manum operi admoueret, aut de vna aliqua eius parte sic vel aliter disponenda statueret, antequàm animo bene comprehensam, & sub vno prospectu sibi propositam haberet reliquarum omnium & singularum partium cum illa vna consonantiam & harmoniam; aut deinde non de omnibus, & singulis partibus simul sic vel aliter disponendis, sed successiuè de singulis seorsim absolutè decerneret. Eadem est ratio de Duce instructe exercitum ad prælium, & de omnibus alijs generaliter, quibus vniuersalis cura incũbit circa multa quatenus ad vnum aliquid ordinata. Cum igitur Deus sit essentialiter vniuersale principium rerum omnium quatenùs ordinatarum ad ipsum vt ad vnicum earum omnium vltimum finem; impossibile est vt sit, aut concipiatur sapienter, & summa cum perfectione operans, vti decet vniuersalitatem prouidentiæ ad se pertinentis, nisi concipiatur, & reipsa præexistat instructus imprimis cognitione omnium, & singularum rerum possibilium quoad omnia & singula, quæ conueniunt, tum vnicuique rei secundum se, tum omnibus copulatiuè, & distributiuè inuicem comparatis, tam quoad entitates in genere causæ formalis, quàm quoad actiones in genere causæ efficientis, materialis, & finalis, quoad omnes & singulos effectus, siue necessariò,

siue

ſiue contingenter emanabiles ex illis, & emanaturos ſi applicentur ad opus; antequã de vllo ſuo effectu executioni mandando, aut ſuſpendendo abſolutè decernat: Deinde verò non de aliqua parte totius operis priùs determinet, quaſi incertus adhuc animi circa reliquas partes, & expectans aliquod boni de earum directione conſilij adminiculum ex notitia experimentali operis iam peracti, & non ſatis intenſiuè, & extenſiuè; abſolutè & comparatiuè cõſiderati ac comprehenſi, priuſquàm perageretur; ſed vnum de toto opere vniuerſale, ſimulque ſpecialiſſimum decretum concipiat, ita in ſe indiuiſum, ſicut eſt vna in ſe, ac indiuiſa ſumma & vltima ratio decernendi, quæ eſt eius eſſentia omnis expers diſtinctionis in ſe virtualis intrinſecæ, & ſimilis formalitatum ſucceſſionis obiectiuæ.

Qui quidem operandi modus, vti eſt proculdubio decentiſſimus Deo, & quem ex ipſa terminorum apprehenſione pronus & plenus ſponte ſubſequatur aſſenſus ſolidà pietate ſuffultus eximente Deum à modo, & imperfectionibus noſtræ tenuitatis ac limitationis; ita eſt conſtantiſſime retinendus aduerſus metaphyſicas nonnullas difficultates occurrentes in exacta diuinæ circa res ſingulas prouidentiæ expoſitione, ad quam in diuinis quibuſque myſterijs, & operibus ad vltimas vſque fibras euoluendis non ita ſufficimus, ſicut ſufficimus ad perſpiciendũ in vno omnium cumulo ſub conceptu generali, & generico, quod Deum maximè decet. Quæ autem ſunt clariſſima, & luce veritatis placidiſſimà intellectum ad ſe pertrahunt, ijs ſunt præponenda, quæ ſunt obſcuriora, & implicant magis, quàm illuſtrant, ſuntque valentiora ad præcipitandum intellectum, nolen-

nolentem sistere gradum, quàm ad eum perducendum ad apicem vsque veritatis. Quare pro mysterio incarnationis, omnibusque eius motiuis & effectibus in communi & particulari vnicum à fortiori admittendum est decretum absque vlla multiplicitate, & distinctione, prioritate & posterioritate, virtuali intrinseca formalitatum.

Ad 1. Vt fines operis alicuius diuini sint inuicem separabiles realiter, quantum est ex natura sua, & ordinati cum reali alterius ad alterum prioritate, & posterioritate, nō necesse est, vt de facto detur in Deo multiplex decretum cum virtuali intrinseca; alterius ab altero distinctione, & subsecutione. Sufficit enim possibile Deo fuisse decretum aliud diuersum ab eo quod nunc existit, similiter indiuisibile, quo vellet alterum ex illis finibus existere, & alterum non existere, vtque decretum de facto existens velit vnum ex illis finibus exercere causalitatem respectu alterius, non mouendo Deū ad suum actum, sed vel mouendo causam secundam executiuam talis finis, vel inducendo actione, aut vnione sui aliquam vtilitatem respectu eius finis, cui ipse subordinatur voluntate diuina, vt dicetur distinctius ad 4. Quare fines mysterij incarnationis de facto intenti efficaciter à Deo, sunt quidem inuicem inseparabiles extrinsecè, vt subsunt tali intentioni diuinæ; sunt tamen separabiles absolutè, quantum est ex sua natura; Quia potuerunt terminare aliam Dei intentionem indiuisim prosecutiuam vnius, & exclusiuam aliorum.

Ad 2. Si futurum fuisset, vt Christus nollet redimere mundum, hoc vtique præsciuisset Deus; & consequenter vel noluisset existentiam Christi, vel certè voluisset alio decre-

decreto diuerso ab eo, quod datur de facto, nempe voluisset decreto minimè connexo cum nostra redemptione. Quare Christus Dominus, omittendo actum meritorium nostræ redemptionis, potuit impedire, non quidem omne decretum de existentia sua, bene tamen decretum, quale de facto est, intentiuum efficaciter nostræ redemptionis, & cum ea connexum. Quod autem ita est antecedens physicè ex parte causæ primæ in genere efficientis, vt simul sit impedibile à causa secunda, ac proinde intentionaliter consequens ad eius operationem in genere determinantis electiuè, nihil nocet perfectæ indifferentiæ & libertati eiusdem causæ secundæ, vtcunque sit determinatè connexum cum vna parte contradictionis, minimèq; indifferẽs ad vtramq; partẽ vt dic.

Ad 3. Deus vult remissionem peccatorum propter merita Christi, ly, *propter*, dicente causalitatem meritorum in gratiam sanctificantem, quà remittuntur peccata; non verò ly, *propter*, dicente causalitatem in volitionem diuinã remissiuam peccatorum; Id est, Deus vult merita Christi esse causam infusionis gratiæ, & remissionis passiuæ peccati; non tamen id vult volitione causatà per merita. Quia nihil creatum potest in vllo genere esse causa actus diuini; qui videlicet secundum se totum est ens à se realiter, nec potest secundum aliquid sui simul esse ab alio. Vt autem velit Deus emanationem remissionis ex meritis, necesse nequaquam est, vt præcedat scientia visionis de meritis iam absolutè existentibus à parte rei, sed sufficit, si præcognoscat, vti certissimè præcognoscit, posse se voluntate sua infallibiliter inducere existentiam meritorum & remissionis peccatorum, & huius ab illis ema-

nationem: Hac enim præeunte cognitione, potest decreto virtualiter intrinsecè indiuisibili illa tria simul velle; & de facto ita voluit propter solam suam bonitatem, & quia ipsam decet ea sic velle ac ordinare.

Idem dicitur de voluntate existentiæ Christi, & cæterarum vniuersim rerum, omnium creatarum. Nullius namque ex illis vt absolutè in se iam existentis visio dirigit Deum, aut mouet ad rem aliquam peragendam. Nec enim is est Deus, qui instruatur, aut alliciatur iam factis ad fienda, & consilium capiat ex euentu priorum ad stabilimentum subsequentium; sed antequã quidquam contingentium liberè determinet, circumspicit omnia per scientiam sibi non liberam; & præscius omnium euentuũ, qui ex causis quibusuis creatis prouenire, possunt, prouenientque, si adhibeantur, de omnibus simul & causis & effectibus, & de eorum inter se ordine, vt principium formaliter, & non tantum materialiter vniuersale, perfectè ac indiuisim decernit, iuxta illud Sap. 11. 21. *Omnia in mensura, & numero, & pondere constituisti*: & alia similia permulta, quæ clarè continent dispositionẽ de vnoquoque relatiuam, & comparatiuam ad cœtera omnia, & singula, propriam authoris essentialiter vniuersalis omnium. Falsa igitur est illa qualiscunque antecessio, & subsecutio decretorum Dei ex parte obiecti ad scientiam visionis de hac vel illa re.

Ad 4. Ita datur ordo causalitatis in omni genere, siue mutuus, siue non mutuus inter res creatas dependẽter à voluntate diuina, eum ordinem volente, & causante, vt nullus vicissim similis ordo causalitatis resultet ex rebuscreatis in actus diuinæ voluntatis; Quia Deus omnia vult ex motiuo solius suæ

bonitatis eminenter ac indiuisim continente in se quælibet alia secundum se, & secundum ordinem eorum ad inuicem. Quare licet sit de ratione causæ meritoriæ, & finalis, vt non exerceant causalitatem in media, & præmia, nisi mediante voluntate efficientis, & præmiantis; non tamen est de ratione vtriusuis, ne exerceant suas causalitates nisi mediante actu voluntatis causato per ipsa: Hoc enim in Deo non habet locum. Vult itaque Deus præmia homini proponi, vt illis permotus eliciat actus meritorios; & siquidem eos elicuerit, eo ipso præmium exercet causalitatem finalem in illos, sed nõ in aliquem actum Dei, qui id voluit ex motiuo alio superiori. Vult rursus vt præmium v. g. gloriæ conferatur facienti opera digna tali bono, & non conferatur non facienti; & siquidem quis fecerit, & sic tale bonum obtinuerit, eo ipso ea opera in id bonum, & in gaudium resultans ex eo vt habito per proprios actus causalitatem meritoriã exercent, licet nullam exerceant causalitatem in actũ voluntatis Dei præmiantis.

Ex ijs liquet quomodo inuicem ordinentur merita Christi, & remissio peccatorum absque vllo ordine obiectiuo inter actus diuinæ voluntatis, siue intentiuos, siue executiuos, quorum nulla est distinctio obiectiua, nequidem virtualis intrinseca in Deo. Indidem constat petentem à Deo aliquid non intendere, certè non debere intendere, neque vllatenus consequi posse, vt petitione sua, tanquam causa actus diuini, inducatur in Deo voluntas dandi, sed vt res petita inducatur per causalitatem impetratoriam petitionis, ad eum modum, quo dictum est de merito, dependenter à decreto diuinæ voluntatis iam præexistente ad petitio-

nem, eamque ordinante ad rem petitã iuxta illud : *Petite, & accipietis* : Vbi non dicitur: Petite, & sic facietis me velle, vt accipiatis; sed præsupponitur iam volens vt accipiamus, si petierimus.

Ad 5. Non putaui; Sperabam; Quis credidisset? Mea intentio fuit bona, & bonum ex se opus; Quì potui euentum in prosperum prædiuinare latentem in alterius arbitrio, cuius recessus soli Deo patent? & his similia, possunt esse honestæ, & solidæ defensiones humani beneficij, maximè præstiti ab hebete, aut præcipite in agendo ex genio aut casu, quorum opus magni sæpè æstimatur æstimatione fundata in cõtemptu æquè magno operantis. At beneficium diuinum nec honestè potest, nec solidè sic defendi: Nec enim Deus vt asseratur beneficus in omni opere suo, negandus est præscius alicuius euentùs cõsecuturi ad aliquod suum opus, aut fingendus aliquam eiusmodi præscientiam præoccupare voluntate operandi. Alterum namque horum ignorãtiam; alterum immaturam operandi præcipitantiã adscribit Deo; vtramque absurdè, & contrà quàm docet Apostolus ad Rom. 9. maximè versu 18. *Cuius vult miseretur, & quem vult indurat*: Cuiusmodi libera electio miserationis, & indurationis, dari profectò non potest, quin voluntatem diuinam quatenùs præparatiuam humanæ præeat cognitio de effectu miserationis specialis, & de duritie, subsecuturis ad vnumquemque præparationis modum. Igitur nec ex defectu præscientiæ euentùs, nec ex determinatione diuinæ voluntatis præoccupante eam scientiam, peti potest defensio beneficientiæ diuinæ in conferendis auxilijs, & remedijs, quæ euadunt inefficacia. Certè Deus

ex

ex neutro horum capite se quoad hoc punctum tuetur; sed quia ita præstat, quæ non debet, vt nihil neget eorum, quæ deinde debet conferre. Hinc enim se ostendit beneficum cultorem arbitrij creati, & iustum sterilitatis exprobratorem ac vindicē Isa. 5. interponens beneficio ac vindictæ argumētum vtriusque, dum clamat versu 4. *Quid est quod debui vltrà facere vineæ meæ, & non feci?* Videri etiam potest similis defensio efficax beneficentiæ Dei respectu peccatoris, Ecclesiastici 15. maximè à versu 11.

Dicendum itaque est cum D. Thoma 2. 2. quæst. 165. art. 1 ad 2. vbi clarè ponit Deum præscium euentûs etiam mali subsecuturi ex nostra voluntate sic vel sic disposita in actu primo, antequam absolutè determinet eundem actum primum ponere à parte rei; Dicendum, inquam, est Deum, non obstante eà præscientia, esse beneficum; Quia imprimis, quod ipse dat, est secundum se bonum, & eatenus eligibile prudenter ab eo, cui datur; & dat cum voluntate similiter bona, quantum est ex se. Deinde non tenetur ad dandumq; aliquid melius, quo præcaueatur malum, quod inde prouenire potest, prouenietque de facto; Ita tenetur vt author vniuersalis ad dandum id quod dat, vel aliquid minus, non obstante abusu accipientis. Debetur enim homini ex sua natura, facta suppositione gratuita suæ existentiæ, libertas ad bene & malè agendum, vtque *relinquatur in manu consilij sui, appositis ante ipsum igne & aquà; vita & morte*, vt habetur in citato Ecclesiastici loco; Idque ei deberi non posset, si Deus deberet semper cum infallibilitate impedire omne eius peccatum. Denique scientia, & voluntas Dei, quibus confertur auxiliumq;, vel remedium, quod

euadit

euadit inefficax habent connexionem cum inefficacia & peccato hominis, præcisè quatenus ſunt conſequenter ad liberam electionem, & abuſum eiuſdem hominis, vt colligitur ex dictis ad 2. Ac proinde tale, auxilium, vel remedium, vt ſubſunt tali ſcientiæ & voluntati diuinæ, habent ineligibilitatem reſpectu accipientis præcisè ratione ſui abuſus, & alicuius, quod ad abuſum conſequitur. Quod profectò non eſt id eſſe ineligibile quod datur ſiue ſecundum ſe, ſiue vt ſubeſt cognitioni, & voluntati conferentis, quatenus antecedenti; ſed eſſe ineligibilem coniunctionem eorum cum eo, quod præterea ſuperaddit liberè accipiens. Licet enim non ſit liberum homini, vt tale quoad entitatem auxilium vel remedium abſolutè à Deo accipiat, vel non accipiat; eſt tamen eidem liberum, & ad liberam ipſius electionem eſſentialiter conſequens, vt non niſi dependenter à ſcientia & voluntate diuina connexa cum ſuo peccato & euentu improſpero conferatur.

Eſt autem procul dubio beneficus, qui dat aliquid ex ſe bonum, cum voluntate ſimiliter bona, quantum ad ipſum ſpectat; ac vtpote impellente ad bonum vſum per conſiliũ, aut præceptum, & per promiſſionem præmij, atque ſupplicij comminationem; tametſi poſtea ſubſequatur ex libera electione accipientis malus & noxius vſus, ad cuius impeditionem non teneatur, ſed potiùs teneatur ad eius permiſſionem, qui dedit tale bonum; nec enim, qui accipit rem aliquam, poteſt nocere beneficientiæ dantis ratione ſui abuſus, & eorum, quæ ad eum abuſum conſequuntur; ſi quidem ad horum impeditionem efficacem non tenetur; qui talem rem dedit, ſed potiùs tenetur ad permiſ-

missionem abusus; nec potest eo permisso vitare consecutionem cæterorum vtcunque ineligibilium formaliter respectu accipientis; quia nihilominùs sunt eligibilia prudẽter ab ipso omnia antecedẽtia quatenus sũt simpliciter antecedentia, & ab eo inimpedibilia. Potuit igitur hac ratione decretum incarnationis esse beneficium respectu omnium & singulorum hominum absq. vlla sui multiplicatione virtuali intrinseca.

Difficultatem in hac re pariunt nostræ apprehensioni aduersus plenum assensum conspicuæ veritatis. Primò quòd omnis nostra naturaliter possibilis præcognitio abusus liberi futuri est omninò antecedens, nec impedibilis ab accipiente rem, quam illi damus quatenus libero ad eius vsum. Secundò quod sumus causæ particulares inuicem obligatæ, vel lege, vel saltem consilio ad mutuum iuuamen, quantùm possumus, pro vitandis peccatis, & ad non exhibendas alijs res, nostramque cooperationem cum indifferentia ex parte nostra ad vsum bonũ & malum; atque intellectus his sibi præsentibus assuetus, eorumque speciebus imbutus, difficulter emergit ad cognoscendum, amplectendumque plenè discrimen assignatum ex parte Dei maximum quoad vtrumq. punctum.

Ad 6. Intendens aliquem finem non solùm non tenetur eo ipso ad volendum requisita, quæ videt iam absolutè existentia; sed neque ad illa volenda eo ipso tenetur, quæ præuidet aliunde esse extitura, ipso etiam non volente, nec intendente, aut vllo modo cooperãte ad existentiam eorum: Immò eodem etiam retinente vel maximè. quia hoc præuideri non potest, quin simul cognoscatur ad consecutionem finis non

esse

esse necessariam vllã volitionem illum intendentis circa talia requisita. Finis autem non mouet, nec intentione & amore sui ad quidquam determinat non necessarium, nec conferens vt ipse obtineatur. Ergò neque mouet, aut determinat ad volitionem non necessariam eorum, quæ necessaria sũt, si præuideantur extitura dependenter à sola alterius voluntate. Deus autem, antequã decernat remedium peccatorum, sine quibus ipsum existere, ac operari nequit, licet non præuideat peccata vt iam existentia absolutè; præuidet tamen extitura sola hominum voluntate, ipso illa minimè volente, sed potiùs renitente, multipliciter conante, nefiant; quia peccato est essentiale vt hoc modo existat: atque à Deo præuidetur extiturum tam conditionatè, quàm absolutè, sicut reipsa exsistet. Ergò Deus nullam subit necessitatem, aut determinationem volendi, aut non dissuadendi, ac prohibendi seriò peccata ob decretum de eorum remedio, & de Christo vt redemptore, antecedens quidem ad præuisionem absolutam, sed consequens ad scientiam conditionatam eorundem vt futurorum modo dicto.

QVÆ-

QVÆSTIO XVI.

Vtrum decretum præſens incarnationis poſſit per abſolutam exiſtentiam ſui eſſe ſuturitio conditionata alterius ſimilis, vel oppoſiti decreti pro alio rerum ſtatu, & circumſtantijs.

VIDETVR non poſſe. 1. Quia Deus pro alio rerũ creatarum ſtatu, & circumſtantijs habuiſſet aliam libertatem, aliamque facultatem indifferentem eligendi inter ea, inter quæ eligere de facto non potuit quia illa non aderant. Ergò ſicut de facto eligit, vt liberè libuit, circa ea, quæ aderant independenter ab eo, quod acturus fuiſſet pro alio rerum ſtatu: ita pro eodem illo alio rerum ſtatu egiſſet liberè, vt libuiſſet independenter ab eo quod egit de facto; ac proinde neutrnm ex his comparationis extremis omnino inuicem independentibus poteſt fundarẽ conditionatã alterius futuritionem. Nempe idem agens liberum quatenus præditum diuerſis indifferentijs proximis perinde ſecum ipſo comparatur, atque comparantur inter ſe duo agentia libera realiter & adæquatè inter ſe diſtincta, quorum neutrum poteſt vlla ſua libera electione fundare aut conſtituere futuritionem conditionatam circa talem vel talem determinatam liberam electionem alterius.

2. Veri-

2. Veritas conditionata non desinit accedente conditione, & veritate absoluta eiusdem euentùs, & neutra potest habere incompossibilitatem cum altera. Ergò nec fundamentum veritatis conditionatæ potest esse incompossibile cum fundamento veritatis absolutæ circa eundem euentum; nec potest alterutrum desinere ob accessũ alterius. Decretum autem præsens incarnationis est incompossibile cum quouis decreto extituro pro alijs circumstantijs, vt liquet ex quæst. superiori. Ergò decretum præsens non potest fundare veritatem, seu futuritionem conditionatam vllius alteriùs decreti pro alijs circumstantijs.

3. Deus ante omnem liberam suam determinationem absolutè existentem, habet scientiam conditionatam de omnibus & singulis suis decretis concipiendis pro quouis rerum creatarum statu, & circumstantijs, eàdem sanè ratione, quà similem scientiam habet de nostris actibus pro quauis opportunitate futuris; ante absolutam vllius ex illis existentiam. Ergò nullius decreti liberi diuini futuritio cõditionata potest fundari in aliquo alio decreto quatenùs absolutè existente; vt pote præexistens iam ante ipsum.

R. Deficiente fine vel operis, vel operantis, necesse est deficere operationem, vtcunque cætera se habeant. Quia impossibile est operantem propter finem aliunde determinari ad opus, quàm à fine sibi præfixo: Et similiter est impossibile operationem dirigi ad finem eius non subsistentem in præuia cognitione operantis. Ita necesse est intendentem remedium pro sanatione serui, quia hoc placet eius domino, cessare, cùm primùm innotuerit, vel id non placere

domino,

domino, vel sanationem non esse obtinendam. E conuerso dum perseuerat finis, tũ operantis, tum operis, vtcunque res cæteræ varientur, non propterea cessat, aut variatur intentio operantis, cessatue operatio. Quia vnusquisque effectus dependet in esse, & consesuari à sua causa, & non ab alijs, quæ non habent rationem causæ. In Deo nequit deficere aut variari finis operantis. Quia rationem talis finis non habet respectu Dei, nisi solus ipse Deus; ideòque ex hoc capite eius intentio nec deficere, nec variari vnquam potest. Cessare tamen possunt, & multipliciter variari fines particulares cuiusque operis diuini: quia eiusmodi fines sunt creaturæ, in quas cadit defectus, & multiplex variatio; & consequenter ex hoc capite possunt deficere, & variari intentio & operatio diuina.

Repugnat enim verò, vt intentio diuina deficiat ex suppositione quòd semel existat; ac proinde variationem successiuæ vicissitudinis nullam subire potest, sicut in nobis contingit, vtcunque res creatæ, circa quas illa versatur, varientur successiuè. Vnde consequitur ex defectu, & variatione rei creatæ, ad quam, vt ad suum finem particularem, aliqua Dei operatio exterior ordinatur, solùm fieri posse, vt Intentio, quæ de facto datur in Deo, absolutè non daretur in ipso, sed alia diuersa loco eius existeret. Iam quòd talis determinata operatio diuina exterior ad talem determinatum finem ordinetur de facto, prouenit ex intentione diuina de facto existente; quæ videlicet rebus omnibus creatis ordinem omnem imponit, quem seruant inter se. Vnde rursus consequitur intentionem diuinam absolutè existentem de facto habere secum iden-

identificatam conditionatam non futuritionem sui, & conditionatam futuritionem alterius intentionis ex suppositione quòd defecisset finis de facto præfixus a Deo alicui suæ operationi exteriori, quam executus est de facto.

Hac ratione Doctores, licet discrepent circa aduentum Christi secundum se futurum, vel non futurum Adamo non peccante, quia discrepant circa finem incarnationis secundum se; in hoc nihilominùs vnanimiter conueniunt, vt dicant Passionem Christi futuram non fuisse, ac proinde nec diuinam de illa intẽtionem fuisse futuram, sed aliam incompossibilem cum illa, si peccatum non extitisset; quia conueniunt finẽ passionis fuisse remedium peccati. Eadem est retrograda ratio de passibilitate, deque tota serie causarum & circumstantiarum ordinata mediatè, vel immediatè ad generationem Christi vt passibilis, non futuris ex eadem suppositione. Videtur igitur res indubitata inter Theologos, quæ discursu superiori conclusa est. Conuenitur enim de defectu & existentia cõditionatis intentionum diuinarum, vbi conuenitur de finibus operationum à Deo intentis: & ibi tantũ de illis dissidetur, vbi controuertitur de istis.

Quapropter si nobis per reuelationem diuinam, vel discursum naturalem innotescere posset vniuersaliter ordo vniuscuiusq. rei creatæ existentis de facto ad aliam rem creatam vt ad finem suum; sicut innotuit ex diuina reuelatione, & ex natura rei, ordo passionis Christi ad remedium peccati: possemus vtique vniuersaliter conijcere, & certò asseuerare defecturã fuisse intentionẽ diuinam, quæ de facto datur circa talẽ vel talem rẽ creatã, quæ habet rationẽ medij, si de-

si defecisset alia talis vel talis creata res habens rationem finis, siue hæc penderet à sola voluntate diuina, siue etiam a voluntate creata mediatè, vel immediatè. Sicut in particulari conijcimus, & certò asseueramus, defecturam fuisse intentionem diuinam de passione Christi & de alijs, quæ ad illam ordinata sunt, si defecisset peccatum, & consequenter remedium peccati redditum fuisset impossibile. Sed nos notitiam eiusmodi vniuersaliter habere non possumus; ac proinde neque cognitionem conditionatam de futuritione, & non futuritione omnium intentionum diuinarum; quia nec naturas, & ordinem rerum omnium comprehendimus naturaliter, nec Deus de sua circa omnia, & singula, intentione, & ordinatione docere nos voluit per reuelationem supernaturalem.

Certum nihilominùs est Deum res omnes alias, & singulas continuatà serie mediorum & finium non secùs inter se ordinasse vsque ad vltimũ finem creatum perfectionis vniuersi, & beatitudinis Electorũ; atq; ordinauit passibilitatem, & passionem Christi ad remedium peccati. Omnia enim & singula æqualiter subsunt prouidentiæ Dei, quæ est ordinatio mediorum ad finem. Vnde sicut in decreto suo libero existenti de facto cognoscit se minimè decreturum fuisse passionem & passibilitatẽ Christi, si ante omne suum decretum liberum non præcognouisset futuritionem peccati Adami, vti contingit de facto; Ita etiam in eodem decreto cognoscit de omnibus & singulis alijs similiter ordinatis ad fines similiter pendentes mediatè, vel immediatè à libero arbitrio creato se illa decreturũ nõ fuisse, nec istos intenturum efficaciter, vel

ex

ex toto, vel ex parte, si alium statum rerū, & circumstantiarum pendentium à libero arbitrio creato, præcognouisset conditionatè futurum, vel ex toto, vel ex parte, antequam quidquam absolutè decerneret. Igitur decretum liberum Dei absolutè nunc existens per se ipsum est non futuritio conditionata sui, & conditionata futuritio alterius decreti pro alio rerum statu, alijsque circumstantijs, & iuxta singulas, vel minimas earum varietates possibiles præcognosci per scientiam mediam comprehensiuam euentuum pendentium ab vnoquoque arbitrio libero creato sub vna qualibet conditione; Ex quo solùm capite potuit apparere Deo diuersa rerum facies ab ea, quæ de facto apparuit, antequàm liberè quidquam decerneret.

Ad 1. Cuilibet principio libero, sed maximè Deo, conuenit indifferentia, vt absolutè velit, aut nolit talem vel talem finem determinatum, & ordinem talis medij ad illum. Cæterùm nulla conuenit indifferentia præterea specialis, vt fine, & ordine medij ad finem, existentibus ijsdem, & eodem modo, diuersimodè nihilominùs determinetur propter diuersitatem aliarum rerum, aut circūstantiarum impertinenter se habentium; Vel etiam, vt vice versa electionem faciat eandem existente variatione ex parte finis, aut ordinis medij ad finem, vt constat ex ratione data in principio responsionis ad quæstionem. Quare vnum & idem principium liberum, præditum diuersis requisitis, non æquiualet, quoad hoc punctum, duobus principijs liberis realiter inter se distinctis; Quia principia realiter distincta, siue ijsdem, siue diuersis prerequisitis præuenta, possunt oppositis finibus simul adhærere, & oppo-

ſitas electiones elicere pro eodem inſtanti; ac proinde oppoſitas vnumquodque reſpectu ſui futuritiones conditionatas electionū fundare poteſt, vtrolibet reſpectu alterius ſe habente per accidens; id quod in principio realiter eodem euenire nequaquam poteſt, vt patet.

Ad 2. Veritas conditionata alicuius euentùs poteſt coniungi cum veritate abſoluta eiuſdem, quando cognitio veritatis conditionatæ eſt practica reſpectu euentùs conditionatè præcogniti, & cauſatiua ipſius pro ſtatu abſoluto, nec fundatur in exercitio libertatis poſito iam abſolutè à parte rei, qualis eſt cognitio diuina de actibus noſtris conditionatè futuris. At quando cognitio veritatis conditionatæ eſt purè ſpeculatiua, & fundatur, aut quaſi fundatur in exercitio libertatis iam poſito abſolutè à parte rei, non eſt neceſſe, vt ſit compoſſibilis ea veritas cōditionata cum veritate abſoluta eiuſdem euentùs; Idemque dicitur de fundamentis vtriuſque veritatis Quia exercitium libertatis iam poſitum abſolutè à parte rei ſeipſo formaliter determinat ſuum principium ad carentiam abſolutam oppoſiti exercitij, & poteſt eiuſdem cognitionem conditionatam fundare modo, quo dictum eſt. Huius autem poſterioris generis eſt veritas conditionata, quam continet in ſe decretū præſens Dei circa decretum ſibi oppoſitum.

Ad 3. In quouis principio indifferenti ad duo extrema, & electiuo inter illa, oportet vt prima determinatio ad alterutrum eorum intrinſeca eidem principio ſit electio libera talis extremi. Aliàs principium iam in ſe intrinſecè determinatum ad vnum eſſet adhuc indifferens ad eligendum inter vnum illud, & aliquid aliud, quod manifeſtè repugnat.

pugnat. Si autem Deus haberet scientiam de vno quolibet suo decreto sub conditione futuro, antequam quidquam liberè decerneret, iam accedente ea conditione esset intrinsecè in se determinatus ad vnam partem; ac proinde nulla omninò essent extrema, inter quæ posset vnquam liberè eligere. Igitur Deus tantum in decreto suo libero iã absolutè existenti, reliquorum decretorum, quæ non existunt, futuritionem conditionatam cognoscere potest. De nostris actibus liberis alia est ratio; Quia scientia diuina conditionata de illis non inhæret nobis intrinsecè, nec per se ipsam formaliter habet vim determinandi arbitrium nostrum ad vnam partem accedente conditione.

QVÆSTIO XVII.

Vtrum Deus fuisset incarnatus, tametsi homo non peccasset?

VIDETVR quòd non. 1. Quia cessante fine operis cessat opus, vt nuper dictum est; Finis autem incarnationis Dei vnice nobis propositus in sacris litteris est remedium peccati, vt constat ex testimonijs productis quæst. 13. in primo argumento. Nec de ratione & fine diuinæ voluntatis gratuitæ, operantis supra facultatem, ac exigentiam naturæ, aliunde nobis constare potest, quàm ex diuina reuelatione. Ergo remoto peccati remedio, cui nullus esset locus homine non peccante, remotum fuisset opus incarnationis.

2. Hic

2. Hic videtur sensus communis Ecclesiæ; Quia in hymno eius antiquo canitur B. Virgini: *Non abhorres peccatores, sine quibus nunquam fores tanto digna filio*. Et in benedictione cerei paschalis dicitur: *O necessarium Adæ peccatum, quod Christi morte deletum est: O felix culpa, quæ talem ac tantum meruit habere Redemptorem*. In quibus clarè quasi plauditur peccato, vt vnicæ ac necessariæ occasioni existentiæ Christi.

3. D. Augustinus serm. 8. de verbis Apostoli: *Si homo*, ait, *non perijsset, filius hominis non venisset*: & serm. proxime sequenti: *Nulla causa fuit veniendi Christo Domino, nisi peccatores saluos facere*: & tractat. 49. in Ioan. *Si peccatores Deus non amaret, de cælo ad terram non descenderet*: & concione 2. in psalm 36. *Si tu ò homo non dimitteres Deum, non fieret pro te Deus homo*. Similes conditionales negatiuas, quæ sunt efficacissimæ, & vniuersalissimæ significationis efferunt, Gregorius Magnus, Cyrillus Alexandrinus, Ambrosius, Athanasius, Irenæus, Origenes, & alij apud Vasquez. Subscribit D. Thomas scholasticè locutus, ideòque omni interpretationi aditum præcludens, dum dicit in præsenti quæst. 1. art. 3. *Quorum* (negantium incarnationem filij Dei homine non peccante) *assertioni magis assentiendum videtur*.

4. Congruum est credere, quòd filius Dei non fuisset mittendus in carne, nisi in opportunitate suæ exaltationis super omnia, vtque haberet nomen super omne nomen; Quia hoc summa eius dignitas postulabat. Neutrum autem habuisset secluso peccato. Quia secluso peccato non subijsset mortem, per quam vtrumque est assecutus, iuxta illud ad Philipp. 2. 8. *Factus obediens vsque ad*

mortem, mortem autem crucis: propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen quod est super omne nomen.

Sed contra est. 1. Quia qui sapiēter operatur, priùs determinat de fine, & deinde de ijs, quæ sunt ad finem. Sed Christus intentus est à Deo, vt finis cæterorum omniū infra ipsum Deum; Tum quia in voluntate bene ordinata id habet rationē finis, quod est melius; Tum quia id clarè colligitur ex Apostolo superiùs expenso 1. ad Corinth. 3. 22. exque alijs Scripturæ locis commendantibus primatum, & excellentiam Christi; & constat ex quæst. 13. Ergo Deus decreuit priùs existentiam Christi, quam cuiusquam alterius rei; ac proinde illa fuit à cæteris omnibus rebus independens, maximè verò à peccato, cuius permissio sequitur postremo loco in ordine decretorum Dei, solamque antecedit voluntatem inflictiuam pœnæ, ac reprobatiuam.

2. Si incarnatio Verbi futura non fuisset Adam non peccante, Christus deberet imprimis acceptam referre eius peccato existentiam suam: Deinde non posset de ea gaudere absque complacentia, vel certè cum displicentia peccati, à quo penderet quoad suum esse sibi necessariò placens, & volitum efficaciter: Fuisset præterea filius Dei inferioris cōditionis præ omnibus alijs filijs; vtpote non per se intentus, sed habēs rationem boni occasionati. Sicut pœna peccati, & pœnitentia; Ac demum homo Deus pependisset multò magis à puro homine, quàm è conuerso. Quia dependentia quoad esse, maximè verò quoad esse hominis Dei, præeminet omnibus alijs dependētijs; quæ omnia sunt absurda, & repugnant dignitati Christi, ac dilectioni Dei erga

ipsum,

ipſum, vſque adeò magnificè prædicatis in ſcripturis.

3. Non peccante Adamo manſiſſent nihilominùs dona ſupernaturalia purè creata, quæ nimirum ablata illi ſunt & nobis in pœnam peccati. Ea autem dona connectuntur cum Chriſto ex natura rei, ſicut effectus ſublunares cum influentia cæleſti; proprietates accidentales cum ſua ſubſtantia; palmites cũ vite, &c. quorum inter ſe ſeparatio eſt valde incredibilis. Ergo manſiſſet etiam Chriſtus.

R. *hæc quæſtio non eſt magnæ authoritatis. Quia Deus ordinauit facienda ſecundum quod res ipſæ faciendæ erant, & neſcimus quid ordinaſſet, ſi non præſciuiſſet peccatum*; quæ ſunt verba D. Thomæ 1. ad Tim. 1. lectione 4. Idem de veritate quæſt.29.art.4.ad 3.loquitur de iſta quæſtione ſicut de re apud ipſum prorſus incerta: Et in 3.diſt.& quæſt.1.ad 3. reſpondet argumentis vtriuſque partis defendens problematicè ſententiam affirmantem, & negantem. Quod quidem videtur rationabiliter factum; quia pro neutra parte apparet argumentum conuincens.

Ad 1. enim partis negantis conceditur in ſacris litteris frequenter proponi ſolum remedium peccati vt finem incarnationis. Verum quia affirmatio vnius compoſſibilis cum alio non continet in ſe hujus alius negationem; atque intentio remedij peccati non eſt ex ſua natura incompoſſibilis cum intentione aliorum præterea finium, non ſatis colligitur ex illis teſtimonijs non adfuiſſe aliud præterea motiuum ſuffecturum ſe ſolo ad exiſtentiam incarnationis. Deinde in eadem illa quæſt. 13. innotuit colligi ex ſacris litteris, remedium peccati non fuiſſe vnicum, nec abſolutè & ſimpliciter præci-

puum finem incarnationis. Denique ibidem notatum & ostensum est, in ipso remedio peccati positiuam donorum supernaturaliũ infusionem præeminere exclusioni peccati, & habere rationem finis magis intenti; nec ea dona, eorundemque causam Christum Dominum ita comparari cum peccato, sicut medicus, & medicamenta infirmitatum corporalium comparantur cum ijsdem: Hæc enim, amotis ex genere humano infirmitatibus, nullius forent æstimabilitatis, ac amabilitatis; quod de Christo, & de effectibus gratiæ ex eo manantibus dici nequaquam potest amoto peccato; cum quo videlicet comparantur potiùs vt ipsa formalis sanitas positiua, & causa huius sanitatis, æstimabiles vtique & amabiles per se, ac ratione sui præcise, & non vt purum medium.

Ad 2. Ecclesiasticus ille sermo manifestè instituitur de Christo vt passibili, & mortali & afferente remedium generi humano per passionem, & mortem; Nec enim Christus existens impassibilis pateretur angustias, ac detentionem vteri materni, aut ex corpore passibili materiam, & dispositionem sui corporis deduceret. Multò verò minus est, aut dicitur necessarium peccatum ad qualemcunque vitam Christi, sed ad eius mortem; Nec felicitas specialis ac propria peccati est, vt sit occasio præseruatoris, & authoris gratiæ, & gloriæ secundum se; sed vt sit occasio Redemptoris, ac redemptionis. Est autem extra controuersiam Christum non fuisse venturum passibilem, & mortalem secluso peccato; Solùmque in scholis instituitur quæstio de aduentu eius impassibilis ac gloriosi.

Ad 3. Propositiones negatiuæ sunt quidē apud Scholasticos vniuersalissimæ significa-

tionis

tionis cum diſtributione vnaquaque perfecta, & excludunt ſaltem vt plurimùm totum prædicatum ex tóto ſubiecto etiam ſecundũ quamcunque præciſionem: At in ſtylo dogmatico, & apud Patres, frequenter ab eo rigore deficiunt, & limitantur ad certum quedam ſenſum determinatum ex contextu & ſcopo totius ſermonis; idque accidit in præſenti. Quia Patres agunt de aduentu Chriſti, qualis de facto fuit, nimirum in carne paſſibili, & ad redimendum nos per crucem & mortem, idque vt ingenerent apud fideles eximium gratitudinis affectum erga paſſionem Chriſti, & effuſionem ſanguinis eius, & amorem Dei eatenus miſericordem reſpectu noſtri. Quæ duo patebunt clariſſime ipſos legenti. Quare propoſitiones illæ Auguſtini, aliæque ſimiles aliorum Patrum, licet diuulſæ à contextu, & ſcholaſticæ diſputationi intermixtæ, videantur excludere aduentum Chriſti, tam impaſſibilis, quam paſſibilis, ex ſuppoſitione hominis non peccantis, & amplecti ſenſum etiam præciſiuum aduentus Chriſti ſecundum ſubſtantiam ab aduentu eiuſdem qualis de facto fuit; accipiendæ tamen ſunt de aduẽtu Chriſti præciſè vt paſſibilis, & qualis de facto fuit Quia iſtam reſtrictionem omninò ſibi vindicant ſcopus, & reliquus contextus. Idem ex eo præterea colligitur; quia D. Auguſtinus, & alij Patres efferunt eas enunciationes tanquam certiſſimas, & ad dogma fidei omninò aut proximè pertinentes; Cuius tamen tantæ aſſeuerationis fundamentum ſufficiens non apparet in ſacris litteris; Multò verò minùs in natura ipſa rei, niſi iuxta ſenſum explicatum. Argumento quoque eſt haud debili D. Thomam, & D. Bonauenturam, Alexandrum de Ales, Albertum Magnum,

& Scotum in Patribus, præsertim Augustino, intimè versatos, & eorum vbique reuerentissimos, propositis ijs testimonijs, in quibus versamur, priores quidem duos probabilem, reliquos verò probabiliorem etiã, & absolutè veram dixisse nihilominùs sententiam affirmantem. Quod profectò ausi non fuissent dicere, nisi vidissent magno cũ fundamento eum sensum ijs Patribus accommodari, qui accommodatus modo est. Postremò nihil est notius in sacra pagina, quã dona gratiæ, & remissionem peccatorum datas esse hominibus solùm propter merita Christi: estque proinde communis sanctorũ patrum, & cæterorum fidelium assertio, quòd humanum genus non fuisset liberatum à peccato, si Deus non fuisset incarnatus & mortuus pro illo; At nominatim Augustinus lib. 13 de Trin cap. 18. ante finem: *Hæc tanta Dei dona*, ait, *& si quæ alia sunt &c. nisi verbum caro fieret, nulla essent*: Et nihilominùs licuit dicere D. Thomæ hic quæst. 24. art. 4. ad 3 *Si Christus non fuisset incarnatus, Deus præordinasset homines saluari per aliam causam*. Ergo licet à fortiori dicere similiter è conuerso in re nostra. Quod ad authoritatem D. Thomæ attinet planè incapacem interpretationis, respondetur, quòd idem S. Doctor 1. p. quæst. 100 art 2. ad 2. respondet ad quandam authoritatem D. Anselmi; Cùm enim eum sibi obiecisset: *Dicendum*, ait, *quòd Anselmus hoc non dicit asserendo, sed opinando*. Huic responsioni dat aditum modus ille loquendi D. Thomæ, præsertim coniunctus cum alijs eius locis iam citatis.

Ad 4. Christus Dominus fuit indifferens, vt obediret, vel nõ obediret vsque ad mortem crucis; & tamen non fuit indifferens, vt

haberet,

haberet, vel non haberet dignitatem, & nomen supra omnem puram creaturã. Quia hoc sibi necessariò inerat ratione suæ personæ. Quare non accepit in præmium obedientiæ, & mortis exaltationem, & supremã nominis alicuius prærogatiuam quoad substantiam, sed quoad aliquam specialitatem, maioremque notitiam ac celebritatem, & dilectionem communem; quæ est communis interpretatio eius loci. Existere autem, potuit absque eiusmodi specialitate accidẽtali.

Ad 1. partis affirmantis. Falsò imprimis supponitur ordo ille obiectiuus decretorum Dei, vt constat ex quæst. 15. eademque falsa suppositione laborant, qui ex reuelatione, incarnationis Verbi diuini facta Adamo, & Angelis ante peccatum, inferunt decretum Dei de substantia incarnationis indifferens ex se ad decretum aliud posterius de passibilitate, & remedio peccati; cùm solùm inde inferatur, vt aduertit D. Thomas hìc art. 3 ad 5. atque cit. quæst. 1. art. 3. ad 7. reuelationem eam passiuam, & cognitionem, ex ea subortam fuisse de substantia incarnationis secundum se indifferentem ex se intrinsecè ad peccatum, & eius remedium; tametsi dependeret à decreto connexo intrinsecè cum vtroque: Nec enim necesse, est Deum, dum reuelat aliquem suum effectum futurum, simul reuelare causam eius, & finem iam ab ipso simul prædefinitum. Deinde etiamsi ex suppositione existentiæ Christi ipsi debeatur, vt sit finis cæterorum, vtque existat gratia sui; tamen quia ei non debetur, vt sit purus finis, vtque ad nullum alium finem ordinetur; immò de facto sit ad alium præterea finem ordinatus; neque, hoc repugnet sapientiæ, & perfectioni di-

uinæ · incertum redditur, an deficiente, hoc alio fine, mansurus nihilominùs fuisset idem effectus incarnationis quoad substantiam. Quia videlicet incertum est, an hic alius finis præfixus sit Christo præcisè vt coniunctio cum passibilitate an etiam quoad substantiam, & quoad omnia sua cætera bona, atque proprietates.

Ad 2. Tametsi Christus non fuisset exstiturus non existente peccato, non propterea deberet acceptam ferre peccato existentiam suam, sed soli benignitati, & potētiæ diuinæ elicienti bonum ex malo, & superanti resistentiam peccati aduersus beneficia Dei. Quia peccatum non fuit causa incarnationis, sed occasio tantùm, eaque non tam data quam accepta; vtpote renitens, quantum est ex se, tali effectui. Eadem ratione consequens nequaquam est, vt deberet Christo placere, aut non displicere peccatum; quia cui placet effectus, solùm necesse est vt placeat, ac non displiceat eius causa; nō verò occasio, quæ de se sit potiùs impeditiua eiusdem. Rursus non foret Christus deterioris absolutè conditionis præ alijs filijs; quia licet fuerit efficaciter dilectus occasione peccati, non ita diligendus secluso peccato; tamen, eo supposito, fuit dilectus præ omnibus alijs cum excessu infinito; nec fuit volitus vt purum remediū, aut vt bonum purè occasionatum; sed magis principaliter ratione sui, vt dictum est quæst. 13. Demum non foret maior, sed multò minor dependentia Christi à puro homine, quàm è conuerso; quia puri homines dependerent nihilominùs, tanquam à causa beatitudinis eorum, & omnium donorum conferentium ad illam; cùm Christus à puro homine penderet solùm tanquam ab

exhi-

exhibente occasionē, eámq; ue ex se contradicentem tanto bono.

Ad 3. Non est inconueniens si dicatur Deum, sicut existente peccato fecit miraculorum omnium maximum assumendo carnem, vt subueniret maximæ humani generis necessitati, ac miseriæ: ita non existente peccato facturum fuisse aliud miraculum minus, vt subueniret minori necessitati ac miseriæ, dando hominibus dona supernaturalia, quin existeret Christus, qui est immediatum connaturale eorum principium. Ob hæc igitur omnia absolutè videtur ista quæstio problematicè defendenda in vtrāque partem vt res incerta.

Dissimulare nihilominùs non debeo maiorem aliquam propensionem animi in sententiam affirmantē, & probabilitatis aliquantò maioris apparentiam in eadem. Quia ex vna parte video interpretationem adhibitam testimonijs adductis pro sententia negante esse omninò legitimam; nullamque præterea rationem alicuius momenti superesse, quæ illi faueat. Ex parte verò altera, quæ prædicant eximiam Dei dilectionē erga Christum testimonia, eiusdemque summam excellentiam & perfectionē; & rationes theologicæ inibi fundatæ pertrahunt vi per nullam considerationem penitus extinguibili, ad assensum incarnationis Verbi Diuini quatenus existentis omninò independēter ab hominū nequitia atq. adeò nihilosecius futuræ secluso peccato, nec negādæ innocētibus differētibus per solā innocentiam ab ijs, quibus per solam propriam malitiam, ac indignitatem offensiuam Dei specialiter indigentibus, ac miseris, tantum bonum obuenit. Hoc enim maximopere decet dignitatem Hominis dei propriam, &

mirè consonat eximiæ Dei erga filium suum naturalem dilectioni, & amori eiusdem effusiori erga innocentes. Deinde incarnatio Verbi Diuini est miraculum absolutè promotiuum boni connaturalis; atque huius generis sunt omnia miracula, quæ à Deo patrata sunt de facto: Existentia verò donorum accidentalium supernaturalium seiuncta ab existentia Christi, est miraculum ita promotiuum boni homini secundum se connaturalis, vt simul sit impeditiuum boni longè maioris, & omninò incompensabilis, connaturalis eidem ex suppositione eorundem donorum; cuiusmodi miraculum in præsenti prouidentiæ ordine vsque adeò miraculorum, quoad speciem & numerum fœcundo, nullum vnquā fuit, nullum erit; nec vlla ratio persuadet posse pro aliqua rerum opportunitate esse conueniens, aut sine exemplo credendum.

Iam ea quæstio: An incarnatio Verbi, si futura fuisset secluso peccato, dicenda sit futura ex vi præsētis decreti; an verò ex vi alterius tūc extituri? nullā habet difficultatē ijs suppositis, quæ dicta sunt in duplici quæstione proxime præcedenti. Inde enim constat clarè futuram fuisse arguitiuè quidem, seu indicatiuè, ex vi præsentis decreti; formaliter verò, & causatiuè nonnisi ex vi alterius decreti.

QVÆ-

sionem. Quod etiã est probabile, & vtrouis modo euacuatur vis testimonij pro merito vnionis hypostaticæ. Iam loci alterius ex apocal. expositio communis est de acceptione per laudem, agnitionem, & celebritatem virtutis, diuinitatis, & honoris, quæ subsecutæ sunt ad passionem, ad quam certè subsecuta non est vnio humanitatis ad Verbum.

Ad 2. Antiqui Patres non petebant substantiam incarnationis, quam scilicet sciebãt iam certissimè esse futuram; sed eius accelerationem. Vel ad modum petentium manifestabant suum tanti boni desiderium, quo illud merebantur de congruo, nõ congruitate impetratoria & causatiua, quod tantùm non repugnat respectu proprij meriti, quod est meritum condignum, seu simpliciter, & propriè tale; sed congruitate dispositiua, quatenus congruum erat filium Dei dari desiderãtibus, & toto affectu per multa secula in eum defixis. Verùm quæstio nõ est de hoc merito, quod tantùm impropriè, & secundum quid meritum est, nec tale dicitur, nisi cum addito diminuente.

Ad 3. Negatur esse de ratione actus meritorij, vt mereatur omnia indiscriminatim, sine quibus præmium ei coexistere non potest: Nam neque sine Deo, & ipso merẽte potest præmium obtineri; & tamen Deus, & merens sub meritum non cadunt. Sufficit ergò si mereatur, quidquid est ita necessarium, simulque non habeat aliunde vires proximas sufficientes per quas ponatur à parte rei. Existentia autem Christi non erat huiusmodi.

Ad 4. In cantu Ecclesiæ non sumitur meritum secundum proprietatem & rigorem scholasticum, quando dicitur de perfecto,

abso-

absoluto, & sine addito. Sed dicitur in latiori significatione pro merito congruo, & secundum quid tali, de quo dicetur.

Potest deinde admitti, quod ad præsens attinet, B. Virginem propriè meruisse, vt ipsa potiùs esset mater Dei, ex suppositione quòd Deus habiturus esset matrem assumpta carne; ita vt hæc ipsa suppositio absoluta non subesset merito B. Virginis: Hac enim ratione eximitur ex eius merito substantia incarnationis.

Ad 5. Ostensum est iam in secunda parte responsionis ad quæstionem, beatitudinem formalem esse bonum longè minus, quam gratiam vnionis. Casus autem separationis inter vnionem hypostaticam, & beatitudinem formalem est impossibilis; si tamen admittatur; dicendum erit hominem Deum habere iure, & in radice, seu eminenter ipsam beatitudinem formalem simul cum beatitudine formali aliorum; atque adeò habere bonum absolutè maius, quàm sit beatitudo formalis. Quare comparatio beatitudinis cum alijs quibusuis bonis concludit eius excessum, si bona alia, cum quibus comparatur, sint bona purè creata, non verò si sit ipsum increatum bonum.

Ad 6. Bona supernaturalia purè creata, connectuntur quidem intrinsecè cum Christo Domino, sed connexio est tanquam effectuum cum suo principio, Vnde apparet nullam esse posse inter ea extrema proportionem in ratione meriti & præmij: siquidem ratio præmij componi minimè potest, vt dictum est, cum ratione principij in eodem respectu actûs meritorij. Sed neque si Deus daret alicui auxilia gratiæ independenter à Christo, propterea posset eius existentiam mereri propter excessum eius in-

com-

comparabilem ad præmium, quod est adæquatè compensatiuum omnium meritorum puræ creaturæ. De decreto intentiuo, & executiuo, & ineptitudine præuisionis in illo ad inducendum istud præmium dicetur postea.

Ad 7. Meritum de congruo est meritum impropriè, & secundum quid tale; nec ab authoribus vno, eodemque modo vniformiter vsurpatur. Inter alias eius significationes vna est, pro actu vtcunque disponẽte bene ad aliquid, nec non pro eo actu (quod ferè est idem) quo potest, qui illum elicuit, habere spem maiorem, quòd sibi potiùs, quàm alteri conferendum sit aliquod bonum, ex suppositione quod statutum iam sit vt alicui conferatur. Atque vtroque hoc modo potuère antiqui Patres mereri existentiam Christi Domini; nisi quod posterior ea locutio de dando huic potiùs, quàm alteri, non satis consonat bono vniuersali respectu omnium, quale est Christus Dominus. Cæterum meritum qualecunque inductiuum, & causatiuum existentiæ Christi, ita vt quòd existat, vel nõ existat Christus Dominus, dependeat ex eo quòd præexistat, vel non præexistat tale meritum; hoc, inquam, negandum omninò est ob ea, quæ dicta sunt in responsione ad quæstionem.

Qua distinctione, credo, componi inter se possunt cum S. Thoma plures etiam Authores latè disputantes de merito congruo substantiæ incarnationis.

QVÆ-

QVÆSTIO XIX.

Vtrum præcesserit aliquod meritum Incarnationis, quoad circumstantias Loci, Temporis, & stirpis?

VIDEBTVR non præcessisse. 1. Quia sicut non possumus actibus naturalibus mereri etiam de congruo primam Gratiam naturalem, quoad entitatē; ita nec eius circumstantias, vt maiorem intensionem, vel accelerationem mereri possumus etiam de congruo. Ergo sicut nullis meritis puræ creaturæ seu condignis, seu congruis obtineri potuit existentia Christi quoad substantiam, vt dictum est; ita nec vllæ eius circumstantiæ potuerunt obtineri. Patet consequentia, quia circumstantiæ pertinentes ad existentiam Christi, tantundem, vt minimum, distant ab omni merito purè creato; quantum distant circumstantiæ pertinentes ad existentiam doni supernaturalis purè creati ab omni merito purè naturali.

2. Christus Dominus venit eo tempore, quo fuit oportunissimum vt veniret. Igitur antiqui Patres non potuerunt mereri de congruo accelerationem eius Aduentus; alioqui vel initio non fuisset præfixum à Deo tempus oportunissimum Incarnationi; vel Incarnatio quoad hanc circumstantiam facta fuisset minus conuenienter. Quod dici non debet, vt patet ex Augustino tom. 4. q. 83. ex nouo Testam. *Idcircò tunc venit quando debuit venire, voluntatis suæ rationem.*

nem secutus non meritorum. Nam si merita perpendas venire non debuit.

3. Omnes ante Christum fideles habuerunt Gratiam ad merendum ex meritis Christi, non minus quam fideles Christo posteriores. Ergo Christus præuisus est merens independenter à meritis antiquorum fidelium, & merita Christi fuere priora, quàm merita illorum. At Christus sicut mereri non potuit, ita non potuit præuideri merens, nisi vt pendens à suis Progenitoribus, & existens in hoc loco, & tempore determinato; cum repugnet quemquam operari & mereri, aut nondum positum extra omnes suas causas; aut nondum determinatum ad hunc locum, & hoc tempus. Ergo circumstantiæ Stirpis, Loci, & Temporis fuère priores in præuisione Dei, quam merita antiquorum, atque independentes ab ijsdem, non minus quam substantia Incarnationis. Eadem argumẽtatione concluditur vice versà merita antiquorum fuisse priora in præuisione Dei, quam istas circumstantias; atque ab ijsdem independentia, si antiqui illas meruere. Repugnat verò mutua earundem rerum dependentia, & independentia, atque mutua prioritas præsertim in eodem genere, vt statutum est in Philosophia. Eiusdemque rei ratio specialis circà actus liberos reddita est q 9. de virtut. Theol.

4. Et augetur difficultas præcedens, vtcumque quis comminisci possit, Christũ, & eius merita præuideri prius indeterminata, quoad circũstantias Tẽporis, Loci, & Stirpis ex vi decreti diuini, quoad hæc, disiũctiui, simulq. determinati quoad existẽtiã Christi & meritorũ eius, quã vt determinata quoad easdem circumstantias, atque vt præuisas

sub

sub priori consideratione potuisse inducere meritoriè Gratiam, qua antiqui Patres mererentur talem earum circumstantiarum determinationem, quæ ipsis esset specialiter fauorabilis; & sic vitari mutuam prioritatem in serie diuinarum cognitionum, & decretorum. Inquam vtcumque hæc, & his similia complura, quæ libenter prætermittuntur, comminisci quis possit. Hæc nihilominus tota dispositio rationis nostræ, & qualiscumque præcisionis euanescit, cum ventum est ad realitatem obiectiuam; hoc est cum iam consideratur Christus eliciens actum, vel actus; quo, vel quibus meruit auxilia Gratiæ Patribus antiquis. Quia tunc pro priori naturæ antequam mereatur, & velit inducere tale præmium, præsupponitur iam habens determinatam durationem, determinatum vbi, & stirpem determinatam. Nec potest nisi absurdissimè, admitti Christum cogitantem de eliciendo opere meritorio, non aduertisse, pro priori naturæ, vbinam Gentium esset, quo seculo viueret; quam matrem haberet, quos auos; atque de his expressè cogitasse vt obtinendis per suum meritum, nec tamen eam cogitationem peruenisse, vsque ad indiuiduationes earum rerum, quas nemo est tam stultus, & hebes, qui non discernat in indiuiduo. Quotiescumque illarum meminit, vt clarè appareat, miraculum fingi deforme, ac indecens hominem Deum, dum dicitur ipsum de talibus cogitasse pro aliquo priori absque vltimà determinatione eorum vsque adeo vnicuilibet manifestorum obiectorum. Ergo nullus relinquitur locus vitandæ mutuæ prioritatis ex parte Christi merentis reipsa à parte rei, vtcumq. ea vitari posset in scientia ac Decretis di-

uini

uinis. Verum neque in illis secundum se vitari ea potest; quia in Deo non datur multiplicitas virtualis intrinseca decretorum, & cognitionum, vt dictum est q. 15.

5. Productio vniuscuiusque rei est indistincta ab eius duratione. Productionem autem Christi nō potuerunt mereri antiqui Patres, vt constat ex quæst. præced. Ergo neque circumstantiam temporis incarnationis mereri potuerunt. Eadem verò ratio esse videtur de circumstantià loci & stirpis; quia de tribus istis circumstantijs sunt eædē fere auctoritates; atque istæ sunt totum fundamentum oppositæ partis.

6. Beata Virgo neque de condigno mereri potuit, neque de congruo vt esset Mater Christi. Ergo neque reliqui Sancti veteris testamenti mereri potuerunt siue de congruo, siue de condigno, vt essent Prægenitores Christi; aut vt accelerare tur mysterium incarnationis, aut vt perficeretur in eorum patria determinatè. Patet consequentia. Quia testimonia scripturæ quæ fauent merito Virginis respectu maternitatis, sunt multò plura, ac vrgentiora, quam quæ fauent merito reliquorum respectu triplicis illius circumstantiæ, vt videre licet ex ijs, quæ communiter dicuntur a sanctis Patribus, ad illud præsertim Luc. 1. 45. *Beata quæ credidisti, quoniam perficientur quæ dicta sunt tibi à Domino*. Et ad illud ibid. vers 48. *Quia respexit humilitatem ancillæ suæ. Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes*. Exque alijs multis, quæ diligenter colligunt & expendunt in præsenti Suar. & Vasq. Probatur antecedens; quia Beata Virgo, ante omnes actus suos meritorios, præuenta fuit cumulo Gratiæ actualis, & habitualis vsque adeò magno, vt nulli alij mor-

talium

purum finem incarnationis. Denique ibidem notatum & ostensum est, in ipso remedio peccati positiuam donorum supernaturaliū infusionem præeminere exclusioni peccati, & habere rationem finis magis intenti; nec ea dona, eorundemque causam Christum Dominum ita comparari cum peccato, sicut medicus, & medicamenta infirmitatum corporalium comparantur cum ijsdem: Hæc enim, amotis ex genere humano infirmitatibus, nullius forent æstimabilitatis, ac amabilitatis; quod de Christo, & de effectibus gratiæ ex eo manantibus dici nequaquam potest amoto peccato; cum quo videlicet comparantur potiùs vt ipsa formalis sanitas positiua, & causa huius sanitatis, æstimabiles vtique & amabiles per se, ac ratione sui præcise, & non vt purum medium.

Ad 2. Ecclesiasticus ille sermo manifestè instituitur de Christo vt passibili, & mortali & afferente remedium generi humano per passionem, & mortem; Nec enim Christus existens impassibilis pateretur angustias, ac detentionem vteri materni, aut ex corpore passibili materiam, & dispositionem sui corporis deduceret. Multò verò minus est, aut dicitur necessarium peccatum ad qualemcunque vitam Christi, sed ad eius mortem; Nec felicitas specialis ac propria peccati est, vt sit occasio præseruatoris, & authoris gratiæ, & gloriæ secundum se; sed vt sit occasio Redemptoris, ac redemptionis. Est autem extra controuersiam Christum non fuisse venturum passibilem, & mortalem seclusо peccato; Solùmque in scholis instituitur quæstio de aduentu eius impassibilis ac gloriosi.

Ad 3. Propositiones negatiuæ sunt quidē apud Scholasticos vniuersalissimæ significa-

tionis

tionis cum distributione vnaquaque perfecta, & excludunt saltem vt plurimùm totum prædicatum ex tóto subiecto etiam secundũ quamcunque præcisionem: At in stylo dogmatico, & apud Patres, frequenter ab eo rigore deficiunt, & limitantur ad certum quedam sensum determinatum ex contextu & scopo totius sermonis; idque accidit in præsenti. Quia Patres agunt de aduentu Christi, qualis de facto fuit, nimirum in carne passibili, & ad redimendum nos per crucem & mortem, idque vt ingenerent apud fideles eximium gratitudinis affectum erga passionem Christi, & effusionem sanguinis eius, & amorem Dei eatenus misericordem respectu nostri. Quæ duo patebunt clarissime ipsos legenti. Quare propositiones illæ Augustini, aliæque similes aliorum Patrum, licet diuulsæ à contextu, & scholasticæ disputationi intermixtæ, videantur excludere aduentum Christi, tam impassibilis, quam passibilis, ex suppositione hominis non peccantis, & amplecti sensum etiam præcisiuum aduentus Christi secundum substantiam ab aduentu eiusdem qualis de facto fuit; accipiendæ tamen sunt de aduẽtu Christi præcisè vt passibilis, & qualis de facto fuit Quia istam restrictionem omninò sibi vindicant scopus, & reliquus contextus. Idem ex eo præterea colligitur; quia D. Augustinus, & alij Patres efferunt eas enunciationes tanquam certissimas, & ad dogma fidei omninò aut proximè pertinentes; Cuius tamen tantæ asseuerationis fundamentum sufficiens non apparet in sacris litteris; Multò verò minùs in natura ipsa rei, nisi iuxta sensum explicatum. Argumento quoque est haud debili D. Thomam, & D. Bonauenturam, Alexandrum de Ales, Albertum Magnum,

& Scotum in Patribus, præsertim Augustino, intimè versatos, & eorum vbique reuerentissimos, propositis ijs testimonijs, in quibus versamur, priores quidem duos probabilem, reliquos verò probabiliorem etiã, & absolutè veram dixisse nihilominùs sententiam affirmantem. Quod profectò ausi non fuissent dicere, nisi vidissent magno cũ fundamento eum sensum ijs Patribus accommodari, qui accommodatus modo est. Postremò nihil est notius in sacra pagina, quã dona gratiæ, & remissionem peccatorum datas esse hominibus solùm propter merita Christi; estque proinde communis sanctorũ patrum, & cæterorum fidelium assertio, quòd humanum genus non fuisset liberatum à peccato, si Deus non fuisset incarnatus & mortuus pro illo; At nominatim Augustinus lib. 13 de Trin cap. 18. ante finem: *Hæc tanta Dei dona*, ait, *& siqua alia sunt &c. nisi verbum caro fieret, nulla essent*: Et nihilominùs licuit dicere D. Thomæ hic quæst. 24. art. 4. ad 3 *Si Christus non fuisset incarnatus, Deus præordinasset homines saluari per aliam causam*. Ergo licet à fortiori dicere similiter è conuerso in re nostra. Quod ad authoritatem D. Thomæ attinet planè incapacem interpretationis, respondetur, quòd idem S. Doctor 1. p. quæst. 100 art 2. ad 2. respondet ad quandam authoritatem D. Anselmi; Cùm enim eum sibi obiecisset: *Dicendum*, ait, *quòd Anselmus hoc non dicit asserendo, sed opinando*. Huic responsioni dat aditum modus ille loquendi D. Thomæ, præsertim coniunctus cum alijs eius locis iam citatis.

Ad 4. Christus Dominus fuit indifferens, vt obediret, vel nõ obediret vsque ad mortem crucis; & tamen non fuit indifferens, vt

haberet,

haberet, vel non haberet dignitatem, & nomen supra omnem puram creaturã. Quia hoc sibi necessariò inerat ratione suæ personæ. Quare non accepit in præmium obedientiæ, & mortis exaltationem, & supremã nominis alicuius prærogatiuam quoad substantiam, sed quoad aliquam specialitatem, maioremque notitiam ac celebritatem, &. dilectionem communem; quæ est communis interpretatio eius loci. Existere autem potuit absque eiusmodi specialitate accidẽtali.

Ad 1. partis affirmantis. Falsò imprîmis supponitur ordo ille obiectiuus decretorum Dei, vt constat ex quæst. 15. eademque falsa suppositione laborant, qui ex reuelatione incarnationis Verbi diuini facta Adamo, & Angelis ante peccatum, inferunt decretum Dei de substantia incarnationis indifferens ex se ad decretum aliud posterius de passibilitate, & remedio peccati; cùm solùm inde inferatur, vt aduertit D. Thomas hîc art. 3 ad 5, atque cit. quæst. 1. art. 3. ad 7. reuelationem eam passiuam, & cognitionem ex ea subortam fuisse de substantia incarnationis secundum se indifferentem ex se intrinsecè ad peccatum, & eius remedium; tametsi dependeret à decreto connexo intrinsecè cum vtroque: Nec enim necesse est Deum, dum reuelat aliquem suum effectum futurum, simul reuelare causam eius, & finem iam ab ipso simul prædefinitum. Deinde etiamsi ex suppositione existentiæ Christi ipsi debeatur, vt sit finis cæterorum, vtque existat gratiâ sui; tamen quia ei non debetur, vt sit purus finis, vtque ad nullum alium finem ordinetur; immò de facto sit ad alium præterea finem ordinatus; neque hoc repugnet sapientiæ, & perfectioni di-

uinæ · incertum redditur, an deficiente hoc alio fine, mansurus nihilominùs fuisset idem effectus incarnationis quoad substantiam. Quia videlicet incertum est, an hic alius finis præfixus sit Christo præcisè vt coniuncto cum passibilitate an etiam quoad substantiam, & quoad omnia sua cætera bona, atque proprietates.

Ad 2. Tametsi Christus non fuisset extiturus non existente peccato, non propterea deberet acceptam ferre peccato existentiam suam, sed soli benignitati, & potētiæ diuinæ elicienti bonum ex malo, & supeperanti resistentiam peccati aduersus beneficia Dei. Quia peccatum non fuit causa incarnationis, sed occasio tantùm, eaque non tam data quàm accepta; vtpote renitens, quantum est ex se, tali effectui. Eadem ratione consequens nequaquam est, vt deberet Christo placere, aut non displicere peccatum; quia cui placet effectus, solùm necesse est vt placeat, ac non displiceat eius causa; nō verò occasio, quæ de se sit potiùs impeditiua eiusdem. Rursus non foret Christus deterioris absolutè conditionis præ alijs filijs; quia licet fuerit efficaciter dilectus occasione peccati, non ita diligendus secluso peccato; tamen, eo supposito, fuit dilectus præ omnibus alijs cum excessu infinito; nec fuit volitus vt purum remediū, aut vt bonum purè occasionatum; sed magis principaliter ratione sui, vt dictum est quæst. 13. Demum non foret maior, sed multò minor dependentia Christi à puro homine, quàm è conuerso; quia puri homines dependerent nihilominùs, tanquam à causa beatitudinis eorum, & omnium donorum conferentium ad illam; cùm Christus à puro homine penderet solùm tanquam ab

exhibente occasionē, eamq ue ex se contradicentem tanto bono.

Ad 3. Non est inconueniens si dicatur Deum, sicut existente peccato fecit miraculorum omnium maximum assumendo carnem, vt subueniret maximæ humani generis necessitati, ac miseriæ: ita non existente peccato facturum fuisse aliud miraculum minus, vt subueniret minori necessitati ac miseriæ, dando hominibus dona supernaturalia, quin existeret Christus, qui est immediatum connaturale eorum principium. Ob hæc igitur omnia absolutè videtur ista quæstio problematicè defendenda in vtrāque partem vt res incerta.

Dissimulare nihilominùs non debeo maiorem aliquam propensionem animi in sententiam affirmantē, & probabilitatis aliquantò maioris apparentiam in eadem. Quia ex vna parte video interpretationem adhibitam testimonijs adductis pro sententia negante esse omninò legitimam; nullamque præterea rationem alicuius momenti superesse, quæ illi faueat. Ex parte verò altera, quæ prædicant eximiam Dei dilectionē erga Christum testimonia, eiusdemque summam excellentiam & perfectionē; & rationes theologicæ inibi fundatæ pertrahunt vi per nullam considerationem penitus extinguibili, ad assensum incarnationis Verbi Diuini quatenus existentis omninò indepēdēter ab hominū nequitia atq. adeò nihilo seciùs futuræ secluso peccato, nec negādæ innocētibus differētibus per solā innocentiam ab ijs, quibus per solam propriam malitiam, ac indignitatem offensiuam Dei specialiter indigentibus, ac miseris, tantum bonum obuenit. Hoc enim maximopere decet dignitatem Hominis dei propriam, &

sionem. Quod etiã est probabile, & vtrouis modo euacuatur vis testimonij pro merito vnionis hypostaticæ. Iam loci alterius ex apocal. expositio communis est de acceptione per laudem, agnitionem, & celebritatem virtutis, diuinitatis, & honoris, quæ subsecutæ sunt ad passionem, ad quam certè subsecuta non est vnio humanitatis ad Verbum.

Ad 2. Antiqui Patres non petebant substantiam incarnationis, quam scilicet sciebãt iam certissimè esse futuram; sed eius accelerationem. Vel ad modum petentium manifestabant suum tanti boni desiderium, quo illud merebantur de congruo, nõ congruitate impetratoria & causatiua, quod tantùm non repugnat respectu proprij meriti, quod est meritum condignum, seu simpliciter, & propriè tale; sed congruitate dispositiua, quatenus congruum erat filium Dei dari desiderãtibus, & toto affectu per multa secula in eum defixis. Verùm quæstio nõ est de hoc merito, quod tantùm impropriè, & secundum quid meritum est, nec tale dicitur, nisi cum addito diminuente.

Ad 3. Negatur esse de ratione actus meritorij, vt mereatur omnia indiscriminatim, sine quibus præmium ei coexistere non potest: Nam neque sine Deo, & ipso merẽte potest præmium obtineri; & tamen Deus, & merens sub meritum non cadunt. Sufficit ergò si mereatur, quidquid est ita necessarium, simulque non habeat aliunde vires proximas sufficientes per quas ponatur à parte rei. Existentia autem Christi non erat huiusmodi.

Ad 4. In cantu Ecclesiæ non sumitur meritum secundum proprietatem & rigorem scholasticum, quando dicitur de perfecto,

absolo-

absoluto, & sine addito. Sed dicitur in latiori significatione pro merito congruo, & secundum quid tali, de quo dicetur.

Potest deinde admitti, quod ad præsens attinet, B. Virginem propriè meruisse, vt ipsa potiùs esset mater Dei, ex suppositione quòd Deus habiturus esset matrem assumpta carne; ita vt hæc ipsa suppositio absoluta non subesset merito B. Virginis: Hac enim ratione eximitur ex eius merito substantia incarnationis.

Ad 5. Ostensum est iam in secunda parte responsionis ad quæstionem, beatitudinem formalem esse bonum longè minus, quam gratiam vnionis. Casus autem separationis inter vnionem hypostaticam, & beatitudinem formalem est impossibilis; si tamen admittatur, dicendum erit hominem Deum habere iure, & in radice, seu eminenter ipsam beatitudinem formalem simul cum beatitudine formali aliorum; atque adeò habere bonum absolutè maius, quàm sit beatitudo formalis. Quare comparatio beatitudinis cum alijs quibusuis bonis concludit eius excessum, si bona alia, cum quibus comparatur, sint bona purè creata, non verò si sit ipsum increatum bonum.

Ad 6. Bona supernaturalia purè creata, connectuntur quidem intrinsecè cum Christo Domino, sed connexio est tanquam effectuum cum suo principio, Vnde apparet nullam esse posse inter ea extrema proportionem in ratione meriti & præmij: siquidem ratio præmij componi minimè potest, vt dictum est, cum ratione principij in eodem respectu actûs meritorij. Sed neque si Deus daret alicui auxilia gratiæ independenter à Christo, propterea posset eius existentiam mereri propter excessum eius in-

comparabilem ad præmium, quod est adæquatè compensatiuum omnium meritorum puræ creaturæ. De decreto intentiuo, & executiuo, & ineptitudine præuisionis in illo ad inducendum istud præmium dicetur postea.

Ad 7. Meritum de congruo est meritum impropriè, & secundum quid tale; nec ab authoribus vno, eodemque modo vniformiter vsurpatur. Inter alias eius significationes vna est, pro actu vtcunque disponẽte bene ad aliquid, nec non pro eo actu (quod ferè est idem) quo potest, qui illum elicuit, habere spem maiorem, quòd sibi potiùs, quàm alteri conferendum sit aliquod bonum, ex suppositione quod statutum iam sit vt alicui conferatur. Atque vtroque hoc modo potuère antiqui Patres mereri existentiam Christi Domini; nisi quod posterior ea locutio de dando huic potiùs, quàm alteri, non satis consonat bono vniuersali respectu omnium, quale est Christus Dominus. Cæterum meritum qualecunque inductiuum, & causatiuum existentiæ Christi, ita vt quòd existat, vel nõ existat Christus Dominus, dependeat ex eo quòd præexistat, vel non præexistat tale meritum; hoc, inquam, negandum omninò est ob ea, quæ dicta sunt in responsione ad quæstionem.

Qua distinctione, credo, componi ininter se possunt cum S. Thoma plures etiam Authores latè disputantes de merito congruo substantiæ incarnationis.

QVÆ.

QVÆSTIO XIX.

Vtrum præcesserit aliquod meritum Incarnationis, quoad circumstantias Loci, Temporis, & stirpis?

VIDEBTVR non præcessisse. 1. Quia sicut non possumus actibus naturalibus mereri etiam de congruo primam Gratiam naturalem, quoad entitatē; ita nec eius circumstantias, vt maiorem intensionem, vel accelerationem mereri possumus etiam de congruo. Ergo sicut nullis meritis puræ creaturæ seu condignis, seu congruis obtineri potuit existentia Christi quoad substantiam, vt dictum est; ita nec vllæ eius circumstantiæ potuerunt obtineri. Patet consequentia, quia circumstantiæ pertinentes ad existentiam Christi, tantundem, vt minimum, distant ab omni merito purè creato; quantum distant circumstantiæ pertinentes ad existentiam doni supernaturalis purè creati ab omni merito purè naturali.

2. Christus Dominus venit eo tempore, quo fuit oportunissimum vt veniret. Igitur antiqui Patres non potuerunt mereri de congruo accelerationem eius Aduentus; alioqui vel initio non fuisset præfixum à Deo tempus oportunissimum Incarnationi: vel Incarnatio quoad hanc circumstantiam facta fuisset minus conuenienter. Quod dici non debet, vt patet ex Augustino tom. 4. q 83. ex nouo Testam. *Idcircò tunc venit quando debuit venire, voluntatis suæ ratio-*

nem.

nem secutus non meritorum. Nam si merita perpendas venire non debuit.

3. Omnes ante Christum fideles habuerunt Gratiam ad merendum ex meritis Christi, non minus quam fideles Christo posteriores. Ergo Christus præuisus est merens independenter à meritis antiquorum fidelium, & merita Christi fuere priora, quàm merita illorum. At Christus sicut mereri non potuit, ita non potuit præuideri merens, nisi vt pendens à suis Progenitoribus, & existens in hoc loco, & tempore determinato; cum repugnet quemquam operari & mereri, aut nondum positum extra omnes suas causas; aut nondum determinatum ad hunc locum, & hoc tempus. Ergo circumstantiæ Stirpis, Loci, & Temporis fuère priores in præuisione Dei, quam merita antiquorum, atque independentes ab ijsdem, non minus quam substantia Incarnationis. Eadem argumẽtatione concluditur vice versâ merita antiquorum fuisse priora in præuisione Dei, quam istas circumstantias; atque ab ijsdem independentia, si antiqui illas meruere. Repugnat verò mutua earundem rerum dependentia, & independentia, atque mutua prioritas præsertim in eodem genere, vt statutum est in Philosophia. Eiusdemque rei ratio specialis circa actus liberos reddita est q 9. de virtut. Theol.

4. Et augetur difficultas præcedens, vtcumque quis comminisci possit, Christũ, & eius merita præuideri prius indeterminata, quoad circũstantias Tẽporis, Loci, & Stirpis ex vi decreti diuini, quoad hæc, disiũctiui, simulq. determinati quoad existẽtiã Christi & meritorũ eius, quã vt determinata quoad easdem circumstantias, atque vt præuisas

sub

ſub priori conſideratione potuiſſe inducere meritoriè Gratiam, qua antiqui Patres mererentur talem earum circumſtantiarum determinationem, quæ ipſis eſſet ſpecialiter fauorabilis, & ſic vitari mutuam prioritatem in ſerie diuinarum cognitionum, & decretorum. Inquam vtcumque hæc, & his ſimilia complura, quæ libenter præmittuntur, comminiſci quis poſſit. Hæc nihilominus tota diſpoſitio rationis noſtræ, & qualiſcumque præciſionis euaneſcit, cum ventum eſt ad realitatem obiectiuam; hoc eſt cum iam conſideratur Chriſtus elic ens actum, vel actus; quo, vel quibus meruit auxilia Gratiæ Patribus antiquis. Quia tunc pro priori naturæ antequam mereatur, & velit inducere tale præmium, præſupponitur iam habens determinatam durationem, determinatum vbi, & ſtirpem determinatam. Nec poteſt niſi abſurdiſſimè, admitti Chriſtum cogitantem de eliciendo opere meritorio, non aduertiſſe, pro priori naturæ, vbinam Gentium eſſet, quo ſeculo viueret; quam matrem haberet, quos auos; atque de his expreſsè cogitaſſe vt obtinendis per ſuum meritum, nec tamen eam cogitationem perueniſſe, vſque ad indiuiduationes earum rerum, quas nemo eſt tam ſtultus, & hebes, qui non diſcernat in indiuiduo. Quotieſcumque illarum meminit, vt clarè appareat, miraculum fingi deforme, ac indecens hominem Deum, dum dicitur ipſum de talibus cogitaſſe pro aliquo priori abſque vltimà determinatione, eorum vſque adeo vnicuilibet manifeſtorum obiectorum. Ergo nullus relinquitur locus vitandæ mutuæ prioritatis ex parte, Chriſti merentis reipſa à parte rei, vtcumq. ea vitari poſſet in ſcientià ac Decretis di-

uini

uinis. Verum neque in illis secundum se, vitari ea potest; quia in Deo non datur multiplicitas virtualis intrinseca decretorum, & cognitionum, vt dictum est q. 15.

5. Productio vniuscuiusque rei est indistincta ab eius duratione. Productionem autem Christi nō potuerunt mereri antiqui Patres, vt constat ex quæst. præced. Ergo neque circumstantiam temporis incarnationis mereri potuerunt. Eadem verò ratio esse videtur de circumstantiâ loci & stirpis; quia de tribus istis circumstantijs sunt eædē fere auctoritates; atque istæ sunt totum fundamentum oppositæ partis.

6. Beata Virgo neque de condigno mereri potuit, neque de congruo vt esset Mater Christi. Ergo neque reliqui Sancti veteris testamenti mereri potuerunt siue de congruo, siue de condigno, vt essent Prægenitores Christi; aut vt acceleraretur mysterium incarnationis, aut vt perficeretur in eorum patria determinatè. Patet consequentia. Quia testimonia scripturæ quæ fauent merito Virginis respectu maternitatis, sunt multò plura, ac vrgentiora, quam quæ fauent merito reliquorum respectu triplicis illius circumstantiæ, vt videre licet ex ijs, quæ communiter dicuntur a sanctis Patribus, ad illud præsertim Luc. 1. 45. *Beata quæ credidisti, quoniam perficientur quæ dicta sunt tibi à Domino*. Et ad illud ibid. vers 48. *Quia respexit humilitatem ancillæ suæ. Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes*. Exque alijs multis, quæ diligenter colligunt & expendunt in præsenti Suar. & Vasq. Probatur antecedens; quia Beata Virgo, ante omnes actus suos meritorios, præuenta fuit cumulo Gratiæ actualis, & habitualis vsque adeò magno, vt nulli alij mortalium

talium æqualis vnquam contigerit ante omne ſuum meritum; ac proinde ille cumulus fuit proprius perſonæ electæ in Matrem Dei. Ergo non potuit per actus ſubſequentes mereri vt eligeretur mater Dei.

R. *Meritum* eſt vox ambiguæ ſignificationis, quia apud ſacros Scriptores, nec non apud prophanos, & ex vſu vulgari frequẽter ponitur pro aptitudine, & diſpoſitione, ſiue naturali, ſiue acquiſitâ alicuius ad aliquod, ſiue præſtandum munus, ſiue accipiendum beneficium. Et ſi quidem huiuſmodi diſpoſitio conſtituta ſit per actus honeſtos, & exercitium virtutum congruens donis ſuſcipiendis ab eliciente tales actus; tunc verò vſu magis familiari, Meritum dicitur talis aptitudo ac diſpoſitio. Apud Scholaſticos verò Doctores, Meritum ferè ſemper vſurpatur pro actu, cui condignum, aut congruum eſt, vt rependatur aliquod præmium; ita vt iſtud ponatur à parte rei dependenter ab illo cum dependentiâ à priori, & vtriuſque exiſtentia habeat contingentiam indiuiſam, vt ſit vel non ſit fundatam in indifferentia elicientis actus meritorios, vt eos eliciat, vel non eliciat. Priori illo modo, Crux dicitur in cantu Eccleſiæ, *Electa digno ſtipite, tam ſancta membra tangere*: Et ſimiliter dicitur, *Felix culpa, quæ talem, & tantum meruit habere Redemptorem.* Et in oratione B. Annæ dicitur illi collata eſſe Gratia, *Vt Genetricis Vnigeniti Filij Dei Mater effici mereretur*. Poſterioris vſurpationis meriti nulla opus exempla adducere; ſed ſolum eſt aduertendum, nec etiam apud Scholaſticos Doctores eodem ſemper ſenſu meritum vniformiter vſurpari. Licet enim vt plurimum vſurpetur propriè, vſurpatur tamen non admodum infrequenter, latiori

significatione pro sola dispositione morali congruenti donis Dei, quæ subinde conferuntur merenti.

Quapropter dum in materia præsenti occurrit apud sanctos Patres vox hæc *meritum* aliæque illi æquiualentes, attribuendo earũ significatum, vel B. Virgini respectu Maternitatis, vel antiquis sanctis Patribus respectu circumstantiarum loci, temporis, ac stirpis; non ideò protinus trahenda sunt ea testimonia in significationem Scholasticam, maximè iuxta summam proprietatem, ac rigorem; Quia adducuntur in examen Theologicum rei, de qua loquuntur; nec vice versa ideò sunt alienandæ omninò eædem voces ab eàdem significatione Scholastica; quia Scriptura, & sancti Patres extra scholas loquuntur; Neque contextus ipsorum Scholasticæ locutioni, quoad cætera congruit, sed cõsideranda sunt pro eruẽdo sensu legitimo, natura rei de quà est sermo, & principia alia quæ præsupponunt.

His autem consideratis, dicendum videtur, tum B. Virginem respectu Maternitatis Christi: Tum antiquos Patres respectu triũ illarum circumstantiarum, habuisse Meritũ dispositiuum propriè tale in ratione dispositionis moralis; & rursus Meritum impetratorium, & causatiuum tantum secundum quid, & impropriè tale, Et quidem B. Virginem eà morũ sanctitate, & feruore Charitatis præditam fuisse quà congruebat præditam esse eam, quæ futura esset Mater Christi dubitari minimè potest; siue considerentur testimonia eam in rem clarissima insinuata in postrema obiectione apud auctores locupletes; siue consideretur perfectio, & vniuersalis conditio Prouidentiæ Dei, disponentis media vnumquodque in

suo

suo ordine, cum iusta, & exacta correspondentia priorum, ac posteriorum. Posito autem in B. Virgine præcessisse dispositionem moralem, congruenté dignitati Matris Dei, negari non potest, quin præcesserit in eadem meritum eiusdem dignitatis, saltem de congruo, late sumptum, & impropriè tale. Quia huiusmodi meritum nihil reipsa differt à dispositione morali congruente donis Dei quæ conferuntur illà præexistente. Ob eadem ferè fundamenta, concedenda est similis dispositio, & meritum simile antiquis Patribus respectu trium illarum circumstantiarum; quia de vtraque sunt similia testimonia, & est simile fundamentum ex parte prouidentiæ Dei. Cæterum neutris concedendum esse meritum propriè tale inductiuum, & causatiuum sui termini; ita vt electio B. Virginis in Matrem Dei, aut electio Loci, temporis, & progenitorum in quo, pro quo, & ex quibus natus est Christus, fuerit præmium eorum meritorum, pendens ab eorum existentià, quoad existentiam sui, & substans contingentiæ, vt daretur, vel non daretur cui suberant ex parte voluntatis creatæ eadem merita. Tale, inquam, meritum neque de condigno, neque de congruo admittendum esse, aut in B. Virgine, aut in antiquis sanctis Patribus efficaciter conuincunt rationes dubitandi, tertia, maximè verò quarta & sexta.

Meruit igitur B. Virgo dignitatem matris Dei, merito dispositiuo; idest, talis fuit in exercitio virtutum omnium, qualis cõgruebat, & decebat vt esset, quæ futura erat Mater Dei: Meruit itidem merito de congruo latè & impropriè sumpto, idest, tot, tales, & tam excellentes in omni virtutum genere actus præmisit, vt in eis adesset no-

uus titulus, ob quem constitueretur Mater Christi, & intuitu cuius executioni mandaretur dignitas Maternitatis Christi iam antecedenter illi decreta ex voluntate Dei pure gratiosa ac liberali respectu ipsius. Idē dicitur proportione seruata de Patribus antiquis, respectu trium illarum circumstantiarnm.

Ad 1. Sæpe dictum est, & ex professo stabilitum fuit quæst. 6. Dona supernaturalia pure creata habere connexionem intrinsecam cum existentia Christi, quam tamen nullo pacto habent merita vlla naturalia cū dono aliquo supernaturali, & ratio discriminis ibidem reddita est multiplex, & clara. Nulla igitur est ratio paritatis in præsenti, & possunt merita supernaturalia purè creata, habere rationem dispositionis, & meriti alicuius, saltem secundarij respectu circumstantiarum Incarnationis; licet nihil tale conuenire possit, meritis vllis naturalibus respectu vllius doni supernaturalis, vel quo ad substantiā, vel quad circumstantiā, vt est circumstātia formaliter doni supernaturalis.

Ad 2. Christus Dominus venit quando oportuit, opportunitate conflata ex rerum omnium, & singularum statu inter quas merita iustorum, ac præsertim B. Virginis non vltimum tenent locum apud Deum, eiusque prouidentiam. Augustinus licet videri possit loqui de merito comparatiuo Aduentus pro vno tempore, potius quam pro alio; Agit tamen procul dubio reipsa de merito absolutè inducente debitum, hoc est de merito condigno, vt tunc veniret, quando venit. Et negat tale meritum adfuisse; quia aderant peccata, quibus debebatur, vt neque tunc, neque vnquam alias veniret. Quæ certè ratio concludit efficaciter aduersus

meritum condignum, quod componi nequaquam potest cum demerito eiusdem rei. Nihil verò concludit aduersus meritum purè dispositiuum, solumque de congruo congruitate latè sumpta, quod videlicet componi potest cum demeritis, vtcumque magnis eiusdem rei, vt patet in attritione disponente ad iustificationem; inque alijs meritis peccatoris, vt conuertatur à Deo, & ad Deum.

Ad 3. & 4. Conceditur totum; quia solùm impugnant meritum impetratorium propriè tale in ratione impetratorij, respectu præmij habentis contingentiam vt sit, vel non sit dependenter à voluntate merentis motà à Deo ad operandum propositione præmij obtinendi, si eliciat actus meritorios; sin minus non ponendi à parte rei; Quale meritum iam superiùs negatum est. Cæterum aduersus meritum dispositiuum & de congruo latè tale nihil probant eadem argumenta vt patet. Huiusmodi enim meritum inducitur à Deo, quia vult inducere eius terminum; non verò ideò determinatur ad ponendum eundem terminum à parte rei, quia voluntas creata priùs determinatur ad eliciendos actus taliter meritorios.

Ad 5. Idem effectus potest à diuersis causis pro eodem instanti & loco procedere, quantum est ex se & è conuerso pro diuersis instantibus & locis potest pendere ab eàdem causà. Vnde determinatio effectus ad tale instans, vel ad talem locum, non est ex sua ratione determinatio ad talem causã vel è conuerso; sicut determinatio subiecti, vt sit album, aut nigrum, non est determinatio vt sit dulce, aut amarum. Quia videlicet vniuersaliter sunt inter se distincta, quæ sunt inuicem separabilia, non solùm

logicè;

logicè; sed realiter etiã vt sunt in se à parte rei. Quare actio productiua rei; quæ est determinatio ad talem causam, vtque effectus sit simpliciter a parte rei, est distincta à duratione, & vbicatione, quæ sunt determinationes ad tempus, & locum. Igitur licet nullum dari potuerit meritum vllius rationis respectu Incarnationis quoad substãtiam; non tamen inde conficitur, dari non potuisse respectu eiusdem quoad dictas circumstantias.

Ad 6. Consequentia est bona, & eius probatio est efficax, sed antecedentis probatio nihil conuincit, iuxta eum illius sensum; qui superius expositus est. Quod enim dona Gratiæ collata Virgini ante omnes actus liberos ipsius, fuerint propria iam electæ in Matrem Dei non tollit, quin actus deinde consequentes fuerint itidem proprij futuræ Matris Dei; ideoque quod Mater Dei disposita fuerit partim donis Dei collatis nondũ ipsà quidquam agente liberè partim Dei donis eidem formaliter liberis; ideoque meritorijs modo dicto.

QVÆSTIO XX.

Vtrum vnio Hypostatica sit modus realiter distinctus ab extremis?

VIDETVR non esse distinctum. 1. Quia Deus secundum se indifferens, vt velit, aut nolit vniri humanitati constituitur determinatè volens vniri per aliquid ab ipso Deo realiter indistinctum. Ergo similiter Verbum Diuinum secundum se indifferens,

rens, vt in tẽpore vniatur, & non vniatur humanitati, constituitur determinatè vnitum per aliquid realiter indistinctum ab ipso Verbo.

2. Duo aliqua extrema esse vnita, quæ antè vnita non erant, non significat diuersam rem ijsdem superadditam; sed solũ quod extrema diuerso modo se habeant ad inuicẽ, nunc, quam prius; Ita vt alterum ab altero perficiatur, cum antecedenter ab eodem nõ perficeretur. Ergo vt Verbum, & Humanitas inuicem copulẽtur, non est opus entitate modali realiter ab vtrisque distincta; sed sufficit Verbum diuinum fungi modo, erga Humanitatem munere, quo antea non fungebatur, aliterquè se habere, quam haberet antea respectu eiusdem, vniendo se per seipsum immediatè sicut eam perficit immediatè per seipsum, & non mediatè cõmunicando prius perfectionem entitati modali, ex qua deinde immediatè refundatur in humanitatem.

3. Quod est indifferens vt sit dextrum, vel sinistrum respectu alterius potest constitui determinatè vel dextrum, vel sinistrum nullà facta reali additione vel dextro, vel sinistro, vel vtrique. Ergo etiam indifferẽs vt sit vnitum, vel non sit vnitum, potest ad alterutrum horum determinari nullà factà additione, aut detractione modi realiter distincti.

4. Si vnio hypostatica distingueretur à Verbo & Humanitate esset accidens: Quidquid enim aduenit entibus in suo genere, & ordine perfectis, ac completis, est accidens: Sed vnio aduenit Verbo, quod est perfectissimum in omni genere, & Humanitati, quæ est completa, & perfecta in genere, & ordine naturæ creatæ. Ergo vnio hypostatica

est

eſt accidens; atque adeò eſt vnio accidentalis, quod eſt abſurdum. Quia paſſim à ſanctis Patribus, & Scholaſticis vocatur vnio ſubſtantialis, & præterea inde ſequeretur Chriſtum Dominum eſſe quoddam totum accidentale; tale namque eſt totum, qualis eſt eius totalitas.

5. Si vnio hypoſtatica, eſſet modus ab extremis realiter diſtinctus, eſſet imperfectiſſima. De ratione namque modi eſt vt ſit accidens imperfectiſſimum, minimæque entitatis; vtque nec realitatem nec nomen rei abſolute habeat, mereaturue; Vnio autẽ hypoſtatica ab omnibus tam ſanctis Patribus, quàm Doctoribus Scholaſticis, agnoſcitur maximæ perfectionis, admirabilis, & incomprehenſibilis, diciturque ſuperare perfectione omnes res alias creatas, omniaq; dona, tam ſupernaturalia, quàm naturalia. Ergo vnio hypoſtatica non eſt modus.

6. Si vnio hypoſtatica eſſet modus diſtinctus realiter à Verbo, eſſet producta à tota Trinitate; quia omnes effectus ad extra ſunt communes toti Trinitati. Ergo tota Trinitas, & non ſolum Verbum diuinum aſſumpſiſſet Humanitatem. Quia illi conuenit aſſumere, cui conuenit eſſe cauſam vnionis ad extremum aſſumptum. Ideo enim non dicitur Humanitas aſſumere Verbũ; tametſi illi vniatur; quia ipſa nec eſt vnio, nec principium vnionis. Solum autem Verbum, & non tota Trinitas dicitur aſſumens reſpectu Humanitatis.

7. Non eſt maior ratio ponendi modum vnionis realiter diſtinctum reſpectu vnius partis humanitatis, potius quam alterius. Quapropter ponendæ eſſent tot vniones inter ſe realiter diſtinctæ, quot ſunt partes aſſumptæ, quæ eſt nimia vnionum multipli-

catio ab ijs etiam omnibus, & meritò negata, qui admittunt modum realiter distinctū. Ergo non est admittendus talis modus.

8. Vnio realiter distincta ab extremis vnitis est vera compositio vnitorum addens rationem talis, æqualiter respectu vtriusque extremi vniti; quia vtrumque æqualiter, eademque ratione afficit. Verbum autem Diuinum non est capax, quod veniat in cōpositionem cum aliquo. Quia essentialiter est vltimò completum in se, & per se præcisè; cum componentia sint incompleta respectu compositi.

R. *Verbum caro factum est*, vt habetur Io. 1. Fieri autem caro non potuit, quin aliquid fieret, præter ea omnia quibus factis, nondū verificatur, Verbum carnem factum esse. Omnia autem alia præter modum vnionis fieri potuere, quin verificaretur, Verbum carnem factum esse. Humanitas namque, ipsa, simul cum cæteris omnibus quæ sunt illi connaturalia, nec non cum omnibus donis absolutis eidem conferibilibus, fieri potuit quin illi vniretur Verbum diuinum; Atq; ideò, quin Verbum fieret caro. Humanitas enim quæ de facto assumpta est, est eiusdem rationis cum cæteris humanitatibus, quæ existunt absque defectu vllius rei sibi connaturalis, quin vniantur Verbò, eademque esset ratio de donis quibusuis supernaturalibus absolutis, quæ sunt illis conferibilia. Quandoquidem nullum ex illis est ex se vnitiuum cum Verbo. Ergo necesse est fateri, præter huiusmodi omnia, factum esse modū vnionis distinctum realiter ab extremis, ratione cuius verè & propriè facti, verbum verè & propriè dicatur factum Caro. Nec enim vox ista Euangelistæ expressiua tanti mysterij, & coniuncta cum vocibus cœteris

retentis in significatione propriâ, alienanda facile est à significatione sua propriâ factionis propriè talis. Alienetur verò necesse est si nihil propriè dicatur fieri ratione cuius Verbum sit Caro, atque hoc necesse est, vt dicatur si negetur modus vnionis realiter distinctus ab extremis, ideòque propriè factus.

Accedit notissimum principium. Quæ sunt realiter separabilia sunt realiter distincta; sed coëxistentia Verbi Diuini & humanitatis, quæ de facto assumpta est, est separabilis realiter ab vnione vtriusque. Ergo hæc vnio distinguitur realiter ab ea coëxistentia. Idemque fit argumentum de omnibus alijs, quæ sunt necessario coniuncta cum ea coëxistentia. Maior propositio non indiget probatione; quia nihil notius esse potest, quam nihil separari realiter posse a seipso; atque adeò ab aliquo realiter identificato secum. Est itidem manifesta propositio minor; quia de facto datur coëxistentia Verbi diuini cum alijs humanitatibus realiter separata ab vnione eiusdem cum ijsdem. Idem autem contingere potuit humanitati, quæ de facto vnita est Verbo, quod contingit humanitatibus de facto non vnitis: Siquidē hæ, & illa sunt eiusdem adæquatè rationis in se intrinsecè. Istud porro argumentum æqualiter probat distinctionem realē vnionis ab extremis vnitis, secundum omnia & qualibet prædicata; & cōceptus obiectiuos realiter identificatos cum ipsis à parte rei. Quia casu, quo Verbum & humanitas realiter sibi inuicem coëxisterent, quin realiter sibi inuicem vnirentur, æqualiter retinerent omnia, & qualibet prædicata, atque conceptus obiectiuos realiter identificatos cum ipsis.

Ad 1. Mirum est nonnullos Theologos vsque adeo fidenter vti pro alijs rebus explicandis exemplo actuum liberorum Dei, quibus nihil est in Theologià latebrosius, magisque indigum expositionis. Deinde, quidquid Deus liberè vult, vult ab æterno; & nihil est ab æterno extra Deum. At verbũ vniri humanitati incepit in tẽpore, adeòq; est distinctũ realiter à Deo, cujus nullũ prædicatũ realiter identificatum cũ ipso incipit esse in tẽpore Ergo exẽplũ illud est abs re.

Quod ex alio præterea capite manifestatur. Quia actus liber Dei est habitudo ipsius Dei secundum se ad res creatas. Atque ex mysterio Trinitatis cõstat Deum secundum diuersas formalitates esse capacem prædicatorum inuicem contradicentium propter suam infinitatem, vt exponetur in quæst. de Deo. At vnio hypostatica non solùm est habitudo Verbi diuini ad rem creatam; sed etiam rei creatæ ad Verbum diuinum, nec illi soli, sed etiam huic, quando sunt inuicẽ vnita, conuenit contradictorium eius, quod conueniret, casu quo non essent inuicem vnita. Res autem creata ob finitatem, & limitationem sui, non est capax prædicatorum contradicentium secundum diuersas formalitates, vt ibidem clarà ratione demonstrabitur. Ergo hoc etiam ex capite, apparet illud exemplum esse abs re, nihilq; prorsus concludere.

Denique actus liber Dei, quo vult vniri humanitati necesse est, vt habeat obiectum aliquod peculiare realiter volitum ab ipso, distinctũ ab ijs omnibus obiectis, quæ Deus potest velle, quin velit vniri humanitati. Alias enim ea volitio erit sui tantùm ipsius volitio, quatenùs differt ab alijs omnibus actibus Dei liberis non volentibus vnionem.

Repu-

Repugnat autem vnam volitionem diuinam differre ab aliquà aliâ volitione diuina, præcise quatenùs est volitiua sui; quia hoc prædicatum est commune omnibus Dei volitionibus, & repugnat vnum ab alio differre per id quod est vtrique commune.

Ad 2. Verbum diuinum, & Humanitatē, quatenùs inter se vnita, tantum quoad modum differre à seipsis quatenus inuicem nō vnitis, non est illud punctum, de quo instituitur præsens controuersia. Id enim vtraque sententia auctorum sibi inuicem contradicentium concorditer admittit. Solum igitur controuertitur, vtrum ille modus, secundum quem tantummodo dicuntur differre inter se ea extrema quatenùs vnita, & quatenùs non vnita inuicem, distinguatur ab eisdem realiter. Quare cum ij auctores, qui negant distingui realiter, dicunt differentiam esse tantummodo penes modum se habendi, interrogandi sunt: An *Tò penes modum* superaddant vocibus significantibus Verbum diuinum, & humanitatem, atque vtriusque coëxistentiam ad significandum aliquid ita distinctum, à toto significato reali istarum posteriorum vocum; sicuti eædem posteriores voces distinguuntur ab ijs vocibus, *Penes modum*? si affirment. Ergo modus vnionis distinguitur realiter ab extremis vnitis, non minus quam distinguatur realiter *Tò penes modum*, à reliquis vocibus. Si negent iam tum demonstrant se verbis ludere; quandoquidem superaddunt nouas voces absque animo significandi nouam rē. Quibuscunque verò vocibus denuò superadditis, tentent elabi ex vi interrogationis & vtriusque sequelæ, premendi sunt simili interrogatione circa significatum nouarum vocum; An videlicet voces de nouo super-

additæ, habeant ſignificatum diſtinctum, à parte rei à ſignificato priorum vocum, & vtcumque reſpondeant ſemper cum eadem vi redibunt eædem illæ ſequelæ, quo vſque fateantur palam non ſignificare idem realiter & à parte rei, eum qui dicit, Verbum diuinum coexiſtit humanitati, & dicentem, Verbum diuinum eſt vnitum humanitati. Quapropter Verbum diuinum fungi erga humanitatem munere, quo ante non fungebatur, & aliter ſe habere eſt exiſtere nunc entitatem modalem, qua formaliter determinatur, vt fungatur eo munere, complendo & perficiendo humanitatem immediatè vt *quòd*, licet vt *quo* tanquam purum determinatiuum, mediet aliquid.

Ad 3. Omne indifferens ad aliqua duo determinatur formaliter ad vtrumuis eorũ per aliquid realiter ſibi ſuperadditum, nec fieri poteſt vt indifferentia & determinatio eiuſdem ad idem, ſiue eorumdem ad inuicẽ identificentur inter ſe adæquatè. Quia indifferens ad vtrumlibet ex duobus poteſt exiſtere abſque determinatione ad alterutrum eorum, & nihil ſine ſeipſo exiſtere poteſt. Quare quod eſt indifferens vt ſit dextrum & ſiniſtrum determinari non poteſt, vt vel dextrum ſit vel ſiniſtrum abſque aliquo ſibi ſuperaddito. Nimirum per tales determinatas vbicationes ipſius dextri & ſiniſtri, & per tales determinatas durationes earum vbicationum, quæ tam vbicationes, quàm durationes diſtinguuntur realiter ab entitate abſoluta, quæ eſt dextrorſum, & ab eà, quæ eſt ſiniſtrorſum. Negatur igitur antecedens, quod manifeſtius eſt falſum, quàm conſequens.

Ad 4. Eſt quidem completa Humanitas in ratione naturæ ante vnionẽ cũ verbo; nõ

tamen est vltimò completa substantialiter quia deest illi subsistentia, seu suppositum, quod est vltimum complementum substantiale naturæ ergo vnio Hypostatica siue distincta siue non distincta ab extremis, quia superaddit istiusmodi complementum, est completiua naturæ non accidentaliter, sed substantialiter, vnde ipsa quoque est quid substantiale.

Ad 5 De perfectione vnionis Hypostaticæ secundum se præcisè consideratæ infra dicetur. Nam quod ad testimonia attinet sanctorum & scholasticorum dicentium eam esse mirabilem, incomprehensibilem &c. nihil interest, an sit, vel non sit modus realiter distinctus ab extremis. Etenim quæ dicuntur vsq. adeò magnificè de istà vnione, accipienda sunt de ipsà sumptà in concreto, non verò de ipsà secundum se, & in abstracto In concreto autē, idest, prout simul includit extrema vnita semper est admirabilis & incomprehensibilis, siue distinguatur ab illius realiter siue non distinguatur vt per se satis patet.

Ad 6. Imò opposita sententia difficulter aut nullo modo exponere potest differentiam assumentis, & assumpti. Quia assumere, seu ad se sumere, est vniri & simul producere vnionem; quæ duo simul, quia solum Verbum diuinum præstat, propterea ipsum solum assumit. Assumi verò est vniri absque productione vnionis; Et quia hoc conuenit soli humanitati, propterea sola ipsa assumitur à Verbo. Iam tota Trinitas solùm dicitur vnire mutuò Verbum & Humanitatem. Quiā vnire est vnionem producere, quod præstat æqualiter tota Trinitas. In sententia contraria non datur productio vnionis vnde non habet ratio-

nem discriminis pro eiusmodi locutionibus, atque sententijs solidè stabiliendis vel certè eam non habet satis expeditam ac illustrē.

Ad 7. Sententia contraria non potest vti eà obiectione, quia necesse est vt vniones multiplicet pro multiplicitate partium vnitarum; quandoquidem illas ab istis non distinguit realiter. Probabilius autem est absolutè duas tantum dari vniones, Hypostaticas partiales, alteram terminatam ad vnionem naturalem inter Animam & Corpus; alteram terminatam indiuisim ad Animam, Corpus, Sanguinem, & ad reliquas partes absolutas immediatè assumptas. Ratio huius distinctionis est, quia in triduo mortis deficiente vnione hypostaticà ad vnionem naturalem inter Animam, & Corpus; quæ vnio pro eo tempore non fuit in rerum natura, ac proinde non terminauit vnionem Hypostaticam; manserunt nihilominus vnita Verbo sicut prius Corpus & Anima, & reliqua pertinentia ad complementum substantiale integrale humanitatis. Ratio non multiplicandi plures vniones pro multiplicitate partium seu essentialium, seu integralium humanitatis, est quia verbum diuinum eas omnes assumpsit per modum vnius; ita vt Animam assumeret ratione sui, vnde dicitur immediatè assumpta à verbo; reliqua verò assumeret ratione Animæ, vnde dicuntur assumpta mediante Anima, vti docent D. Thomas, & alij communiter in præsenti. Quod tamen non rectè diceretur, si ad singulas partes singulæ vniones terminarentur vna quaque vnione respiciente æquè immediatè & per se, eam partem, ad quam terminaretur. Satius igitur est admittere duas tantùm vniones Hypostaticas partiales. Si quis tamen

con-

contendat vel simplicem tantùm vnionem Hypostaticam esse admittendam; atque in triduo mortis successisse aliam adæquatè distinctam entitatiuè à priori; vel tot esse ponendas vniones hypostaticas partiales quot sunt partes realiter inter se distinctæ pertinentes ad essentiam & integritatem humanitatis, atque reliquas vniones esse intrinsecè connexas cum vnione ad animã, eidemque subordinatas ex suà naturà, & ex intentione diuinà Si quis inquam, hæc cõtendat, vtrumuis facilè concedi potest, quia vtrumuis est probabile, & controuersia, vt apparet, est leuis.

Ad 8. Certum est admittendam esse in Christo aliquam compositionem, ratione cuius Christus Dominus, sit aliquo modo compositus, vt colligitur apertè ex 5. synod. act. 8. can. 4. Idemque asserunt aliqua alia Concilia, & communiter Sancti Patres apud Suar. disp. 6. sect. 4. Verùm compositio alia est physica, & naturalis constans vnum per se ex duobus inuicem incompletis, quorum proinde quodlibet per vnionem mutuam compleatur, ac perficiatur. Et huiusmodi sunt omnia composita naturalia. Alia compositio est purè numeralis, intrinsecè supernaturalis, & existens per modum, quemdam ineffabilem, vt loquitur D. Thomas, & alij communiter, constituens vnum per se ex duobus, quorum alterum est imperfectum, & incompletum ex se atque complebile, & perfectibile per alterum, cuiusmodi est Humanitas respectu verbi. Alterum verò est essentialiter vltimò completum, & habens in se omnem perfectionem, ideòque minimè complebile, aut perfectibile per alterum extremum, cuiusmodi est Verbum diuinum, Quapropter vnio Hypo-

postatica licet æqualiter vniat Verbum humanitati, & humanitatem Verbo; non tamē eodem modo afficit vtrumque hoc extremum. Perficit enim & complet humanitatem, vt quo, ideòque eam immutat intrinsecè immutatione proprie tali: At Verbum diuinum neque complet, neque perficit vllo modo; ac proinde neque immutat intrinsecè, quia neque superaddit illi, neque detrahit vllam perfectionem, quorum alterum est de conceptu immutationis intrinsecæ. Quare Verbum diuinum vnitur humanitati quasi actiuè communicādo illi suam perfectionem: Humanitas verò vnitur Verbo purè passiuè recipiens, & non conferens perfectionem. Igitur modus vnionis Hypostaticæ est quidem vera compositio ex verbo, & humanitate; non tamē est vera immutatio vtriusque, sed solius humanitatis, atque ideò non eodem modo afficit vtrumque hoc extremum, sed cum discrimine explicato.

QVÆSTIO XXI.

Vtrum vnio facta fuerit in solà Persona an etiam in natura Diuina?

VIDETVR facta fuisse, & quidem æquè immediatè in vtraque. Quia natura est idem cum Personà. Ergo non potuit vnio terminari ad Personam, quin æquè immediatè terminaretur à parte rei ad Naturam.

2. Vnio

2. Visio Beatifica, quæ est vnio intentionalis videntis & visi, non potest terminari immediatè ad personas, quin terminetur immediatè ad naturam. Ergo à fortiori vnio hypostatica, quæ est vnio realis ac hysica attingens suum terminum vt est physicè in se à parte rei, non potest immediatè terminari ad personam, quin terminetur immediatè ad naturam.

3. Vnio hypostatica est maxima perfectio humanitatis. Ergo vnit immediatè humanitati maximam perfectionem. Sola autem Natura diuina secundum se est maxima perfectio ratione sui; cùm Personalitates secundum se, & ratione sui præcisè nullam dicant perfectionem, vt supponitur ex quæstionibus de Deo. Ergo vnio Hypostatica, vnit immediatè Naturam diuinam Humanitati.

R. Omnis substantia completa constat naturâ, & supposito. Natura dicitur, quod pertinet ad rationem speciei, vt constat ex definitione Boetij lib de duab. natur. paulo post principium: ***Natura est vnamquamque rem informans specifica differentiâ***: Et iterum prope medium. ***Natura est cuiuslibet substantiæ specifica proprietas.*** In eundem sensum, præiuit Philosophus 5. met. cap.8. text.15. definiens substantiam sumptam pro Naturâ, his Verbis. ***Quod quid erat esse, cuius ratio est & definitio: Et hæc substantia videtur vniuscuiusque.*** Suppositum verò, seu subsistentia, & hypostasis est quod pertinet ad rationem indiuidui. Vnde Athanasius tract. de definitionib. colum. 3. ***Facies***, ait, ***Character, hypostasis & indiuiduum vnum & idem sunt.*** Et Boetius loco citato, Personam, quæ est vna species suppositi, definit, ***rationalis Naturæ Indiuiduam substantiam***, vtraque istarum

istarum vocum vsurpatio confirmatur validè ex Conc. Florent. sess. 18. à 9. *Diuina substantia.* Vbi tacitè approbat Græcos cum Latinis communi consensu supponentes *substantiam* (sumptam vtique pro natura) *à personâ differre, vt communicabile ab incõmunicabili, & vt commune differt à proprio.* Similiter Iustinianus Imperator in Edicto Fidei propè med. ait, *Omnes Sãctos Patres cõsonanter nos docere, Naturam quidem, vel substantiam, vel formam, hoc quod est commune significare Substantiam autem, siue personam, hoc quod est speciale.* Communicabile porrò, & commune aliud est tale logicè tãtum & secundum prædicationem, vt homo, leo, equus: Aliud physicè, & secundum realitatem, idque vel copulatiuè, vt diuinitas, quæ est à parte rei communis, & identificata tribus simul Personis: vel distributiuè, ac diuisim, vt humanitas quælibet. quæ à parte rei, est communicabilis, & vnibilis cuilibet ex subsistentijs potentibus ipsam vltimò complere. Atque hæc vtraque posterior communitas subintelligitur in auctoritatibus præallegatis; siquidem prior illa potest etiam indiuiduationi accommodari.

Iam vnio hypostatica non est facta ex parte Dei immediatè & formaliter secundum id, quod est tribus Personis commune; Quia inde fieret, vel omnes tres personas fuisse vnitas Humanitati, vel nullam earum, & vtrumque est contra Euangelium, ex quo constat, quod nec Pater, nec Spiritus Sanctus, nec nulla Persona Diuina, sed *Verbũ Caro factum est*: ideòque nec omnes tres personas, nec nullam earum, fuisse vnitas Humanitati. Ergo vnio hypostatica facta est in Personâ, & non in natura diuinâ, idque

est ex fide certum, vt ostendit inter alios Suarez disp. 7. sect. 2. & 3. multis Pontificum, & Conciliorum testimonijs definientibus aduersus Nestorium, vnionem in Personà diuinà. Et aduersus Eutychetem, negationem vnionis in Naturà.

Ad 1. Licet natura, & persona diuina sint idem realiter distinguuntur tamen virtualiter intrinsecè; suntque proinde capaces in se obiectiuè prædicatorum contradicentium, qualia sunt generari Verbum Diuinum, & non generari Naturam diuinam. Non sunt autem magis incompossibilia inuicem, & ratione aliqua speciali, vniri Verbum immediatè, & non vniri immediatè Naturam. Potuit igitur alterum sine altero dari, non obstante identitate reali Verbi & Naturæ diuinæ. Imò necesse fuit ita dari; quia cum Humanitas esset omninò completa in ratione Naturæ, non erat capax, quæ immediatè vniretur alteri Naturæ.

Ad 2. Motiuum formale adæquatum visionis cuiuslibet immediatæ Dei est sola Natura diuina; atque hæc quatenus est motiuũ visionis ipsum formaliter repræsentantis, non distinguitur virtualiter intrinsecè à seipsa, quatenus est motiuum visionis formaliter repræsentantis personas; quia vtrumque ipsi conuenit secundum se præcisè consideratæ. Quare fieri non potest, vt detur visio immediata Naturæ diuinæ, quin detur visio immediata personarum secundum eundem perfectionis & claritatis, aut imperfectionis, & obscuritatis gradum. Quia motiuum continens indiuisim eadem exhibeat, atque ponat sub oculos necesse est ipsum immediatè videnti, ac inspicienti, vt est in se. At capacitas terminandi immediatè vnionem vltimò persona-

liter

liter completiuam Naturæ creatæ, conuenit personalitati secundum se, vt distinctæ virtualiter à Natura, cui repugnat complere vltimo per se ipsam Naturam creatam; ac proinde personalitas verbi non est similiter per seipsam capacitas Naturæ diuinæ ad terminandam immediatè vnionem vltimò completiuam Naturæ creatæ. Est igitur dispar manifestè ratio de visione, & vnione, vtcumque illa sit intentionalis, & hæc physica coniunctio, quod nihil refert.

Ad 3. Vt vnio hypostatica sit maxima perfectio Humanitatis, sufficit per illam vniri mediatè naturam Diuinam naturæ humanæ, vt infra ostendetur quæst. 24.

QVÆSTIO XXII.

Vtrum sola, & tota Humanitas assumpta fuerit?

VIDETVR, nec solam, nec totam assumptam fuisse. 1. Quia Augustinus cap. 2. de Agone Christiano: *Filius Dei* ait *Hominem assumpsit.* Eundem loquendi modum vsurpat frequenter in libr. de Ciuit. & alibi. Eadem phrasis de homine assumpto habetur in Conc. Tolet. 6. & 11. & est familiaris non paucis Patribus relatis, simul cum duabus Epistolis Conciliaribus ab Eminentiss. de Lugo disp. 13. sect. 2. Homo autem superaddit personam vltra humanitatem. Ergo non hæc sola assumpta est.

2. Repugnat assumi à verbo Diuino Na-

turam irrationalem propter incapacitatem illi essentialem, vt dignificetur, aut speciali aliqua ratione perficiatur à Verbo; cum repugnet verbo Diuino, vt assumat perperam naturam aliquam, & miraculum efficiat omnium maximum, absque vlla prorsus vtilitate. Quod in nullo vero miraculo euenire potest. Est enim de ratione veri miraculi, vt superet absolutè perfectione & vtilitate euentum naturæ rerum connaturalem, quem impedit, prout alibi traditum est. Corpus autem, quod est altera pars essentialis humanitatis, secundum se est prorsus rationis expers, & in triduo mortis Christi fuit priuatum ratione etiam per participationem ab anima. Ergo Corpus non fuit assumptum à Verbo; ac proinde nec tota Humanitas.

3. In Euangelio dicitur, *Verbum Caro factum est*, nec fit vlla mentio animæ, quæ certè Caro non est; & præterea Verbum sufficit Corpori loco Animæ, vtpote idoneum illi conferre multò nobilius quidquid eidem Animæ præstare posset. Ergo Anima non fuit assumpta à Verbo; & tamen est pars præcipua Humanitatis.

4. Sanguis, capilli, vngues, & similia, quæ pertinent ad integritatem humanæ Naturæ non fuerunt assumpta; tùm quia non sunt informata anima rationali: Tum quia Verbum diuinum, *Quod semel assumpsit nunquam dimisit*, vt habet Axioma commune ex Damasc lib. 3. Orthod. fid. cap. 27. Sanguis autem dimissus est, & quidem multus. Idemque videtur certum de cæteris eiusmodi. Ergo Verbum non assumpsit humanitatem secundum totam suam integritatem.

R. Tria sunt certa. Primum est Verbum

assump-

assumpsisse veram animam rationalem, & verum corpus humanum inter se vnita; adeòq; totam essentialiter humanam naturam seu humanitatem. De anima constat ex Ioan. 12. 27. & Matth. 26. 38. *Nunc anima mea turbata est. Tristis est anima mea.* Constat rursus de rationalitate Matth. 26 15. *Non mea voluntas, sed tua fiat.* Et de genere. ac specie simul, est clarum testimonium Ioan. 10. 17. *Ego pono animam meam &c.* De corpore constat ex Luc. 24. 39. *Spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.* De vnione simul cum his duobus extremis, cõstat ex 6. Synodo definiente act. 11. Verbum diuinum assumpsisse carnem animatam animà rationali, idest illi vnitam. Deinde si Verbum non assumpsisset veram animam rationalem vero corpori vnitam, non potuisset Christus Dominus hæc omnia præstare: Nimirum obedire, mereri, mirari, irasci, contristari, esurire, sitire, colaphis cædi, flagellari, crucifigi, mori, & resurgere; quæ tamen omnia cum similibus permultis attribuuntur illi passim in Euãgelica narratione.

Secundum est Verbum non assumpsisse personam, seu suppositum, hypostasim, & subsistentiam connaturalem humanæ naturæ; ac proinde solam in hoc sensu assumpsisse Humanitatem; non verò hominem, quatenùs hæc vox significat naturam simul cum supposito eius proprio. Est veritas Catholica definita in Concilio præcipuè Ephesino, ad hoc maximè congregato, inq; alijs deinde pluribus Concilijs statuentibus contra Eutychetem duas in Christo naturas, Diuinam & Humanam; & contra Nestoriũ, Felicem, Elipandum, & alios vnitatem personæ. Vnde in Symbolo Athanasij dicitur: *Sicut anima rationalis, & caro vnus est homo;*

Ita

Ita Deus, & homo vnus est Christus. Deus vtique ratione diuinæ naturæ; & homo ratione naturæ humanæ; Vnus verò ob vnitatem solius personæ diuinæ.

Tertium est verum sanguinem assumptum fuisse à Verbo, non tantum mediatè & in hypostasi; sed immediatè & secundum hypostasim; hoc est non solùm assumptam fuisse immediatè humanitatem, cui inesset verus sanguis; sed etiam ipsum sanguinem assumptum fuisse æque immediatè per immediatam eiusdem vnionem cum persona Verbi. Hæc veritas licet non sit æquè expressè de fide sicut duæ præcedentes; tamen negari non potest absque errore propter complura Conciliorum, Pontificum, & Patrum vrgentissima testimonia, quæ fusè producit Suar. disp. 15. sect. 6.

Confirmatur ex Mysterio Eucharistiæ; quia Verbum diuinum adest per concomitantiam, non minus sub speciebus vini, quam sub speciebus Panis, vt colligitur ex Ioan. 6. 55. *Caro mea verè est cibus; & sanguis meus verè est potus. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in eo.* Et tamen sub speciebus Vini solus adest sanguis ex vi verborum, sicut sub speciebus panis solùm adest corpus. Ergo non aliter, aut minus immediatè est vnitus Verbo sanguis, quam Corpus.

Superest quartum non vsque adeò certũ; longè tamen probabilius opposito, & plerisque Theologis probatum: Verbum diuinum immediatè, & secundum hypostasim assumpsisse reliquos etiam tres humores, nec non cætera omnia, quæ spectant ad connaturalem integritatem, & perfectionem substantialem Corporis humani, vt capillos dẽtes & vngues. Primò quia hæc omnia compre-

prehenduntur communiter sub hac voce, *Corpus humanum*, absolutè prolata, prout communiter profertur a Concilijs, & Patribus; dum asseritur assumptum à Verbo Secundò, quia decebat Verbum diuinum, vt, siquidem assumeret naturam creatam, eam assumeret non solùm essentialiter, & formaliter; sed etiam materialiter, & integraliter vndequaque perfectam, & completam, quatenùs cōgrueret fini assumptionis. Terciò, quia eadem, aut ferè eadem ratio est de sanguine, cuius immediata assumptio est certa, ac de reliquis tribus humoribus; Nec longè diuersa est, de cæteris, quæ illis adiuncta sunt. Quandoquidem omnia pertinent ad constitutionem connaturalem, & complementum substantiale perfectiuum corporis humani. Sola igitur & tota humanitas assumpta est cum exclusione suppositi, seu subsistentiæ connaturalis, & cum inclusione omnium partium pertinentium ad substantialem eius perfectionem, & complementum connaturale.

Ad 1. Olim apud Philosophos ante notitiam Incarnationis Verbi, hæc vox, *homo*, significabat promiscuè ac indifferenter, tùm naturam humanam seorsum; tùm coniunctim cum supposito: Sicut hodieque significant, Ignis, Aër, Aqua, & similes voces. Eadem indifferentia hæsit diu etiam apud Catholicos; & tandiu licuit dicere, quod Verbum assumpsisset hominem, subintellectà exclusione suppositi ex contextu, aut ex præsupposito principio fidei. At postea ob maiorem claritatem, & distinctionem cepit natura humana secundum se significari solà hac voce, *Humanitas*. Homo verò in concreto prout complectitur naturam, & personam seu suppositum, hac aliâ sola, *Homo*.

Atque

Atq; hæc distinctio, ac determinatio significationum vsque adeo percrebuit, præsertim in Scholis, vt iam non liceat amplius, nec tutum sit dicere, *Verbum assumpsit hominem*, vt docent D. Thom. q. 4. a. 3. & omnes deinceps Theologi; quia redolet iam, ss & plane non continet, Nestorianismum de dualitate personarum in Christo.

Ad 2. Sicut corpus, ratione sui præcisè non est capax præmij, aut supplicij, & tamen afficitur vtroque propter vnionem ad animam rationalem, quà & ipsum redditur rationale in concreto: Ita ob eandem vnionem est assumptibile à Verbo. Quà de causà à D. Thoma, & alijs communiter, dicitur assumptum mediante animâ, vt supra iterum indicatum est, idest, assumptum habente assumptione animæ rationem finis præcipuè intenti, & non ita pendente ex natura rei ab assumptione corporis, sicut hæc dependet ab illa. Nec in triduo mortis dependẽtia istà defecit; quia retenta est vnio Corporis ad Verbum, propter ordinem, quem retinuit, ad vnionem cum anima iterum redituram. Quapropter licet omnino repugnet assumi a Persona diuinâ naturam irrationalẽ completam in ratione naturæ, nec ordinatã ad animam rationalem, saltem vt instrumẽtum eius coniunctum. Quod quidem videtur aliquanto probabilius, ob rationem positam in obiectione; nihil tamen inde concluditur aduersùs assumptionem corporis humani, vel etiam humorum pertinentium ad perfectionem, & complementum integrale eiusdem corporis in ratione idonei subiecti informationis, & instrumenti coniuncti respectu animæ rationalis.

Ad 3. Nomine carnis intelligitur eo in loco, vti & sæpe aliàs in scriptura, & extra

illam

illam, quæ propriè & absolutè caro est, nempe viua & informata per animam. Expressa verò potissimùm est caro, vt excitaretur magis admiratio, magisque Charitas erga Deum accenderetur per expressionem cōparationis extremorum sub ea ratione, secundum quam maximè distant inter se, & nihilominus sunt coniuncta amore nostri. Quod ad sufficientiam attinet, ea est, procul dubio, concedenda Verbo respectu corporis in genere causæ efficientis; non tamen in genere causæ, seu quasi causæ formalis. Quia corpus non informatum anima non potest esse viuum & idoneum principium, ac subiectum operationum vitalium partis sensitiuæ, ac rationalis, vt dicetur infra quæst. 27.

Ad 4. Constat satis ex responsione ad secundum quoad priorem rationem de informabilitate earum partium integralium, seu de defectu omnis immediatæ informationis per animam rationalem a cuius defectus veritate, vel falsitate, quæ est res valde dubia merito præsciuditur; quoad assumptionem immediatam earundem partium, præsertim quoad sanguinem, & independenter ab eà quæstione philosophicà rectè defenditur, earum assumptio immediata, vt apparet ex responsione ad quæstionem, & ex dicta respons. ad 2. Quia videlicet spectant ad integralem perfectionem corporis, siue informentur, siue non, anima rationali, & conferunt corpori, vt sit idoneum subiectum, & instrumētum perfectum animæ. Iam illud axioma, de nunquam dimisso eo, quod semel assumptum fuit, accipiendum est, vt docent Suar. & alij. In eodem illo sensu, quo dicitur animam non dimittere corpus dum viuit homo; licet multæ eius partes

varien-

varientur interim ac dimittantur. Itaque, Verbum nunquam dimisit quod semel assumpsit per se, hoc est humanam naturam, quoad omnes eius partes essentiales, & integrales, dum non amiserunt in perpetuum rationem talium partium.

QVÆSTIO XXIIII.

Vtrum vnio hypostatica fundet communicationem idiomatum inter Deum & Hominem.

VIDETVR non fundare. 1. Quia communicatio idiomatum inter Deum & Hominem dicitur Prædicatio, eorum quæ sunt propria naturæ diuinæ, de homine; & è conuerso prædicatio, de Deo, eorum quæ sunt propria naturæ humanæ. At huiusmodi mutuam prædicationem nequaquam fundat vnio hypostatica; quia cum reipsa natura humana non communicetur Deo à parte rei; atqua prædicatio vera debeat conformari rebus vt sunt à parte rei, non possunt communicari Deo per prædicationem prædicata quæ sunt propria naturæ humanæ, & non communicantur Deo à parte rei. Quod verò non communicentur à parte rei, patet ex quæst. 21. In qua dictum est Deum nō immutari per vnionem hypostaticam; ideòque nihil illi de nouo accedere, aut communicari per eandem. Ergo vnio hypostatica non fundat communicationem, saltem mutuam, idiomatum inter Deum & Hominem; Quod si non fundat mutuam, nullam

omninò fundat. Quia vnio ex suo conceptu habet vt vtrumuis extremū æqualiter vniat, ac communicet alteri.

2. Nihil est magis proprium naturæ humanæ, quàm esse Humanitatem; nihilque est magis proprium naturæ diuinæ, quàm esse diuinitatem. Hæc autem non communicantur; quia non potest dici, Homo est Diuinitas: Deus est humanitas. Si autem non communicantur quæ sunt maximè propria vtriusque naturæ, communicari consequenter non poterunt, quæ vtrisque secundariò conueniunt. Ergo neque quæ sunt propria naturæ humanæ communicantur Deo; neque e conuerso.

3. Proprijssimum est naturæ humanæ etiā in concreto esse creaturam, & incepisse in tempore. Hæc autem prædicari non possūt de Deo, aut de Verbo Diuino. Arrianum namque est dicere, Verbum, seu Filius Dei, aut etiam Christus est creatura, incepit esse in tempore. Accedit non posse prædicari de aliquo, quæ continentur sub aliqua ratione communi; Si de eodem prædicari non possit ipsa ratio communis; quia exclusio generis, includit in se exclusionem specierum. Ratio autem creaturæ est communis omnibus prædicatis proprijs naturæ humanæ. Ergo siquidem ratio creaturæ prædicari non potest de Deo, aut Verbo, aut de Christo, nihil eorum quæ sunt propria naturæ humanæ prædicari de ijsdem potest.

4. Proprium est naturæ diuinæ tùm in abstracto, tùm in concreto, esse vbique. Tam enim Diuinitas, quàm Verbum est vbique. Nequit autem dici de homine, aut de Christo, quod sit vbique. Ergo quæ sunt propria naturæ Diuinæ siue in abstracto siue in concreto, non sunt prædicabilia ratione

vnionis,

vnionis, de homine, & de Christo.

R. Idiomata dicuntur in præsenti, quæ sunt cuiusque propria relate ad prædicationem, & communicatio idiomatum dicitur consequenter, prædicatio eorum quæ sunt propria alicuius de aliquo alio. Distinguęda sunt prædicata, quæ sunt propria naturæ in abstracto, ab ijs quæ sunt propria eiusdem in concreto; nec non ab ijs quæ sunt propria eiusdem tam in abstracto, quam in concreto. Quæ sunt propria cuiusque naturæ tantùm in abstracto, non communicātur alteri naturæ, neque in abstracto, neq; in concreto. Talia prædicata sunt in natura humana, Humanitas, mortalitas, & similia, quæ ita dicuntur de ipsa natura, vt non dicantur de homine. Ratio conclusionis est, quia natura humana & diuina, non sunt vnitæ inter se immediatè, vt dictum est quæst. 21. Ideòque non datur fundamentum communicationis, quoad ea quæ ipsis conueniunt in abstracto.

Alia sunt prædicata propria cuiusque naturæ, in concreto, includendo ipsum suppositum; & hæc prædicata communicātur mutuò ex vi vnionis. Talia prædicata sunt, homo, passibilis, mortalis, esuriens, sitiens &c. Homo enim prout includens suppositum ratione suæ naturæ, est mortalis, passibilis &c. Et similiter Deus est omnipotens, omniscius, immortalis &c. Ratio conclusionis est; quia per vnionem hypostaticam, factum est idem suppositum commune vtrique naturæ. Ergo quæ sunt propria cuiusque naturæ in concreto, seu quatenùs includentis suppositum, facta sunt communia vtrique naturæ in concreto, & prout includentis suppositum. Hac igitur ratione dici potest Homo est Deus, Deus est Ho-

mo: Homo est omnipotens, omniscius &c. Deus est mortalis, patiens &c. Et similiter dici potest, immortale moritur; impassibile patitur; æternum nascitur in tempore.

Duo tamen obseruanda sunt, alterum est, easdem illas propositiones admitti non posse cum reduplicatione restringente suppositum ad alterutram naturam determinatè; cuiusmodi sunt istæ propositiones, Homo, vt homo est Deus; est omnipotens &c. Deus in quantum Deus est homo; est mortalis &c. Quia reduplicatio significat prædicatum conuenire subiecto, ratione formæ, seu naturæ, vnde idem subiectum habet vt sit homo, vel vt sit Deus. Vnde perinde est prædicari concretum de concreto, cum tali reduplicatione; atque prædicari concretum de abstracto, seu de natura secundum se; cuiusmodi prædicationem, dictum est esse falsam; quia Homo non est Deus per formam, seu naturam hominis; hoc est, per naturam, seu formam vi cuius homo est homo: Et similiter de Deo. Alterum est, propter eandem rationem, & communicationem idiomatum propter quam sunt veræ propositiones affirmatiuæ, per quas quæ sunt propria hominis prædicantur de Deo; & è conuerso esse falsas propositiones negatiuas, per quas eadem de ijsdem negantur. Quia negatio est vniuersalissimæ significationis, diciturque malignantis naturæ; quia destruit totum quod sequitur secundū omnem suam rationem; vnde prædicatum, cui adiungitur, excludit à subiecto secundum vtramque naturam. Qua de causa falsum est, Verbum non esse natum ex Virgine; non esurijsse &c. Et similiter Christum, seu hunc hominem designato Christo non esse Deum, Omnipotentem &c. Verum cū

redu-

reduplicatione eædem propoſitiones euadunt veræ, ex. gr Deus, vt Deus non eſt mortalis, idque ob eandem rationem, ob quam dictum eſt, affirmatiuas ſimiliter reduplicantes eſſe falſas.

Circa prædicata, quæ reipſa ſunt communia vtriuis, aut alteri naturæ; tam in abſtracto, quàm in concreto, vſus obtinuit vt accipiantur tantum in abſtracto, & secũdum naturam tantùm, in aliquibus prædicationibus. Huiuſmodi eſt inter affirmatiuas, *Verbum eſt Creatura*; *Chriſtus eſt Creatura*, quæ ſapit Arrianiſmum, atque ab Arrianis vſurpabatur ad ſignificandum, Verbum & Filium Dei, & Chriſtum eſſe Creaturam, ſecundum naturam propriam Verbi, & non ſolùm ſecundum naturam aſſumptam. Eiuſmodi etiam eſt hæc propoſitio, *Chriſtus eſt vbique*, quæ profertur ab aliquibus hæreticis, dictis propterea vbiquetarijs, ad ſignificandum Chriſtum eſſe vbique etiam ſecundum humanitatem. Eiuſdem rationis eſt inter negatiuas, iſta propoſitio; *Verbum Diuinum non eſt mortale*, quæ cõmuniter admittitur; quia particula, *non*, ponitur cum reſtrictione ſubiecti ad naturam diuinam; perinde atque ſi adhiberetur reduplicatio paulo prius expoſita. Huiuſmodi igitur propoſitiones, vel abſolutè ſunt negandæ, vel quod conſultius eſt, ſunt diſtinguendæ adiunctà ſubiecto idonea reduplicatione, modo nuper explicato, v. g. Deus eſt creatura, non vt Deus eſt, ſed ſecundum naturam humanam. Reliquæ propoſitiones cõmunicatiuæ idiomatum inter Deum & hominem admittuntur abſolutè iuxta dicta.

Ad 1. Quod Deus & natura diuina non immutentur nec perficiantur, aut deteriorentur ratione vnionis hypoſtaticæ, vt di-

ctum est q. illa 21. non tollit quominus ratione eiusdem vnionis, habeant suppositum commune cum natura humana. Communicatio autem idiomatum fundatur in hac præcisè communitate, atque identitate suppositi, vt visum est. Ergo ex eo principio non tollitur mutua communicatio idiomatum.

Ad 2. Humanitas, Mortalitas, & similia dicuntur de naturà humanà tantum in abstracto. Dictum autem est, non dari communicationem idiomatum, quoad talia prædicata, siue sint primaria, siue secundaria Naturæ, quod impertinenter se habet ad rẽ præsentem; & reddita est ratio discriminis quoad ea quæ dicuntur in concreto.

Ad 3. & 4. Reddita similiter est ratio exceptionis, ob quam illæ propositiones non admittantur; tametsi admittantur aliæ illis similes ex parte materiæ, & formæ. Ad id quod additur in 3. de ratione communi & particulari generica, & specifica, verum quidem est nullam rationem specificam esse prædicabilem de eo, de quo prædicari non potest per se, & ex naturà rei significatæ ratio vniuersalis & generica, continens sub se talem rationem specificam. At si ratio vniuersalis & generica tantùm per accidens prædicari non possit propter abusum, & affinitatem cum hæresi conuenientem specialiter tali voci, nihil id impedit prædicabilitatem specierum contentarum sub illa. Ita autem accidit in præsenti, vt apparet ex dictis.

QVÆSTIO XXIV.

Vtrum Humanitas Christi reddatur sancta, & grata Deo per sanctitatem increatam?

VIDETVR non reddi. 1. Quia effectus formalis proprius vnius formæ nō potest præstari per aliam formam diuersæ speciei: Sed sanctificatio humanæ naturæ est effectus formalis proprius Gratiæ habitualis, vt constat ex Trid. sess. 6. cap. 7. Ergo per nullam aliam formam præstari potest ea sanctificatio. Ergo neque per sanctitatem increatam.

2. Si Verbum immutaret, ac perficeret humanitatem ratione vnionis ad illam, etiā humanitas immutaret, ac deterioraret Verbum, ratione vnionis ad ipsum; quia vnio & coniunctio duorum inter se necessariò est vtrinque æqualis, eiusdemque rationis. Humanitas autem non immutat aut deteriorat Verbum; Ergo nec ipsa immutatur aut perficitur à Verbo.

3. Humanitas non sanctificatur per personalitatem Verbi, vt distinctam virtualiter à Deitate; quia vt sic nullam habet personalitas perfectionem, aut bonitatem peculiarem, vt dictum est in qq. de Deo; Sed neque sanctificatur per Deitatem, vt distinctam virtualiter à personalitate. Quia vt sic, non vnitur immediatè humanitati, vt dictum est quæst. 21. Atque forma non vni-

ta immediatè subiecto, non potest illud immediatè perficere. Ergo humanitas nullatenus potest sanctificari per sanctitatem increatam.

4. Sanctitas increata neque finitè potest sanctificare humanitatem, neque infinitè. Non finitè, quia forma infinita non potest dare nisi effectum formalem infinitum. Neque infinitè quia subiectum finitum, non est capax effectus formalis infiniti. Non enim potest conuenire ipsi per formam aliquam, contradictorium eius, quod est sibi essentiale. Ergo nullo pacto potest sanctificari humanitas sanctitate increatà.

5. Si humanitas ratione vnionis ad Verbum redderetur sancta sanctitate propria Verbi; Similiter redderetur immensa æterna, Omnipotens, &c. Immensitate, æternitate, Omnipotentià &c. proprià Verbi: Quia hæc omnia prædicata sunt æquè, eodemque modò propria Verbi diuini, & insuper sunt indistincta inter se, non solùm realiter, sed etiam virtualiter intrinsecè; ideòque incommunicabilia seorsim, tàm ex sua naturà, quàm ex natura vnionis ad Verbum. Sequela autem est absurda, & meritò ab omnibus Theologis reiecta, vtpote contradicens fidei de Christo, nec vbique, nec semper existente & sic de cæteris secundum humanitatem.

6. Tametsi lapis assumeretur à Verbo Diuino non tamen sanctificaretur Sanctitate increatà. Ergo nec humanitas sanctificatur eadem sanctitate; quia assumpta est à Verbo. Antecedens est in confesso apud omnes. Patet Consequentia, quia omnia creata æquè distant à Deo ratione suæ imperfectionis; atque lapis est incapax sancti-

ficari

ficari sanctitate increatâ ob distantiam sibi conuenientem ratione suæ imperfectionis à perfectione diuinâ.

R. Repugnat Deum velle benefacere naturæ rationali creatæ, atque de facto illi benefacere quantum potest, quin eo ipso constituat talem naturam summè sibi dilectam, gratam, & amicam; atque adeò sanctam. Nihil namque aliud est recipere aliquem in summam summæ amicitiæ coniunctionem, quam summè illi benefacere, voluntate summè benefaciendi, communicando illi omne suum bonum communicatione summâ inter omnes absolutè possibiles. Deus autem vniendo Verbum suum hypostaticè humanitati, habet efficacissimam voluntatem benefaciendi illi quantum potest, & de facto ita illi benefacit. Siquidem illi donat filium Dei, donatione inter omnes possibiles summè perfectâ, & consequenter donat omnia illi absolutè donabilia iuxta illud Pauli 8. ad Rom. 32. *Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit?* Quod à fortiori valet de Humanitate, cui donauit Filium suum per immediatam & intimam coniunctionem physicam quâ vnione nulla alia potest esse maior; Imò nulla potest esse illi æqualis. Ergo Deus vniendo se immediatè humanitati constituit illam summè dilectam, gratam & amicam; atque adeò summè sanctam; ita vt infra Deum, qui est sanctus per essentiam, nihil possit esse sanctius humanitate Christi.

Hanc summam sanctificationem humanitatis per Verbum significant clarè magnificæ illæ locutiones Conciliorum, & Patrum, quibus asserunt tam carnem, quam voluntatem humanam Christi esse deificatas. Quæ locutiones cũ vsurpentur à Concilijs Ge-

Neralibus dum instruunt fideles de rebus Fidei non possunt accipi in sensu improprio, & exaggeratiuo. Affirmant porrò istam Humanitatis deificationē sexta Synod. act. 17. & Concil. Florent. in Decret. vnionis. Tertiò *definitionem*, vbi ante med. habet hæc Verba *Humana eius voluntas deificata est, non perempta, saluata autem magis secundum Theologum Gregorium dicentem: Nam velle illius, quod in saluatore intelligitur, nihil est contrarium Deo: Deificatum est totum.* Deificare autem est sanctificare. Est enim constituere humanitatem impeccabilem, capacem operationum diuinarum, ac supernaturalium, atque ipsius Beatitudinis, & obiectum congruum diuinæ dilectionis, in quibus sanctificatio formaliter consistit. Igitur Verbum sanctificat summè humanitatem, dum eam deificat.

Non minus clarè exprimit Sacra Pagina eandem sanctificationem humanitatis per Deitatem, dum dicit Humanitatem esse vnctam Diuinitate. Psalm. 44 *Vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ.* Luc. 4. & Isai. 6. *Spiritus Domini super me, eo quod vnxit me.* Daniel 9. *Donec vngatur sanctus Sanctorum.* Actor 10. *Quomodo vnxerit eum Dus Spiritu sancto.* Quibus in locis Sancti Patres, quos magno numero referunt Suar. disp. 13. sect. 1. Vasq. disp. 41. cap. 4. Nomine *Vnctionis* intelligūt sanctificationem Humanitatis per Diuinitatem. Quia videlicet in scripturis passim sanctificatio vocatur vnctio, & sanctitas, vnguentum. Sufficient in specimen cœterorum Gregorius Nazianzenus, & Augustinus Nazianzenus orat. 36. quæ est 4. de Theologia n. 36. *Christus verò dicitur propter Diuinitatem. Ea enim humanitatis vnctio est, non operatione vt in alijs Christis,*

idest

à desti, vnctis; sed totius vnguenti præsentiâ. Et Orat. 42. quæ est secunda in Pascha, loquēs de Christo: *Perfectus, ait, non modo propter Diuinitatem, quâ nihil perfectius, sed etiam propter Diuinitate vnctam humanitatem.* Augustinus lib. 15 de Trinit. cap. 16. dicit. *Tunc vnctam fuisse inuisibili Deo Humanam naturam, quando Diuinæ est vnita personæ.* Quibus nihil profectò significantius esse potest pro sanctificatione Humanitatis per Deitatem, iuxta modum loquendi affinem diuinæ locutioni eiusdemque participem.

Demum Patres ac Theologi docent communiter ex sacris Litteris, ideò Gratiam habitualem sanctificare naturam rationalē, cui vnitur; quia ratione suæ perfectionis excludit peccatum, dat ius ad Beatitudinē, est radix habituum & operationum omnium supernaturalium, reddit Filium adoptiuum Dei, & constituit amicum, & consortem Diuinæ naturæ; sed Deitas vnita humanitati mediante Verbo hæc omnia multo excellentius illi præstat; quandoquidem excludit peccatum etiam veniale. Imò & ipsam peccabilitatem, dat ius inamissibile ad Beatitudinem incomparabiliter maiorē; est prima radix donorum omnium supernaturalium; atque adeò & Gratiæ habitualis, reddit humanitatem, non vtcumque participem Diuinæ naturæ; sed deificatam immediatè. Eandem constituit obiectum complacentiæ & amicitiæ diuinæ, ita perfectè, vt nihil negare possit Deus quod ea Humanitas velit absolutè & efficaciter; ac demum constituit Christum, etiam vt hominem filium Dei, non adoptiuum; sed naturalem. Ergo Deitas cum excessu propè infinito sanctificat magis humanitatē quam Gratia habitualis.

Ad 1. Sanctificatio, quæ est effectus formalis Gratiæ habitualis, non potest præstari à sanctitate Increatà; potest tamen præstari alia sanctificatio specie diuersa, multò excellentior, ac superioris ordinis, & hæc de facto confertur Humanitati Christi per Deitatem.

Ad 2. Duplex est immutatio, propria, & impropria. Propria est, qua subiectum perficitur vel redditur deterius, acquisità noua perfectione, aut deperdità præexistenti. Impropria est, per quam subiectum quomodocumque aliter se habet, per nouam denominationem absque lucro, & iacturà. Verbum non potest mutari propriè; quia essentialiter habet omnem perfectionem, ideòque nullam acquirere, nullam deperdere potest. Potest tamen mutari impropriè, & mutatur impropriè per vnionem ad humanitatem; quia ratione vnionis, ad humanitatem, denominatur de nouo vnitũ humanitati. At humanitas mutatur propriè, quia perficitur per Diuinitatem, quæ est capax ad perficiendum, sicut illa vt perficiatur. Quare vnio Hypostatica vnit æqualiter vtrumque extremum, quoad coniunctionem in ordine ad locum; non tamen quoad effectus formales & quoad immutationem propter diuersam capacitatem extremorum.

Ad 3. Personalitas prout virtualiter distincta à deitate sanctificat humanitatem, non sanctitate virtualiter distincta à Deitate; sed ipsa sanctitate Diuinitatis. Quia sanctitas diuinitatis communicatur personalitati per identitatem realem, hoc est cõmunicatur illi tantundem, atque sibi. Vnde personalitas Verbi vnita humanitati est ratio communicandi eidem sanctitatem diui-

nitatis

nitatis propriam, non secus ac si eadem sanctitas esset virtualiter intrinsecè indistincta ab eàdem personalitate. Confirmatur ex doctrina expressa Conciliornm, & Patrum superius indicata de deificatione Humanitatis; quia Deificatio prouenit similiter à Diuinitate mediante Personalitate Verbi, quæ vnitur immediatè humanitati.

Ad 4. Sanctitas increata non communicatur humanitati tantundem, atque sibi & Personalitati Diuinæ. Quia sibi & Personalitati diuinæ communicatur per identitatem humanitati verò per vnionem physicam, quæ est minor communicatio, quàm identitas, vt per se patet, Sanctitas autem eatenus sanctificat, quatenus communicatur sanctificato. Sanctitas igitur increata licet sit infinita secundum se; non tamen sanctificat simpliciter infinitè humanitatē; sed tantum finitè, ac limitate; quia finitè tantùm ac limitè communicatur humanitati; nec humanitas est capax cui infinitè cōmunicetur, cum non sit capax, cui realiter identificetur.

Ad 5. Dicetur quæst. 27. Ad 6. Lapis est essentialiter incapax sanctificationis, & amicitiæ cum Deo, quorum effectuum formaliū est capax natura Humana; nulla igitur est consequentia ab vno ad aliud, & instatur obiectio in Gratia habituali, quæ sanctificat hominem, & vnita substantiæ irrationali, non posset eam sanctificare. Iam distantia Creaturarum omnium à Deo est quidem æqualis quasi quantitatiuè; non tamen participatiuè, quia non omnes Creaturæ participant æqualiter perfectionem diuinitatis, licet ipsa omnes illas excedat æqualiter se totâ, de quo alibi fusius.

QVÆSTIO XXV.

Vtrum vnio Hypostatica sanctificet Humanitatem, vt quod?

VIDETVR Sanctificare, 1. Quia quod est essentialiter incompossibile cum peccato, est forma sanctificans; sed vnio hypostatica est essentialiter incōpossibilis cū peccato, etiam veniali; imò & cum peccabilitate. Ergo est forma sanctificans, vt quod.

2. Ideò Gratia Habitualis est forma sanctificans; quia coniungit cum Deo, & tribuit ius possidendi Deum per visionem beatificam. Sed vnio hypostatica multò perfectiùs & excellentius coniungit humanitatē cum Deo, & tribuit ius ad præstantiorem visionem Dei. Ergo &c.

3. Vnio Hypostatica est longè maioris perfectionis quā Gratia Habitualis, & quàm quodcumque aliud donum creatum, quia essentiale ipsi est, vt intrinsecè perficiatur per Deitatem, vtque illi immediatè coniūgātur; cum Gratia & alia dona non perficiantur intrinsecè per Deitatem, vtque intimè illi coniungantur. Vnde Bernard. lib. 5. de Consid. ait, vnitatem Christi præcedere omnes alias, præter vnitatem Trinitatis; & Sancti Patres passim illam appellant, maximum Dei donum inter omnia creata. Nihil autem non sanctificans potest esse præstantius eo quod non sanctificat; quandoquidem Sanctitas est perfectio simpliciter simplex.

4. Cum alicui additur aliquid aliud, il-

lud

lud augetur tantundem præcisè, quantum est id quod additur. ex. gr. Si longitudini addatur palmus, illa augetur tantùm palmo. Vnde est principium mathematicum si vni ex æqualibus fiat additio excessum aucti non posse esse maiorem additamento. At si verbo & humanitati addatur vnio hypostatica, perfectio existens in rerum natura tantum augetur, quantum euentus existentiæ Christi, præcellit euentui in quo Christi humanitas careret vnione, & daretur purus homo. Ergo tanta est perfectio vnionis Hypostaticæ, quanta est præcellentia euentus existentiæ Christi supra euentum existentiæ solùm puri hominis. Ergo est perfectio penè infinita, & multò maior perfectione Gratiæ, quod ex eo clarius apparet; quia tantò vnum additamentum est maius alio, quantò plus augetur eadem res per vnum, quàm per aliud. Per additamentum autem vnionis hypostaticæ, tantò magis augetur perfectio existens in rerum natura, atque in humanitate, quam per additamentum Gratiæ in quocumque gradu, quantò euentus existentiæ Christi excedit euentum puri hominis iusti. Ergo vnio Hypostatica est perfectio incomparabiliter maior, quàm Gratia in quocúmque gradu, atque adeo magis sanctificat quàm Gratia.

5. Vnio hypostatica est causa, & radix ratione cuius debetur humanitati Gratia habitualis, quæ est forma sanctificans. Forma autem sanctificans non potest contineri, tanquam in causa, & radice in entitate non sanctificante formaliter per seipsam. Ergò.

6. Humanitati Christi debetur specialis cultus adorationis propter vnionem hypostaticam. Specialis autem cultus adoratio-

nis

nis deberi non potest nisi titulo Sanctitatis specialis. Ergo sanctitas aliqua specialis est indistinsta ab vnione hypostatica.

R. Entitates modales, ac præsertim vniones non sunt institutæ à naturà, vt tribuant per seipsas subiectis suis, seu terminis effectus formales vniuocè similes effectibus formalibus, quos præstant ea, quorum ipsæ sūt modi. Solùm namque sunt institutæ, vt determinent vnumquodque subiectum, seu causam ad recipiendum, aut præstandum eos effectus, ad quos in ipsis præsupponitur iam virtus & capacitas adæquatè sufficiens. Ad hoc videlicet præcisè sunt necessarij modi atque conuenientes, neque Deus, & Natura prætergrediuntur limites necessitatis, & conuenientiæ; sed vnum vni destināt vt dicit Philosophus 1. Post. c. 1. Qua de causa vnio albedinis non est alia quædam albedo tribuens seipsà, vt quod subiecto effectum formalem albi: Vnio animæ cum corpore non est alia quædam animula præstans Corpori effectum formalem animati, nisi præcisè, quatenus illi adiungit animam; & sic de cœteris omnibus similiter. Cum ergo vnio hypostatica sit entitas modalis determinans Verbum Diuinum ad sanctificandam Humanitem, vt constat ex quæst. 20. & 24. nequit esse forma per seipsam sanctificans *vt quod*.

Confirmatur; quia vnio hypostatica æquè essentialiter est nexus Verbi Diuini cum humanitate, & Humanitatis cum Verbo; nec non vtriusque secum, & sui cum vtroque hoc extremo. Ergo si propter connexionem cum Verbo haberet in se vim sanctificatiuam vt quod, propter æqualem connexionem cum humanitate non minus haberet indigentiam sanctitatis, & totalem

quan-

quantum est ex se vacuitatem respectu eiusdem sanctitatis; maximè cum insit humanitati tanquam adæquato subiecto receptionis, ac sustentationis; ideòque magis accedere debeat ad naturam, & conditionem ipsius. Repugnat autem idem secundum se esse sanctitatem, & indigentiam sanctitatis totaliter vacuam eadem. Ergo vnio hypostatica solùm sanctificat *vt quo*, non communicando humanitati perfectionem propriam; sed vltimò formaliter determinando, vt illi communicetur perfectio sanctificatiua Deitatis.

Ad 1. Sanctitas est bonitas excludens malitiam peccati, non præcisè ratione connexionis cum aliquo alio; sed propter magnitudinem bonitatis sibi secundum se conuenientis. Nàm & actus Fidei, quo quis crederet speciali Dei reuelatione, se non esse in statu peccati esset intrinsecè incompossibilis cum peccato; nec tamen esset forma sanctificans; quia id ipsi conueniret præcisè ob connexionem essentialem cum eà reuelatione, & non propter magnitudinem suæ bonitatis, vtpote æqualis bonitati actus fidei, quo crederetur oppositæ reuelationi. Vnio autem hypostatica est incompossibilis cum peccato humanitatis præcisè propter connexionem cum sanctitate increata, quam communicat eidem humanitati,

Ad 2, Gratia Habitualis est coniunctio cum Deo per participationem Naturæ diuinæ sibi essentialem, Vnio verò hypostatica per puram connexionem, absque illâ peculiari, ac excellenti naturæ diuinæ participatione, eademque est ratio de cœteris prædicatis conuertibilibus cum coniunctione

ad

ad Deum formaliter sanctificantem. Nulla igitur est paritas.

Ad 3. Exigentia essentialis vnionis hypostaticæ vt intrinsecè perficiatur per Deitatem, non est Gratia ipsius, sed Gratia Humanitatis, atque concreti: Nec enim vnio existit gratia sui; sed quidquid habet seruiliter habet, & quidem genere seruitutis vilissimo; quia non prius recipit in se eum bonitatis ac perfectionis cumulum, qui communicatur humanitati; sed est pura determinatio vt ille immediatè humanitatem afficiat; mediante eadem vnione, tanquam pura determinatione, & non tanquā subiecto, seu quasi subiecto, prius recipiēte in se, quod per ipsam adscribitur humanitati. At Gratia habitualis habet in se per identitatem omnes eas perfectiones, quæ per ipsam communicantur homini; Est igitur Gratia habitualis multò perfectior, quàm vnio hypostatica secundum se. Iam Sancti Patres, & Theologi dum exaltant perfectionem huius vnionis eamque præferunt Gratiæ habituali, nequaquam loquūtur de perfectione vnionis præcisè ratione sui; sed ratione eius, quæ per ipsam vt purā determinationem adiungitur subiecto; idest, ratione Deitatis.

Ad 4. Additamentum non æstimatur secundum magnitudinem determinatiui formalis vt vnum alteri accedat; sed secundum magnitudinem eius quod accedit. Cū enim longitudini additur palmus, non tantum est augmentum longitudinis, quanta est vnio palmi ad ipsam; sed quantus est palmus, qui vnitur. Similiter ergo augmentum perfectionis in humanitate assumptà, non pensatur ex magnitudine vnionis; sed

ex

ex magnitudine vniti. Et licet ante vnionem existant extrema vnibilia; ac proinde existat tota perfectio ipsorum propria, non tamen existit cum omni vtilitate, quæ per illa præstari potest. Quia quod est perfectiuum alterius, dum non coniungitur perfectibili, non fungitur munere perficientis. Quapropter euentus existentiæ Christi superat euentum existentiæ solius puri hominis, non solùm quoad excessum, quo euentus existentiæ vnionis superat euentum priuationis, seu negationis eius secundum se; sed etiã quoad excessum, quo superat euentus Diuinitatis seipsà perficientis humanitatem, euentum eiusdem non perficientis eandem. Is igitur excessus non commendat magnitudinem perfectionis conuenientis vnioni secundum se; sed magnitudinem virtutis perfectiuæ, quæ est propria Diuinitatis; atq; ideò vnio secundum se, est quid magnum in ratione vtilis, & æstimabilis ratione alterius, non tamen in ratione excellentis, & æstimabilis propter se præcisè: quæ duo sunt valde inter se diuersa, licet facilè æquiuocationem & confusionem parere possint apud hominem procliuem ad metiẽdum æstimabilitatem cujusque rei ex solà suà indigentià, exque solà rerum vtilitate.

Ad 5. Dicitur similiter vnionem hypostaticam esse radicem Gratiæ ac Virtutum, & donorum non ratione suæ perfectionis; sed ratione sanctitatis increatæ, quæ communicat humanitati dignitatem & ius ad ea omnia.

Ad 6. Cultus specialis, & excellens adorationis debetur Humanitati Christi, ratione diuinitatis sibi intimè coniunctæ non ratione vnionis, quà coniungitur.

QVÆ-

QVÆSTIO XXVI.

Vtrum dentur in Christo Gratia habitualis, omnesque Virtutes, & Dona?

VIDETVR nõ dari. 1. Quia Gratia habitualis est necessaria & conueniens naturæ humanæ, vt eam sanctificet, vt eius opera dignificet ad præmium, vt communicet filiationem, & amicitiam Dei; vtque sit radix, & quasi natura, ex qua prouenîant reliqua dona supernaturalia. Hæc autem omnia, & si quæ sunt alia cum his conuertibilia habet multo præstãtius humanitas Christi per Gratiam vnionis. Neq; verò ornat, aut confert ad pulchritudinem, quod est in vnoquoque inutile, ac superfluum; sed potius deturpat, sicut sextus digitus manum. Nulla igitur est ratio, ob quam conueniens fuerit vt humanitati Christi infunderetur Gratia habitualis. Quod si ea non datur in Christo, neque virtutes & dona dantur in eodem; quæ videlicet sunt proprietates cõnaturales illius; ideoque necessariò desunt vbi illa deest.

2. Gratia habitualis neque potest inesse Christo eiusdem infimæ speciei cum nostrâ; neque alterius speciei. Non quidem eiusdẽ quia nostra constituit Filium adoptiuum; Atque Christus est filius naturalis Dei, cui repugnat adoptio. Neque potest esse perfectior secundum speciem, quia Gratia nostra habitualis habet perfectionem in suo

genere

genere summam, & repugnat, etiam de potentia Dei absolutà, perfectior alia sanctitas purè creata, vt infertur ex doctrinà de perfectione luminis Gloriæ in qq. de Deo. Eadem est ratio proportionalis de Virtutibus, & donis. Nihil igitur horum est, aut fuit in Christo.

3. Dona supernaturalia purè creata, neque insunt Christo cum intensione simpliciter infinità, vtpote repugnanti, sicut dictum est in Philosophia; Sed neque insunt cum intensione finita; quia hæc non iustè correspondet dignitati Christi, quæ est infinita simpliciter. Ergo nullatenus insunt.

4. Superfluum est dare media ad aliquem finem habenti iam ipsum finem. Gratia autem Virtutes, & dona sunt media ad Beatitudinem obtinendam, quæ nunquam defuit Christo Domino, Ergo superfluè ea in ipso darentur.

5. Fides est fundamentum omnium Virtutum & donorum supernaturalium, eademq; non data est in Christo; sicuti neque spes, quæ patent ex dictis q. 25. 31. ad 3. & 32. de Virtut. Theolog. Sublato autem fundamento ea subsistere non possunt, quæ illo nituntur. Similiter ratione speciali negantur Christo virtus spei & Pœnitentiæ, & Donum timoris fugiens malum imminens culpæ, & pœnæ, quæ repugnant statui beatitudinis.

6. Non dantur in Christo Gratiæ gratis datæ, præsertim genera linguarum. Cum enim missus fuerit solùm ad oues domus Israel, vt ipsemet testatur Matth. 15. non debuit vsurpare aliam linguam, quàm Israëliticam. Ergo Christus non habuit plenitudinem omnium donorum Gratiæ.

R. Non est de fide dari in Christo Gratiā habitualem, vt ostendit Vasq. disp. 41. c. 1.

Negari

Negari tamen non poteſt abſque temeritate, propter auctoritatem Theologorum, & propter teſtimonia ſcripturæ atque ratione͂, quibus ipſi nituntur. Neceſſitas ponendi in Chriſto habitum Gratiæ, apparet ex neceſſitate habitus Charitatis, qui eſt indiſtinctus à Gratia ſanctificante, vt dicetur in qq de pœnit. Habitus autem Charitatis fuit neceſſarius in Chriſto ad eliciendos actus dilectionis Dei ſuper omnia. Eadem ratione, qua neceſſariæ eidem fuere potentiæ viſiua, audítiua, ambulatiua ad exercendas operationes proprias iſtarum potentiarum. Quia verò obiectum formale motiuũ Charitatis, quæ ineſt puris hominibus eſt ſummum bonum, quatenùs eſt bonum ſibi ipſi, quo motiuo nullum aliud præſtantius eſſe poteſt; atque vnaquæque virtus ſpecificatur ex ſuo motiuo, deducitur habitum Charitatis in Chriſto fuiſſe eiuſdem infimæ ſpeciei cum Charitate noſtra, cum exceſſu ſolùm quoad intenſionem. Quod confirmatur ex metaphoris, quibus in ſacris literis dicitur, Chriſtus Sol Iuſtitiæ, & Fons Gratiæ; vocatur vitis, nos verò palmites &c. Nam ſicut ſol tranſmittit in corpora ſubiecta lucem; Fons effundit in riuos, aquam; & vitis deriuat in palmites ſuccum eiuſdem omninò rationis, ac ſpeciei cum ijs quæ ſibi inſunt: Ita Chriſtus cõmunicat nobis Gratiam & Charitatem, eiuſdem rationis, ac ſpeciei cum eà quæ ſibi ineſt; Alias enim illæ metaphoræ non eſſent ſatis doneæ. Eiuſdem rationis eſt, quod dicitur Ioan. 1. De plenitudine eius nos omnes accepiſſe; & quod dicit Chriſtus ad Patrem c. 21. *Vt omnes vnum ſint, ſicut tu, Pater in me, & ego in te; vt & ipſi in nobis vnum ſint.* Nam ſicut Chriſtus eſt vnum cum Patre, per vnitatem numeri-

cam substantiæ; sic iusti sunt vnum cum Christo per vnitatem specificam Gratiæ & Charitatis: Et tunc proprijssimè dicuntur de plenitudine eius accipere, cum verificatur, eiusdem rationis Gratiam illis inesse quæ abundat in Christo. Ratio, quâ probata est existentia habitus Charitatis in Christo, eiusdemque specifica conuenientia cum nostra Charitate, æqualiter probat, eodemque prorsus modo, dari in eodem reliquas omnes virtutes & dona, cum quibus non est incompossibilis ex suo cōceptu, status beatitudinis. Indiguit namque illis omnibus ad operationes eorum proprias, sicut indiguit habitu Charitatis ad actus dilectionis. Et quia motiua cæterarum virtutum sunt eiusdem rationis cum motiuis virtutum nostrarum, sicut dictum est de Charitate; concluditur eas quoque fuisse in Christo eiusdem infimæ speciei cum nostris. Dantur igitur in Christo Gratia habitualis, Virtutes omnes, & omnia dona compossibilia cum Beatitudine, eaque eiusdem non minus speciei, quàm nominis cum nostris.

Ad 1. Transeat Gratiam habitualem, & quæ ad ipsam connaturaliter consequuntur, propter nullum ex ijs titulis, qui proponũtur in obiectione data fuisse in Christo. Superest nihilominus alius titulus comprincipij connaturaliter requisiti ad operationes & actus, sine quibus non decebat esse Christum, prout expositum est.

Ad 2. Licet Gratia habitualis Christi sit eiusdem infimæ speciei cum nostrâ, quæ nos reddit Filios adoptiuos Dei; non potuit tamen communicare hunc effectum formalem Christo Domino; Quia filiatio adoptiua dicit carentiam filiationis naturalis, quæ conuenit Christo; ita vt includat in suo con-

ceptu,

ceptu, tùm perfectionem positiuam sufficiẽtem ad imitationem filiationis naturalis, tùm aliquem defectum perfectionis, quo ab eadẽ descisscit. Quare cum in Christo nullus fuerit talis defectus, nec adoptio dari potuit. Contulit nihilominus illi alios effectus formales, quorum erat capax, vt apparet ex dictis.

Ad 3. Dona supernaturalia purè creata collata sunt Christo cum maximà intensione, licet non cum infinità, quod repugnat. Quia verò neque sanctificatio, ac dignificatio humanitatis per Verbũ fuit infinita simpliciter, vt dictum est quæst. 24. ad 4. propterea intensio donorum non infinita simpliciter potuit illi iustè correspondere, atq; esse omninò proportionata.

Ad 4. Virtutes, & dona prout in viatore sunt media ad consequendam beatitudinem, Eadem verò in beato sunt instrumenta & principia ad operationes, quæ decent Beatum circa Deum & alia obiecta; atque hac de causa data sunt, danturq; modo in Christo sicut in cœteris Beatis.

Ad 5. Fides est fundamentum omnium Virtutum in viatore. In comprehensore verò sufficiuntur illi habitus luminis Gloriæ aliæque species, & euidentes cognitiones, per quas dirigantur actus Virtutum, quibus non repugnat status Beatitudinis sicut ei repugnant Fides, & Spes, & Timor seruilis; & sicut repugnat impeccabili pœnitentia; ex quibus proinde negatis Christo, nulla est consequentia ad negationem aliarum Virtutum.

Ad 6. Licet Christus Dominus nunquam vsus fuerit peritià plurium linguarum (quod tamen ipsum est dubium) adhuc debuit habere potestatem vtendi si vellet; quando-

quidem

quidem vsus non repugnabat Christo, sicuti neque repugnabat vt non vteretur, si noluisset vti lingua maternâ, cuius peritiâ de facto vsus est. Habuit igitur istam Gratiam gratis datam, sicut habuit cœteras quæ numerantur ab Apostolo 1. ad Cor. 12.

QVÆSTIO XXVII.

Vtrum anima Christi intelligat per intellectionem increatam?

VIDETVR intelligere. 1. Quia Dionys. 2. de Diu. nomin. Operationem Christi appellat Theandricam, seu Dei virilem, hoc est humanitati, & Deitati communem. Sed intelligere est operatio Christi; Ergo intelligere Christi est Deitati, & humanitati cōmune, ergo est increatum. Patet secunda consequentia; quia intellectio creata non potest esse communis Deitati, vtpote quæ non potest intellligere per intellectionem creatam.

2. Intellectio non potest vniri subiecto capaci intelligendi, quin tribuat illi effectū formalem intelligentis; sed intellectio increata vnitur animæ Christi, quæ cum sit intellectiua, est vtique subiectum capax intelligendi. Ergo tribuit animæ Christi effectum formalem intelligentis.

3. Non minus intimè vnitur animæ Christi intellectio, quam sanctitas increata: Et anima Christi non minus est capax effectus formalis intellectionis, quàm sanctitatis. Sed sanctitas increata tribuit animæ Christi ef-

fectum formalem sanctæ, vt dictum est q.24. Ergo etiam intellectio intelligentis.

4. Visio beata, sicut in alijs iustis, sic etiã in Christo debet ad amussim correspondere sanctitati eius. Quantum enim Deus Vnumquemque diligit propter sanctitatem, tantundem beatitudinis illi tribuit; sed visio creata non potest adæquatè correspondere sanctitati increatæ, per quam fuit sancta anima Christi. Ergo anima Christi videt Deum per visionem increatam.

R. Certum est animam Christi nec intelligere de facto, nec potuisse de potentia absoluta intelligere per intellectionem increatam, sicut nec velle per voluntatem increatam: Atque oppositam sententiam non solùm quoad priorem partem de facto; verum etiam quoad secũdam de possibili plures Theologi insequuntur grauibus censuris. Et quidem videtur expressè contra eam definiuisse Agatho Pontifex in Epist. ad Constant. Imperat. quæ Epistola cum lecta fuisset act.4. in 6. Synodo Generali coactà contra hæreticos Monothelitas ponentes in Christo vnicam voluntatem, & vnicam operationem; approbata fuit ab eadem Synodo act. 8. Igitur Pontifex cum præmisisset, quod, secundum S. Augustinum, *Voluntas est motus naturæ*; (ex quo patet quod nomine *Voluntatis*, non intelligit potentiã, sed operationem volendi], quæ sola est motus) subdit; *cum hæc ita veritas habeat, certissimè claret, quod in Domino nostro Iesu Christo duas, id est Dei & Hominis naturas, siue substantias confitentes, in vnam conuenisse subsistentiam siue personam, necesse est duas naturales in eo fateri voluntates, Diuinam scilicet & humanam; Quia neque Diuinitatem eius, quantum ad naturæ rationem pertinet, huma-*

nam

nam habuisse voluntatem dicendum est. Neque humanitatem eiusdem, diuinam habuisse naturaliter Voluntatem credendum est. Neque rursus aliquam ex his duabus Christi substantijs, absque naturali voluntate extitisse fatendum. Itaque secundum Pontificem, & Synodum, sicut Diuinitas quantum ad naturæ rationem pertinet, non habuit voluntatem humanam, ita vt vellet per illam; Sic Humanitas non habuit naturaliter, idest, ratione naturæ (quæ æquiualentia est manifesta ex contextu) voluntatem Diuinam, ita vt vellet per illam. Ex quo modo loquendi, & ratione à Pontifice adducta, liquet ipsum negare, non solùm, quod humanitas habuerit diuinam voluntatem de facto; sed etiam, quod potuerit habere de potentia absoluta; præsertim cum sciret nullam prærogatiuam, aut excellentiam negatam fuisse de facto humanitati assumptæ, quæ potuerit diuinitus concedi. Eodem namque modo negat Pontifex, quod Diuinitas habuerit voluntatem humanam, & quod humanitas habuerit diuinam. Ergo sicut Diuinitas, nec de potentia absoluta potuit velle per voluntatem humanam; Sic humanitas, nec de potentia absoluta potuit velle per voluntatem diuinam. Adiungit rationem Pontifex ex definitione Augustini dicentis, *Voluntatem esse motum naturæ*; & addentis: *Ab illo enim est voluntas, cuius est voluntas: ab Angelo scilicet voluntas Angeli; ab homine hominis; à Deo Dei*. Vnde deducit Pontifex: *Nec enim poterit Angelica natura diuinam habere voluntatem, aut humanam; neque humana Dei, vel Angeli; sicut nec alterius quam est, quisquam naturalem habere poterit motum.* Quæ ratio probat implicantiam oppositi; Voluntas enim ex doctrina Augustini ap-

probata à Pontifice est motus naturæ volentis, & debet esse ab ea natura, cuius est voluntas. Implicat autem contradictioné, quod voluntas diuina, quæ essentialiter est à se sit à natura humana Christi. Ergo implicat quod natura humana Christi velit per voluntatem diuinam.

Licet autem Pontifex solam operationem voluntatis exprimat nominatim, loquitur tamen generaliter de omnibus operationibus proprijs naturarum. Concludit namq; vniuersaliter ex eo discursu: *Reddere igitur necesse est quæ sunt diuina eidem vt Deo; quæ humana sunt eidem, vt homini*. Et inferius: *Quocirca si in nullo differentia naturarũ Domini nostri Iesu Christi sublata est, necesse est, vt in omnibus proprietatibus eandem differentiam conseruemus. Qui enim in nullo adimi differentiam debere docuit, in omnibus hanc seruare debere commonuit.* Et non multò post: *Vbi autem vna natura, & operatio ab hæreticis, eorumque sequacibus dicitur, qualis in eà differentia cognoscitur?* Idem præterea manifestè colligitur ex scopo Pontificis. Sicut enim Monothelitæ, non solùm ponebant in Christo vnicam voluntatem; sed etiam vnicam intellectionem, & vniuersim vnicam operationem vtrique naturæ communem; atque ita confundebant proprietates, & operationes naturarum; sic Pontifex, & Synodus attribuendo diuersis naturis diuersas operationes volendi, & intelligendi, omnem confusionem sustulerunt.

Auctoritati vsque adeò manifestæ suffragantur validæ rationes. Primùm enim, vt Pontifex indicat ex Augustino, intelligere, & velle, & vniuersim viuere, est habere tales operationes ab intrinseco; & non solùm merè passiuè illas recipiendo extrinsecus

eius ab altero. Anima autem Christi non habet intellectionem, & volitionem increatam ab intrinseco. Ergo anima Christi neque intelligit neque vult per intellectionẽ, & volitionem increatam. Imò nec potest per illas intelligere & velle, cum non possit illas habere ab intrinseco.

Deinde si anima Christi intelligeret per intellectionem increatam, comprehenderet Deum tantà perfectione, & claritate, quantà Deus cognoscit seipsum; quia intellectio ex suo conceptu, est vltima determinatio potentiæ cognoscitiuæ, vt intelligat obiectum tanta claritate, quanta inest intellectioni; eodem prorsus modo, quo motus est vltima determinatio mobilis, vt moueatur tanta velocitate, quantà inest motui. Repugnat autem, vt quod est vltima determinatio ad aliquid ex suo conceptu, sit indifferens ad præstandum suum munus diuersimodè ac inæqualiter. Vnde fit vt repugnet quod motus sit indifferens, ad hoc vt per illum moueatur mobile maiori vel minori velocitate, quàm quæ inest motui ex se. Ergo repugnat vt intellectio diuina sit indifferens ad hoc vt aliqua potentia cognoscat Deum per ipsam maiori, vel minori claritate, quàm quæ inest eidem intellectioni secundum se; atque adeò Anima Christi cognosceret Deum tanta claritate & intensione, quantà Deus cognoscit seipsum. Hæc autem sequela est absurda, & damnata in Concilio Basileensi sess. 22. quæ damnatio approbata fuit à Romano Pontifice in quadam Bulla cuius meminit Fr. Gregor. Martinez 1.2.q.3.a.1.dub.4. conclus.2. quam tamen ego nullibi reperire potui.

Vis huius postremæ rationis apparebit clarius si eadem applicetur alijs Dei prædi-

catis, quæ certum est non communicari formaliter humanitati; nec vllus vnquam Catholicus dubitauit, an possint illi communicari vel etiam de potentia absoluta; Huiusmodi prædicata sunt in primis æternitas, & immensitas Dei, per quas nec existit in loco aut spatio, neque durat; sed neque durare, aut existere in loco potest humanitas de potentia Dei absoluta. Quia videlicet vbicatio, & duratio ex suo conceptu sunt vltima determinatio durantis & vbicati per ipsas, ad tantum & talem locum, & ad tantam ac talem permanentiam in rerum natura. Vnde repugnat vt aliquid informetur, & determinetur æternitate, & immensitate diuinâ formaliter vt tali, vtque recipiat effectus formales vtriusque, quin sit vbique, & semper. Ad hoc nimirum solùm & ad nihil aliud determinare illæ possunt subiectum quod informant. Nec fieri potest vt ratione earum existat aliquid in hoc potius loco, quam in alio, pro hoc potius tempore quàm pro alio; ac proinde, cui conferre nõ possunt vt sit semper & vbiq: nihil prorsus cõferre possunt. Eodẽ modo quo vbicatio, & duratio creata, nihil conferre possunt cui conferre non possunt vt sit vbi, & quãdo illæ sunt de facto ex sua naturâ: Cum ergo humanitas ob suam essentialem limitationem nec sit, nec esse possit vbique & semper, nullius est capax effectus formalis proprij immensitatis & æternitatis diuinæ. Similiter omnipotentia diuina, quia est virtus continentiua indiuisim omnium simpliciter producibilium ad extra, nulli potest conferre in genere causæ formalis potestatem producendi hos potius effectus determinatè quam alios; sed debet necessariò cõferre potestatem ad omnes absolutè possibiles

biles indiscriminatim producendos, vel omninò ad nullos. Quia nimirum virtus actiua est vltima determinatio ad possibilitatem actiuam eorum, quæ in ipsa continentur. Nequit autem humanitas reddi potens ad producendum omnia possibilia; quia nequit reddi potens saltem ad productionem sui, cum ipsa sit vnum ex possibilibus. Eadem est ratio de alijs eiusmodi prædicatis. Non tamen est eadem de sanctitate, cuius effectus formalis non est vltimò determinare ad aliquid extrinsecum plus, vel minus; sed solùm reddere subiectum, obiectum cõgruum diuinæ dilectionis; id quod præstari magis potest respectu subiecti cui magis cõmunicatur, & minus respectu subiecti, cui minus communicatur; Ideòque sanctitas diuina Deitatem, & personalitates diuinas, quibus communicatur per identitatem, reddit infinitè diligibiles à Deo: humanitatem verò, cui finitè communicatur per vnionem tantum physicam, reddit diligibilem finitè; Cuiusmodi discrimen penes magis & minus dari non potest quoad præsentiam ad locũ, & tempus; & quoad possibilitatem effectus: Quandòquidem fieri nequaquam potest vt aliquid sit præsens alicui tempori vel loco, vel vt sit possibile plùs, aut minus, quàm aliud; sicut contingit vnum esse diligibile plùs aut minus, quàm aliud, eò quod illa consistunt in indiuisibili; hoc verò nequaquam. Concluditur ergo neque scientiam, neque volitionem diuinam: neque immensitatem, æternitatem, aut omnipotentiam; aut quidquam aliud eiusmodi vltimò determinatiuum, & consistens in indiuisibili, communicare humanitati suos effectus formales; licet suum communicet eidem sanctitas diuina ratione vnionis Hypostaticæ.

Ad 1. Omnes operationes humanitatis Christi, siue internæ, siue externæ possunt dici Theandricæ, seu Dei-viriles, licet sint creatæ, & procedant efficienter ab humanitate; quia simul, ac indiuisim dependent à natura humanâ, & persona diuina & fiunt ab homine Deo. Aliquæ nihilominus operationes Christi dicuntur Theandricæ speciali alia ratione, quia videlicet in illis elucet specialiter virtus Dei omnipotentis, & Ministerium hominis redemptoris, vt in illuminatione cœcorum. suscitatione mortuorum, & similibus; in quibus licet interueniant duæ actiones realiter distinctæ, altera naturæ Diuinæ, altera humanæ; sumunt tamen vnum nomen, & dicuntur vna operatio; quia & ordinantur ad eundem effectum, & procedunt à duabus naturis coniunctis in vnicà personà. Ergo impertinenter se habet, quod intelligat, vel non intelligat Anima Christi. per intellectionem increatam, ad hoc vt intellectio eius sit operatio Theandrica.

Ad 2. Repugnat intellectionem vniri subiecto capaci intelligendi per ipsam, quin illud reddat intelligens; non tamen si subiectum sit incapax intelligendi per ipsam, tametsi absolutè sit capax intelligendi. Ostensum autem est Animam Christi esse incapacem intelligendi, per intellectionem increatam.

Ad 3. Patet ratio discriminis ex nuper dictis. inter sanctitatem & intellectionem, aliàque prædicata Dei. Licet autem ea omnia prædicata sint inter se virtualiter intrinsecè indistincta; tamen ex parte humanitatis datur capacitas ad vnum effectum formalem; distincta realiter, à capacitate ad alios effectus formales, eàque carens.

Ad

Ad 4. Quantum Deitas intrinsece vnita sanctificat animam Christi, tantundem illam beatificat Deitas visa prout intrinsece vnita eidem animæ, ideòque Beatitudo iustissimè correspondet sanctitati. Tametsi enim visio, qua Anima Christi videt Deum, sit eiusdem perfectionis specificæ, cum visione aliorum Beatorum, propter identitatem motiui formalis; tamen est prope infinitè vtilior, ac delectabilior Animæ Christi sua visio, quàm cæteris beatis. Quia in Anima Christi ex visione Deitatis, prout summè, ac intimè sibi coniunctæ per vnionem hypostaticam sequitur gaudium penè infinitè maius, quàm ex visione eiusdem extrinsecè afficientis. Vniuersim enim ex visione boni, prout perfectius possessi sequitur maius gaudium, quam ex visione eiusdem prout imperfectius possessi.

QVÆSTIO XXVIII

Vtrum detur in Christo multiplex scientia creata?

VIDETVR non dari. 1. Quia cum aliqua perfectè cognoscuntur ex motiuo formali præstantissimo, superfluit omnis alia eorundem cognitio ex motiuis minus perfectis. Datur autem in Christo scientia beata per quam Deum videt & in Deo cætera omnia. Ergo omnis alia cognitio est superflua ac inutilis in Christo.

2. Scientia excludit ex subiecto in quo est fidem eiusdem obiecti secundum idem, vt dictum est, quæst. 25. de virtut. Theol.

Ergo eadem ratione cognitio perfecta, qualis est visio beata excludit ex subiecto, in quo est, omnem aliam cognitionem. Quia quælibet alia cognitio est imperfecta comparatione ipsius, eidemque contradicit, ratione suæ imperfectionis.

3. Vires animæ sunt ita limitatæ, vt impensâ virtute actiuâ in effectus alicuius generis, eo ipso minus sufficiant ad effectus alterius generis, iuxta vulgare illud, *pluribus intentus minor est ad singula sensus*. Ergo si Christo inesset multiplex scientia nulla illi inesset omninò perfecta, & in summo gradu, quod est inconueniens.

4. Anima Christi multiplicatis scientijs non posset plura, aut melius cognoscere, quam cognoscat per solam visionem beatam, quia per eam cognoscit summâ cum claritate quidquid Deus cognoscit per sciẽtiam visionis. adeòque cognoscit infinita cum perfectione prope infinitâ, & similiter cognoscit ex possibilibus multò plura, & multò melius, quam possit cognoscere per vllam aliam cognitionem. Nullius autem vtilitatis possunt esse cognitiones ex vi quarum nihil de nouo innotescit, nihilque innotescit magis. Ergo sola scientia beata, eaque omninò simplex est admittenda in Christo.

5. Videtur Christum Dominum nullam scientiam habuisse perfectam; id est complectentem omnia, quæ ipsius specialiter interesset scire; quia cũ tristaretur in horto, apparuit ei Angelus de cœlo confortans eum ex Luc. 22. 43. Qui autem confortat necesse est vt proponat noua motiua solatij antecedenter incognita confortato, & quæ ipsius interesset cognoscere atque aduertere actu; sicut interest depulsio tristitiæ & consolatio.

Re- Ar-

R. Attribuenda est Christo Domino, omnis scientia & notitia includens in suo conceptu perfectionem aliquam peculiarē & nullam simul includens imperfectionem repugnantem perfectioni & dignitati eius substantiali. Quadruplex autem est possibilis huiusmodi notitia; quia totidem sunt genera obiectorum formalium valentium refundere in cognitionem aliquam eiusmodi perfectionem, absque vlla eiusmodi imperfectione. Prima scientia est visio Beata habens pro obiecto formali immediato Deitatem secundum se; & in ea cognoscens res creatas naturales, & supernaturales, tanquam obiecta materialia. Est autem hæc scientia maximè debita Humanitati assumptæ: Debetur enim naturæ intellectiuæ cognitio intuitiua suæ personæ: debetur naturæ dignificatæ intima, & immediata inspectio suæ dignitatis intrinsecæ, quæ in Christo est Deitas; debetur Filio naturali visio sui Patris facie ad faciem; atque adeò si animæ Christi defuisset pro aliquo instāti scientia Beata, data fuisset in ea ignorantia priuatiuè; hoc est, carentia scientiæ debitæ, quam ignorantiam nunquam fuisse in Anima Christi, docet tanquam dogma fides pluribus auctoritatibus suffultus P. Vasq. disp.41.c.2. Consonāt plura Euangelij testimonia clarè ostendentia Christum, vt hominem vidisse Deum, etiam ante Resurrectionem: Ioan.3.11. suadet Christus Nicodemo fidem eorum quę docebat, eo quod esset testis de visu. *Amen, amen dico tibi, quia quod scimus, loquimur; & quod vidimus, testamur*. Testatur autem eo loco multa de dilectione Patris erga mundum, & de Diuinitate vnigeniti: Ergo eorum erat testis de visu; atque adeò viderat Diuinitatem vnigeniti.

geniti, & dilectionem Patris, & quia testimonium perhibebat vt homo, & per humanitatem, erat testis de visu, vt homo. Similiter Ioan. 8. 31. dicebat *Ego quæ vidi apud Patrem loquor*. Et Ioan. 1. 18 *Deum nemo vidit vnquam, Vnigenitus Filius, qui est in sinu Patris ipse enarrauit*. Vbi cum Christus contraponatur alijs, qui non viderant, manifestè asseritur, quod ipse viderit Deũ immediatè. Ex quibus omnibus apparet sẽtentiam istam absque errore negari minimè posse; isque est communis Theologorũ omnium consensus.

Secundum scientiæ genus dicitur scientia per se infusa, quæ talis dicitur, quia est supernaturalis intrinsecè, & constituitur per species impressas supernaturales itidem intrinsecè; ideòque habitas à Christo per infusionem, & quæ haberi non potuere, nisi infusæ à Deo. Et licet scientia etiam Beata sit per se infusa; quia tamen illa habet nomen illud speciale, nomen generis factũ est proprium alterius speciei, minus perfectæ, quam sit scientia Beata, & magis perfectæ quam sit vlla alia scientia. Obiectum porrò formale scientiæ per se infusæ sunt res creatæ tùm naturales, tùm supernaturales, ratione quarum per eandem cognoscitur etiam Deus, vt obiectum materiale, quantum cognoscibilis est per creaturas. Vsus huius scientiæ est independens à sensationibus, & imaginationibus, tùm præexistentibus, tum concomitantibus; ac proinde quoad modum existendi, & operandi, est omninò similis scientiæ Angelorum, & Animæ separatæ.

Ratio attribuẽdi Christo huiusmodi scieñtiam, est capacitas in primis Animæ humanæ ad cognoscendum immediatè ratione

sui

sui quælibet obiecta. Deinde quia cum res creatæ naturales & supernaturales, habeant suam vnaquæque perfectionem peculiarem, possunt communicare cognitioni ipsarum immediatæ perfectionem peculiarem, non contentam formaliter in visione immediata Dei, minimè comprehensiua eiusdem; Ac demum, quia modus iste cognoscendi non repugnat Animæ coniunctæ cum Corpore. Potest enim Corporis organizatio, & dispositio, esse vsque adeò prrfecta vt nihil impediat Animam, quominus operetur perinde, atque si Corpori vnita non esset, vt apparet ex statu Beatorum post resurrectionem, qui perinde non impedientur à corpore, quoad vllam animæ operationem; atque si corpus non haberēt. Christo autem Domino debebatur omnis perfectio absolutè possibilis, tam animæ, quàm corporis. Habuit igitur talem organizationem, quæ non impediret cognitionem independentem à sensibus, & phantasia, absque extasi, & alienatione a sensibus, eorumq. suspensione à propria operatione. Huiusmodi nāque perfectio est cōpossibilis cū munere Redēptoris; quia est cōpossibilis cū passibilitate corporis, & Christus Dominus solas illas imperfectiones assumpsit, illisque solis perfectionibus caruit, dum fuit in via, quas vt haberet, & quibus vt careret, necessarium fuit pro fine redēptionis. Data igitur est in Christo scientia per se infusa, qualis initio descripta est.

Per vtramque istam scientiam cognouit Christus Dominus omnia in primis existentia pro qualibet temporis differentia, eaque cognouit comprehensiuè. Et quidem per scientiam beatam, necesse fuit vt ea omnia cognosceret; quia ad perfectionem Beatitudinis

aliis pertinet, vt vnusquisque ea omnia cognoscat, quæ ipsum speciali aliqua ratione contingunt, vt dicetur in quæstionib. de visione Dei, vbi & reliqua exponenda sunt quæ huic scientiæ Christi sunt communia cum visione beata cæterorum, vti etiam sunt exponenda in qq. de scientia Dei, quæ sunt eidem cum hac eadem communia. Spectant autem ad Christum speciali ratione, titulo Mediatoris, ac Redemptoris, Domini, & Principis, atque Magistri vniuersalis omnia creata existentia, pro quauis temporis differentia. Illa igitur omnia vidit in Deo. Vidit verò, & cognouit comprehensiuè, quia hoc non excedit limites scientiæ simpliciter finitæ; siquidem comprehensio rerum finitarum non est infinita ex suo conceptu. Quâ similiter ratione conficitur scientiam etiam per se infusam fuisse comprehensiuam omnium rerum creatarum, existentium pro qualibet temporis differentia. At per neutram scientiam cognouit omnia possibilia creata comprehẽsiuè. Quia hoc haberi non potest, absque comprehensione Dei, quæ repugnat intellectui finito, vt dicetur loco proximè indicato.

Tertia scientia est acquisita, qualis datur in nobis, dũ manemus in corpore, includes in suo obiecto formali præter alia obiecta, etiã actũ imaginationis, seu phãtasiã, ac proinde nihil cognoscẽs nisi depẽdẽter a phãtasia; nihil iudicans nisi componendo, aut diuidendo; nullam cognitionem eliciens nisi ænigmaticam ex parte; ac proinde intelligens spiritualia ad modum materialium, & alia ad modum aliorum. Quarta scientia huic affinis est, scientia Experimentalis includens in suo obiecto formali, ipsam experientiam præsentem, aut præteritam sensuum

ſuum exteriorum, & nihil cognoſcens, qu od ſu b experientiam eorum non caderet. Vtraque hæc ſcientia debebatur Chriſto Domino, tùm quia ſicut eſt connaturalis animæ vnitæ corpori modus cognoſcendi materialis, per actus ſenſuum & imaginationis; ita connaturalis eſt modus cognoſcendi ſpiritualis dependens à ſenſibus & imaginatione: tùm quia eàdem naturali neceſſitate, qua ex obiectis exterioribus ſequuntur ſenſiones, & imaginationes materiales; ſequitur etiam in intellectu ſcientia, & acquiſita, & experimentalis, ex ſenſionibus, & imaginationibus materialibus. Et aliunde, talis modus intelligendi non dicit defectum repugnantem humanitati aſſumptæ, ſicut cognitiones materiales ſenſuum multò imperfectiores talem defectum non includunt.

De ſcientijs ipſis acquiſità, & experimẽtali, quas Chriſto cōcedit communis Theologorum & Patrum conſenſus, explicantur à pluribus quædam Teſtimonia Scripturæ vt illud ad Hebr. 5. *Didicit ex ijs, quæ paſſus eſt obedientiam.* Iſai. 8. *Antequam ſciat puer vocare Patrem ſuum, & Matrem ſuam: auferetur Fortitudo Damaſci.* Quem locum accomodat Chriſto Ambroſius de Incarnat. c. 7. Matt. 24. *De die autem illà, aut horà, nemo ſcit, neque Angelus in Cœlis, neque Filius, niſi Pater.* Quod ab Origene intelligitur de defectu ſcientiæ exprimientalis; licet communiter accipiatur ab alijs de totali defectu notitiæ, ita communicabilis à Chriſto cuiquam alij, ſicut ſibi communicata erat à Patre; ideòque Patri inerat communicabiliter; Filio verò nequaquã illud denique. Luc. 2. *Proficiebat ſapientia, & ætate;* Plures Sãcti Patres apud Card. Toletũ, & Maldonat. accipiunt de profectu in ſcientià, acquiſità vel experimentali.

rimentali. Hæ igitur duæ scientiæ concedendæ sunt procul dubio Christo Domino simul cum duabus prioribus.

Ad 1. Tunc superfluit cognitio minus perfecta habita perfectiori, quando ambæ differunt inter se præcisè, quoad maiorem, & minorem intensionem in ordine ad idem obiectum formale; non verò quando in vtralibet datur perfectio aliqua specialis nō reperta in alterà relatè ad motiua formalia diuersa. Dictum autem est huius secūdi Generis esse, quadruplicem scientiam Christo attributam.

Ad 2. Eodem illo in loco exposita est ratio specialis eius incompossibilitatis, quæ conuenit scientiæ & Fidei; quia videlicèt exigunt ex parte subiecti dispositiones ad cognoscendum inuicem incompossibiles; Quæ ratio nequaquam militat in scientijs inter se disparibus Christo attributis, vt ibidem obseruatum est, & satis apparet ex dictis in hac quæstione.

Ad 3. Tunc anima impensà virtute actiuà in effectus vnius generis redditur minus sufficiens ad effectus alterius generis, cum debet circa idem genus impendere easdem formaliter vires, eandemque actiuitatem & continentiam perfectionis. quà de causà pluribus intentus minor est ad singula sensus; quia potentiæ sensitiuæ impendunt in suos actus easdem vires spirituum vitalium, qui cōcurrentes ad vnum actum deprimuntur, vel laxantur, ita vt nō possint ad alium concurrere, aut non possint cum tanto conatu. At verò cum anima ad actus vnius generis, etiamsi illos solos efficiat, non potest adhibere nisi talem formaliter actiuitatem, & vires, tunc remanent nihilominus integræ vires aliæ adhibendæ

bendæ circa effectus alterius generis, nec impeditur ob perfectionem vtcumque magnam priorum à conferenda posterioribus perfectione æquali. Qua de causa, ex eo quod anima impendat omnes vires apprehensiuas obiectis optimè apprehendendis, non impeditur, quominus perfectè iudicet, sed magis iuuatur, similiterque iuuatur perfectione præmissarum ad perfectionem conclusionis; perfecta cognitione bonitatis obiecti, ad perfectum amorem; perfectione simplicis complacentiæ ad perfectionem actus efficacis. Igitur in re nostra virtus cognoscitiua creaturarum in Deo, & Dei, vt est in se immediatè, distinguitur formaliter à virtute cognoscitiua creaturarum immediatè in seipsis; atque Dei immediatè in ijsdem; neque secus distinguitur hæc vtraque virtus à virtute cognoscitiua ænigmaticè iuuante phantasia; atque à virtute experiundi. Potuit igitur Christus Dominus habere simul omnes istas scientias in summo gradu perfectionis iuuantibus ad vnamquamque earum comprincipijs diuersis.

Ad 4. Conceditur nullum obiectum potuisse cognosci à Christo Domino perfectius per aliam scientiam, quàm cognosceretur per scientiam beatam. Negatur tamē non potuisse cognosci eadem obiecta per cognitiones alias præditas peculiari perfectione specifica, quæ formaliter non inesset scientiæ beatæ, nec ita eminenter vt eadem scientia beata coniuncta cum illis alijs cognitionibus non constitueret cumulum perfectionis intensiuè. & extensiuè maiorem, quam quæ soli ipsi scientiæ beatæ conueniret. Oportuit autem esse in Christo cumulum perfectionis in omni genere maxi-

maximum; nec est inutile quod auget perfectionem subiecti.

Ad 5. Sicut Humanitati assumptæ propter physicam, & intrinsecam vnionem cum summo bono debebatur ex natura rei carentia mortis, ærumnarum, & cruciatuum corporalium; & tamen Christus, supernaturaliter impediendo talem carentiam, per nouum miraculum patratum amore nostri elegit mortem, ærumnas & cruciatus corporales; sic Beato propter intentionalem connexionem cum summo bono per lumen gloriæ, debetur ex naturà rei visio Beata essentialiter incompossibilis cum quacumque tristitia & dolore, etiam corporali; & nihilominus Christus per nouum miraculum eligendo sibi tristitiā partis superioris & inferioris, indirectè impediuit visionem Dei essentialiter incompossibilem cum tristitià, & dolore, & voluit sibi aliam visionē substantialiter non minus perfectā; quæ tamen esset compossibilis cum dolore, & tristitià partis etiam superioris. Neque propterea quidquam euenit essentiali Beatitudini contrarium; ad quam videlicet sufficit vt ratio dictet nullam superesse causam sollicitudinis circa possessionem vltimi finis; cui dictamini coëxistere potest dictamē inductiuum tristitiæ repræsentans superesse aliquod bonum creatum, acquirendum, vel malum repellendum cum anxietate. Cum ergo Christus ex tali dictamine liberè tristaretur, etiam quoad partem intellectiuā, Angelus illum confortauit non proponēdo nouum motiuum, sed suppliciter exorando vt tristitiam voluntariè susceptam, liberè deponeret & à miraculo contristatiuo sui desisteret. Quoad partem verò sensitiuam confortauit tum propositis aspectui, vt ex

Caiet. docent. Valent. & alij obiectis, quæ sua amœnitate recrearent sensum: Tum deducto iustà proportione sanguine per omnes corporis partes, ne nimis cor grauaretur, eiusque particulis ita collectis ac dispositis, vt guttæ defluentes in terram corpus leuarent. Non igitur probat ea confortatio defuisse Christo, aliqua ex parte, perfectionem & plenitudinem scientiæ sibi congruentis.

QVÆSTIO XXIX.

Vtrum humanitas per vnionem hypostaticam immediatè reddatur impeccabilis?

VIDETVR non reddi. 1. Quia vires actiuæ humanitatis, nec auctæ sunt, nec diminutæ præcisè ratione, vnionis hypostaticæ; quandoquidē ratione huius vnionis, nec est specialiter communicatum humanitati Verbum Diuinum quatenus actiuum; nec eidē humanitati ablatum est quidquam de sua entitate, aut de accidentibus connaturalibus vt dictum est supra; Atque adeo nec de actiuitate sibi connaturali ablatum quidquam est. Ergò humanitas præcisè ratione vnionis hypostaticæ, nec reddita est valentior ad resistendum peccato, nec debilior; quominùs elicere possit actum peccaminosum: Ergò mansit humanitas perinde peccabilis, non obstante hac vnione, atque foret eadem sibi non superadditá.

2. Priuatio vnionis hypostaticæ potest habere rationem pœnæ respectu humanita-

habere

ris assumptibilis per ipsam. Potest enim Deus promittere, tum vnionem hypostaticam secundum substantiam, tum eius perseuerantiam sub conditione innocentiæ conseruatæ; & minari vtriusuis priuationem sub conditione peccati cõmissi; quod omninò est vnionem, & eius conseruationẽ posse habere rationẽ præmij & vtriusuis priuationẽ rationẽ pœnæ. Nõ posset autẽ priuatio vnionis hypostaticæ, aut conseruationis eius habere rationẽ pœnæ peccati, si esset ex sua natura intrinsecè incõpossibilis cum peccato. Quia est de ratione pœnæ, & præmij, vt eorũ inflictio, & collatio pendeant à libera voluntate præmiantis, ac punientis post commissum peccatum & exhibitum obsequium, vtque neutra ad alterutrum horũ naturali necessitate inimpedibiliter consequatur. Ergo priuatio vnionis hypostaticæ non consequitur necessariò ad positionem peccati; ac proinde illa non est incompossibilis ex natura rei cum isto.

3. Si vnio hypostatica esset intrinsecè incompossibilis cum peccato, eiusdemque impeditiua immediatè ratione sui, etiã peccatum esset intrinsecè incompossibile cum illa; eiusdemque impeditiuum immediatè ratione sui; Necesse namque est oppositionem, & incompossibilitatem esse vtrimque æqualem, & eiusdem rationis. Sequela autẽ est falsa; quia inde rursus sequeretur aliquid purè naturale, quale maximè est peccatum, essentialiter connecti cum possibilitate alicuius supernaturalis, quale maximè est vnio hypostatica; cùm, quod est intrinsecè impeditiuum alicuius, eiusdemque existentiæ intrinsecè oppositum, essentialiter præsupponat possibilitatem ipsius. Hæc autem secunda sequela est falsa; quia est de con-

ceptu

ceptu entis supernaturalis, vt eius possibilitas sit supra omnem exigentiam, & connexionem tam intentionalem, quàm physicam totius naturæ; nec vllo alio pacto quidditas illius sufficienter explicari potest, vti pluribus semel atque iterum contendit Pater Ripalda.

4. Vnio hypostatica non est immediatè per se ipsam inductiua bonorum operum humanitatis: necesse namque est, vt prætereà interponatur cognitio eorum directiua & simplex complacentia inclinans ad eadē. Ergo nec est impeditiua peccatorum eadem vnio immediatè per se ipsam, cùm ad hanc impeditionem eadem requirantur, quæ ad illam inductionem. Ratio à priori antecedenti, & consequenti communis est, quia nequit voluntas per aliquid purè physicum immediatè determinari, aut aliquatenus inclinari ad vnam potiùs partem cōtradictionis, quàm ad oppositam; sed per solam cognitionem, & complacentiam antecedentem præstari id immediatè potest, vt dictum est quæst. 15. de Grat. Ergo voluntas Christi Domini non potest determinari ad non peccandum præcisè ac immediatè per vnionem hypostaticam, quæ est quid purè physicum; ac proinde nec potuit per illam immediatè reddi impeccabilis, sed per interpositam visionem beatificam, aut quid simile; vti Schotistæ communiter tuentur. Quare si humanitati assumptæ per Verbum conferretur nihilominus sola cognitio ex se indifferens ad peccatum & bonum opus, qualis confertur puro homini viatori, posset vtiq; peccare non minùs, quàm quilibet purus homo.

5. Humanitas Christi antecedit prioritate naturæ vnionem hypostaticam, tum

quoad

quoad primum esse, tùm pro singulis conseruationis instantibus. Ergo tam pro primo instanti, quàm pro reliquis omnibus fuit indifferens pro priori naturæ ad peccandum, & non peccandum, non secùs ac humanitas cuiusuis puri hominis; Nempe vnio impedire nihil potuit pro eo signo naturæ, pro quo nondum erat. Potuit ergo absolutè excludi vnio hypostatica per peccatum ab humanitate, atque impediri quò minùs existeret; nec non corrumpi postquam iam extitisset. Ergo humanitas Christi mansit semper peccabilis saltem in sensu diuiso vnionis hypostaticæ, sicut purus homo iustus est peccabilis in sensu diuiso iustitiæ; quod sufficit vt absolutè dicatur, & sit peccabilis,

R. Tria sunt certa circa præsentem quæstionem, & à Theologis indubitanter admissa. Et quidem primum eorum est certum ex fide; nimirum Christum de facto nunquam peccasse, quod habetur Petri 2. 22. *Qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius*. Idem traditur in Euang. Ioannis 14. 31. & ab Apostolo Paulo 4. ad Hebr. 15. Nonnulla in contrarium testimonia exponit inter alios diligēter Moncæus disp. 9. cap. 1. Alterum est, non potuisse de facto peccare Christum Dominum. Primò, quia fuit beatus à primo suæ conceptionis instāti; atque omnis beatus redditur impeccabilis per beatitudinem, vt dictum est in qq. de Angelis. Secundò quia omnis peccans est ignorans; atque in Christo nulla fuit ignorantia vt constat ex quæst. 28. Tertium est Christum esse impeccabilem ex vi vnionis hypostaticæ, saltem ex natura rei, & mediate; Quia ex vi vnionis hypostaticæ debita illi fuit, saltem ex natura rei vt dictum

est

est in eadem quæst. beatitudo, & exclusi o omnis ignorantiæ, quæ immediatè reddu nt impeccabilem eum, cui insunt.

Dicendum præterea est Christum fuisse impeccabilem, saltem ex natura rei, immediatè ac præcisè ratione vnionis hypostaticæ. Quia præcisè ac immediatè ratione ipsius debetur Christo, saltem ex natura rei, vt modo dicebatur, beatitudo, & exclusio omnis ignorantiæ; quæ per seipsas immediatè sunt formæ exclusiuæ peccati. Id autem, ratione cuius debetur immediatè forma incompossibilis cum aliqua priuatione, seu cũ alia forma, necessariò est æquè immediatè incompossibile cum eadem priuatióne, seu forma. Quia incompossibilitas immediata cum priuatione aut forma aliqua constituitur formaliter per connexionem immediatã cum forma opposita.

Adde nec de potentia Dei absoluta peccare potuisse Christum Dominum in sensu composito vnionis hypostaticæ. Quia peccatum est impossibile, saltem ex natura rei, in sensu composito huius vnionis, vt modò dicebatur. Peccatum autem quandocunq; & quomodocunque est impossibile ex natura rei, est etiam impossibile de potentia absoluta; nec fieri potest, vt per miraculum committatur. Quia miraculum directum ad existentiam peccati est intrinsecè turpe ac dedecens Deum; nec est perfectiuum, ac promotiuum naturæ vltra suam intrinsecam exigentiam, sed est deturpatiuum ac diminutiuum eiusdem infra eandem, quod dictũ est in quæstionibus de gratia esse contra cóceptum essentialem veri; hoc est diuini miraculi. Secundò humanitas Christi ita est sancta, & grata Deo per vnionem hypostaticam, vt Christus ratione ipsius sit per-

fectis-

fectissimè, atq; in summo gradu amicus Dei, sitque chymæricum, vt, dum retinet eam vnionem, non retineat eum amicitiæ gradum cum Deo, vt ostensum est quæst. 24. Repugnat autem in sensu composito eiusmodi amicitiæ cum Deo dari diuinam respectu eiusdem subiecti non solùm inimicitiam, quæ consequitur essentialiter ad peccatum lethale, sed etiam displicentiam vel minimam, qualis similiter consequitur ad peccatum veniale. Ergò repugnat in sensu composito vnionis hypostaticæ omne peccatum.

Sed neque in sensu diuiso vnionis hypostaticæ fieri vllo pacto potuit, vt peccaret Christus Dominus; ita vt humanitas eius impediret peccando, aut haberet potestatem proximam impediendi existentiam, vel conseruationem vnionis sibi, si non peccaret, conferendæ, vel conseruandæ pro eodem illo instanti, pro quo vel de facto peccat, vel peccare proximè potest. Quia huiusmodi potestas peccandi in sensu diuiso nullo pacto dari potest, quin componatur cum vnione hypostatica, possitque componi potestas proxima peccandi; quod consideranti euentum propositum satis ex se patet. Potestas autem proxima peccandi ratione sui est essentialiter incompossibilis cum vnione hypostatica. Quælibet namq; potestas proxima peccandi formaliter ratione sui est aliquod periculum proximum peccati, ac proinde aliqua proxima possibilitas veræ miseriæ, & materia prudentis alicuius solicitudinis, & anxietatis circa vltimum finem, veramque felicitatem; quæ ipsa constituunt formaliter ratione sui veram aliquã miseriam incompossibilem cum vera substãtiali felicitate, & beatitudine formali, vt dictum est in qq. de Angel. Quidquid autem

miſeriæ eſt incompoſſibile cum vera ſubſtã- tiali felicitate, & beatitudine formali, eſt etiam incompoſſibile cum vnione hypoſtatica, vtpote continente in ſe eminenter beatitudinem ipſam formalem, multòque magis coniungente cum Deo, & conciliante affectum ipſius multò maiorem, quàm coniungat & conciliet beatitudo formalis purè creata. Ergo poteſtas proxima peccãdi eſt incompoſſibilis cum vnione hypoſtatica; ac per conſequens cuicunque datur poteſtas proxima peccandi, eo ipſo negatur pro tunc vnio hypoſtatica, & poteſtas illam habendi; atque è conuerſo. Ergò repugnat vt inſit alicui poteſtas proxima indifferens peccandi, & excludendi peccato vnionem hypoſtaticam, vel, ſi non peccauerit, obtinendi, aut retinendi eandem vnionem, quod eſt repugnare poteſtatem proximã peccandi in ſenſu diuiſo vnionis hypoſtaticæ.

Fuit igitur Chriſtus Dominus, & eſt prorſus impeccabilis, tum in ſenſu compoſito, tum etiam diuiſo vnionis hypoſtaticæ, abſq; vlla poteſtate proxima peccandi, tum ex natura rei, tum etiam de potentia Dei abſoluta, idque ex vi vnionis hypoſtaticæ formaliter & immediatè. In quam ſententiam vehementer inclinat communis conſenſus Patrum, quorum plura pro illa teſtimonia videri poſſunt apud Suarium diſp. 34. ſect. 2. & apud Vaſq. diſp. 61. cap. 3. nec non graues grauium Theologorum cenſuræ aduerſus contrarias opiniones apud Em. de Lugo, & Bernal.

Ad 1 Vires actiuæ humanitatis nec augẽtur quidquam quoad entitatem, nec minuũtur immediatè per vnionem hypoſtaticam; impediuntur tamen immediatè, quominùs prodeant in actum peccati. Sicut potentia

ambulatiua impeditur per compedes, quominùs exerceat actum ambulandi; tametsi nec augeatur, nec minuatur quoad entitatem actiuitas eius: quia videlicet ea vnio est forma immediatè incompossibilis cum eo actu, & cum ijs, quæ vltimò complent potentiam proximam ab illum.

Ad 2. Transeat pro nunc priuationem vnionis hypostaticæ pro vno instanti posse esse pœnam peccati commissi pro alio priori instanti reali temporis, de quo postea; & nego eandem priuationem posse esse pœnã peccati commissi pro eodem instanti reali, pro quo ipsa inducitur. Quia hoc includit compossibilitatem potentiæ proximæ peccandi cum vnione hypostatica, quam compossibilitatem ostensum est esse repugnantẽ. Deinde non est de ratione pœnæ, aut præmij, vt non consequantur necessitate naturali, aut etiam metaphysica ad meritum, aut ad demeritum. Immo nulla de facto infligitur pœna, nullumque confertur præmium, cum quibus non habeat connexionem essentialem tota saltem collectio meritorum, & demeritorum, quibus rependuntur vt dicetur infrà. Ex duplici igitur capite deficit illud argumentum quominùs concludat cõpossibilitatem vnionis hypostaticæ cum peccato.

Ad 3. Peccatis, quæ de facto puniuntur priuatione beatitudinis supernaturalis; impediuntur, condonantur, ac corrumpuntur per dona supernaturalia gratiæ; ac per sui maximè detestationem supernaturalem; sunt occasio eorundem donorum, & propter eadem occasionaliter inducenda permittuntur à Deo: est intrinsecum & essentiale esse sic punibilia, impedibilia condonabilia, ac corrupcibilia; occasionãtia, detestabilia, ac per-

missibilia;

missibilia: quæ omnia includunt formaliter essentialem connexionem cum possibilitate donorum supernaturalium, vt patet. Neque verò id cedit in aliquam peccatorum excellentiam, aut depressionem donorum supernaturalium; siquidem omnia ea prædicata fundantur in vilitate, & malitia peccatorum, atque in contraria donorum Dei præstantia, ac bonitate; ideoque maximè præeminent in maximis peccatis, & summis donis inuicem collatis, vti facile apparet in peccato originali, & vnione hypostatica. Iam quod dicitur nullum superesse modum exponendi quidditatem entis supernaturalis, nisi eius possibilitas absoluatur à connexione, & ordine transcendentali totius naturæ, verum minimè est. Quia ad legitimam expositionem quidditatiuam entis supernaturalis, sufficit, si eius non possibilitas, sed sola existentia absoluatur ab ea connexione, & ordine totius naturæ, dicente Augustino lib. 1. de prædest. Sanctorum cap. 3. *Posse habere fidem naturæ est hominum; habere fidem gratia est fidelium*: ac si diceret: Possibilitas fidei inest intrinsecè naturæ humanæ, solaq; illius existentia est eidem gratiosa, ac indebita; qua de re dictum est ex professo q. 6. de gratia. Dicatur modo ratione, quæ insinuata est, nullius absurdi esse, quòd peccatū sit essentialiter connexum cum possibilitate vnionis hypostaticæ; intrinsece tamen præditum vi, quantum est ex se, impeditiua existentiæ eiusdem vnionis, atque essentialiter impedibile vicissim per eandem vnionem, cum mutua vtrinque essentiali incompossibilitate.

Ad 4. Concesso antecedenti negatur cōsequentia. Quia ad impediendam existentiam alicuius rei quidlibet cū ea incompossi-

bile æqualiter, eodemque modo sufficit. Sicut existentia ipsius rei se solà immediatè & formaliter est exclusio ac negatio omniũ & singulorum secum incompossibilium. At ad inducendam existentiam rei, non similiter sufficit se solo quidlibet cum ea connexum, sed requiruntur omnia, ex quibus cõflatur causa eius immediata adæquatè sumpta, quæ ex pluribus comprincipijs, & requisitis consurgere potest, quorum quolibet deficiente deficit effectus. Nulla igitur est paritas argumenti. Ad rationẽ eius à priori conceditur per nihil purè physicum posse voluntatem immediatè determinari, aut inclinari ad actum vitalem, seu bonum, seu malum; idque solùm ostensum fuit in quæstionibus de gratia. Cæterùm ad priuationem inuoluntariam actus determinari proculdubio potest immediatè voluntas per aliquid purè physicum; quia per aliquid purè physicum auferri ipsi potest immediatè id sine quo operari non potest seu bene, seu malè. Potuit igitur per vnionem hypostaticam immediatè impediri humanitas Christi, quominùs peccaret. Quia ratione eius impedita fuit immediatè, quominùs haberet potentiam proximam peccandi; atque adeò & cognitionem ex se indifferẽtem ad peccandum, & non peccandum, vt constat ex postrema parte respõsionis ad quæstionem. Quare vt humanitati assumptæ per Verbũ conferretur nihilominùs sola cognitio ex se indifferens ad peccatum, & bonum opus, est casus chimæricus.

Ad 5. Vt nihil modò dicatur de impotentia seu physica seu metaphysica cuiusuis naturæ ad operandum, priusquam sit vltimo substantialiter completa per suppositum, quod est valde anceps; hoc certò dici potest,

test, humanitatem, dum pro priori naturæ est indifferens ad suppositum diuinum, vel creatum ac connaturale, esse etiam indifferentem, saltem ex natura rei, ad comprincipia accidentalia, talia vel talia, quæ videlicet debent sibi attribui diuersa pro diuersitate suppositi, quod ipsi contigerit: sicut de facto collata sunt diuersa Christo Domino, ac puro cuiuis homini. Quod si nihilominùs ponatur Deum de potentia absoluta conferre humanitati pro illo priori naturæ omnia comprincipia ad operandum requisita, eaque sint talia, quæ constituant adæquatam potentiam proximam ad peccandum, eo ipso pro eodem priori naturæ ante peccatum posita erit in humanitate priuatio vnionis hypostaticæ; siquidem ostensum est potentiam proximam peccandi immediatè ratione sui esse incompossibilem cum ea vnione. Nullo igitur pacto, fieri potest, vt humanitas constituatur pro priori naturæ potens ad excludendam per peccatum vnionem hypostaticam sibi, si non peccet, conferendam, aut conseruandam pro eodem illo instanti reali temporis, pro quo quo constituitur potens peccare.

QVÆSTIO XXX.

Vtrum humanitas assumenda à Verbo, vel quæ assumpta fuisset, redderetur impeccabilis ante assumptionem, aut post dimissionem?

VIDETVR quòd non redderetur. 1. Quia forma nondum communicata subiecto, aut iam ab eodem seiuncta, nullum illi communicat effectum formalem. Ergo effectum formalem impeccabilis habere nullatenus potuisset humanitas ab vnione hypostatica præcisè quatenùs futura, vel quatenus præterita.

2. Futuritio, & præteritio vnionis hypostaticæ, sunt denominationes purè extrinsecæ humanitati pro eo tempore, quo caret vnione; Impeccabilitas verò est perfectio intrinsecè afficiens naturam impeccabilem, & confirmatam in bono pro eo tempore, quo est impeccabilis, & confirmata in bono: Præcedit enim dignitate, & iusta æstimabilitate impeccabilis & confirmatus in bono, peccabili & minimè confirmato. Ergo impeccabilitas per neutram illarum denominationum haberi potuisset.

3. Verbum diuinum assumere potuit naturam humanam venientem ex Adamo per seminalem propagationem: ita vt Christus quatenùs homo haberet Patrem, sicut habuit Matrem descendentem ex Adamo. Talis autem natura eo ipso fuisset infecta pec-

cato originali. Ergo natura infecta peccato manet nihilominùs assumptibilis à Verbo. Ergo futuritio assumptionis nihil impedit antecessionem peccati; eademque est ratio de præteritione, & subsecutione.

4. Nulla forma creata futuritione, aut præteritione sui præcisè impedit subiectum, quominùs contrahat qualemcunque imperfectionem. Ergo nec vnio hypostatica, quæ & ipsa est aliquid creatum, vt dictum est.

R. Voluntas perfectè intentiua finis, qualis imprimis est diuina, disponit media prout expedit ad conuenientem ac decētem executionem talis finis. Pertinet autem ad conuenientem ac decentem executionem incarnationis, & existentiæ Christi, vt natura aliquando assumenda à Verbo nunquā peccet antecedenter, tametsi præexistat seiuncta ab illo. Quod à fortiori conuincunt rationes, quas communiter afferunt Theologi cum D. Thoma quæst. 27. art. 4. pro indemnitate B. Virginis ab omni peccato tam mortali, quàm veniali. Quia honor naturæ assumendæ redundat in suppositum multò magis, quàm honor matris in filium; & multò maiorem affinitatem, ac coniunctionem habet cum diuinitate natura, quæ assumitur aliquando à Verbo, quàm mater ex qua assumitur; & sapientia Dei ita habitauit in vtero Virginis, vt multò magis inhabitet in natura assumpta *plenitudo diuinitatis corporaliter* ex 2. ad Coloss. 9. Ergo sic, quia ex Prouerb. 17. 6. *Gloria filiorum patres eorum*: ac per consequens ignominia matris ad filiū redundat: & quia ex 2. ad Corinth. 6. 15. *Quæ conuentio Christi ad Belial?* hoc est, nulla prorsus: & quia ex Sap. 1. 4. *In maleuolā animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis*: Si, inquam, ob

has rationes & authoritates communi Authorum consensu concluditur, & quidem meritò, necesse fuisse, vt, quæ futura erat Mater Dei, præseruaretur, quominùs vllum peccatum committeret; ratione vtique multò maiori necesse foret, saltem ex natura rei, vt humanitas aliquando assumenda à Verbo nullo pacto permitteretur peccare, aut lethaliter, aut venialiter; ne prouidendentia Dei deficeret in idonea mediorum dispositione respectu finis præintenti. Ergò natura aliquando assumenda à Verbo eo ipso redderetur impeccabilis à primo suæ existentiæ instanti.

Iam natura semel assumpta à Verbo ideò imposterum redderetur impeccabilis absolutè, saltem ex natura rei, per totam æternitatem, quia vnio hypostatica est incorruptibilis, saltem ex natura rei, simulque est essentialiter incompossibilis cum peccato: Et quia necessitate vt minimùm naturali infert beatitudinem formalem, cui est essentiale reddere suum subiectum impeccabile per totam æternitatem, cui videlicet essentiale est reddere suum subiectum beatum per totam æternitatem, vt suppositum nuper fuit ex quæstionibus de beatitudine. An, verò diuinitùs fieri possit vti natura creata assumpta à Persona diuina dimittatur ab ea post aliquod tempus nunquam iterum reassumenda? obscurum mihi maximè est, vti pleraque alia, quæ de potentia Dei absoluta disputantur; dicetur tamen obiter ea de re aliquid infrà.

Quod ad præsens directè attinet, supposito per possibile, vel impossibile, dimitti naturam semel assumptam, non video cur ea peccare non posset perinde atque si nunquam vnita fuisset Personæ diuinæ: Quia pecca-

peccatum quatenus futurum nullam refundit in genere cauſæ formalis indignitatem, & contemptibilitatem in peccantem; nec vllam vim demeritoriam, aliùdue genus cauſalitatis exercet pro tempore antecedenti. Ergò non ſpectat ad dignitatem, & decentiam Perſonæ diuinæ ne incidat in peccatum natura per ipſam aſſumpta poſtquam ab eadem dimiſſa fuerit, ſed perinde dignè, ac decenter exiſtet vnita, atque ſi ea natura nunquam eſſet peccatura; nec illi contingere poterit, vt antecedenter priuetur vnione hypoſtatica propter ſubſequens peccatum; ne, quod fieri non poteſt, aliquam iacturam patiatur natura, dum eſt innocens, ex peccato poſteà committendo, & pœna, aut quaſi pœna antecedat peccatum impedito per illud bono aliàs habendo.

Hæc ratio non viget proportionaliter ſimili modo circa peccatum quatenus præteritum; quia peccatum ſemel commiſſum eſt exprobrabile committenti per totam æternitatem, eidèmque eſt cauſa & materia æternæ humiliationis, & minoris honoris, quàm ſi innocens, & incolumis permanſiſſet. Nec dici poteſt diuinitatem ſubiecto, cui vnitur pro aliquo tempore, communicare ſimiliter dignitatem æternam, ne vnquā ſinatur labi in peccatum. Quia dignitas habita per voluntatem alterius communicantis aliquam formam penitùs interit habenti quoad omnes ſuos effectus formales, quando aufertur per voluntatem eiuſdem; quia dat æſtimabilitatem, & honorabilitatē præcisè quatenus perficit phyſicè, quod ceſſat penitùs ceſſante phyſica vnione formæ perficientis. Ergò natura aſſumenda à Verbo eo ipſo redditur impeccabilis

 bilis

bilis, saltem ex natura rei; non verò quæ assumpta & demissa fuerit.

Ad argumenta in contrarium conceditur intentum quoad vnionem hypostaticã vt iam præteritam. Quoad futuritionem verò respondetur ad 1. Forma nondũ communicata subiecto, si consideretur, præcisè in genere causæ formalis nihil illi præstare potest; potest verò si consideretur in genere causæ finalis; quia hæc causa exercere valet suam causalitatem, & inducit suos effectus, antequam sit in se intrinsecè. Quare vnio hypostatica futura, quatenus est finis præcedentium, potest mediante cognitione, & voluntate Diuina inducere formã, quà immediatè præseruetur à peccato, & reddatur impeccabilis natura assumenda.

Ad 2. Licet futuritio vnionis hypostaticæ sit denominatio extrinseca humanitati, & impeccabilitas sit perfectio ejus intrinseca; potest tamen hæc ab illa prouenire in genere causæ finalis, vt dictum est, inducta per eam futuritionem, hoc est, per prouidentiam, & decretum incarnationis futuræ, formà immediatè, ac intrinsecè cõfirmante voluntatem in bono.

Ad 3. Admittitur assumi potuisse naturam venientem ex Adamo per seminalem propagationem. Sed non propterea asũpta fuisset natura infecta peccato originali; quia præseruata ab illo fuisset pro primo suæ existentiæ instanti per infusionem gratiæ sanctificantis: Nempe rationes, & authoritates fundamentales responsionis ad quæstionem, non minùs efficaciter concludunt de præseruatione ab originali, quàm ab omni actuali, seu personali. Immò concludunt de illo efficacius; quoniam existente indecentia indiscriminatim communi vtri-

que

que generi peccatorum, hoc est in eorum impeditione discrimen, quòd attentâ rerum naturâ facilius est eximi aliquem à malo morali sibi imminente ex volũtate alterius, quàm ab imminente ex propria voluntate; quatenus virtualis seu moralis inclusio vnius agentis liberi in alio agente libero creato non est connaturalis, nec debita ex natura rei, vel includenti, vel incluso: fragilitas verò & labilitas propriæ voluntatis est vnicuique conserta naturali necessitate; atque, cæteris paribus, credibilius est & eatenus quodammodo facilius, id accidisse, aut fore vt accideret, quod nulli naturali exigentiæ, ac necessitati aduersatur, quàm quod aduersatur eidem; Idque priuilegium concessum esse, quod eximit à lege rebus, circa quas versatur, prorsùs extrinseca & innaturali, quàm ab ea, quæ est eiusdem naturaliter agnata, & cui subiacent naturali necessitate.

Ad 4. Etiam natura intendens formam ignis excludit ante existẽntiam ipsius ex subiecto frigus, quod illi minimè congruit, & inducit calorem eidem congruentem; Et sic similiter in alijs finibus, & medijs contingit, seu purè physicis, seu moralibus. Deinde est discrimen inter formas creatas, & vnionem hypostaticam; quia licet sit quid creatum; communicat tamen subiecto formam, seu quasi formam increatam essentialiter æternam, ac proinde pollentem, pro omni temporis differentia, vi & exigentiâ sibi intrinsecâ ad repellendum quidquid quomodolibet, & quandolibet ipsam non decet, inducendũmque quod decet ex quauis suppositione seu præsenti, seu futura; quam ad omnia tempora physicam præsentialitatem indiuisam propriæ dignitatis nulla habet forma, purè creata.

QVÆSTIO XXXI.

Vtrum alij defectus connaturales humanitati, præter peccatum & peccabilitatem, assumpti fuerint à Christo Domino?

VIDETVR nullos omninò defectus in Christo fuisse, aut esse potuisse 1. Quia, cui inest omnis perfectio, nulla potest simul inesse imperfectio. Christo autem inest omnis perfectio; siquidem inest plenitudo diuinitatis continens in se omnem perfectionem; inest verò vnita immediatè tam corpori, quàm animæ. Ergò nec in corpore, nec in anima Christi vlla fuit, aut esse potuit imperfectio. Ergo nec vllus defectus.

2. Quilibet defectus perfectionis vnicuique inesse possibilis est aliqua pars miseriæ contradicens plenitudini felicitatis, ac beatitudinis, quæ videlicet est *status omnium bonorum aggregatione perfectus*. In Christo autem fuit plenitudo beatitudinis, quia in ipso fuit plenitudo gratiæ, vt habetur Ioan. 1. Atque beatitudo, quæ est ipsa vita æterna, est gratia Dei, vt docetur ab Apostolo.

3. Defectus corporis, & maximè animi, vt mors, dolores, tristitia, & similes, omnes proficiscuntur ex peccato originali. Quia Deus in initio hominem fecit rectum;

hoc

hoc eſt, expertem omnis defectûs. In Chriſto autem nec fuit, nec eſſe potuit peccatum originale, vt dictum eſt. Atque remotâ causâ remouentur effectus ex ea manantes. Ergò in Christo nullus fuit, nec eſſe potuit defectus aut corporis, aut animæ.

4. Nullus fuit defectus in Chriſto ex parte animæ: quia omnis perfectio propria animæ, atque ideò & omnis defectus proprius eiuſdem, pertinent ad intellectum, & voluntatem. Chriſtus autem quoad voluntatem fuit *plenus gratiæ*, & quoad intellectum *plenus veritatis*, ex 1. Ioannis. Ergò quoad neutram potentiam fuit in Chriſto vlla vacuitas, vllùſue defectus perfectionis. Exiſtente autem plenitudine perfectionis abſque vllo defectu ex parte animæ, nullus poteſt eſſe defectus in corpore. Quia ex perfecta animæ conſtitutione deſcendit in corpus excluſio omnis defectûs tendentis ad corruptionem, & mortem: Nam vt habetur ex Auguſtino ad Dioſcorum ep. 56. ante medium: *Tam potenti naturâ Deus fecit animam, vt ex eius pleniſſima beatitudine &c. redundet in inferiorem naturam, quod eſt corpus &c. plenitudo ſanitatis, ideſt, incorruptionis vigor*. Ergò nec ex parte animæ, nec ex parte corporis vllus potuit eſſe defectus in Chriſto.

R. Verbum Diuinum naturam humanam neque cum omnibus, neque ſine vllis defectibus ipſi connaturalibus aſſumpſit: fuit enim Chriſtus comprehenſor ſimul & viator, cum pleniſſima Dei viſione ac fruitione ex vna parte; & ex alia cum poteſtate, ac idoneitate merendi ſibi & alijs, atque ſatisfaciendi pro noſtris peccatis. Perfectio autem beatitudinis neceſſariò excludit eos

defectus

defectus humanæ naturæ connaturales, quibus ipsa sibi relicta, & cum ijs solis proprietatibus, quæ connaturaliter ei debentur; necessariò est misera. Conditio similiter viatoris excludit aliquas perfectiones, in quarum consecutione via eius terminatur, & quarum gratiâ iter peragitnr; ac proinde includit defectus illis perfectionibus oppositos. Quia verò neque perfectiones pertinentes ad complementum beatitudinis, neque defectus, quos comprehendit status viatoris, consistunt in indiuisibili, & vtrinque plures, pauciorè sue esse absolutè potuére; aliâ præterea regulâ opus est ad discernendos, & vltimò determinandos defectus assumptos, & reiectos. Hæc autem regula est finis incarnationis, quatenus finis est iusta mediorum mensura. Finis porrò specialis incarnationis, vt dictum est q. 13. præter ipsius mysterij excellentiam, fuit remedium peccati per condignam eius satisfactionem, emundationem, & illuminationem mortalium. Ad hunc autem finem nullus imprimis defectus sanctitatis, aut scientiæ fuit in Christo necessarius; quin immò fuit necessaria summa quoad vtramque perfectio. Primùm enim qui vult alios emũdare à peccato, debet ipse quàm longissimè ab eo remoueri. Quapropter non solùm nullum fuit in Christo peccatum, nullaque peccandi potentia proxima, vt dictũ nuper est; verùm neq. fuit quicquã eorum; quæ vel perducũt ad peccatũ, vel nõ nisi ad peccatũ consequuntur: ac proinde nõ fuit in Christo fomes peccati, qui nihil est aliud, quàm inordinata inclinatio ad ea, quæ legi Dei, & rationi superiori aduersãtur: nec potuit aliqua tentatione, aut motu primò primo ad hæc eadẽ pulsari; nec etiã fuit vllus peccati

rea-

reatus, cuij solum is est obnoxius, qui aliquando peccauit. Similiter in intellectu Christi non modo nullus fuit error, seu falsitas, temeritas, opinio, dubitatio, aut similis alius defectus positiuus; sed neque fuit vlla ignorantia, seu priuatio cognitionis ipsi debitæ secundum suam cōditionem, statum, & munus. Quia huiusmodi defectus nihil iuuare poterant ad finem incarnationis; quin immò oppositæ perfectiones erant necessariæ ad eam illius partem, quæ in illuminatione, & instructione generis humani, & perfecto ac vniuersali erga illud magisterio sita erat; & præterea, vt volūtas optimè ac opportunè operetur circa omnia & singula, & pro omnibus ac singulis, vti decebat Christum operari, oportet intellectum esse de omnibus & singulis plenissimè instructū.

Assumpta igitur imprimis fuit passibilitas ex parte corporis cum ea primarum, & secundarum qualitatnm dispositione, ac tēperamento, quod læsioni corporis, vulnerationi & occisioni, fami, siti, alijsque huiusmodi locum daret. Quia, vt sic pateretur Christus Dominus, fuit necessarium ad satisfactionem pro nostris peccatis; siquidem de ratione satisfactionis est, vt sit opus pœnale ac molestum satisfacienti. Quia verò satisfactio Christi fuit vniuersalis pro toto humano genere, & exhibita pro illo est principaliter quatenus infecto per peccatū originale; atque satisfactio vnius pro alio tunc fit conuenientissimo modo, cum satisfaciens in se suscipit eas passiones, quibus suberat peccator ratione peccati; propterea Christus Dominus suscepit eos omnes defectus corporales cōstitutiuos passibilitatis, qui sunt omnibus hominibus communes, & ratione peccati originalis vniuersaliter ac

indi-

indiscriminatim propagantur, iuxta illud Isa: *Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit* Eos verò defectus, qui quibusdam solùm insunt, vel ex defectu virtutis generantis, vel ex vitio ac abusu patientium illos, nequaquam assumpsit; Quia Christus causam suæ generationis dispositiuam & effectricem habuit perfectissimam Spiritum sanctum, nullòque voluntario vitio, ac abusu laborauit. Rursus quia passiones corporales, seu læsiones meritoriæ, & satisfactoriæ esse non possunt, nisi sẽsus earum ad animam vsque pertingat; ideò etiam ex parte animæ assumpta est capacitas sentiendi dolorem prouenientem ex corporis læsione, ex qua de facto dolor etiam in animam redundauit, vt liquet ex memorato Isaiæ testimonio. Ad hoc autem necesse fuit animam operari dependenter à sensu, & phantasia, atque mediantibus ipsis notitiam experimentalem causatiuam doloris de nouo acquirere læsione corporis per sensum tactùs perceptâ de præsenti, & inde transmissâ notitiâ intellectuali. Quia verò eadẽ est ratio de tristitia circa quoduis nociuum, quatenus interiùs apprehensum ratione, vel imaginatione, quæ est de dolore circa nociuum tactùs vt perceptum eodem tactu, propterea fuit in Christo etiã tristitia, iuxta illud Matt. 26. 38. *Cœpit contristari, & mœstus esse: & Tristis est anima mea vsque ad mortem.* Ratione eiusdem dependentiæ intellectus à sensu; admittitur in Christo admiratio, non quidem fundata in absoluta circa causam alicuius euentùs ignorantiâ secundum omnem cognitionem, vel in noua similiter eiusdem euentùs notitia, vel in magnitudine rei comparatione Christi; sed fundata in noua experimentali,

seu

ſeu adquiſita cognitione rei inſolitæ, & magnæ comparatione aliorum. Atque huiuſmodi eſt ex ſenſu D. Thomæ quæſt. 15. art. 8. aliorùmque communi admiratio de fide Centurionis, quæ habetur Matth. 8. 10. licet eam alirer exponat Auguſtinus epiſt. 101. Admittenda demum eſt in Chriſto, quæ ad triſtitiam connaturaliter conſequitur, paſſio iræ, non illius, quæ inclinat ad vindictam contra ordinem rationis, ſed eius, quæ illam quærit iuxta ordinem iuſtitiæ, & dicitur ira per zelum.

Ab iſta potiſſimùm poſtrema paſſione; ſed & a cœteris vniuerſim adſcriptis Chriſto Domino, excludendæ ſunt reſpectu ipſius tres imperfectiones cæteris hominibus communes. Prima eſt ex parte obiecti; quia eiuſmodi paſſiones habent in nobis vim inclinandi promiſcuè ad honeſta, & inhoneſta, in Chriſto autem nulla potuit eſſe inclinatio ad inhoneſtum, vt dictum eſt. Secunda ex parte principij; quia eædem paſſionès ſæpe in nobis ſunt motus primo primi præuenientes iudicium, & deliberationē rationis, quod in Chriſto non accidit. Quia, vt dicit Auguſtinus lib. 14. de ciuit. cap. 9. prope medium: *Hos motus certæ diſpenſationis gratià ita, cùm voluit, Chriſtus ſuſcepit animo humano, ſicut, cùm voluit, factus eſt homo.* Tertia ex parte effectùs; quia motus paſſionum in nobis, ſiue excitati ſint præeunte iudicio rationis, ſiue illud præueniēdo, ſemper habent vim pertrahendi poſt ſe rationem, eámque perturbant; ac impediūt; quominùs tranquillè & perfecte attendat ad rationes æternas, aliàque obiecta. Nec ſiſtunt in appetitu præciſe ſenſitiuo, Quod ſimiliter non euenit in Chriſto; in quo nimirum ſemper ratio manſit expedita ad

omnia

omnia consideranda & exequenda, propter excellens & perfectum dominium partis superioris supra inferiorem, quin hæc illi vllatenus dominaretur. Quod discrimen solet communiter significari dicendo; motus eiusmodi extitisse in Christo per Propassionē; in nobis verò per passionem perfectam in ratione talis. Constat igitur ex his, cum, & sine quibus, & qualibus defectibus assūpta fuerit à Verbo natura humana.

Ad 1. Non est Verbum diuinum omnis perfectio formaliter, & proximè respectu humanitatis, sed tantum eminenter, ac remotè. Vnde cum eius vnione ad humanitatem consistere potuit aliquis in eadem defectus perfectionis formalis & proximæ.

Ad 2. Habuit quidem Christus in summo gradu beatitudinem, & gratiā, quoad substantiam, & essentialem eius conceptum; non tamen quoad omnem accidentalem, & extensiuam eius perfectionem. Vnde simul fuit in termino, & in via respectu diuersorum bonorum, felix simpliciter, simùlque miser secundum quid, & accidentaliter. Definitio autem illa est de beatitudine accidentaliter etiam ac integraliter completa.

Ad 3. Eos defectus, qui in nos descendunt ex peccato originali, assumpsit Verbū diuinum ex nimia erga nos dilectione. Qua de causa tales defectus non dicuntur contracti à Christo quasi ex necessitate ob peccatum proprium, sed suscepti ex libera electione.

Ad 4. Ex plena animi perfectione quoad summam coniunctionem cum summo bono per intellectum, & voluntatem redundat ex natura rei plena quoque perfectio corporis, & inferiorum animæ virium. Sed supernaturaliter impedita est hæc redundatio.

datio ex certæ dispensationis gratia, vti dictum est ex eodem Augustino.

QVÆSTIO XXXII.

Vtrum Christo impositum fuerit, vel potuerit imponi præceptum comminatorium culpæ & pœnæ.

VIDETVR impositum fuisse. 1. Quia Ioan. 10. 18. dicit Christus Dominus: *Hoc mandatum accepi à Patre meo*: & 14. 31. *Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio*. Mandatum autem secundum propriam, & communem significationem includit in se comminationem pœnæ, & culpæ, si seciùs fiat; Nec verba scripturæ licet detorquere à proprietate suæ significationis absque fundamento aliquo insuperabili, quale in præsenti nullum est.

2. Imposita fuère Christo præcepta eiusdem rationis cum ijs, quæ nobis imponuntur. Quod indicat apertè ea vniformis cōparatio, quæ habetur Ioan. 15. 10. *Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea; sicut & ego Patris mei præcepta seruaui, & maneo in eius dilectione*. Eodem pertinet illa antithesis ad Rom. 5. 19. *Sicut per vnius inobedientiam peccatores constituti sunt multi; ita per vnius obeditionem iusti constituentur multi*. In quibus locis eadem periodus, præsertim comparatiua, eandem vocem nō nisi absurdè, ac in idoneè sub diuersa significatione

ficatione vſurparet, nec ſatis vigeret pro ſcopo ſuo. Præcepta autem, quæ nobis imponuntur, ſunt comminatoria pœnæ, & culpæ; & inobedientia Adami fuit contraria præcepto eiuſdem generis. Ergo & præcepta Chriſto impoſita fuêre comminatoria pœnæ, & culpæ; & eorum obedientia ab vtroque hoc malo ipſum præſeruauit.

3. Præceptum & lex per hoc præcisè differunt à conſilio, vt docet Suarez lib. 3. de legibus cap. 22. & 36. & communiter alij; Quia obligant in conſcientia ſub peccato, quod eſt eſſentialiter inductiuum pœnæ. Ergo ſi Chriſtus obligari in conſcientia ſub culpa & pœna nullatenùs potuiſſet, ſolius reipſa conſilij capax fuiſſet. Conſilium autem aut nullo pacto, aut nonniſi latiſſimè ac impropriè præceptũ dici poteſt, aut lex. Ergo teſtimonia adducta de præceptis Chriſti, & illud aliud ad eundem pertinens ex pſalm. 39. 9. *Deus meus, volui, & legem tuã in medio cordis mei:* vel prorſus redderentur falſa, vel improprijſſimè accipienda forent ex eadem ſuppoſitione. Vtrumlibet autem eſt abſurdum. Similis ponderatio cadit in teſtimonia de obedientia Chriſti; quia obedientia propriè talis dicitur tantùm reſpectu præcepti, & legis propriè talis.

4. Suberat Chriſtus præceptis legis naturalis, ſubeſtque modo: erat enim ipſi illicitum, & modò eſt, non minùs quàm nobis, odiſſe Deum, peierare, dehonorare parentes; infamare, aut occidere innocentem, mentiri, & ſimilia. Præcepta autem legis naturalis ſunt comminatoria pœnæ & culpæ; quia præceptum eſſe comminatorium culpæ, & pœnæ, nihil eſt aliud, quàm non poſſe fieri oppoſitum præcepti abſque peccato, & peccatum non poſſe committi abſque

reatu

reatu pœnæ: atque hoc omninò conuenit præceptis legis naturalis; quorum videlicet transgressio est intrinsecè mala, ac proinde contingere nequit absque peccato; quod rursus contingere nequit absque reatu pœnæ, quia contingere nequit absque odio Dei erga ipsum, & peccantem, quæ est ingens per se pœna, & radix cæterarum pœnarum. Ergo Christus fuit, estque capax præceptorum comminantium culpam, & pœnam.

5. Christus est seruus Dei; & Deus Dominus eius, vt colligitur ex Isa. 42. 1. *Ecce seruus meus, suscipiam eum.* Quem locum esse accipiendum de Christo constat ex Matth. 12. 17. *Vt adimpleretur quod dictum est per Isaiam prophetam dicentem: Ecce puer meus, quem elegi, dilectus meus &c.* Vbi puer ponitur pro seruo ex vsu frequenti scripturæ. Idem colligitur ex 34. Ezech. 24. *Et suscitabo super eos pastorem vnum, qui pascat eas, seruum meum Dauid.* Ad quem locum alludit Christus eum sibi accommodans Ioan. 10. 11. *Ego sum pastor bonus*: cũ ijs quæ præcedunt & sequuntur. Confirmatur ex ep. ad Philip. 2. 6. Vbi eodem modo dicitur Christum esse in forma Dei; & accepisse formam serui. Ita autem est in forma Dei, vt sit verè Deus. Ergo ita accepit formam serui, vt verè sit seruus.

6. Rursus Deum esse Dominũ Christi Christus ipse fatetur Matth. 11. 25. *Confiteor tibi, Pater, Domine cæli & terræ.* Vbi nomine cæli & terræ intelligit quidquid à Deo factum est; atque ideò ipsum etiam Christum cõprehendi docet disertè Athanasius lib. 3. contra Arrianos. Est autem de ratione serui, vt possit obligari pro libito à Domino suo sub culpa & pœna; sublata enim huiusmodi

di subiectione, nihil differt seruus à non seruo, & dominus à non domino. Nec enim agere potest pro dominio, qui pœnâ terrere non potest, nec seruiliter tractari, qui illius timori non subest. Pœna verò sine culpa iusta esse non potest. Ergo Christus subesse potuit cōminationi pœnæ & culpæ.

6. Potest Deus voluntate sua, prout libuerit, reddere illicitum quemlibet actum Christo Domino, non secùs ac nobis. Siquidem ex indubitato omnium consensu, & ratione manifesta, de facto illi per suam voluntatem reddit illicita omnia opera cōtraria legi naturali, non secùs ac nobis. Deum autem reddere voluntate suâ illicitum aliquem actum, idem omninò est, atq; comminari malum culpæ elicienti talem actum; actus enim illicitus est, qui si fiat, peccatur, & incurritur malum culpæ; cōminatio autem mali culpæ includit in se essentialiter comminationem pœnæ. Nulla enim culpa est, vbi nulla dignitas est, & nulla vis inductiua pœnæ. Vnde comminatio culpæ indiuisim est comminatio pœnæ. Ergo potest Deus voluntate sua, prout libuerit, comminari Christo culpam & pœnā non secùs ac nobis.

7. Deus est vltimus finis Christi Domini, sicut est primum eiusdem principium. Ergo sicut potest ipsum annihilare quatenùs est primum principium, non minùs aut aliter, quàm possit annihilare quamlibet puram creaturam; ita etiam quatenùs est vltimus finis potest ipsum obligare sub comminatione culpæ & pœnæ, non minùs aut aliter, quàm possit obligare quamlibet puram creaturam. Tenet consequentia. Quia moralitas, atque bonitas & malitia actuum pendent ab vltimo fine, sicut pendent effectus

Physici

physici à primo principio. Deinde hæc ipsa ratio primi principij fundat dominiũ æquale in ordine ad obligandum moraliter, & ad destruendum physicè, siue quidlibet aliud actione physica peragendum.

8. Licet natura humana in Christo Domino propter vnionem ad Verbum habeat incapacitatem incidendi in culpam, & incurrendi reatum pœnæ secundum se; tamen est capax vtriusque; atque hanc capacitatem, quæ est identificata cum ipsa, auferre nequaquam potuit vnio hypostatica. Ac proinde eam retinuit humanitas in sensu composito eius vnionis. Ergo etiam retinuit capacitatem, vt ipsi secundum se comminaretur Deus, prout libuisset, culpam & pœnam. Quapropter potuit Deus absolutè vtramque illi comminari. Confirmatur paritate timoris, qui ex Isaiæ 11. tribuitur ab omnibus Christo Domino; quia licet nihil timere posset, quatenùs Deus; timere tamen potuit quatenùs homo, propter eminentiam potestatis conuenientis Deo supra naturam humanam secundum se. Ergo potuit similiter terreri Christus Dominus quatenùs homo comminatione culpæ & pœnæ propter eandem eminentiam potestatis, & dominij diuini supra humanitatem secundum se. Sunt nimirum correlatiui, & essentialiter mutuò connexi timor verà ratione cõceptus, & comminatio diuina. Vt quid enim timeatur is, ex quo nullum malum imminere potest? aut quomodo is comminetur, ex quo nullum malum prouenire, aut infligi alteri potest?

9. Communis consensus Theologorum agnoscit in Christo Domino præceptũ strictè, & propriè tale de subeunda morte pro genere humano, deque alijs actibus; eademque

que videtur esse communis sententia Patrũ, ac præsertim Augustini tom.4.lib.2. de sermone Domini in monte, in expositione tertiæ petitionis: *Fiat voluntas tua sicut in cælo, & in terra*. Cùm enim prætulisset primam expositionem de voluntate consulente viatoribus perfectionem, qualis est Beatorum; subiungit deinde secundam expositionem de voluntate præcipiente præcepto vtique prout distincto à consilijs, de quibus iam egerat immediatè. Probat verò voluntatem Dei sumi pro eiusmodi præceptis ex eo quod dicit Christus Dominus: *Cibus meus est vt faciam voluntatem eius*, quæ probatio esset inutilis, si non supponeretur Christum subiacuisse voluntati Dei præceptiuæ, quatenùs distinctæ à consiliatiua; hoc est, præceptis propriè ac strictè talibus. Præceptũ autem propriè ac strictè tale, prout diffidẽs à consilio, includit essentialiter comminationem culpæ & pœnæ, vt sæpe dictum est. Cùm igitur non liceat recedere à communi consensu Theologorum, maximè munito auctoritate Patrum, ac nominatim Augustini; minimè verò omnium id liceat in quæstione dogmatica, qualis est omnis, quæ pertinet ad rectam intelligentiam sacræ Scripturæ, vti pertinet quæstio præsens; nefas profectò erit negare imposita fuisse Christo, nedum imponi potuisse, præcepta comminatoria culpæ, & pœnæ.

R. Comminatio legislatiua est voluntas inferendi aliquod malum facienti aut omittenti talem vel talem actum, intimata potenti facere aut omittere, antequam faciat aut omittat; deterrens quantum est ex se per timorem talis mali à faciendo, aut omittendo; ac per consequens reddens talem actum, aut omissionem intrinsecè illatiuam

illius

illius mali, atque intrinsecè impeditiuam boni oppositi propter connexionem intrinsecam tam actùs, quàm omissionis cum volũtate legislatiua præintimata & contempta per ipsos.

Quodsi malum inferendum per voluntatem legislatiuam fuerit priuatio beatitudinis & vltimi finis æterna, vel ad tempus, ideòque actus vel omissio, circa quos versatur ea voluntas, redditi fuerint intrinsecè impeditiui beatitudinis & vltimi finis in æternum, vel ad tempus; ac per consequens incompossibiles cum conuersione, & adhæsione ad vltimum finem simpliciter, vel secundum quid; eo ipso ijdem seu actus, seu omissio redditi erunt illiciti, & peccaminosi lethaliter, aut venialiter; Siquidem actum, vel omissionem esse illicitam & peccaminosam lethaliter aut venialiter, nihil est aliud, quàm esse impeditiuam beatitudinis, & vltimi finis æternùm vel ad tempus, & incompossibilem simpliciter, vel secundum quid cum conuersione, & adhæsione ad vltimum finem, & beatitudinem.

Si verò malum inferendum per eandem voluntatem non sit priuatio beatitudinis; ac proinde actus vel omissio substans tali voluntati non propterea reddatur impeditiuus beatitudinis, neque in æternum, neque ad tempus, eo ipso non reddetur illicitus & peccaminosus, neque lethaliter, neque venialiter; Quia nullum est peccatum, vbi nulla est oppositio cum beatitudine, & vltimo fine. Quapropter quælibet comminatio negandi beatitudinem, seu inferendi eius priuationem, si fiat, aut omittatur talis vel talis actus, est comminatio culpæ & pœnæ sub eadem conditione; nulla verò comminatio cuiusuis alterius boni negandi, aut

mali inducendi, est comminatio culpæ, atq; ideò neque pœnæ; siquidem est de conceptu essentiali pœnæ, vt præsupponat culpam. Quæ quidem omnia videntur certa, & ex se sponte manifesta; atque exposita, & confirmata iam ante fuère in quæstionibus de bonitate, & malitia.

Ex illis autem deducitur repugnare metaphysicè Christo Domino omnem culpæ & pœnæ comminationem; quia repugnat metaphysicè dari in Deo voluntatem negandi Christo beatitudinem in æternum, vel ad tempus, si eliciat aut omittat talem vel talem actum, præeunte intimatione, ac præcognitione eius voluntatis diuinæ. Repugnat enim metaphysicè imprimis Christum Dominum peccare, vt dictum est quæst. 29. Peccaret verò si eliceret, vel omitteret talem vel talem actum cum ea præcognitione vti modo conclusum fuit. Repugnat deinde similiter Deum aliquid velle sub conditione metaphysicè impossibili; quia vellet frustra, quod repugnat Deo: Immò simul vellet, & nollet eandem rem sub eadem conditione; quia de ratione conditionis metaphysicè impossibilis est, vt eo ipso quod existat verificetur eam non existere. Est enim de ratione cuiusuis impossibilis vt, si ipsum existat, existat etiam ipsius contradictorium; adeòque vt, si existat, eo ipso non existat. Nempe vnum quoduis desinit esse formaliter per existentiam sui contradictorij. Ergo si Deus vellet aliquid exequi datà aliquà conditione, idemque non exequi non datà eadem conditione, atque ea conditio esset metaphysicè impossibilis, idem vellet & nollet sub eadem cõditione, & sibi ipsi esset contrarius. Repugnat ergo dari in Deo voluntatem negandi Christo beatitudinem

tudinem sub tali conditione. Vnde vlterius repugnat dari in eodem respectu eiusdem comminationem culpæ & pœnæ; siquidem ostensum est istiusmodi comminationem cõstitui per eiusmodi voluntatem. Atque hinc demum repugnat aliquem actū Christi Domini reddi illicitū, & peccaminosum, siquidem ostensum similiter est, solà eiusmodi comminatione, & voluntate diuinà actum aliquem alicui illicitum, & peccaminosum reddi posse.

Confirmatur discursus, quod ad comminationem attinet. Quia cui repugnat timor alicuius mali, non potest prudenter fieri cõminatio eiusdem mali; Tum quia fructus per se comminationis est timor; Tum quia, cui repugnat vt patiatur aliquod malum, vnde est timor, repugnat etiam necessariò, vt aliquis habeat potestatem inferendi ipsi tale malum, vnde est comminatio prudens. Repugnat autem Christo timor mali culpæ & pœnæ, vt docet D. Thomas quæst. 7. art. 6. & cum ipso cæteri omnes Theologi; quia, videlicet timor est de malo possibili euenire timenti. Impossibile verò est, vt Christus incidat in peccatum, vtq; puniatur pro peccato. Ergo eidem repugnat comminatio vtriusque huius mali.

Confirmatur rursus. Repugnat Deum alicui promittere bonum ipsi impossibile, aut quod est secundum se possibile, sub conditione impossibili. Ergo pariter repugnat Deum comminari alicui malum ipsi impossibile, quale est respectu Christi peccatum, & punito peccati; aut sub conditione impossibili, qualis est respectu eiusdem operatio contraria legi obliganti in conscientia.

Cõfirmatur 3. Circa illud ad Galatas 4.4. *Misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege*, obseruat D. Thomas, & communiter interpretes, *Tò sub*, dupliciter accipi. Primò vt denotat solam obseruantiam legis, atque exhibitionem operum, quæ in ea continentur. Secundò vt denotat oppressionem per incussionem vtique timoris, & comminationem. Atque primo modo Christum sub lege factum esse, non verò secundo modo: quia videlicet omnia præstitit ex impulsu charitatis; & non ex coactione legis. Vnde idem S. Doctor lib. 4 contra gentes cap. 55. ad 15. & 16. soli Charitati Christi attribuit, quòd mortem pro nobis subierit; circa quam tamen maximè dicitur mandatum & præceptum habuisse, & obedientiam exercuisse; Et consequenter legi ac præcepto, cui suberat Christus, negat vim coactiuam, tum eodem in loco, tùm maximè in præsenti sæpiùs, nec vno modo quæst. 45. art. 1. prope medium; art. 2. in corpore, & ad 1. art. 6. in fine corporis; art. 9. in corpore; & art. 11. ad 1. Vim autem coactiuam vsurpat pro obligatoria, comminatoria, ac perterrento, vt patet ex contextu; & non pro illatiua violentiæ propriè dictæ, quæ respectu nullius dari potest in vlla lege.

Confirmatur denique ex illo ad Galatas 5. 18. *Quod si spiritu ducimini, non estis sub lege*, & 1. ad Tim. 1. 9. *Iusto non est lex posita*: quorum communis expositio est, ideò dici virum iustum ac spiritualem non esse sub lege, nec legem ei esse positam, quia, qui talis est, non operatur ex timore pœnæ, cuius comminatio est distinctiua legis à consilijs; sed operatur ex adhæsione charitatis

ad

ad voluntatem, complacentiamque diuinam, quæ est communis consilijs, legibusque diuinis. Ergò Christo, qui non solùm non est operatus ex timore pœnæ, sed neque potuit talem timorem concipere, non solū non est posita lex comminatoria pœnæ, ac proinde neque culpæ, verùm nec poni, & illum sub se habere vllo pacto potuit.

Dicendum igitur est nomine præcepti & legis, dum sermo est de Christo Domino, intelligi diuina consilia, & maiorem Dei approbationem de aliquo actu, quàm de opposito, æternamq; Dei prædefinitionem, ac præordinationem; non verò voluntatem obligandi in conscientia. Quam sententiam communiter docent Patres Græci, Chrysostomus, Cyrillus, Nazianzenus, Theophilactus, & Eutymius locis expensis à M. Lorca hìc disp. 63. Et licet nonnulli varijs interpretationibus eos eludere nitantur; meritò tamen Cardinalis Toletus ad 10. Ioan. annotatione 14. pronunciat Patres Græcos esse indubitatos nostræ sententiæ patronos, etsi ipse sit in contraria.

Et quidem non congruebat, nec decebat, vt filius Dei naturalis intrinsecè determinatus, vt nihil inhonestum. nihilque displicēs Patri agere posset; & optimè dispositus, sūmeque inclinatus, vt eidem per omnes suos actus placeret, non vtcunque, sed quantum absolutè fieri posset, vtque quamlibet ipsius insinuationem, pronà semper & conformi voluntate sequeretur obsequiosè; Non, inquam, congruebat, nec decebat, vt talis filius eo legum genere premeretur, quæ imponuntur peccatoribus & inimicis, atque filijs adoptiuis potentibus filiationi renunciare, & retinentibus dispositionem, quà facilè possint aduersus patrem rebellare, a

Sed vt solis consilijs, solaque maioris paternæ complacentiæ ostensione dirigeretur ac alliceretur. Agnouit hoc inter alios D. Thomas super illud ad Rom. 8. 32. *Pro nobis omnibus tradidit illum*: dicit enim: *Tradidit eum Deus Pater in mortem, eum incarnari & pati statuendo, & humanæ eius voluntati inspirando charitatis affectum, quâ passionem spontaneus subiret*. Solo igitur tradidit consilio & prædefinitione; non verò præcepto moriendi obligante in conscientia; quale certè nullum de incarnatione præcessit, quæ statuta dicitur simul cum morte.

Quapropter nomine præcepti, & quod perinde est, Mandati, dum sermo est de Christo Domino, intelligenda sunt consilia & prædefinitiones. Neque verò id est sine exemplo in sacris litteris, vt videre est apud P. Montoyam, de consilijs quidem disp. 39. de scientia Dei sect. 4. initio. De prædefinitionibus verò tractat. 2. de prouidentia, disp. 9. sect. 2. fine. Præterea D. Thomas 2. 2. quæst. 104. art. 2. in corpore docet obiectum proprium ac speciale obedientiæ esse præceptum; & tamen ibidem. & art. 5. ad 3. dicit perfectam obedientiam obedire in omnibus licitis & præuenire voluntatem expressam superioris, tametsi in omissione nullum sit peccatum. Ergo censet etiam consilia habere aliquam rationem præcepti.

Accedit, quod leuis neqnaquam considerationis est pro hac re, voluntatem Dei circa mortem, aliaque vniuersim opera meritoria Christi Domini, non fuisse solùm insinuatiuam vtcunque maioris perfectionis, qualis sola voluntas datur respectu purè beatorum; sed fuisse insuper onerosam, & coniunctam cum comminatione alicuius mali, si nollet mori, aliaque opera exercere

sibi

sibi incommoda ac molesta. Cum enim contulerit Christo in præmium mortis, aliorumque meritorum, gloriam sui corporis, suiq; nominis exaltationem, nostrorumque remedium peccatorum, satis liquet hæc eadem conferenda illi minimè fuisse, si noluisset pati merendo, quæ passus est. Habuit igitur Deus voluntatem, vt Christus pateretur aliquam in suo corpore & nomine iacturam; maximam verò in nobis, qui sumus ipsius membra, & eiusdem consortes naturæ, si noluisset ea opera edere, quæ proponebantur vt meliora, atque magis placentia Deo. Voluntas autem superioris præscribens subdito aliquod opus nō purè ac præcisè vt melius, sibique magis placiturum; sed insuper cum interminatione alicuius mali illi infligendi, vel in se, vel in alijs cō-naturali dilectione eidem coniunctis, communissimo omnium vsu præceptum, mandatum, & lex nuncupatur, tametsi nullam inducat obligationem in conscientia, nec omissionem talis operis reddat illicitam ac peccaminosam. Iis namque vocibus passim significantur leges purè pœnales, omnesq; vniuersim ordinationes ac regulæ aliquod eiusmodi grauamen continentes aduersus transgressores, tametsi transgressio ne venialiter quidem sit peccaminosa. Independenter igitur ab obligatione in conscientia, & comminatione culpæ & pœnæ adest specialis ratio, ob quam, iuxta communissimum loquendi modum, præcepta, mandata, & leges dicantur ea consilia, quæ Christus accepit] de operibus meritorijs, quæ præstitit.

Hinc patet ad 1. Licet enim accipere verba scripturæ in sensu tametsi non summè proprio ac rigoroso; vsitato tamen alias in

ipſa ſcriptura, & extra eam frequenti; maximè cum magno fundamẽto rationis theologicæ deductæ ex eadem ſcriptura, quale innotuit adeſſe in præſenti.

Ad 2. Eadem vox in eadem periodo etiã comparatiuà diuerſam ſæpè ſubit ſignificationem vt patet ex Ioan. 10. 50. *Sicut miſit me Pater &c.* & iterum cap. 20. 21. *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos*. Nempe ſufficit conuenientia ſecundum rationem genericam, vel analogicam, quæ minimè deeſt inter præcepta & conſilia Dei, maximè ſi hæc ſint oneroſa; vtriſque enim communis eſt voluntas ſuperioris dirigens inferiorem, & aliquatenus grauans, ſi is renitatur. Viget verò vtroque illo in loco comparatio etiã multò magis iuxta noſtram ſententiam. In priori quidem, quia ex obſeruantia præceptorum non obligantium in conſcientia deducitur vrgentiùs, ea debere obſeruari, quæ obligant. In poſteriori verò quia inobediẽtia præcepti obligantis in conſcientia eſt turpiſſima, & maximè potens nocere; & ſimiliter eſt perfectiſſima obeditio, maximèque potens prodeſſe, quæ eſt ſine obligatione in conſcientia.

Ad 3. Certum eſt præceptum ſtrictè tale eſſe diuerſum à conſilio: nam, vt ait Auguſtinus ſerm. 61. de tempore ad medium: *Aliud eſt præceptũ aliud conſiliũ*: Et conſtat ex illo Pauli 1. ad Corinth. 7. 25. *De virginibus præceptum Domini non habeo, conſilium autẽ do.* Verum non eſt minùs certum, votum propriè ac ſtrictè ſumptum diſtingui, tum à ſacrificio, tum à ſimplici propoſito; & nihilominùs licuit D. Thomæ, & alijs communiter, intelligere de Chriſto illud pſalmi 21. 26. *Vota mea reddam*; ſimulque eidem

negare

negare. 2.2. quæst. 88. art. 4. ad 3. votũ propriè ac strictè tale, intellecto sub ea voce, sacrificio, vel simplici proposito, Ergò similiter licet, & sane cum fundamento non valde dissimili, accipere præceptum, dum agitur de Christo, pro consilio præsertim onerosо, & non purè approbatiuo; quod scilicet non vsque adeò distat à conditione præcepti strictè talis. Dictum verò est, vnde hæc qualiscunq alienatio præcepti, mãdati, & legis à propria & rigorosa significatione, non sit absurda. De obedientia nihil opus dicere, cùm obseruatum sit ex D. Thoma, eam esse perfectissimam, quæ versatur circa consilia.

Ad 4. Nec etiam Deo est licitum mentiri, peierare, se odisse, hæc & similia præcipere, aut consulere, & sic de alijs huiusmodi. Et tamen nulli propterea subest præcepto, aut legi propriè ac strictè tali; nec eiusmodi actus sunt illiciti positiuè respectu Dei, sed impossibiles. Redduntur verò impossibiles per dictamen diuinæ sapientiæ dictans eos esse incompossibiles, seu potiùs actus oppositos esse intrinsecè connexos cum amore summi boni, ad quem Deus summa cum necessitate est intrinsecè determinatus. In hunc igitur modum Christus erat determinatus ad ea, quæ sunt legis naturalis; quatenus cognoscebat eorum seu prosecutionem seu fugam, prout in ipsa continentur, esse connexas cum amore summi boni, ad quem erat intrinsecè determinatus, & actus, seu omissiones contrarias esse essentialiter coniũctas cũ contẽptu Dei sibi prorsus impossibili. Vnde non cognoscebat actus aliquos esse sibi illicitos, & alios licitos; sed quosdam esse impossibiles, aut necessarios, alios verò possibiles & simul liberos. Eatenus igitur præcisè dici potest Chri-

ſtus ſubeſſe præceptis legis naturalis, quatenus ea, ſeu neceſſitas, ſeu impoſſibilitas primitus venit ex dictamine, & voluntate ſuperioris. Vnde reſpectu Chriſti nulla poteſt deduci poſſibilitas legis, aut præcepti communicantis culpam & pœnam, aut reddentis aliquem eius actum illicitum, ſed neceſſarium, aut impoſſibilem.

Ad 5. Conceditur Chriſtum, quatenus hominem, eſſe ſeruum Dei ſeruitute naturali; quoniam eſt ſubſtantia rationalis propria Dei ex ſua natura, iuxta illud, ad Corinth. 3. 23. *Chriſtus autem Dei*: ſubiecta eius voluntati non ſolùm purè directiuæ, & vtcunque conſiliatiuæ; ſed etiam præſcriptiuæ, ac exigitiuæ pro libito talium determinatè mediorum ad talem determinatè finem, vertibilis, & præordinabilis efficaciter ad omnia quæcunque libuerit vſque ad mortem incluſiuè, iuxta illud nuper expenſum: *Pro nobis omnibus tradidit illum*: Ac proinde Chriſtus eſt *organum animatum, ſeparatum* (ſecundum naturam vtique, & voluntatem) *alterius* (nempe Dei) *homo exiſtens*: quæ eſt tota definitio ſerui tradita ab Ariſtotele. 1. Polit. cap. 3. & ex ipſo à D. Thoma ibidem lectione 3. Quapropter peccabilitas, &, quæ ad illam conſequitur, capacitas obligationis in conſcientia, & comminationis culpæ, ac pœnæ ſunt extra conceptum quidditatiuam ſeruitutis in communi, & pertinent ad imperfectionem puri hominis ſerui, eiuſque nondum beati. Ergò ex conceptu ſeruitutis nihil conficitur pro ſcopo argumenti; quia Chriſtus eſt ſeruus ſecluſis imperfectionibus peccabilitatis. Idē dicitur conſequenter de conceptu Domini ex parte Dei, qui conceptus non eſt negādus, ſed nobilitandus reſpectu Chriſti re-

tentò

tentò discrimine serui à non seruo per alia prædicata contenta in data serui definitione, quæ sanè definitio vti propria Aristotelis & D. Thomæ est pro scholis anteponenda alijs aliorum definitionibus, secundum quas sunt accipiendæ authoritates negantes Christum esse seruum, apud Vasquez disp. 80. cap. 3. 6. & 7.

Ad 6. Patet ex dictis circa 4. negandam esse maiorem, nec satis eàm probari.

Ad 7. Annihilationi correspondet ex parte creaturæ sola potentia passiua, seu quàsi passiua: Obligationi verò, & comminationi correspondet potentia etiam actiua eius effectùs, ad quem obligatur, atque inducitur per minas. Patet autem potentiam actiuam creaturæ, non tam latè patere, atque patet passiua. Vnde nulla est consecutio in argumento. Deinde idem est ambitus Dei, vt primi principij, & vltimi finis; nec non vt domini proprietatis & iurisdictionis; atque operantis physicè & moraliter. Quare non est facienda comparatio cum diuersis effectibus, seu quasi effectibus, sed cum ijsdem: hoc autem si præstetur, euanescet argumentum; Quia Deus non potest esse principium physicè cooperans Christo ad actum timoris culpæ, aut pœnæ, nec ad actum honestum reiectiuum, seu impeditiuum alicuius sui actùs inhonesti, vt patet ex dictis.

Ad 8. Naturæ humanæ secundum se sola inest capacitas remota comminationis culpæ & pœnæ, sicut & incidendi in culpā & pœnam. Ad comminationem autē actualem, eiusque proximam possibilitatem requiritur capacitas proxima peccandi, quàm excludit vnio ad Verbum. Paritas ex timore valet potiùs in contrarium, vt patet ex

prima nostra confirmatione: Timor enim communiter cum D. Thoma ibi citato attributus Christo est solùm reuerentialis, qui non est de culpa & pœna. Attribuatur igitur Christo sola obedientia itidem reuerētialis, seu filialis, & charitatiuà, non verò extorta viliter per minas, & obligationem in conscientia.

Ad 9. Nostræ sententiæ sunt Lorca, Joannes Antonius Velasquez, Victoria, apud Medinam, & Ludouicus de Roa apud Puente Hurtado cum Dionysio Cisterciensi, propendentibus eodem Paludano, & Alberto Magno. Tenent etiam illam, licet non admodum consequenter Gamachæus, & Bernal; nec ab ea omninò recedit Suarez. Eandem dicunt probabilem, minimèque singularem, Medina de Lugo, & Bernal. Quòd attinet ad Patres, iam dictum est Græcos esse pro nobis, nec apud Latinos quidquam apparet speciale pro præcepto strictè tali, sed illud enunciant absolutè, prout habetur in sacris litteris; ideòque eidem, quæ ijs est adhibita, interpretationi dant aditum. Iuuat sexta synodus locuta procul dubio ad mentem Patrum, & dicens actione 4. eodem modo, contextùque verborum Christum fuisse obedientem præceptis Dei, & parentum; cùm tamen parentes, nec possent, nec vellent ipsum obligare in conscientia, aut minis cum eo agere. Iam Augustini illa specialis pōderatio procedit ex mala intelligentia; quia in prima tertiæ eius petitionis expositione non accipit voluntatem Dei pro consilio, sed pro pace, & beata animi tranquillitate viatorū, qualis est in Beatis. Consequenter in secunda expositione non accipit voluntatem Dei pro eius præceptis vt contradistinctis

à Con-

à consilijs, sed absolutè iuxta totam eius vocis amplitudinem, vti dictum est de cæteris Patribus. Nec ab eis dissident communiter in modo loquendi Theologi antiquiores; nec ex modernis, nisi per pauci, ideòque perinde, ac illi sunt exponendi. Non igitur inest oppositæ sententiæ pondus authoritatis, quale obijcitur, estque maius pro parte nostra.

QVÆSTIO XXXIII.

Vtrum in Christo fuerit libertas indifferentiæ?

VIDETVR non fuisse. 1. Quia Damascenus lib. 3. orthodoxæ fidei cap. 14. versus finem: *sententiam, ait, & electionem in Domino dicere non possumus, siquidem propriè loqui studemus*. Libertas autem indifferentiæ absque sententia, id est, dictamine concludente. Quid agendum, & absque electione esse non potest. Ergò libertatem indifferentiæ in Christo Domino dicere non possumus per locutionem propriam.

2. Electio est appetitus præconsiliati ex Arist. 3. ethic. cap. 3. ad finem. In Christo autem non potuit esse præconsiliatum; quia consilium initur tantùm de incertis, & Christo omnia erant certa. Ergò in Christo non potuit esse electio, quæ est proprius actus principij indifferentis.

3. Christus Dominus erat intrinsecè determinatus ad vnum oppositorum, nempe ad bonum, absque vlla potestate ad oppositum

situm boni, quod est malum; quia erat intrinsecè impeccabilis, vt dictum est. Libertas autem indifferentiæ est ad vtrumlibet oppositorũ. Ergò hæc in Christo nõ erat.

4. Vbi concurrunt duæ potentiæ appetitiuæ inæquales, bene inuicem ordinatæ, quæ est inferior subordinatur perfectè superiori, eiusque motu rapitur necessariò; ac proinde non est domina sui actûs, vt dictum est de appetitu sensitiuo & rationali Christi. Erant autem in ipso similiter duæ voluntates, humana & diuina, benè inuicẽ ordinatæ. Ergò humana, vt pote inferior, erat perfectè subordinata diuinæ, eiusque proinde motu rapiebatur necessariò absque dominio sui actûs; quod tamen est de conceptu potentiæ liberæ libertate indifferentiæ.

5. Christo inerat ineuitabiliter scientia beata, eadèmque erat essentialiter connexa cum omnibus & singulis actibus ab eo exercitis pro quauis temporis differentia, & essentialiter incompossibilis cum omissione cuiuslibet eorum; quia omnes illos, & singulos repræsentabat, vt constat ex quæst. 28, eratque essentialiter vera, vtpote supernaturalis, & beatificans. Quidlibet autem ineuitabile, simùlque essentialiter incompossibile cum omissione alicuius actûs aufert libertatem indifferentiæ respectu eiusdem. Ergò non fuit in Christo libertas indifferentiæ respectu vllius sui actûs.

R. In Christo fuit libertas requisita ad merendum; meruit enim de facto, quod est certum ex fide, vt dicetur quæst. 38. Libertas autem indifferentiæ, quæ est eadem cum libertate à necessitate, est requisita ad merendum, vt constat ex definitione Innocentij X. in Bulla, quæ incipit. *Cùm occasione*

edita

edita paucos ante dies hoc ipso anno 1653. pridie Calendas Iunij super quinque propositionibus Cornelij Iansenij, in qua hæretica declaratur, & vt talis damnatur tertia propositio, quæ est huiusmodi: *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.* Valet verò consequentia quasi à fortiori à statu naturæ lapsæ ad statum innocentiæ proprium Christi, pro existentia & necessitate libertatis à necessitate; quod neque ij in dubiũ vnquam reuocarunt, quorum occasione, ista declarationis, & condemnationis sententia lata est. Fuit igitur in Christo libertas indifferentiæ.

Deinde humana natura assũpta est à Verbo cũ omni perfectione ipsi cõnaturali, nec incompossibili cũ fine incarnationis, vt dictum est suprà. Libertas autem indifferentiæ est aliqua perfectio; siquidem datur in Deo; eademq. est humanæ naturæ connaturalis; siquidem datur in puro homine, vniuersaliter pro quouis statu: nec est incompossibilis cũ fine incarnationis, sed magis ad eum necessaria; siquidẽ obtentus est per opera meritoria, & satisfactoria.

Demum indifferentia deficit voluntati absolutè, vel ex parte principij, ob imperfectionem cognitionis, vel ex parte obiecti purè boni, aut necessarij ad beatitudinem: Aberat autem a Christo imperfectio cognitionis, eidémque aderant plura obiecta creata habentia perfectionem coniunctam cum imperfectione, cum quibus & sine quibus substantia beatitudinis omninò subsisteret. Nihil ergò fuit, quod auferret Christo libertatem indifferentiæ.

Ad 1. Damascenus negat Christo solam

sententiam, qualis in nobis est depulsiua ignorantiæ, & determinatiua dubitationis præexistentis; & electionem per se pendentem à tali sententia. Sequitur nimirum immediatè apud ipsum: *Etenim sententia post ignotæ rei inuestigationem, & deliberationem affectio est ad id quod decretum est*. Sed talis imperfectio non est de conceptu per se libertatis, & electionis in communi. Siquidem hæc datur in Deo, iuxta illud 1. ad Ephes. 4. *Elegit nos in ipso*. Ergò potuit similiter esse in Christo sententia & electio expers imperfectionis meritò illi negata à Damasceno.

Ad 2. Præcōsiliatio & discursus circa eligēda præcedit in nobis ante electionē ob imperfectionē cognitionis & ignorātiā; sed ad electionē solùm requiritur per se, & immediatè vltimum dictamen circa eligibile; quod dictamen quia Christo aderat absque præuio discursu, propterea in ipso potuit esse libera, ac indifferens electio absque præconsiliato formaliter & adequatè sūpto.

Ad 3. Christus non fuit indifferens ad bonum & malum; fuit tamen indifferens ad hoc vel illud bonum inuicem incompossibilia; atque hoc est sufficiens ad libertatem indifferentiæ simpliciter, præsertim cùm dicat Augustinus, & meritò, potestatem peccandi non esse libertatem, nec partem libertatis.

Ad 4. Sicut in Christo sunt duæ naturæ non vnitæ inuicem immediatè; ita etiam sūt duæ voluntates, & duæ electiones, quarum neutra alteram sibi de necessitate subordinat despoticè, sed diuina humanam politicè. Quia vtraque est capax operandi indifferenter cum dominio sui actûs, expeditque ad finem diuinæ prouidentiæ; vt sinatur huma-

humana voluntas sic operari, vt apparet ex responsione ad quæstionem. Nec propterea perturbatur debita subordinatio, vt patebit quæst. 37. Alia est ratio de appetitu rationali, & sensitiuo; quia vterque est eiusdem naturæ, & sensitiuus minimè capax electionis, nec determinatus ad honestum, nisi ex imperio rationalis.

Ad 5. Sola beatitudo quoad substantiam inerat Christo necessariiò, ac ineuitabiliter; Quia gloriam accidentalem habuit dependenter à suis meritis, vt infrà dicetur; atque adeò liberè & contingenter: Non autem pertinet ad substantiam beatitudinis Christi scientia beata horum potiùs suorum actuum, quàm aliorum, & effectuum seu præmiorum pendentium ex illis; quia gloria accidentalis consurgit ex visione horum obiectorum in Deo. Ergò beatitudo quatenus necessariò ac ineuitabiliter habita non fuit essentialiter connexa, aut incompossibilis cum talibus determinatè operationibus Christi vt viatoris. De antecessione scientiæ beatæ ad istas operationes, dicetur infrà.

QVÆ-

QVÆSTIO XXXIV.

Vtrum Christus fuerit indifferens ad actus inæquales?

VIDETVR non fuisse 1. Quia Christus sicut est intrinsecè impeccabilis; ita etiam est intrinsecè irreprehensibilis, minimèque capax, qui ob aliquam suam operationem constituatur proximè reprehēsibilis: si enim oportet episcopum irreprehensibilem esse, vt dicitur 1. ad Tim. 3. 2. quanto maiori ratione necesse erat esse intrinsecè, & ex natura rei irreprehensibilem, minimèque capacem, qui incideret in indignitatem operandi cuiquam reprehensioni & exprobrationi obnoxiam, eum, qui ex extrinseca sua dignitate erat ex natura rei supremus omnium Pastor, Caput, & Exemplar. Non fuisset autem sic irreprehensibilis Christus, si fuisset indifferens ad actus inter se inæquales, quia hæc indifferentia continet in se potestatem eligendi actum minùs perfectum, omisso liberè alio perfectiori: Atq; hæc electio & omissio est reprehensibilis; reprehenduntur enim passim nō solùm qui peccant, sed etiam tepidè, & minùs quàm possent perfectè operantes; maximè si speciali aliquâ ratione ad summam vitæ perfectionem teneantur; vti profectò tenebatur Christus ratione modò insinuatâ.

2. Non est bonus ac perfectus filius; neq; bonus ac perfectus amicus, qui non exhibet opera sūmè placētia patri & amico; proinde q;

deq. contemnit maiorē eorū inclinationem & complacentiam, & sic inducit aliquam mutuæ dilectionis tepiditatem. Christus autem erat necessariò, & non libera electione bonus ac perfectus tum filius, tum amicus æterni Patris: Nec enim credendum est illud apud Matt. 3. 17. obiter expensum suprà: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene conplacui*: ita de facto verificari, vt potuerit falsum reddi liberà Christi voluntate. Ergò non fuit liberum Christo elicere actus minus bonos, minùsque placentes Deo patri & amico prætermissis melioribus, magisque placentibus.

3. Impossibile est minus bonum maiori bono eiusdem præsertim generis præferri ab eo, qui vtrumque perfectè, & æquè efficaciter cognoscit. Christus autem omnia obiecta, circa quæ versabatur, cognoscebat perfectè, & cum efficacia quanta absolutè possibilis est; nec poterat pro libito, vti nos possumus, & intellectum diuertere, vtque aliter repræsentaret obiecta, determinare: eadèmque obiecta erant omnia contenta intra idem genus honesti. Ergò Christus semper erat necessitatus ad obiectum optimum. Eadem verò est ratio, quidquid dicat in contrarium Vasquez in præsenti, vt se expediat ab ijs, quæ tradiderat circa hoc in 1 2. Eadem, inquam, est ratio de summa intensione actus; quia hæc similiter cognoscebatur vt melior, ac eligibilior, quàm minor intensio.

4. Ex vnione hypostatica resultat in Christo ius, & in Deo necessitas ex natura rei, vt illi conferantur omnes habitus, & dona summæ perfectionis entitatiuæ & intensiuæ, vt dictum est supra. Ergò indidem resultat in Deo ius, & in Christo necessitas

natu-

naturalis ad actus secundum speciem, ac intensionem summè perfectos. Patet consequentia, quia est æqualis vtrinque coniunctio, & insuper ex parte Christi adest obligatio gratitudinis, vt obsequatur, ac placeat Deo quantum potest.

5. Gratia habitualis puri hominis viatoris est incompossibilis cum peccato lethali, & beatitudo eiusdem puri hominis est incompossibilis etiam cum veniali. Ergo gratia vnionis est incompossibilis etiã cum imperfectione. Patet consequentia, quia ex vna parte vis perfectiua, & sanctificatiua gratiæ vnionis excedit multò magis vim perfectiuã, & sanctificatiuam beatitudinis formalis puri hominis, quàm hæc excedat gratiam habitualem puri hominis viatoris; cum ille excessus sit prope infinitus ob diuinitatem intrinsecè perficientem ac sanctificantem. Ex alia parte quoad defectum est minor distantia imperfectionis moralis à peccato veniali, quàm huius à peccato mortali; cùm mortale inducat auersionem, & separationẽ simpliciter à summo & infinito bono. Ergo gradatio facta concludit velut à fortiori.

Idem argumentum conficitur ex dilectione Dei; quia dilectio Dei necessario elicita à Christo superat multò magis dilectionem Dei beatificam propriam puri hominis, quæ est incompossibilis cum peccato etiam veniali; quàm hæc dilectio superet dilectionẽ propriam puri hominis viatoris, quæ est incompossibilis cum peccato solùm lethali. Ergo dilectio Dei necessariò à Christo concepta est incompossibilis cum imperfectione morali; idest, cùm actu minùs perfecto liberè impediente actum perfectiorem; siquidem imperfectio moralis nihil est aliud, quàm omissio libera maioris perfectionis.

6. Dede-

6. Dedecet sublimem filij Dei naturalis, hominisque Dei dignitatem, vt repat in operando ad modum puri hominis, tepidi, & remissè adhærentis Deo; faceret verò hoc Christus Dominus, si eligeret actus minùs perfectos omissis melioribus. Quod autem vnumquemque dedecet attenta eius dignitate substantiali, est peccaminosum respectu eiusdem, vt constat ex dictis de bonitate & malitia circa regulam morum. Cùm igitur Christus Dominus sit impeccabilis intrinsecè, est etiam impotens operari nisi summè perfectè. Confirmatur dedecentia; quia dedecent magnificum parui sumptus, & parui honores magnanimum; atque ab vtroque infra dignitatem censentur, vt habetur ex Philosopho 4. Ethic. c. 2. & 3. Ergo dedecent multò magis, suntque infra dignitatem parua quæuis opera, & infra supremum perfectionis gradum constituta, si cum eo comparentur, qui omnes virtutum habitus habet in supremo perfectionis gradu; in quo videlicet *sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei*, quique est *plenus gratiæ & veritatis*, nec est purus homo, sed simul Deus.

R. Ob easdem ferè rationes quibus probata est in Christo libertas indifferentiæ absolutè, attribuenda est eidem indifferentia ad actus inter se inæquales, ita vt potuerit elicere aliquos actus minùs perfectos, omissis liberè ac indifferenter alijs perfectioribus. Imprimis enim libertas ad actus omninò æquales non sufficit ad meritum. Quia qui hàc solà libertate præditus est, tantum bonum impedit operando, quantum ponit à parte rei; ideoque eius opus nullà euadit laude aut præmio dignum ex positione; sicut nullo euadit dignum vituperio

aut

aut supplicio ex impeditione. Et præterea de ratione actûs meritorij est contemptus liber, & arduus commodi temporalis ob honestatem simpliciter, vel maiorem honestatem sectandam, vt dicetur quæst. 38. Patet verò eiusmodi actum differre specie à quouis alio, per quem omittatur; nec illi esse æqualem quoad honestatem & perfectionem. Siquidem ergo fuit in Christo libertas sufficiens ad merendum, fuit vtique in eodem indifferentia ad actus inæquales. Indidem patet huiusmodi indifferentiam, cũ proculdubio sit humanæ naturæ secundum se connaturalis, esse quoque congruentem fini incarnationis, vtpote obtento per merita & satisfactionem; ideoque assumptam à Verbo fuisse iuxta dicta quæst. 31. siue ea sit perfectio, siue defectus, siue, quod verum est, ex vtroque conflata.

Demum occurrebant Christo Domino plura obiecta amabilia propter se honestè, limitatæ perfectionis inter se inæqualia, optimè cognita, & quibus non indigeret ad suum vltimum finem obtinendum, possidẽdamque cumulatè beatitudinem suam: huiusmodi namque sunt respectu Christi obiecta formalia virtutum moralium, quæ superiùs ipsi attributæ sunt; hæc enim obiecta sunt imprimis amabilia propter se honestè; siquidem amantur per virtutes specificatas ex ipsis. Deinde non indiget illis Christus, nec actibus ad ea terminatis, pro vltimo suo fine & beatitudine; siquidem ratione vnionis hypostaticæ collata ipsi est beatitudo cumulatissima independenter ab omnibus actibus, & meritis suis. Eadem obiecta esse bonitatis limitatæ, inter se inæqualia, & optimè à Christo cognita, ex eo patet, quia sunt creata, & in ordine ad illa existunt vir-

tutes

tutes perfectionis ex omnium confessione inæqualis. Quæ autem sunt huiusmodi, habent, quantum est de se, contemptibilitatē, & omissibilitatem, siue considerentur in ratione finis, quia habent bonitatem limitatā, & cum imperfectione coniunctam; siue considerentur in ratione medii ad vltimum finem, quia non sunt necessaria ad illum obtinendum ac possidendum. Ex reliquis verò capitibus datur in Christo, quidquid requiritur ex parte principij ad proximam indifferentiam respectu eorundem obiectorū, vt liquet ex dictis. Neque hæc indifferentia versari potest nisi inter actus inæquales; quia ea obiecta motiua sunt inæqualia. Aderat igitur, in Christo indifferentia ad actus inæquales.

Ad 1. Iuxta doctrinam D. Thomæ opusculo 18; cap. 1. & lectione 1. ad caput 13. Dionysij de diuinis nominibus: Perfectio cuiusque, & imperfectio, & consequenter laudabilitas, ac reprehensibilitas, considerantur in ordine ad vltimum finem; isque absolutè perfectus ac laudabilis existit, qui actu illum possidet: Perfectus verò ac laudabilis viator est, qui est bene vndequaque dispositus ad vltimum finem consequendum; imperfectus autem & reprehensibilis, vel absolutè, vel secundum quid, qui nec vltimum finem actu possidet, nec est ad illum bene dispositus, sed cum voluntario aliquo speciali vel impedimento illius obtinendi, vel periculo eiusdem amittendi. Vnde omissio libera cuiusuis actus perfectioris, eiusque impeditio per actum, minùs perfectum est aliqua imperfectio in puro homine viatore, eumque constituit reprehensibilem; quia priuat ipsum maiori aliqua securitate obtinendi vltimi sui finis, ideòque constituit in

aliquo

aliquo speciali periculo voluntario eiusdem amittendi .] At verò in Christo Domino actus minùs perfectus, omisso liberè perfectiori, non habet rationem imperfectionis moralis, neque Christum constituit reprehensibilem; quia independenter à suis operationibus liberis potitur cumulatè beatitudine absque vllo periculo illius amittendæ.

Ad 2. Fœlicitatem & delectationem puri hominis, vtpote finitam, ac limitatam, auget quælibet accessio boni, & eius magis, quod magis placet; & consequenter dolorem ac molestiam procreat eidem aliquam privatio eiusdem boni; vtpote diminutiua fælicitatis, & delectationis & contradicens naturali appetitui augmenti circa illas. Non est autem bonus, & vndequaque perfectus, seu filius, seu amicus, qui est causa voluntaria alicuius iusti doloris, ac molestiæ patri, vel amico, & contradicit vtriusuis inclinationi naturali ad augmentum propriæ fælicitatis ac delectationis. Est igitur contra perfectam filiationem & amicitiam respectu hominis, si omittantur, quæ ipsi maximè placent, eaque fiant; quæ minùs placent. Alia est ratio comparatione Dei, cuius nimirum fælicitas & delectatio nullum potest augmentum sortiri ex accessione vllius boni creati, quique nullam ex opposita omissione, ac priuatione molestiam, aut dolorẽ pati potest. Quare non est contra rationem perfectæ filiationis, & amicitiæ cum Deo, quod non fiant ea, quæ ipsi maxime placent, eaque fiant, quæ minùs placent, si nihil interueniat aliud; Quia complacentia diuina circa actus creatos non est afficiens & delectans, ac beatificatiua, sed purè approbatiua. Filius igitur & amicus Dei sibi debet prouidere, non patri & amico Deo, eritque proinde

proinde perfectus in ratione talis, si nullum apponat impedimentum, nullumque creet periculum hæreditati paternæ capessendæ, & retinendæ æternæ suæ cum Deo coniunctioni per suum amorem, & gaudium erga ipsum, quidquid sit de reliquo. Christus autem longè aberat, vt dictum est, ab omni eiusmodi impedimento & periculo, vtcunque versaretur circa obiecta creata meliora, & minùs bona.

Ad 3. Christus solùm erat determinatus intrinsecè ad vniuersalissimũ genus honesti, sub quo supersunt plures species obiectorũ inter se inæquales, aliæ cum commodo, aliæ cum incommodo temporali cõiunctæ, adeòque inuicem incompossibiles, vt clariùs infrà. Dictum autem est in quæstionibus de bonitate, & malitia, saltem existenti huiusmodi diuersitate bonorum inæqualiũ, posse eligi quod est minus bonum, tametsi nullus sit defectus in præuia cognitione. Quod additur de identitate rationis circa inæqualitatem intensionis, & specificæ perfectionis, conceditur omninò, nec negari vllo pacto potest. Immo vrget ratio P. Vasquez multò magis circa inæqualitatem solius intensionis; quia in maiori intensione reperitur formaliter totum bonum minoris intensionis.

Ad 4. Maximus amor est necessariò actiuus maximi eius boni, quo indiget amatus, seu quod ipsius interest habere; non verò eius, quo non indiget, neque quidquam interest ipsius. Intererat autem Christi habere dona supernaturalia in summa perfectione, ijsdemque indigebat ad operandum perfectissimè, & felicissimè viuendum. At Deus non indigebat perfectissimis Christi operationibus, neque quidquam ipsius in-

uererat, vt existerent. Est igitur dispar manifestè ratio, tametsi esset æqualis vtrimque, & summa coniunctio physica, & affectiua ex vi vnionis hypostaticæ. Iam gratitudo ex parte Christi poterat esse maior, vel minor in actu secundo, quin propterea esset possibilis ingratitudo, aut imperfectio in actu gratitudinis ob eandem rationem, quæ reddita est pro reliquis virtutibus.

Ad 5. Nihil ea gradatio concludit; quia fit transitus a genere in genus; peccatum enim tam veniale, quàm lethale displicet Deo, & vtrumque est impeditiuum beatitudinis in æternum vel ad tempus. Vnde iuxta dicta ad 1. neutrum peccatum cohærere potest cum perfectione operantis, & summa eiusdem ad vltimum finem adhæsione per charitatem siue actualem, siue habitualem; nempe est eadem ratio de vtraque quoad punctum præsens. At actus minùs perfectus, alio absolutè possibili, respectu operantis nullum prorsus vel minimum eiusmodi incommodum secum affert; ideòque nullam habet ex sua præcise ratione formali incompossibilitatem cum summa ad vltimum finem adhæsione siue actuali, siue habituali, cumque perfectione operantis excludente omnem imperfectionem moralem.

Ad 6. Decederet quidem filium Dei naturalem, eundemque hominem-Deum, si non se exerceret actibus inter omnes absolutè possibiles præstantissimis circa summũ bonum, quod est Deus, & quia non est liber ad aliquid se se dedecens, propterea eiusmodi actus elicit necessariò, estque per eosdem totâ æternitate felix atque beatus; & consequenter constitutus in statu perfectionis absque vlla imperfectione morali potente

tente impedire consummatum absolutè exemplar sanctitatis. Cæterùm quòd, hoc posito, circa alia obiecta finita & limitata liberè interim versetur Christus cum plena indifferentia eligendi minùs vel magis bonum, nihil continet dedecens. Immo est pars quædam felicitatis, substantiam eius maximè decens, posse inferiora hæc, qualiacunque fuerint, amplecti facile, vel reijcere, ac contemnere, vt libuerit, veluti res parui momenti. Magnificus & magnanimus, vt considerantur à Philosopho, nihil habent maius profusione magnorum sumptuum, & meritis magni honoris humani, quo sint felices & perfecti, quodque illis eorum habituū operationibus substituant. Vnde illis sublatis nihil superest, quo se decenter exerceant, quod patet non habere locum in Christo.

QVÆSTIO XXXV.

Vtrum Christus fuerit indifferens respectu mortis?

VIDETVR non fuisse. 1. Quia Christus non fuit indifferens respectu eorum, quæ pertinent ad legem naturalem, vt dictum est q. 29. & 32. Pertinebat autem ad legem naturalem respectu Christi, vt ipse moreretur pro salute generis humani; Tum quia lex naturalis obligat ad subueniendum proximo constituto in extrema necessitate, qualis profectò erat, quæ opprimebat genus humanum obnoxium morti æternæ, & mul-

tiplici miseriæ temporali, vnde sola mors Christi eximere poterat: Tum quia vnanimis omnium Doctorum consensus tradit vnumquemque lege naturali teneri ad profundendam vitam temporalem pro salute spirituali proximorum, maximè verò totius Reipublicæ aliàs infallibiliter interituræ. Quid igitur par est sentire de toto mundo interituro, si Christus mortem recusasset?

2. *Bonus pastor dat animam suam pro ouibus suis*, vt habetur Ioan. 10. 11. Christus autē erat bonus pastor, vt ibidem ipse testatur de se ipso. Nec fieri potuit vt esset malus pastor, vel etiam non bonus. Quia necesse erat ob eius impeccabilitatem, vt in quouis genere, ac materia esset non malus, sed bonus. Ergo non potuit fieri, vt non poneret animam suam pro nobis.

3. In eodem capite Ioannis versu 17. dicit Christus: *Propterea me diligit Pater, quia ego pono animam meam*. Fieri autem non potuit vt non diligeretur à Patre; siquidem erat intrinsecè, ac substantialiter gratus ipsi & sanctus. Ergo nec fieri potuit vt deficeret ratio & causa dilectionis paternæ, quæ dicitur positio animæ.

4. Matth. 26. 42. dicit Christus orando ad Patrem: *Pater mi, si non potest hic calix transire, nisi bibam illum; fiat voluntas tua.* circa quæ verba subdit Hilarius can. 31. in Matth. prope finem: *Ideo calix transire non potest nisi illum bibat: quia reparari, nisi ex eius passione, non possumus.* Quare calix ille erat passionis & mortis; Ergo transire, seu præterire passionem & mortem Christus non poterat. Ergo non fuit eà in re indifferens.

5. Quod necesse est fieri, nō potest simul esse indifferens, vt fiat vel non fiat. Necesse

autem

autem erat Christum pati, vt ipse declarat Lucæ 24. 44. dicens: *Necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi, & Prophetis, & psalmis de me*. Et mox versu 46. exponens quid illud esset, quod scriptum erat subiungit: *Quoniam sic scriptum est, & sic oportebat pati Christum*. Vnde apud eundem Lucam 22. 22. dicitur: *Et quidem filius hominis, secundum quod definitum est, vadit*: Definitum autem vtique a Deo, cuius definitio frustrari non potest, sed eadem necessitate expletur, quà verificatur scriptura, per quam illa cum suo simul effectu diuinitùs manifestatur.

R. Christum liberè mortem subijsse, cum plena indifferentia illam vitandi, si voluisset, satis constat ex illo Ioannis 10. 18. *Nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à me ipso. Potestatem habeo ponendi eam &c.* Nec enim verificatur id à nemine alicui tolli, ad cuius iacturam patiendam is ab alio omninò necessitatur, nullà eidem relictà indifferentià àc potestate vitandi. Similiter verificari nõ posset Christum posuisse animam suam à se ipso, si vltimam ad id determitationem non habuisset à se ipso, sed ab alio principio extrinseco. Ea enim tantummodò à nobismet ipsis facere dicimur, quorum arbitrium nostræ determinationi ac electioni relictum est. Demum non dicitur propriè, nec iuxta, sed contra communem loquendi modum, habere aliquem potestatem ad aliquid, si facere id & non facere indifferenter nõ possit; tunc enim necessitatem potiùs dicitur habere faciendi, quàm potestatem. Idem apparet ex illo Isaiæ 53. 7. *Oblatus est quia ipse voluit, & non aperuit os suum*. Particula enim causalis, *Quia*, adiuncta voluntati significat penes ipsam fuisse determinationem

effectus, cuius causa perhibetur; si enim à voluntate alterius habeat vltimam determinationem is effectus, qui circa aliquem sortitur executionem ineuitabilem ab ipso per suam ipsius voluntatem & electionem, non adscribitur effectus huius, sed illius voluntati, eumque dicitur hic pati; non quia ipse, sed quia ille alter voluit. Deinde non alio modo significatur penes voluntatem Christi fuisse, vt offerretur, quàm vt non aperiret os suum. Est autem vltra omnem verisimilitudinem, Christum vsque adeò arcta, & vniuersali necessitate simpliciter antecedenti fuisse vndequaq; circumlusum, vt nequidem ad vnam supplicem vocem emittendam esset indifferens. Multo certè maiorem, ac ampliorem indifferentem potestatē sibi Christus attribuit Matth. 26. 53. dum dicit: *An putas quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modò plusquam duodecim legiones Angelorum?* in hunc vtique finem, de quo agebatur, vt ipsum defenderent, & eriperent ex manibus Hebræorum, quominùs eum occidere possent. Ita enim Christi protestatio fuisset planè inanis, nugatoria, & fallax, si ad nullum prorsus modum vitandæ mortis habuisset liberam, & plenissimè indifferentem potestatem.

Accedit mortem Christi fuisse meritoriā, quod est certum ex fide vt infra apparebit. Dictum autem est semel atque iterum, meritorium esse non posse, quod non est liberum libertate indifferentiæ, idque esse certum ex fide. Certum igitur est mortem Christi fuisse ipsi liberam libertate indifferentiæ. Quod quidem argumentū, vti & præcedens, ita est manifestum & conuincens, vt ægrè adducar ad transmittendum absque grauiori

censura,

censura, propter reuerentiam Authorum, à quibus defenduntur, opiniones aliquas de Christo necessitato antecedenter quoad substantiam mortis, solùmque indifferenti quoad aliquas circumstantias ex parte obiecti, vel actùs.

Accedit rursus, mortem non esse volibilem, nisi in ratione puri medii; siquidem est expers omnis secundum se bonitatis; atque in Christo non potuisse esse medium necessarium ad finem necessariò volitum, nempe ad propriam beatitudinem, quæ sola necessariò ab vnoquoque intenditur, atque à Christo habita est independenter à morte. Sed solùm fuisse medium necessarium ad nostram reparationem, ac salutem, quæ non potuit eius voluntatem necessitare, cùm non indigeret illa, sed posset absque ea esse felix. Medium autem necessarium tantum ad finem non necessariò intentum, liberè ac indifferenter eligitur. Ergò mors liberè ac indifferenter electa fuit à Christo.

Ad 1. Lex naturalis non obligat ad procurandum proximo ea bona, quorum participatio sub nulla ratione ipsi debetur; aut ad auertendum ab eodem ea mala, quorum inflictio ipsi debetur. Homini autem puro secundum se non debentur dona supernaturalia, quæ videlicet sunt supra omnem eius dignitatem, & proportionem: Homini verò peccatori secundum se debetur insuper priuatio eorundem donorum, & inflictio mali contrarij. Independenter autem à meritis Christi, seu antequam ipse illa pro nobis exhiberet, nullum inductum erat à Deo priuilegium, ratione cuius homo supra suam conditionem naturalem eleuaretur, aut facultas eidem concederetur euadendi ex

ſtatu peccati per Sacramenta, vel actus ſalutares. Nullo igitur titulo tenebatur Chriſtus ex præſcripto legis naturalis, vt mortem ſubiret pro nobis, vel eleuandis, vel redimendis, ſed quòd vtrumq. præſtaret per paſſionem ſuam, fuit beneficium purè gratuitum, ſoliùſque dilectionis purè liberalis opus nulla legis neceſſitate extortum, iuxta illud ad Epheſ.5. 2. *Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis*. Nec enim vlla lege, & verà neceſſitate deberi poterat peccatoribus, vt ante omnem aliam fauorabilẽ diſpoſitionem vſque adeò, ab ipſorum maximè iudice, diligerentur.

Alia eſt ratio de mutua inter puros homines obligatione exiſtente de facto poſt eleuationem totius hominum communitatis ad finem ſupernaturalem per remiſſionem peccatorum. Hac enim factà ſuppoſitione, quam Chriſtus gratiosè induxit, ſinguli lege naturali tenentur, vt ſe inuicem iuuent ad finem communitati præſcriptum, & nulla cuiuſquam ſcorſim ac ſecundum ſe conſiderati indignitas aufert priuilegium communitatis, & ius inde reſultans in ſingulos, quatenus & quandiu ſunt membra illius, vt iuuentur à cæteris in ordine ad finem omnibus communem, omnibùſque peruium per gratiam Diuinam communicandam mutuo aliorum in alios miniſterio, & iuuamine: hoc enim onus mutuum eſt omnibus puris hominibus indiſcriminatim vtile, & a ſingulis maximè deſiderabile. Quod de Chriſto dici non poteſt, qui non indigebat iuuamine reliquorum, & eleuatus, ac in tuto collocatus erat loco per ſingularem circa ipſum diſpoſitionem Diuinam.

Ad 2. Conceditur non potuiſſe Chriſtũ eſſe malum paſtorem, aut non bonum, ſed

potuit

potuit simpliciter non esse pastor; suscepit enim liberè huius officij onus, cùm potuisset solo iudicis officio fungi aduersus peccatores; siquidem oues vitio suo iam mortuæ erant indignæ pastore eas regenerante, per mortem suam.

Ad 3. Non significat Christus illis verbis solùm ob animæ positionem, sed ob eam etiam se a Patre diligi. Volebat enim ostẽdere Iudæis suscepisse se officium pastoris, & elegisse se animæ positionem approbante Patre; atque ideò honeste, & non per temeritatem malè consiliatam, vti exprobrabant Iudæi. Videatur Maldonatus cum alijs interpretibus eo in loco.

Ad 4. & 5. Necessaria erat mors Christi, & impossibilis omissio, necessitate, & impossibilitate non simpliciter antecedenti, sed consequenti; vtraque enim prouenìebat à reuelatione Dei pendenti ab æterna eiusdem prædefinitione pendenti rursus à sciẽtia media mortis liberè ac indifferẽter subeundæ à Christo; ac proinde potente absolutè ea omnia impedire. Vel dicatur esse impossibilitatem, & necessitatem ex suppositione finis nostræ redemptionis, & exaltationis Christi liberè ac indifferenter ab eo intenti, sed non assequibilis iuxta decretum Patris, nisi per passionem, & mortẽ. Videatur D. Thomas quæst. 46. art. 1.

QVÆSTIO XXXVI.

Vtrum indifferentia Christi ad mortem foret composſibilis cum precepto obligante ad illam in conſcientia.

VIDETVR forē composſibilem. 1. Quia, vti tradunt plerique PP. Dominicani, licet non potuiſſet Christus recuſare mortem in ſenſu compoſito talis præcepti ob impeccabilitatem ipſi intrinſecam; potuiſſet nihilominus illam recuſare in ſenſu diuiſo, ad eum modum, quo iuſtus poteſt peccare; amans Sortem, odio habere illum; ſtans ſedere. Quia voluntas Christi ſecundum ſe erat indifferens ad mortem, & recuſationē mortis ſecundum ſe. Id autem ſufficit ad indifferentiam ſimpliciter ac propriè talem, vt patet in exemplis poſitis.

2. Diuina noſtri actus prædefinitio abſolutà, efficax, & omninò determinata non aufert nobis indifferentiam ad eundem actū & ipſius omiſſionem. Ergò nec præceptum obligans in conſcientia abſtuliſſet Christo indifferentiam ad acceptationem mortis, & eius omiſſionem. Probant conſequentiam Suarez, & nonnulli alij quia tale præceptum imponeretur Christo, & vt ipſi putant, impoſitum eſt de facto, præeunte ſcientià medià mortis acceptandæ à Christo independenter etiam à præcepto; atq; ob ſolam huiuſmodi anteceſſionem ſcientiæ

media

mediæ non aufert indifferentiam nobis prædefinitio Dei.

3. Non obstante præcepto obliganti in conscientia absolutè imposito, mansisset Christus indifferens ad petendam à Patre, & non petendam eius dispensationem; & siquidem illam petiuisset, infallibiliter, & ineuitabiliter obtinuisset, iuxta illud Matth. 26. 53. *An putas quia non possum rogare Patrem meum? & exhibebit mihi modò*. Obtentà verò dispensatione potuisset absque peccato recusare mortem. Ergò non obstante præcepto obliganti in conscientia mansisset Christus absolutè indifferens ad subeundam, & non subeundam mortem; quo pacto tuentur indifferentiam Christi ad mortem Cardinalis de Lugo, & alij.

4. Præceptum de subeunda morte quoad substantiam non abstulisset Christo indifferentiam, tum ex parte obiecti ad plura motiua acceptandi mortem, & ad plures eius circumstantias, [quoad locum, tempus, socios, auctores &c. quò recurrunt Fonseca, Valentia, & plures alij: Tum ex parte actus ad plures gradus intensionis inæquales, vt vult specialiter Vasquez, & ad quamlibet in indiuiduo ex pluribus actibus internis omninò inter se æqualibus, quò confugit Arauiso. Quælibet autem ex his indifferentia sufficit vt mors Christi dicatur absolutè libera, & propriè meritoria.

R. Qui est intrinsecè impeccabilis, ideoque minimè indifferens ad peccandum & non peccandum, non potest esse indifferēs ad actum, cuius omissio est peccaminosa. Christus autem est intrinsecè impeccabilis, & omissio actûs præcepti præcepto obligāte in conscientia, est peccaminosa. Ergò Christus nō potuit esse indifferēs ad actum

præceptum præcepto obligante in consciẽtia. Ergò indifferentia Christi ad mortem non foret compossibilis cum præcepto obliganti ipsum ad illam in conscientia; idest cum præcepto reddente peccaminosam omissionem mortis.

Ad 1. Ideò iustus potest peccare in sensu diuiso iustitiæ, quia potest per actum peccati excludere à se gratiam sanctificantem, & sic ponere peccatum à parte rei diuisum ab eadem gratia per diuisionem factam à voluntate ipsius iusti. Eadem est ratio de stante respectu sessionis; de amante respectu odij, & sic de similibus. At qui subest præcepto, non potest illud tollere, per actum inobedientiæ eidem contrarium; ideòque non habet potestatem ponendi à parte rei actum transgressionis diuisum à præcepto. Vnde qui subest præcepto, si non potest facere actum illi contrarium in sensu composito eiusdem, nullam prorsus habet potentiam proximam, & absolutam ad actũ contrarium. Christus autem non potuit elicere actum contrarium in sensu composito præcepti obligantis in conscientia; hoc est, componere cum hoc præcepto actum contrarium. Ergò si habuisset tale præceptum, respectu mortis, nullam, vel etiam in sensu diuiso, habuisset indifferentiam ad illam. Deinde cognitio præcepti obligantis in conscientia non potuisset repræsentare Christo indifferenter obiectum quatenus substans tali præcepto; siquidem quatenus illi substans non esset refutabile à Christo. Sub ea autem ratione, sub quà deest indifferentia præuiæ cognitionis, deest necessariò omnis indifferentia voluntatis, & potestas tam in sensu diuiso, quàm composito, etiam ex sententia eorum auctorum. Nec

sufficit

ſufficit volutatem ſecũdum ſe reſpectu obiecti ſecundum ſe eſſe indifferentem, ſi hìc & nunc, prout ſubeſt tali cognitioni, non manet indifferentia.

Ad 2. Prædefinitio diuina eſt extrinſeca nobis, nec dirigit immediatè voluntatem humanam in opere ſuo. At cognitio præcepti & eſſet intrinſeca Chriſto, & dirigeret immediatè voluntatem eius in opere ſuo: Nulla igitur eſt paritas. Nèc ratio à priori quidquam valere poteſt, quia ſcientia media non eſt vtilis pro tuenda libertatate arbitrij, niſi retineatur eadem hypotheſis in ſtatu abſoluto, quæ conſiderata eſt in ſtatu conditionato; & niſi actus proximè poſſibilis ex vi eiuſdem hypotheſis ſit idem pro vtroque ſtatu. Voluntas autem quatenus intrinſecè informata per cognitionem præcepti incompoſſibilem ex ſua natura cum vna parte contradictionis, & ſimiliter connexam cum altera parte, non eſt eadem hypotheſis, atque eſt eadem voluntas, quatenus diſiuncta, vel non coniuncta cum eadem cognitione; ſiquidem voluntas non ſola, & ſecundum ſe, ſed vt ſubeſt comprincipijs ipſi intrinſecè inhærentibus ſimul cum extrinſecis in impedibilibus per ipſam, habet rationem puræ hypotheſis adæquatè ſumptæ. Deinde actus obedientiæ, & inobedientiæ, qui ſunt proximè poſſibiles ſub cognitione præcepti, diſſident ſpecie à quibuſuis alijs actibus proximè poſſibilibus ſub qualibet alia cognitione ſeorſim ſumpta.

Ad 3. Ex illo teſtimonio Ioannis ſolùm habetur Chriſtum potuiſſe vitare mortem. Quòd verò id fieri poſſet determinatè per petitionem, & conceſſionem diſpenſationis, inde nequaquam habetur, ſed dicitur gratis. Certè poteſtas petedni, & obtinendi

de legionis. non est potestas petendi & obtinendi dispensationem; siquidem legiones, neque sunt dispensatio, nec dispensationē inducere possunt. Deinde iuxta eos auctores; tum petitā & negatā dispensatione, tū ablatā potestate illam petendi, voluntas Christi maneret physicè necessitata ad acceptādam mortem. Ergò quod dicitur præceptum, est necessitas physica voluntatis; & quod dicitur dispensatio, est ablatio necessitatis: Hæc autem dicuntur per abusum vocum; quia præceptum significat voluntatē non physicè necessitandi, sed moraliter obligandi; cùm sit de ratione præcepti, vt per se ipsum formaliter non inducat necessitatem, sed sit potiùs illi essentiale connotare libertatem immediatam ex parte voluntatis, cui imponitur, ad obediendum, & non obediendum; quod liquet ex cōmuni apud omnes præcepti notione; & maximè ex Augustino probante frequenter, præsertim in de gratia & libero arbitrio, libertatem nostræ voluntatis ex præceptis ipsi impositis. Dispensatio similiter ex communi loquendi vsu dicitur suspensio obligationis ad id, quod etiam sine ea dispensatione omitti absolutè poterat. Rursus si, vt à nonnullis ex illis auctoribus dicitur, nec de potentia absoluta posset Deus negare dispensationem à Christo petitam, sequitur non eam subesse Christum voluntati præcipientis Dei, quàm Deum voluntati Christi nolentis perseuerantiam præcepti; diceturque dispensatio necessitas cessandi, seu cessatio necessaria à priori voluntate; atque deseretur ratio dominij diuini, in quo fundant possibilitatem præcepti obligantis in conscientia; cùm ad dominium non minùs spectet possibilitas negandi dispēsationem.

Has

Hæc autem omnia sunt absurda. Demum vtcumque exponatur facultas hæc petendi dispensationem nunquam saluabitur in Christo libertas immediata & absoluta ad acceptandam, & recusandam mortem, sed tantum mediata, & conditionata. Vnde totum Christi meritum formaliter reuocabitur non ad actum obedientiæ, sed ad actum nolendi petere dispensationem præcepti, quod est contra Apostolum constituentem meritum Christi in actu obedientiæ circa mortem, iuxta illud: *factus obediens vsque ad mortem. Propter quod &c.* Pro qua re sunt alia etiam testimonia.

Ad 4. Certum est præceptum circa mortem obligans in conscientia fore compossibile cum indifferentia circa alia, quæ non caderent sub præceptum. Sed id nihil facit ad quæstionem; & quod est maioris, absolutèque summi momenti, nihil id ipsum facit ad saluandam veritatem scripturarum manifestè tribuentium Christo indifferentiam, & meritum, non solùm circa aliquid præter mortem dum moritur, sed circa ipsam etiam mortem & passionem secundum se, & quoad substantiam, vt clarè apparet de indifferentia ex quæstione præcedenti, & apparebit de merito ex quæst. 38. Deinde omnes illæ opiniones, nec non quæ in 3. argumento continentur, falsà suppositione laborant, quatenus censent Christũ circa aliqua habuisse, circa alia non habuisse præceptum; cùm secundum veritatem habuerit præceptum eiusdem omninò rationis circa omnia & singula quæ fecit vsque ad minimas quasque circumstantias eorum, quatenus seu volitas, seu omissas vti docent cum magno & solido fundamento in Euangelio Maldonatus, & Toletus Ioan. 12. 49.

Alua-

Aluarez in præsenti disp. 46. num. 12. & lib. 12. de auxilijs disput. 22. num. 18. alijque.

Quare præceptum obligans sub culpa, licet nullo alio ex capite absolutè & vniuersaliter repugnaret Christo, vti quæst. 32 dictum est repugnare; nullum tamen tale præceptum de facto existens esset admittẽdum in ipso respectu mortis; Tum vt maneret illæsa libertas indifferentiæ ad mortem, qualis clarè adstruitur in Euangelio; Tum vt præceptum eiusdem rationis poneretur in Christo respectu omnium, quæ gessit in corpore mortali, & quoad omnes eorum circumstantias, quod itidem valdè consonat Euangelio.

QVÆSTIO XXXVII.

Vtrum voluntas humana Christi fuerit semper quoad omnia conformis diuinæ?

VIDETVR non fuisse 1. ex illo Matth. 26. 39. *Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu.* Circa quæ dicit Augustinus lib. 3. contra Maximinum cap. 19. medio: *In hoc quod Christus ait: Non quod ego volo, sed quod tu: aliud se ostendit voluisse, quàm Pater; quod nisi humano corde non posset; cùm infirmitatem nostram in suum, non diuinum, sed humanum transfiguraret affectum.*

2. Christus orauit pro Iudæis se crucifigentibus, & pro vniuersis etiam reprobis passus est, eorùmque proinde salutem intendit;

tendit; id est, voluit, vt eam illi consequerentur. Et tamē eandem illis negauit Deus, ac proinde noluit, vt eam consequerentur. Ergò idem ijsdem volitum est per voluntatem humanam, & nolitum per diuinam.

3. Quod est indifferens ad vtrumlibet, & sæpissimè occurrit, non semper vniformiter contingit; cùm vniformitas vniuersalis, ac inuariabilis sit signum naturalis necessitatis in agendo. Humana autem hæc Christi voluntas erat indifferens ad opera consilij, vt dictum est; ac proinde erat indifferens ad vtrumlibet, quòd daretur, vel non daretur conformitas humanæ Christi volūtatis cum diuina in operibus consilij; atque hæc pœnè infinities Christo occurrerunt. Ergò non semper, & quoad omnia fuit conformis humana Christi voluntas cum diuina quatenus consulente.

Sed in contrarium est 1. Quia Christus vt homo fuit beatus, nec potuit non esse beatus. Potuisset autem non esse beatus, si potuisset quoad aliquid discrepare à voluntate diuina. Quia id habere non potuisset, in quo discreparet à voluntate diuina quæ videlicet est essentialiter infrustrabilis. Est autem contra conceptum beatitudinis velle aliquid, & non habere: Quia *beatus est, qui habet quæcunque vult, & nihil mali vult*, vt dicit Augustinus lib. 1. de Trinit. cap. 5.

2. Discrepantia voluntatum contradicit perfectioni amicitiæ. Quia *vnum de amicabilibus est, eadem velle & eligere*, vt dicit Arist 9. ethic. cap. 4. Christus autem vt homo erat in perfecta cum Deo amicitia constitutus, nec poterat ab ea resilire, vt dictū est supra. Ergò humana voluntas Christi in nullo potuit discrepare à diuina.

3. Quidquid sit de possibili, Christus de

facto

facto per humanam voluntatem voluit facere in omnibus voluntatem diuinam, iuxta illud psal. 39. 9 *Vt facerem voluntatem tuam, Deus meus, volui:* voluntatem vtique sumptam illimitatè in omnibus, & quoad omnia. Atque hic fuit finis ipsi, vel diuinâ, vel humanâ sui ipsius, vel vtràque voluntate præscriptus, iuxta illud Ioan. 6. 38. *Quia descendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me.* Christus autem nec à fine aberrare potuit sibi præscripto, nec à proposito deficere semel concepto. Ergò saltem de facto semper humana Christi voluntas fuit conformis diuinæ; fuitque ad hoc præstandum necessitata necessitate sibi, vel à Patre, vel à se ipso impositâ.

R. Duplex datur appetitus in homine, alius sensitiuus, alius rationalis. Appetitus sensitiuus perinde fertur in obiectum sibi congruens, siue sit volitum, siue nolitum à Deo, quia dirigitur cognitione repræsentãte bonum sensibile secundum se præcisè, & non conferente, neque valente conferre illud cum voluntate diuina, & vltimo fine. Vnde potuit Christus quoad hunc appet, tũ discrepare, & sæpè discrepauit à voluntate Diuina, quatenus Deus voluit eum pati multa repugnantia sensui; atqne sensus permissus est in Christo peragere motus sibi connaturales, vt dictum est suprà.

Appetitus rationalis, qui dicitur voluntas, duplici actuum genere exercetur; altero per modum naturæ, ac necessariò; altero electiuè ac liberè. Voluntas enim, quod ad primum attinet, repræsentato sibi simpliciter & secundum se aliquo obiecto vt bono, cuiuscunque generis & rationis sit, necessariò fertur in illud per simplicem, vt minimum

mum complacentiam, non expectatà consultatione, & vltimo iudicio rationis pro efficaci electionis actu; similique necessitate refugit à quouis malo per simplicem displicentiam. Quare voluntas Christi quatenùs hac ratione operans per modum naturæ, ac indeliberatè, non secus ac appētitus sensitiuus, fuit sæpè disconformis diuinæ voluntati; vtpote nolenti plura habentia aliquam rationem boni respectu Christi, similiterque volenti plura habentia rationem mali in genere vtilis, ac delectabilis.

Iam circa actus voluntatis creatæ electiuos, seu liberos ac deliberatos duplex datur voluntas in Deo; altera signi, altera beneplaciti, sumptà vtrobique volũtate pro actu. Voluntas beneplaciti est voluntas propriè talis adæquatè intrinseca Deo; est enim ipse Deus, vt dicit D. Thomas de veritate q. 23. art. 3. in corpore, & ad 6. quatenus propriè, & sine metaphora volens aliquid. Circa istã voluntatem duplex consideratur conformitas ex parte voluntatis creatæ; altera quoad volitum formale, altera quoad volitum materiale. Quoad formale quidem præcisè, quando aliquid est volitum à nobis absolutè in ordine ad finem à Deo intentum, licet simul sit nolitum vel secundum se, vel in ordine ad alium finem conditionatè, aut inefficaciter, seu cum subordinatione saltem implicita ad voluntatem diuinam. Quoad volitum verò etiam materiale datur conformitas, quando idem volunt voluntas creata & diuina, non solùm in ordine ad finem talem, vel talem, sed etiam secundum se. Cõtraria disconformitas cum voluntate diuina beneplaciti quoad volitum formale est intrinsecè mala; quia includit intentionem vt frustretur voluntas Dei efficax; ideoque

in

in Christo dari non potuit. At verò discõformitas solùm quoad volitum materiale, modo dicto potest esse absque vllo peccato; immo cum meritò, vt accidit in Abrahamo intendente, quantum erat ex se, mortem filij, cuius vitam Deus volebat voluntate beneplaciti. Huiusmodi disconformitas potuit esse, fuitque de facto in Christo, vt apparet ex secundo partis negatiuæ, & dicetur in responsione ad illud.

Voluntas diuina signi impropriè tantùm & metaphoricè est voluntas, cum propriè & re ipsà sit solùm effectus quidam Dei extra ipsum adæquatè existens similis effectui, qui editus ab homine significare solet ipsum aliquid præterea velle propriè, & sine metaphora; id nimirum, ad cuius existentiam talis effectus ordinatur ex se, vel aliqualiter confert; & ex cuius amore solet ab hominibus ipse effectus poni à parte rei. Quadruplex huiusmodi voluntas, quod ad præsens attinet, in Deo reperitur, præcipiẽs, prohibens, permittens, & consilians. Nec enim Deus volitione aut nolitione propriè tali fertur in actus præceptos, prohibitos, permissos, & consultos, quatenus tales, volendo illos, aut nolendo propriè & sine metaphora; sed tantum volendo sic aliquid circa illos, vt dicit D. Thomas eàdem q. 23. de veritate art. 3. & exprimit specialiter de præcepto & permissione in respõsione ad 2. Præceptum, prohibitio, & permissio, prout distinguuntur à consilio, nullum habent locum respectu Christi, vt cõstat ex quæst. 32. Quoad voluntatem consiliatiuam potuit dari disconformitas humanæ Christi voluntatis cum diuina; quia potuit per illam eligere actus minus perfectos, omissis alijs perfectioribus, vt dictum est quæst. 34. & tamen

Deus

Deus ſemper conſulit magis perfectos præ minus perfectis. Nihilominùs de facto humana Christi voluntas fuit ſemper quoad omnia & ſingula conformis diuinæ quatenus conſiliatrici. Quod quidem videtur minimè poſſe in dubium reuocari, propter communem conſenſum fidelium vnanimiter ac indubitanter credentium Christum Dominum ſemper optima quæque, & optimo modo peregiſſe. Deinde ex teſtimonijs adductis quæſt. 32. initio, conſtat Christum ſemper obſeruaſſe omnia præcepta, & mandata Patris. Ex illo verò Ioan. 12. 49. *Ipſe mihi mandatum dedit, quid dicam, & quid loquar*: alijſque huiuſmodi colligitur, vt notatum eſt quæſtione præcedenti fine Christum accepiſſe mandatum à Patre de omnibus indiſcriminatim & ſingulis ſuis actibus vſque ad minimum iota, non excepta vel vnius voculæ enunciatione; Et præterea ex eadem quæſt. 32. conſtat nomine præcepti, & mandati intelligi conſilium reſpectu Christi. Nihil igitur egit, aut voluit Christus electiuè, & liberè, in quo non conformaretur paternæ voluntati ſigni, ſeu conſilio.

Accedit Christum Dominum fuiſſe neceſſitatum moraliter ad optima quæque, & optimo modo eligenda, Quia ad hoc fuit optime diſpoſitus per habitus omnium virtutum ſibi in ſummo gradu communicatos; per optimam abſque vllo defectu cognitionem omnium eligibilium, & per ſubordinationem perfectam paſſionum, omniumque motuum partis inferioris ad rationem ſuperiorem; quæ omnia reddunt omninò ferè inſuperabilem maiorem obiecti melioris, quantum eſt de ſe, motionem præ obiecto minùs bono; atque ideò reddunt moraliter

certam

certam electionem inter omnes possibiles optimam, non certitudine fundata in defectu actiuitatis, & virtutis ad oppositum, id est ad actum minùs perfectum sed in abundantiâ virtutis, & inclinationis ad optimũ. Quæ autem sic sunt moraliter, seu certa, seu necessaria, semper vniformiter eueniunt. Ergo Christus Dominus de facto semper habuit humanam suam voluntatem cõformem cum voluntate diuina signi.

Ad 1. Prima pars illius testimonij Euangelici *Non sicut ego volo*: ostendit disconformitatem quoad appetitum sensitiuum, & rationalem habitum per modum naturæ, posterior verò conformitatem quoad actum electiuum & efficacem, veluti emendatiuum prioris appetitionis; quod indicat particula aduersatiua: *Sed sicut tu.*

Ad 2. Conceditur disconformitas humanæ Christi voluntatis à diuina voluntate beneplaciti quoad volitum materiale, tantum; Quia Christus intendebat salutem reproborum submittendo absolutè suam istam humanam voluntatem diuinæ dispositioni, & ordini iustitiæ eius.

Ad 3. Quod est indifferens ad vtrumlibet, euenit nihilominùs vniformiter, si sit coniunctum cum necessitate morali ad alterutrum determinatè. Et sic erat in Christo, vt dictum est.

Ad 1. in contrarium. Sufficit ad beatitudinem, si quis habeat, quidquid efficaciter vult per appetitum rationalem. Potest autem hoc habere, tametsi voluntas eius sit disconformis voluntati diuinæ consiliatiuæ; vel etiam voluntati beneplaciti tantum, quoad volitum materiale: Atque istæ duæ solæ disconformitates possibiles erant in voluntate humana Christi.

Ad

Ad 2. Repugnat quidem perfectioni amicitiæ discrepantia volũtatum quoad ea, quæ pertinent ad perfectam vtriusque amici, vel alterutrius fælicitatem, & beatitudinem; de quo agit Aristoteles; non tamen discrepantia, quæ tantùm secundum quid talis est; vel quoad volitum tantùm materiale, vel quoad volitum sola voluntate signi non inductiua, seu præscriptiuà alicuius necessarij ad perfectam alterutrius felicitatem. Et sic fuit in Christo, vt dictum est quæst. 34. præsertim ad 2.

Ad 3. Voluntas humana absolutè dicitur conformis diuinæ, dummodò per actus electiuos, deliberatos & efficaces illi conformetur, omninò quidem quoad voluntatem signi, quà Deus ostendit, quid velit esse volitum ab homine; quoad voluntatem verò beneplaciti in volito formali. Quia disconformitas per solos actus appetitûs sensitiui, aut etiam voluntatis præcise agentis per modum naturæ, aut denique per actus deliberatos, sed in volito tantum materiali, est disconformitas solùm secũdum quid, & purè materialis; tum quia triplex istud genus actuum subordinatur quoad totũ effectum, & absolutam vnius obiecti prælationem respectu alterius, actibus deliberatis & efficacibus sequentibus penitùs ductum voluntatis signi, & voluntatem beneplaciti quoad volitum formale; tum quia ea qualiscunque disconformitas est sub alia ratione absolute conformis diuinæ voluntati; quatenùs Deus positiuè & efficaciter vult illam in nobis existere. Saluatur igitur per ea, quæ dicta sunt, omnis conformitas, quæ eo argumento concluditur, inter diuinam, & humanam Christi voluntatem: & apparet ambas esse

absolutè

absolutè dicendas cõformes de facto quoad omnia; disconformes verò non nisi cum addito, & secundum quid.

QVÆSTIO XXXVIII.

Vtrum Christus mereri potuerit?

VIDETVR non potuisse. 1. Quia nihil mereri potest, qui non est indifferens ad omittendum opus meritorium; siquidem libertas indifferentiæ est de ratione operis meritorij, vt positum est ex fide q. 32. Christus autem non potuit esse indifferens ad omittendum opus meritorium. Quia qui potest liberè omittere opus meritoriũ apud Deum, eo ipso potest insipienter agere, & abuti suà libertate à Deo sibi datà ad merendum. Deus enim pro præsenti breui, ac tenui labore operis meritorij rependit æternum ac maximum præmium iuxta illud 2. ad Corinth. 4. 17. *Quod in præsenti est momentaneum, & leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur.* Quare omittere opus meritorium apud Deum, est contemnere bonum supra modum ingens ac æternum pro vitãda momentanea, ac leui tribulatione, & percipiẽdo bono contrario momentaneo, & leui. Quã rerum, & bonorum permutatione quid insipientius esse potest? Maximè verò insipiens fuisset apud Christum cognoscentem vtrumque extremum clarissimè & perfectissimè;

ſimè; & non obſcurè, atque per fidem, vt euenit in nobis. Cùm igitur Chriſtus Dominus inſipienter operari non poſſet, non potuit eſſe indifferens ad omittendum opus meritorium apud Deum; ac per conſequens neque mereri potuit apud ipſum.

2. Is ſolùm mereri poteſt aliquid apud Deum, cui Deus ipſe propoſuerit illud, ac promiſerit tanquam præmium, vt colligitur inter alia ex Tridentino ſeſſ. 6. cap. 16. poſt initium. Vbi dicitur: *Proponenda vita æterna tanquam merces ex ipſius Dei promiſsione bonis iuſtorum operibus, & meritis fideliter reddēda.* Chriſto autem nullum a Deo præmium proponi, ac promitti potuit. Quia illi ſoli proponi, ac promitti præmium vtiliter, ac prudenter poteſt, qui poteſt illo moueri ad operandum. Chriſtus verò non poterat moueri præmio ad operandum, quia foret infra eius dignitatem, & contra legem perfectionis ipſum decentis, vt non ob ſolam Dei gloriam, exque ſola charitate, ſed etiam, vel ſolùm lucrandi gratiæ operaretur ac pateretur.

3. Impoſſibile eſt, Chriſtum potuiſſe abſolutè mereri, & non potuiſſe tantundem mereri, ac meretur purus homo. Chriſtus autem tantundem mereri, ac meretur purus homo, nullatenus potuit; quia purus homo meretur propriam beatitudinem, quam Chriſtus mereri non potuit; vtpote habitã neceſſariò præcisè ratione ſuæ dignitatis ſubſtantialis. Propria autem beatitudo eſt præmium reſpectu cuiuſque incomparabiliter maius, quàm ſit beatitudo aliorum, aut quoduis aliud bonum: beatitudo enim propria plùs quaſi in infinitum delectat vnumquemque, quam cætera omnia bona ſiue propria, ſiue aliena; & comparatione eius

quælibet alia iure contemnuntur, debentq; contemni iuxta rectum ordinem charitatis, vt dictum est quæst. 43. de Virt. Theol. Vnde nullâ charitatiuâ personarum transformatione induci potest opposita bonorum æstimatio.

4. Purus homo ex quo est beatus, nihil ampliùs mereri potest. Ergò à fortiori Christus Dominus cæteris omnibus multò semper beatior nihil vnquam mereri potuit.

R. Meritum variè a varijs definitum & expositum, est opus exigens compensationem faciẽdam operanti ab aliquo alio. Quia autem nemo aut tenetur, aut mouetur ad compensationem faciẽdam pro opere, quod ad eum nihil spectat tanquam ipsi vel vtile vel placens, atque ab eodem præintentum, & ab alio exhibitum in gratiam ipsius cum aliqua exhibentis iactura seu expẽsis; oportet opus meritorium apud Deum esse imprimis bonum ac honestum; siquidem quod tale non est, placere ipsi, atque ab eodem præintendi minimè potest. Oportet deinde idem opus esse liberum, & subiacens indifferenti electioni operantis; quia ordinatio mediorum ad finem, quæ essentialiter continetur in quouis opere quatenùs exhibito in gratiam alicuius; cùm iste habeat rationem finis, & illud rationem medij fit per electionem, de cuius ratione est libertas. Qua de causa non ab eo propriè & absolutè dicitur aliquid in gratiam alicuius fieri, qui vtcunque illud exequitur; sed ab eo, qui, vt ita fieret, liberè & electiuè primitùs disposuit.

Præterea quia Deus ex vna parte non tenetur ad vllam compensationem faciendã ratione rei acceptæ, ex iustitia commutatiua, vel distributiuâ strictè tali; sed ratione

boni

boni communis ex iustitia legali, prouidentiali, seu gubernatrice, præmijs potissimum, ac supplicijs alliciente homines, ac perducente ad prosecutionem honesti, & fugam mali, communemque felicitatem: Ex alia verò parte bona, quæ distribuit in præmiū, sunt dona amicabilia; nempe vel constituētia formaliter amicitiam hominis cum Deo; vel ad illam obtinendam, aut perficiendam ordinata; Quia, inquam, hæc ita se habent in Deo, duæ insuper conditiones requiruntur in opere apud eum meritorio; quidquid sit de merito hominis apud hominem. Prima conditio est, vt insit operi aliqua difficultas ex motiuo temporali allicitiuo appetitûs inferioris, eaque superetur contempto eiusmodi bono, propter honestatem simpliciter, vel maiorem honestatem incompossibilem cum illo; quia semotâ omni tali difficultate, nulla est necessitas stimulandi ad opus honestum proposito præmio. Nec vlla perfecti reginimis ratio suadet promissionē illius; &, quod caput est, remouetur eo ipso apud Deum omnis materia, omnisque titulus compensationis; cùm Deus nunquam ad eam teneri possit ex re accepta; nec operans in tali casu patiatur iacturam aliquam ex amore ipsius, & adhæsione ad bonum honestum, quod ad eundem, vt ad finem essentialiter, & formaliter ordinatur.

Altera conditio est, vt operans sit iustus, & amicus Dei. Quia dona amicabilia, qualia dictum est rependi à Deo in præmium, non possunt deberi nondum amico, & multò minùs inimico, sed soli amico operanti ex amicitia. Quare opera peccatoris, aut nondum amici Dei, vtcunque aliàs bona, tametsi congruitatem aliquam, & dispositionem ad præmia diuina, & dona amicabilia possint in

se continere; inducere tamen verum ad illa ius, seu necessitatem ex natura rei, vt retribuantur, nequaquam possunt: Id est, possunt quidem esse meritoria de congruo, & secundum quid; non tamen possunt esse meritoria de condigno, & absolutè; est enim de ratione amicitiæ, vt vtrinque formaliter, vel saltem æquiualenter ineatur liberè, & absque necessitate ex natura rei, quidquid demum ex alterutra parte gestum fuerit antecedenter ad illam; continet siquidem amicitia mutuam communicationem bonorum, quæ cuiusque seorsim propria antecedenter esse non poterant, quia propriæ cuiusque seorsim facultati liberæ subessent. Omnia igitur, quæ dicta sunt, necessaria sunt ad rationem meriti. Eadem esse ad eandem sufficientia apparet satis ex eorundem propositione, & expositione, & colligitur clarè ex Tridentino eodem illo cap. 16. sess. 6.

Iam omnes istæ conditiones adfuere in Christo. Et quidem de sanctitate eius, & amicitia cum Deo constat ex quæstionibus 24. & 29. de honestate operũ ex quæst. 37. & de libertate ex quæst. 32. De victoria verò difficultatum, & commodorum temporalium contemptu ex amore Dei, & summæ operum honestatis ita constat clarè ex toto Euangeliorum contextu, vt nihil clariùs, & toties in illis appareat; Apparet verò omnium clarissimè ex illo ad Philipp. 2. 8. *Factus obediens vsque ad mortem*, vbi particula, *vsque* denotat continuatam longam seriem aliarũ omnis generis difficultatum, & passionum infra mortem victarum voluntate quàm maximè placendi Deo Patri. Potuit verò mereri Christus Dominus.

Ad 1. Agit quidem insipienter, qui omittit opus aliquod meritorium apud Deum, dum

subest

subest periculo amittendi beatitudinem, aut spei eam substantialiter cumulandi. At qui est de sua beatitudine, eiusque substantiali cumulo omninò securus, potest omittere quoduis meritum absque nota insipientiæ; quia solùm contemnit bonum minimè necessarium, vt sit perfectè substantialiter felix, & de cuius iactura dolere nunquam potest; & quia nulla bonorum accessio, nullaque acquisitio præmiorum est quid magnum comparatione facta cum habente summum bonum, in quo cætera omnia eminenter continentur; licet possit esse quid maximum comparatione operationis alicuius ab eodem exercendæ secundum se consideratæ: Christus autem meruit iam existens, semperq; necessariò futurus perfectè fælix.

Ad 2. Nulla est imperfectio, nulloque ex capite dedecet operari ex desiderio bonorũ spiritualium, iisdemque moueri ad operandum; Quia Deo placet, vt quærantur, & moueant; ideòq; possunt quæri, & propter se amari ex impulsu, & imperio charitatis, quæ nihil indecens inducere potest. Sic autem operatus est Christus.

Ad 3. Licet præmium Christi fuerit minùs præmio puri hominis in ratione vtilis relatè ad operantem; fuit tamen incomparabiliter maius in ratione gloriosi, & absolutà rei ad rem comparatione. Decebat verò filium Dei naturalem certare & pati, non ex indigentia pro bono vtili, sed ex abundantia pro glorioso & absolutè excellenti, & alijs vniuersaliter vtili.

Ad 4. Christus fuit beatus simul & viator, vti mox exponetur; cùm cæteris omnibus alteruter tantum status conueniat; tum de facto, tum, vt credo, etiam ex natura rei.

QVÆSTIO XXXIX.

Vtrum per solos actus proprios viatoris mereri poterit Christus Dominus?

VIDETVR non per eos solos mereri potuisse. 1. Quia actus proprij Beati sunt perfectiores, ac proinde magis placentes Deo, quàm qui sunt proprij viatoris. Ergo illi magis, quàm isti mouere possunt ad collationem præmij, quæ videlicet consequitur ad diuinam complacentiam super opere merentis.

2. Sequeretur ex opposito actus minùs perfectos, quales sunt proprij viatoris, fuisse vtiliores Christo, vtpote fœcundos præmij, quàm actus perfectiores, & beatificos, vtpote prorsus steriles; ac proinde illos fuisse istis æstimabiliores, quod est absurdũ; cùm beatitudo præemineat omnibus alijs.

3. Si Christus per solos actus proprios viatoris mereri potuisset, ipse fuisset minùs aptus ad merendum, quàm puri viatores; Quia istorum actus sunt magis proprij viatorum, vtpote nihil participantes de statu beatifico. Sequela autem est absurda; Quia Christus meruit præ omnibus alijs intẽsiuè, & extensiuè vt dicetur quæst. sequentibus.

4. Conditio viatoris requiritur in nobis ad merendum, non ex natura rei, sed ex sola dispositione, & lege purè libera Dei. Christo autem nullum impositum est onus vitabile absolutè ex natura rei, nec necessarium ad finem incarnationis. Ergo rel-

cta

cta est illi habilitas merendi etiam per actus proprios status beatifici.

5. Non est vnde inter se distinguantur in Christo actus proprij viatoris, & proprij comprehensoris; cum actus procedant ab operante, vti est re ipsa à parte rei, & non secundum præcisiones intellectus. Ergo si Christus nō potuisset mereri per actus proprios comprehensoris, per nullos omninò actus mereri potuisset.

R. Actibus voluntatis conuenit esse proprios viatoris, aut beati, tum ex parte obiecti, tum ex parte principij. Ex parte obiecti actus est proprius viatoris, quando illi inest incommodum aliquod causatiuum molestiæ ac doloris; proprius verò beati est, quando nihil tale inest, sed obiectum est causatiuum puri gaudij ac delectationis. Ex parte principij actus est proprius viatoris, quando vel nullâ, vel solâ abstractiuâ diuinæ bonitatis cognitione dirigitur; nec immediatè, vel saltem mediatè, à visione Dei immediatâ dependet; beati verò proprius est, quando ab eadem visione saltē mediatè dependet. Dicitur autem actus absolutè proprius viatoris, non modò si vtrinque, verùm etiam si ex alterutra tantum parte, ipsi deficiat conditio propria status beatifici; Quia malum ex quocunque defectu, & denominatio sequitur debiliorem partem.

In Christo autem Domino nullus actus, saltem ex habitis liberâ suâ electione, potuit esse proprius viatoris ex parte principij; nam visio Dei immediata necessariò antecessit, ac direxit omnes eius electiones. Primò quia substantiæ intrinsecè impeccabili, qualem dictum est esse Christum, debetur ex natura rei, vt dirigatur in opere, per cognitionem ratione suæ perfectionis

incompossibilem intrinsecè cum peccato, & necessitantem physicè ad honestum. Cui enim debetur consequens, debetur similiter & antecedens illatiuum proportionaliter consequentis: talis autem cognitio est sola visio Dei. Secundò. Charitas erat in Christo iustè commensurata lumini gloriæ, potens proinde explere per actum suũ totam propositionem boni factibilem per visionem Dei. Vnde cuiuslibet alterius inferioris cognitionis directio esset infra & contra exigentiam charitatis Christi. Motioni autem & imperio charitatis suberant in ipso reliquæ omnes virtutes quoad omnes suos actus. Tertiò. Christus aggressus est, & quidem prudenter ac honestè, opus nostræ redemptionis, aliaque consequenter propria solius filij Dei naturalis; ac proinde oportuit innotuisse sibi propriori naturæ suam istam dignitatem. ac indiuiduationem; innotescere verò non potuit nisi per visionem Dei; quia ea notitia continet in se notitiam mysterij Trinitatis, quod innotescere non potest, nisi vel per fidem, quæ in Christo non aderat; vel per visionem Dei, quæ aderat. Quartò. In omni opere morali oportet attendere ad primam regulam morum, quæ est vltimus finis, & vnumquemque diuersimodè regulat, ac dirigit iuxta gradum perfectionis suæ substantialis; ex quo videlicet pendet decentia, ac dedecẽtia singularum operationum, & modi operandi respectu cuiusque. Oportet igitur attendere ad gradum propriæ perfectionis substantialis. Ad hoc autem non potuit Christus attendere, nisi per visionem Dei, vt modò conclusum est. Quintò omnis cognitio de Deo distincta à fide, & minùs perfecta, quàm ipsa fides, demptà solà visione

Dei,

Dei, à qua exceditur, vt dictum est quæst. 2. de Virtut. theol. Ergo si Christi operationes non direxisset visio Dei, minùs perfectà directione vsus ipse fuisset, quam puri homines viatores, qui fide reguntur, quod est inconueniens. Ob hæc igitur omnia, operationes Christi, præsertim morales, non potuerunt esse propriæ viatoris ex parte principij.

At ex parte obiecti plures eiusdem operationes fuerunt propriæ viatoris. Quia ex amore Dei, & supremæ perfectionis plures molestias, pluraque passus est incommoda, partim à se suscepta, partim ab alijs illata. Atque per huiusmodi passibilitatem, cuius est expers, qui est purè beatus, constituitur, vt alibi pluribus confirmatum est, status viatoris ad meritũ requisitus ex Tridentino vbi suprà; ex Apostolo pluribus in locis, & ex indubitato omnium Theologorum consensu. Quia verò dictum est quæstione præcedenti, solas operationes victrices eiusmodi difficultatum, & incommodorum, meritorias apud Deum esse posse, concluditur Christum solummodò mereri potuisse per operationes proprias viatoris ex parte obiecti, quæ simul essent propriæ cõprehensoris ac beati ex parte principij; absolutè tamen dicerentur propriæ viatoris ob rationem iam datam; & quia nec ex parte principij erant propriæ purè comprehẽsoris ac beati; cum visio purè beata, & nullatenus victrix, nullius molestiæ, aut incommodi tolerantiam proponat ex parte obiecti.

Ad 1. & 2. Bonitas finis est maior bonitate mediorum, tametsi ex illo non resultet, aliud bonum, ex his resultet. Operationes autem beatificæ habent rationem finis, & meri-

meritoriæ rationem medij. Quare illæ sunt absolutè meliores, magis placentes Deo, magisque æstimabiles habenti, quàm istæ. Sed quia quæ sunt purè beatificæ, non sunt pugnaces & victrices difficultatum, non possunt terminare complacentiam diuinam compensatiuam ac præmiatiuam; sicuti terminant, quæ non sunt purè beatificæ.

Ad 3. Opus esse proprium comprehensoris ex parte principij, auget potiùs, quam minuat rationem meriti, si simul adsit conditio viatoris ex parte obiecti; quia eo ipso perfertur ex amore honesti molestia incõmodi temporalis cum minori indigentia illam perferendi, maiorique proinde cum facilitate eandem vitandi, & cum perfectiori cognitione extremorum, circa quæ versatur libertas. Vnde opera Christi victricia difficultatum temporalium fuerunt specialiter meritoria in summo gradu propter summam perfectionem visionis, beatifica illa dirigentis.

Ad 4. Deus nemini imponit onera, aut inducit limitationem in progressu bonorum absque necessitate. Quare status viatoris requisitus de facto in nobis ad merendum, & acquirendum præmia eo ipso agnoscendus est ad eum effectum necessarius ex natura rei; Immò nec de potentia Dei absoluta fieri potest, vt in ista meriti conditione dispensetur. Quia seclusâ iacturâ commodi temporalis, eiusdemque contemptu libero & arduo ex amore Dei, quod essentialiter includitur in statu viatoris, vt dictum; est eo ipso excluditur omnis materia, omnisque titulus compensationis, & retributionis diuinæ, vt patet ex quæstione præcedenti.

Ad 5. Patet discrimen ex dictis; cùm ope-

operationes purè gaudiosæ, ac iucundæ sint vndequaque propriæ beati; pugnaces verò, & victrices difficultatum, & incommodorũ temporalium sint propriæ viatoris etiam in Christo; vtpote eliciente aliquos actus necessariò, & alios liberè; & rursus aliquos absque vlla molestia & difficultate, alios cum illa; ac proinde non vtente ad singulos quosuis actus omni suà actiuitate, omnique suà ad agendum circa quælibet obiecta dispositione.

QVÆSTIO XL.

Vtrum Christus aliquid sibi meruerit?

VIDETVR nihil sibi meruisse. 1. Quia nemo meretur quod sibi est debitum independenter ab omni opere meritorio. Sed Christo erat debitum omne bonum sibi congruens debito independenti ab omni opere meritorio præcisè ratione gratiæ vnionis. Ergò Christus nullum bonum meruit sibi congruens. Quod autem ipsi non congruebat præmium esse non poterat.

2. Cui debetur, & confertur sine merito antecedens, consequens etiam debetur, & confertur sine merito. Christo autem debita erat, & collata est gloria substantialis animæ in summo gradu sine merito; atque ad eam gloriam necessariò consequitur in gradu proportionali gloria corporis, & quæuis alia gloria accidentalis, vt habetur ex Augustino ep. 56. paulò ante me-

dium. Ergò gloria etiam corporis, & quælibet alia gloria accidentalis debita fuit, & collata est Christo sine merito; ac proinde nihil superfuit, quod per meritum obtineret.

3. Principium meriti non cadit sub meritum; ac proinde nec illa, cum quibus tale principium essentialiter connectitur. Sed visio beata fuit principium omnis meriti in Christo, vt dictum est quæstione præcedenti; eadèmque fuit essentialiter connexa cum omnibus bonis, quæ pro quauis temporis differentia ipsi obtigère; siquidem ea omnia videbantur per illam vt existentia, vt dictum est quæst. 28. Ergò nec visionem beatam, nec vllum aliud suum bonum meruit Christus.

R. Negari nullo pacto potest Christum sibi aliquid meruisse. Meruit enim gloriam sui corporis, suique nominis exaltationem, quales de facto habuit. De gloria corporis constat ex Lucæ 24. 26. vbi ait Christus de se ipso. *Nonne oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?* vtique corporis; nempe ad gloriam animæ iam intrauerat ante passionem: Ex ad Hebr. 29. *Videmus Iesum propter passionem mortis gloria & honore coronatum.* Constat rursus de nominis exaltatione ex 2. ad Philipp. 5. *Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen: vt in nomine Iesu omne genuflectatur.* Idem patet ex Ioan. 17. 4. Apoc. 5. 22. exque alijs locis.

Verum oportet exponere cur hæc solummodo duo; & quatenus hæc eadem expedierit, vt mereretur Christus. Ex vna parte contingentia beatitudinis substantialis est magnum quoddam malum; nec periculum illa carendi potest vllâ cuiusquam boni spe

ita

Ita compensari, vt possit prudenter eligi spes, & potestas obtinendi aliquod bonum præ securitate, & necessitate habendi beatitudinem. Quia ergò debebatur Christo ratione filiationis naturalis Dei bonum maximè æstimabile, ac eligibile, debuit dari beatitudo substantialis independenter à merito, quia quod dependet propriè à merito subest contingentiæ, & potest non haberi; cum sit de ratione meriti posse liberè omitti; ac proinde posse non haberi eius præmium. Immò beatitudo substantialis non potest dari in præmium nisi carenti illa per aliquod instans, quæ ipsa carentia est malum præponderans cuilibet alteri bono distincto a beatitudine, & cujuis bonæ circumstantiæ eiusdem. Ergò non oportuit, nec fieri potuit ex natura rei, vt beatitudinem quoad substãtiam haberet Christus per meritum.

Ex alia parte habere aliquid per se ipsũ est nobilius, quàm habere purè ab alio; vt traditur à Philosopho 8. Phys. textu 39. Id autem ab vnaquaque natura creata habetur maximè per se ipsam, quod habetur per meritum proprium; cum meritum sit actus liber, de cuius ratione est, vt sit maxime ab intrinseco, vtque maximè omnium attribuatur habenti tanquam principio & causæ habendi tam ipsum actũ, quam præmium quod vi eius inducitur. Præterea meritum est operatio pugnax, & victrix; & præmium, quod illi retribuitur, habet rationem coronæ, vt apparet ex duplici quæstione præcedenti. Vincere autem, & triumphaliter coronari est quid specialiter nobile ac gloriosum. Ob eandem igitur rationem, quòd Christo nullus sit negandus gradus excellentiæ, nobilitatis, & glo-

riæ,

riæ, cuius sit capax natura humana, nisi sit incompossibilis cum alio maiori eiusdem bono concedendum omninò est Christum potuisse habere per meritum, & credendũ de facto sic habuisse aliquod suum bonum, cuius contingentia, & possibilitas eodem carendi non tantum noceret, quantum prodesset illud ipsum habere nobiliter, ac gloriosè per meritum; & cuius sic habendi spes, ac libera facultas pluris æstimaretur, quàm opposita vel necessitas, ac physica certitudo, vel impossibilitas. Dictum porrò est eiusmodi bonum non esse respectu Christi propriam beatitudinem substantialẽ animæ. Quia verò ad istam beatitudinem necessariò consequitur ex natura rei tum beatitudo accidentalis æterna corporis sufficiens ad satietatem, & statum absolutè iucundum potentiarum omnium sensitiuarum, tum clarum beati nomen coniunctum cum eius notitia, laude, ac veneratione congruenti apud alios: neque quæ sic independenter à merito debentur, per totam æternitatem possunt habere rationem præmij æterni propriè ac strictè talis, id est boni nunquam per totam æternitatem obtinendi, si omittatur, vti potest omitti pro libito, opus meritorium; concluditur aliquod præterea aliud bonum superesse, quod Christus propriè ac strictè mereri posset, & non nisi per meritum habere posset.

Tale bonum est respectu Christi illud solum, quod est intrinsecè connexum cum bono aliorum dependenti à meritis ipsius; nec consequibili ex natùra rei, nisi per eadem merita: idest, cum remissione peccatorum, & vniuersali bonorũm gratiæ, & gloriæ concessione. Ex quo enim Christus hac

no-

nobis obtinuit per sua merita, redundauit in ipsum, tum specialiter celebre nomen Redemptoris, Saluatoris, ac Glorificatoris; tum specialis in corpore pulchritudo, propter vestigia vulnerum, pro nobis acceptorum, diuinitùs illustrata, & valentia specialiter ad se trahere, ac delectare reliquos omnes beatos intentos ad ea velut ad characteres principij gloriæ, quà potiuntur; quorum neutrum independenter à meritis Christus habere potuisset; quia ea bona nostra, cum quibus connectuntur, non nisi per illa habere potuit. Istam igitur tãtũmodò speciale tum nominis exaltationẽ, tum gloriã corporis Christus *sibi* propriè ac strictè meruit, neutram vnquã habiturus, si mereri noluisset. Cætera bona, præsertim quæ absoluto tempore merendi obtinuit, vt impassibilitas, resurrectio, ascensio &c. Fuerunt præmia meritorum ipsius, latiori quadam præmij, & meriti vsurpatione, quatenus, tametsi conferenda fuissent vt pura hæreditas præcisè ratione vnionis hypostaticæ, & filiationis Dei naturalis; data tamen sunt de facto etiam propter merita, & vt corona, duplicatis titulis collationis ex suppositione existentiæ meritorum ob alios preterea fines vtilium absolutè, ac necessariorum.

Ad 1. Constat ex dictis esse bonũ quoddam non congruens Christo, nec debitum nisi vt merenti; quòdque proinde non necessariò consequeretur ad beatitudinem substantialem ipsius, & consequenter posset ipsà præsuppositâ obtineri per meritum propriè ac strictè tale. Vnde etiam patet ad 2.

Ad 3. Christus non cognouit determinatè

ratè vt existentes suos actus liberos, & effectus pendentes ex illis, per visionem Dei sibi necessariam datam per modum puræ hæreditatis, & directiuam eorundem actuum liberorum; sed per alios actus visionis Dei pertinentes ad gloriam accidentalem, habentes rationem coronæ, & existentes posteriùs naturà, quàm existant singula opera cognita per ipsos in Verbo. Istam solam actuum visionis Dei distinctionem, & ordinationem, cui nihil contrarium dictum est quæstione illà 28. conuincit obiectio.

QVÆSTIO XLI.

Vtrum Christus alijs omnibus meruerit omnia dona gratiæ, & gloriæ?

VIDETVR non vsque adeò vniuersaliter meruisse. 1. Quia nullum opus vi suà meritorià potest inducere aliquod præmium pro tempore antecedenti ad suam existẽtiam; Tum quia nulla causa, præterquam finalis suam causalitatem exercet, antequã in se intrinsecè existat: Tum quia præmium redditur vt corona victoriæ iam obtentæ, & promittitur vt esca, ac stimulus eiusdem obtinendæ; estque compensatiuum obsequij iam præstiti, & excitatiuum ad idem præstandum: Atque neutri ex his muneri vllus relinquitur locus præexistente præmio ante

ante meritum: Tum quia præmium habet rationem finis respectu operis meritorij, vt supra dictum est; atque frustrà adhibetur medium pro fine iam præexistente. Tum denique quia vis demeritoria peccati æquiparatur quodammodo virtuti meritoriæ operum Christi; & nihilominùs non modo bonis, verùm neque malis puri hominis operibus vllum præmium, aut supplicium rependitur, aut rependi valet pro tempore antecedenti ad existentiam ipsorum. Ergò Christus nullum gratiæ, aut gloriæ donum ex ijs, quæ ante ipsum physicè extitère, mereri potuit.

2. Christus non est mortuus pro Angelis; vt pote nunquam mortuis; nec eosdem manutenuit, quominùs deciderent in peccatum, aut condemnationem æternam; quorum alterum viget ex 2. ad Corinth. 5. 14. *Si Christus pro omnibus mortuus est; Ergò omnes mortui sunt.* Alterum ex 2. ad Hebr. 16. *Nunquam Angelos apprehendit Deus, sed semen Abrahæ apprehendit.* Constat deinde ex testimonijs indicatis quæst. 13. initio. Christum venisse propter peccatores, & in remedium peccati; nec vllibi in sacris litteris insinuatur venisse propter Angelos, qui nunquam peccauerunt. Ergò dona gratiæ, & gloriæ data Angelis non fuerunt ex meritis Christi. Ergò non fuerunt ex ijsdem omnia absolutè dona gratiæ, & gloriæ.

3. Neque vlli reprobo meruit Christus gloriam, aut perseuerantiam finalem; neq. vlli peccanti gratiam efficacem; neque paruulis, vel adultis decedentibus absque baptismo, & absque propositione fidei, & absque vtriusuis proxima potestate, aliquodi donum gratiæ; siquidem meritum Christi

est

est infrustrabile, nec habet rationem meriti respectu eorum, respectu quorum non habet rationem vtilis, ac expetibilis. Ergò non est mortuus pro omnibus vniuersaliter; neque omnibus absque vlla exceptione, sed solis prædestinatis meruit dona gratiæ & gloriæ.

4. Quod quis cõsequitur meritis proprijs, non habet ex merito alterius; & præterea meritum Christi esset insufficiens, & imperfectum, si non valeret inducere se solo ea omnia, pro quibus obtinendis esset exhibitum. Omnes autem adulti consequuntur gloriam proprijs meritis, nec sine ipsis eam obtinere possunt, iuxta illud Apostoli: *Non coronabitur, nisi qui legitimè certauerit*: & illud Augustini: *Qui fecit te sine te, non saluabit te sine te.* Ergò nulli adulto meruit Christus gloriam.

5. Vis meritoria operum Christi, vel nulla fuit, vel certè fuit valde tenuis; quia illa exhibuit cum necessitate morali exhibendi, vt supra habitum est; Atque necessitas moralis aufert operi æstimabilitatem, vel penitùs, vel maxima ex parte: Et præterea actus charitatis, qui præ cæteris est efficax ad merẽdum, estq. reddita omnis meriti, fuit in Christo physicè necessarius; vtpote ineuitabiliter consequens ad visionẽ Dei. Ergò Christus non potuit habere vniuersalitatem merendi omnia dona respectu omnium.

6. Non potest esse præmium respectu alicuius, quod eidem debetur ex natura rei præcisè ratione suæ existentiæ indepẽdenter ab omni opere meritorio. Debebatur autem Christo præcisè ratione suæ existentiæ existentia donorum supernaturaliũ, non solum in se, sed etiã in alijs. Quia inter

Chri-

Christum Dominum secundum se præcisè & eleuationem hominum per dona supernaturalia ipsis intrinsecè inhærentia datur mutua connexio ex natura rei, vt dictum est quæst.6.

R. Vis meritoria operum Christi Domini non incongruè æquiparatur actiuitati physicæ omnipotentiæ Diuinæ; quia vtrobique adest eadem diuinitatis infinitas, quæ vti est infinitè syncategorematicè participabilis per suos effectus; ita est infinitè dignificatiua operum difficilium, & humilium obsequiorum Dei, quorum est speciale immediatum comprincipium simul cum natura creata. Quare sicut Deus quatenus omnipotens prima rerum principia effecit se solo per puram creationē; ac deinde simul cum ijsdem primis principij reliquos effectus & vlteriores effectuum effectus propagat admissa in consortium suæ omnipotentis actiuitatis cooperatione causarum secundarum, partim quoad solam dispositionē, partim etiam quoad formam à præiacente dispositione exactam; atque hæc omnia præstat intendens, quantum est ex se, voluntate antecedenti, vt omnes causæ secūdæ assequantur omnes effectus in ipsis contentos, & ab ijsdem intrinsecè exactos; nec non omnem cumulatè perfectionem omnibus & singulis eiusmodi effectibus connaturalem: permittens nihilominùs, ne aliquæ causæ secundæ aliquos tales effectus, & aliquas singulorum effectuum perfectiones connaturales assequantur propter impedimenta subnascentia; vel ex mutua earundem causarum secundarum physica cōtrarietate, & pugna, vel ex libera substantiarum rationalium voluntate; adeòque efficaciter, & absolutè volens voluntate

con-

consequenti eos tantùm effectus, eásque solas singulorum effectuum perfectiones connaturales, quibus nullum impedimentũ efficax ex rebus ipsis creatis obiectum esset: Ita etiam Christus Dominus, quatenus Redemptor, Saluator, & Glorificator, atque (si ita licet vocem quoque accommodare) quatenus Omnimerens prima salutis ac vitæ æternæ semina solis suis meritis iacit, quasi per creationẽ, in nobis sine nobis; hoc est, nõdũ quidquã eorũ nobis vllo modo merẽtibus; Deinde verò nobiscum ex præhabita pura gratia iam merentibus, siue imperfectè & de congruo; siue perfectè & de cõdigno, reliquos gratiæ & gloriæ fructus, & vlteriores fructuum fructus colligit admissa in consortium infinitæ suæ omnimerentiæ cooperatione nostrorum meritorum; vel disponentium ad infusionem gratiæ sãctificantis; vel merentium de condigno augmentum eiusdem; Atque hæc omnia exhibet volens, quantum est ex se, & merens quoad sufficientiam omnibus & singulis indiscriminatim remissionem peccatorum, vel innocentiam, & vitam æternam, omniàque media ad istos duos fines necessària; simul tamen permittens, vt varia interponantur impedimenta partim purè naturalia, partim voluntaria, & materialiter, aut formaliter libera, quibus respectu plurium impeditur propositio fidei, & Sacramentorum administratio, & tum proxima vtriusque possibilitas, tum felix vsque ad finem progressus; tametsi prædicatio euangelica, & Sacramẽta ita sint ex meritis Christi instituta, vt omnes, & singulos indiscriminatim respiciant, quantum est ex se, habeantque virtutem ex se vniuersalem, vt ijsdem omnibus, & singulis prodesse possint, iuxta

illud

illud Christi apud Matthæum 28. 19. *Docete omnes gentes baptizantes &c.* & Marci 16. 15. *Euntes in mundum vniuersum prædicate Euãgelium omni creaturæ*. Eademque est proportionalis ratio de vniuersalitate mediorũ conducẽtium ad vitam æternam ante Christi aduentum. Hoc igitur pacto meritum Christi habet vniuersalitatem quoad omnia dona gratiæ & gloriæ, & omnes eorundem capaces; licet non omnes ea de facto consequantur, sed alij plus, alij minus, alij nihil.

Et quidem, nullum hominum assequi remissionem peccatorum, gratiam, aut gloriã, aut aliquid ad illas positiuè conducens, nisi per merita Christi, & quotquot aliquid horum habent, habere per Christum certum omnino est, dicente Apostolo 1. ad Corinth. 15. 22. *Et sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur* & 5. ad Rom. 17. *Sicut per vnius delictum in omnes homines in condemnationem; sic & per vnius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitæ*. Certum rursus est Christum non pro salute duntaxat prædestinatorum mortuum esse, sed etiam pro alijs præter prædestinatos. Ita expressè definiente, & oppositum declarante hæreticum, & vt tale damnante Innocentio X. in Constitutione nuper edita, quæ incipit: *Cum occasione impressionis libri, cui titulus: Augustinus Cornelij Iansenij &c.* in censura V. propositionis. Id ipsũ constat ex testimonijs modò citatis, & ex illo ad Hebr. 2. 19. *Vt gratia Dei pro omnibus gustaret mortem*, exque alijs eiusmodi permultis. Certum denique est non eadem voluntate pro omnibus indiscriminatim hominibus mortuum esse Christum; nec eius merita æqualiter, aut eodem modo, & in

eodem

eodem genere cunctis prodesse absque vlla inter alios, atque alios discretione. Pro quibusdam enim, scilicet pro omnibus, & solis prædestinatis meruit, voluitque mereri Christus remissionem peccatorum omnium, gratiam, & gloriam quoad efficaciam; pro alijs verò quoad solam sufficientiam, vel proximam, vel remotam, modo explicato in discursu superiori. Istud discrimen insinuat Apostolus 1. ad Tim 4. 10. dicens: *Qui est Saluator omnium; maximè autem fidelium:* & exitus ipse abundè demonstrat, aliorum de facto pereuntium, aliorum consequentiũ vitam æternam. Nec enim exitus hominum potuit esse diuersus, quin idem proportionaliter discrimen præcederet in voluntate Dei, & Christi; atque in huius meritis includentibus in se intrinsecè eam respectu diuersorum diuersam voluntatem, diuersamque intentionem, & applicationem. Quà distinctione facilè, ac legitimè in concordiam reuocantur plura testimonia, præsertim Augustini, nec non & aliorum, quæ aliàs videntur pugnare inter se, & cum ijs, quæ à nobis proximè dicta sunt.

Dubium iam superest de merito gratiæ, & gloriæ Angelorum; nec non gratiæ primi hominis ante peccatum, de quo sunt opiniones contrariæ, & plures pro vtraque parte, magnique Authores. Videtur verò probabilior quæ affirmat Angelos habuisse dona gratiæ, & bonos etiam gloriam ex meritis Christi; quia S. Thomas quæst. 19. art. 4. & quæst. 48. art. 1. alijque communiter probant, & bene, Christum potuisse pro omnibus hominibus mereri, ac de facto meruisse, quia est caput omnium hominum, ideòque opus eius potuit singulis prodesse, veluti proprium cuiusque, quatenùs membra in capite

capite continentur, & vnum quoddam my-
sticum, ac morale cum ipso constituunt;
Quà itidem ratione peccatum Adæ omni-
bus eius posteris, quorum erat caput, no-
cere potuit. Christus autem non solum,
hominum, sed etiam Angelorum est caput
ex 2. ad Coloss. 10. *Qui est caput omnis prin-
cipatus, & potestatis*: & 1. ad Ephes. 22 *Ipsum
dedit caput super omnem Ecclesiam*: nempe,
visibilem, ac militantem, quæ est hominum;
& inuisibilem, ac triumphantem, quæ simul
Angelos comprehendit, quæ est communis
D. Thomæ, & aliorum expositio. De vtraque
verò Ecclesia immediatè subiungitur. *Quæ
est corpus ipsius*: ac proinde spiritus, ac mo-
tus vitales ex suo capite participat. Deinde
Apostolus ad Coloss. 1. cum præmisisset de
Christo vt homine versu 18. *Ipse est caput
corporis Ecclesiæ, qui est principium, primogeni-
tus ex mortuis*: subiungit versu 20. de eodem
vt Deo, deque æterno Patre: *Pacificans*
(quod fit donis gratiæ, & gloriæ) *per san-
guinem crucis eius, siue quæ in terris, siue quæ
in cælis sunt*: id est, homines, & Angelos,
vt intelligunt D. Thomas ibi, & alij com-
muniter. Præterea ex illo ad Ephes. 1. 3.
*Qui benedixit nos omni benedictione spirituali
in cælestibus in Christo*: constat homines nul-
lam habere benedictionem spiritualem, idest,
nullum gratiæ donum, nihilque conducens
ad gloriam cælestem, nisi ex meritis Christi.
Vna autem hominum benedictio spiritualis
est, quòd Angeli acceperint dona gratiæ,
& gloriæ: hinc enim in homines redunda-
uit custodia, & directio supernaturalis An-
gelorum, dum sunt in via, & augmentum,
gloriæ accidentalis in patria ex eorundem
consortio. Atque indidem insuper habent
exemplum efficax victoriæ bonorum Ange-
lorum

lorum in primo illo mundi conflictu. Ergo quòd Angeli acceperint dona gratiæ, perseuerantiæ, & gloriæ, est ex meritis Christi. Denique hoc cedit in maiorem Christi gloriã, ac decus, nec excedit limites valoris operum ipsius, & consonat illi parti, in quam nos aliquantò magis inclinauimus supra circa quæstionem de aduentu Christi Adamo non peccante. Ergò hæc opinio est præferenda. Iam de gratia Adami ante peccatum idem à pari, immo à fortiori dicendum est.

Ad 1. Quod dicit Augustinus in de moribus Ecclesiæ: *Præmium non potest præcedere meritum, & priùs homini dari, quàm dignus est:* verificatur de opere meritorio, quod dignificatur per formam successiuè durantem, & affixam tempori determinato; non secus ac opus, cui coëxistit, & adiungitur per durationem essentialiter limitatã ad tale instans; Quia tale meritum nullã sui parte existit pro tempore antecedenti ad existentiam actûs, vnde nihil habet, quo pro eodem tempore possit aliquid exigere, ac inducere vt præmium; eademque est ratio de demerito, seu peccato & supplicio. At opus meritorium Christi dignificatur per formam, seu quasi formam essentialiter æternam, & æquè præsentem omnibus temporis differentijs per durationem indiuisibilem. Vnde tale meritum potest inducere præmium pro quauis temporis differentia etiã antecedenti ad opus; quia etiam pro illa existit parte sui nobiliore, valente pro tunc, non minùs quàm postea, exigere, ac inducere præmium debitum iam sibi ratione operis extituri postea dependenter ab eadem, ideòque habituri tunc dignitatem pro tota æternitate. Rursus præmium aliud est,

quod habet rationem puri finis, in quo vltimo ſiſtit intentio lucratiua operantis: aliud eſt, quod ſimul habet rationem medij reſpectu præmij vlterioris. Purus finis eſt reſpectu cuiuſque propria beatitudo; finis intermedius, qui ſimul eſt medium eſt quiduis aliud conferens ad eandem beatitudinem. Purus finis non poteſt mouere, ac ſtimulare ad opus extiturum poſt ſui conſecutionem; quia nemo mouetur ad opus poſtquam eſt conſtitutus in vltimo termino ſuæ intentionis quoad tale opus. At finis inter medius, qui ſimul eſt medium ad vlteriorem finem, poteſt, & quidem efficaciùs, poſt ſui conſecutionem mouere, ac ſtimulare ad opus ſubſequens, dum non habetur vlterior ille finis. Quia quò pauciora alicui ſuperſunt, vt perueniat ad vltimum finem ſuæ intentionis, eò auidiùs ad illum mouetur, & difficiliùs, magiſque dolenter ab eo ſeu recedit, ſeu excidit. Nec perperam adhibetur medium pro fine iam obtento, ſi indiuiſim ſimul cum eodem fine adhuc ſit vtile ad finē vlteriorem nondum obtentum. Quare compenſatio præmiatiua poteſt hoc modo eſſe antecedens, dilato poſtremo eius complemento vt adijciatur poſt opus. Chriſto autem non eſt data in præmium gloria hominum præcedentium ante abſolutum curſum meritorum, ſed ſolùm remiſſio peccatorum, dona gratiæ, & perſeuerantia finalis, quæ habent rationem medij reſpectu eiuſdem gloriæ. Et licet Angelis collata ſit etiam gloria tempore præcedenti ad merita Chriſti; tamen ea ipſa gloria erat vlterius ordinata ad reparationem, & gloriam hominum commiſſorum directioni & cuſtodiæ bonorum Angelorum ex meritis Chriſti, vt dictum eſt. Venit verò, ac meruit Chriſtus

P præ-

præcipuè propter homines, vt constat ex quæst. 13.

Ad 2. *Quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, vt per patientiam, & consolationem scripturarum spem habeamus:* vt dicitur ad Rom. 15. 4. Nempe Angelis innotescunt bona sua independenter à scripturis. Quare oportuit in illis reuelari distinctiùs, & quasi vnicè Christum; & eius merita quatenus prosunt hominibus. Sed non propterea negatur profuisse Angelis; quin hoc etiam obiter ac indirectè insinuatur, vt vidimus. Deinde non oportuisset mori Christum, nec mortuus fuisset, si homines non fuissent rei mortis ratione peccati, vt liquet ex D. Thoma quatuor primis articulis quæst. 46. Vnde mors Christi pro omnibus vniformiter hominibus quoad sufficientiam probat mortem omnium hominum per peccatum; fuit tamen ex consequenti vtilis etiam Angelis, tametsi non mortuis, ideoque non saluandis; per mortem Christi, si aliunde ea non fuisset necessaria. Iam Deum non apprehendisse, Angelos tantùm significat non fuisse assumptam naturam Angelicam, quod non facit ad rem.

Ad 3. Constat ex dictis, quo pacto Christus meruerit etiam reprobis cuiuscunque conditionis. Meritum porrò Christi fuit infrustrabile tantùm quoad ea, quæ efficaciter intendit, quatenùs efficaciter intenta; idemque fuit æstimabile, ac appetibile etiã à nihil accipientibus in se intrinsecè, quatenùs inclusis in tota hominum collectione, & expositis spei fundatæ in natura mediorum salutis indiscriminatim vniuersaliũ ea se, vt expositum est.

Ad 4. Non repugnat idem haberi ex meritis

ritis proprijs, & alienis inuicem coniunctis, ac cooperantibus. Nec meritū Christi indiget cooperatione nostri meriti, & dispositionis ob insufficientiam in actu primo ex parte sua, sed propter voluntatem suam admittendi nos ad cooperandum sibi, & ob multiplicem conuenientiam, vt ex nobis aliquid exigeretur; sicut accidit proportionaliter in omnipotentia Dei.

Ad 5. Necessitas moralis Christi ad omnia & singula quæ præstitit, Non erat fundata in imperfectione potentiæ, deliberationis, & malæ dispositionis actualis, vel habitualis; sed in omni opposita perfectione. Necessitas autem moralis proueniens ex perfectione operantis supplet defectum libertatis præstantiâ operis quoad speciem, & intensionem, ideòque non minuit absolutè rationem meriti. Iam actus charitatis, licet fuerit omninò necessarius in Christo quoad dilectionem bonitatis diuinæ secundum se; fuit tamen liber quoad passionem mortis, & aliorum incommodorum propter Deum. Nec enim repugnat eundem actum esse necessarium, & liberum respectu diuersorum obiectorum. Vel dicatur fuisse in Christo plures actus charitatis.

Ad 6. Licet ex suppositione existentiæ Christi esset necesse aliquos homines eleuari donis supernaturalibus ad eius agnitionem, cultum, disciplinam, & communicationem congruentem: non tamen necesse erat hos potiùs determinatè, quàm illos, aut omnes vniuersaliter homines sic eleuari institutis, prædicatione Euangelij, & sacramentis, cum virtute, vt expositum est, inducendi in quoslibet indiscriminatim, & abundanter absque limite, gra-

tiam, & gloriam; &, quod erat difficillimum, remiſſionem peccatorum. Potuit igitur mereri Chriſtus, ac meruit iſtius modi vniuerſalitatem, & abundantiam illimitatam donorum ſupernaturalium ſimul cum remiſſione peccatorum, & vnius cuiuſque præ cæteris electionem ad ea dona, quæ de facto conſequitur ratione ſpecialis erga ipſum dilectionis ipſius Chriſti, & applicationis meritorum eius factæ per talem dilectionem.

QVÆSTIO XLII.

Vtrum Chriſtus potuerit nihil prorſus mereri?

VIDETVR non potuiſſe. 1. Quia quidquid vellet Chriſtus circa obiecta creata, neceſſe erat, vt vellet honeſtè, ac liberè, atque in ſtatu gratiæ; & viatoris conſtitutus; quæ ſunt omnia ad meritum requiſita ex Tridentino ſeſſ. *6*. cap. 1*6*. Neque verò fieri potuit, vt eligeret actum inter omnes ſibi poſſibiles infimum; quia datur proceſſus in infinitum minoris ſemper perſectionis, & intenſionis actuum, iſque ipſi erat diſtinctè manifeſtus.

2. Anima Chriſti vnita ſeorſim Verbo pro priori naturæ elegit liberè vnionem ſui cum corpore paſſibili ac mortali; atque hæc ipſa electio fuit maximi meriti. Ergo non potuit non mereri Chriſtus ſaltem in ſenſu compoſito vitæ paſſibilis, ac mortalis, qualem egit de facto.

3. In

3. In omni opportunitate operandi erat necessitatus moraliter Christus ad actum inter omnes possibiles optimum, vt dictum est suprà, eaque opportunitas operandi occurrit illi pænè infinities, nempe pro omnibus & singulis instantibus. Necesse autem est physicè id aliquando euenire, quod vsque adeò frequenter est moraliter necessarium, vt dictum est quæstione 5. de Gratia. Ergo necesse physicè fuit Christum aliquando elicere actum inter omnes possibiles optimum. Est verò de ratione huius actus, vt sit meritorius, dum elicitur ab eo, qui absolutè est capax merendi. Quo enim merebitur, si non mereatur actu inter omnes possibiles optimo?

R. Dictum est quæst. 38. & 39. esse de conceptu operis meritorij contemptum, & tolerantiam liberam incommodi temporalis. Et dictum rursus est potuisse Christum, si libuisset, nullum prorsus pati incommodum temporale. Potuit ergo Christus, si libuisset, nihil prorsus mereri. Nec sine ista nihil merendi potestate potuit habere potestatem aliquid merendi.

Ad 1. Ex contextu illius capitis 16. clarè apparet, esse præterea de ratione actus meritorij laborem, certamen, & victoriam incommodi temporalis. Deinde quæuis potentia actiua finita est conclusa intra determinatos limites supremi & infimi operis; & Christus Dominus specialiter erat ex se necessitatus ad tantam, vt minimum determinatam perfectionem sui actûs, quæ ipsum deceret, ideòque esset absolutè excellens.

Ad 2. Omne meritum dependens ab vnione hypoſtatica tribuitur vbique in ſacris litteris Chriſto; nullumque proinde ſupereſt, quod ſeorſim eius animæ tribuatur. Deinde eſt præternaturale, animæ, vt pro primo ſuæ exiſtentiæ inſtanti operetur nondum vnita corpori, omninò independenter ab ea vnione, nec eſt dicendum pro libito, aduerſante præſertim inſinuatione ſacrarum ſcripturarum. Denique ſi ſoli animæ fuit eo modo libera circumſtantia paſſibilitatis, ab eadem ſola potuit illa reijci; atque ita impediri abſolutè omne meritum, licet non in ſenſu compoſito paſſibilitatis.

Ad 3. Concepto ſub initium vitæ propoſito efficaci nullum vnquam incommodum patiendi pro nobis, impedita fuiſſet à Chriſto per totam vitam pronitas, ac poteſtas patiendi, ac merendi, retentâ neceſſitate morali ad actus de reliquo ſummè perfectos.

QVÆSTIO XLIII.

Vtrum meritis Christi potuerit diuinitùs negari præmium?

VIDETVR potuisse 1. Quia non magis debetur præmiũ meritis Christi, quàm debeatur ipsi Christo sua conseruatio; siquidem vtrumque debitum fundatur in eadem humanitatis, & actuum eius dignificatione per diuinitatem. Potuit autem negari diuinitùs Christo sua conseruatio: tum quia de facto mortuus est, atque adeò interrupta est eius conseruatio: tum quia eadem ratione, quà liberè primò productus est, liberè itidem conseruatur propter finitam, atque adeò contemptibilem respectu Dei bonitatem humanitatis, & vnionis hypostaticæ, non minùs postquam iam sunt productæ, quàm ante productionem; & quia Deus nõ magis indiget conseruatione Christi post primam eius existentiam, quàm indigeret primâ eiusdem productione; circa quam rationem videri potest quæst. 4.

2. Merita Christi, non secus ac nostra, sunt dona Dei; nempè vtrisque æqualiter congruit, quod dicitur à Tridentino sess. 6. cap. 16. sub finem: *Tantam esse Dei erga omnes homines bonitatem, vt eorum velit esse merita, quæ sunt ipsius dona*. Nemo autem ex donis suis contrahit obligationem aliquam, nedum necessitatem omninò insuperabilem aliquid aliud supererogandi independenter à noua specialiter sibi libera

volun-

voluntate; sed magis donatarius obligatur donanti. Ergò supposito merito tam Christi, quam nostro, est absolutè à Deo negabile omne præmium.

3. Est contra perfectionem dominij diuini non posse negare quoduis bonum ex qualibet suppositione distincta à sua illud conferendi voluntate; aut, quod eòdem recidit, non posse seiungere voluntatem conferendi rem quamlibet suam à voluntate conferendi rem aliam suam. Siquidem huiusmodi libera facultas inest creato etiam duarum rerum dominio. Ergò potuit Deus absolutè negare Christo præmium concessis meritis.

4. Præcipuum præmium meritorum Christi sunt remissio nostrorum peccatorum, & nostra æterna salus; Hæc autem Impediri possunt ab humana voluntate. Ergò multò magis à diuina, quæ est potentior.

R. Cum D. Anselmo lib. 2. Cur Deus homo: cap. 19. versus finem, D. Bonauentura, Dominico Soto, Gregorio de Valentia, Aluarez, Lorca: Meritis Christi nullo prorsus modo negari potuisse vllum præmium ipsis connaturale, & efficaciter intentum à Christo, non tantùm propter intrinsecam eorum connexionem intentionalem cum promissionibus diuinis, quæ meritis quoque puri hominis supernaturalibus communis est; sed etiam ratione specialis suæ perfectionis, & valoris simpliciter infiniti ipsis intrinseci independenter à peculiari explicita promissione diuina. Suadetur primò. Quia repugnat methaphysicè toti cæterorum hominum collectioni, omnibusque meritis purè creatis, ac demeritis nullum præmium, aut supplicium retribui, vt dictum est cum Chryso-

ſoſtomo, & alijs in quæſtionibus de neceſſitate Dei ad optimum: Vis autem meritoria, & dignitas cuiuſuis operis Chriſti eſt incomparabiliter maior, quàm quæ ineſt toti illi cumulo ſimul ſumpto, cum altera ſit infinita, & altera finita. Deinde operibus Chriſti meritorijs, attentâ eorum perfectione, & dignitate operantis, debetur ſaltem ex natura rei præmium ab ipſo intentum; & nihil debitum ex natura rei poteſt diuinitùs negari, niſi factâ compenſatione vt minimùm] æquali per aliud bonum intrinſecè incompoſſibile cum negato. Redéptioni autem vniuerſali, gratiæ, & gloriæ debitis Chriſto ratione meritorum nihil eſt æquale, & ſimul intrinſecè incompoſſibile cum ijſdem. Multò verò minùs poteſt aliquid eſſe æquale fruſtrationi exigentiæ determinatæ fundatæ in dignitate infinita filij naturalis Dei. Denique non minùs diſſonat ex apprehenſione terminorum, hominem Deum à Deo impelli ad operationes laborioſas, & tolerantiam incommodorum abſque fructu, & omninò fruſtrà; quàm fieri à Deo miracula in confirmationem erroris, aliàque eiuſmodi. Ergò id cenſeri debet repugnare, non ſecùs ac iſta.

Ad 1. Probabilius videtur repugnare, vt humanitas ſemel aſſumpta à Verbo dimittatur aliquando etiam quoad animam; quia mediante animâ aſſumitur corpus, & vnio ipſius cum corpore, vt dictum eſt quæſt. 22. ideòque mediante animâ initur à Deo vera & propria amicitia cum hoc homine Chriſto, vt conſtat ex quæſt. 24. Eſt autem de ratione amicitiæ voluntas nunquam illam diſſoluendi, ſi non ſtet per alterum priùs diſſoluentem, aut merentem, vt diſſoluatur, aut diſſolutio non ſit neceſ-

ſaria

-ſaria ad maius aliquod, vel ſaltem æquale, bonum incompoſſibile ex ſe cum permanẽtia amicitiæ, Iam Christus, cùm ſit impeccabilis, non poteſt velle diſſoluere amicitiã cum Deo, aut mereri eius diſſolutionem; Neque apparet aliquod aliud bonum ex ſe incompoſſibile cum conſeruatione talis ac tantæ amicitiæ, quod, ſeu cuius inchoatio eidem præponderet, aut etiam æquiualeat. Ergò ſuppoſitã exiſtentiã Christi per nullam potentiam negari ipſi poteſt æternitas à parte poſt ſuæ conſeruationis nunquam interruptæ ſaltem quoad animam, & eius vnionem cum Verbo; quia vtralibet deſtructã diſſolueretur penitùs amicitia, quod repugnat; vtraque verò retentã retinetur formaliter amicitia, licet diſſoluatur ad tempus vnio animæ cum corpore. Neque verò repugnat voluntatem Diuinam quoad aliqua duo eſſe eſſentialiter indiuiſibilẽ; ideòque dato vno alterum negari nullatenus poſſe propter eſſentialem vnius cum altero connexionem vel phyſicam, vel intentionalem, licet vtrumque coniunctim contemni, ac reijci poſſit abſolutè à Deo, cuius rei ſunt multa exempla. Deinde tranſmiſsà corruptibilitate vnionis hypoſtaticæ, aderit mox ratio diſcriminis circa meritũ, & præmium.

Ad 2. Meritum eſt donum Dei, & quidem magnum, ob operationem Dei in illo; ſed ſimul eſt obſequium ex parte noſtra ob noſtram liberam cooperationem. Huiuſmodi autem donum fundat ius ad aliud vlterius donum; & in Christo fundat illud vi ſimpliciter infinitã: ideòque eſſentialiter infruſtrabile; eſto quoduis aliud donum Dei, quatenus eſt purum donum, eſſet abſolutè ſeparabile ab alio quouis vlteriori dono.

Ad

Ad 3. Non est contra perfectionem dominij diuini, non ipsi domino vtilis, sed solis seruis, vt possit dare donum essentialiter fructiferum, ac fructificans accipienti, ideòque conferibile solà voluntate indiuisim volente conferre fructum. Et tale donum est meritum saltem Christi.

Ad 4. Opera Christi habent quidem rationem beneficij respectu nostri, sed rationem meriti habent solum apud Deum, à quo debet rependi præmium. Vnde vt saluetur vis eorum meritoria omninò insuperabilis. sufficit si non impediantur à Deo, tametsi impediantur ab hominibus. Deinde quæ efficaciter intendit Christus, seu quæ meruit etiam quoad efficaciam, neque ab hominibus impediri valent in sensu composito talis intentionis, ac meriti. Denique remissionem peccatorum, ac gloriam, & quæ ad illas necessaria sunt, non possunt homines impedire nisi peccando, quod in Deum non cadit.

FINIS

Errata sic corrige.

Pag.6. verſ. 38. aut. vt. pag. 11. verſ. 11. ſingulis. ſingulos. ~~p.15~~.v.2. Nulla violentia. nullam violentiam. p.32. v. 14. 23. de Trin. 13. de Trin. p.34.v.17. Opera. Tempora p.36.v.22. rei etiam. rei ad infuſionẽ cuiuſuis doni ſupernaturalis. Neceſſaria igitur fuit etiam. p.43. v.31. infinitas communicationis. Infinitas fundari non poſſet niſi in dignitate ſimpliciter infinita communicationis. p.73.v.17. Deo. Deo grata. p.98. v.3. mutuantes. Commutantes. p. 60. v. 3. quæſt. quæſt.8. p.108. v.11. quia Chriſtus. Chriſtus autem. p.123. v.25. effectus affectus. p.133.v.27. ita. Imò. p. 137.v.16. eligit. elegit. p.141. v.34. Contingi.. contigit. p.149. v. 1. vnaquaque. Vndequaque. p.159.v.16. quod tantum non repugnat reſpectu proprij meriti quod eſt meritũ: Quod non ſecus repugnat reſpectu principij meriti, quam meritum. p.160 v.3. dicetur. dicetur infra. v.20. ipſam. ſuam. p.184. v.12. ſubſtantiam. ſubſiſtentiam. p.185.v.35. continens. continens aliqua. p. 206. v.26. vtque. neque. p. 257 v.35. punito. punitio. p.290. v 30. Decederet. Dedeceret. p.291. v.16. habitus. habituum. p.294. v. 14. circumluſum. circumcluſum. p.299. v.29: Arauito. Araujo. p.302. v.1. obtinende legionis. obtinendi legiones. p.316. v.36. verò. ergo. p.320.v.38. &c. eſt. p.330.v.27. reddita. radix.

INDEX

Rerum quæ in Quæstionibus de mysterio Incarnationis Verbi diuini continentur.

A

Beata

B

C

D

Dona

Habi-

H

I

Legis

M

Natura

N

O

Proui-

Sancti-

S

Scientia

T

V

Virtu-

Volun.

FINIS.